Marius Bâzu

PARALELE INEGALE

Prolog

Era una dintre ultimele zile ale lui mai 1966. Odată cu luna florilor, nu doar primăvara se apropia de sfârşit, ci şi anul școlar, după cum mărturiseau freamătul din ce în ce mai zgomotos al recreaţiilor şi murmurul crescut din timpul orelor, tolerat cu înţelepciune de profesori.

Pentru cei din ultima clasă de liceu mai erau doar două săptămâni de școală, tezele fuseseră date şi corectate, iar mediile erau aproape încheiate. Marele liceu se pregătea de vacanță, dar pentru cei care urmau să devină absolvenţi vara se anunța a fi una grea, pentru că aproape imediat urma examenul de maturitate (era ultimul an în care avea să se numească aşa, pe stil sovietic, din anul următor, 1967, revenindu-se la denumirea veche, cea de bacalaureat), iar la toamnă îi aștepta concursul de intrare la facultate.

Radu Ținteș știa că va fi șef de promoție, își păstrase poziția în toți cei patru ani de liceu, întărită prin prezența la fazele finale ale olimpiadelor de matematică sau fizică (care asigurau o evaluare obiectivă pentru că lucrările erau corectate fără să se cunoască autorul). În acea zi de luni era proaspăt întors de la Bucureşti, unde participase la faza națională a olimpiadei de matematică. Nu luase un premiu, ca în anii precedenți, dar oricum performanța de a fi fost singurul participant din cele opt clase a XI-a ale liceului fusese remarcabilă. În ultimul an, mai toți colegii se concentraseră pe materiile pentru examenul de maturitate și pentru

concursul de admitere la facultate, iar olimpiadele trecuseră, cumva, pe planul al doilea. De aici, rezultatele ceva mai slabe.

În clasa lui Radu, cea mai bună dintre cele opt clase, concurența era acerbă, distanțele între primele două locuri fiind mici și, cu toate astea, ordinea rămăsese aceeași în toți anii de liceu: Radu Ținteș, Andrei Grosu. Cu diferența (care întărea ordinea) că doar Radu participase an de an la faza finală a olimpiadelor.

Andrei crescuse devreme în înălțime, prin clasa a cincea era cel mai înalt, avea o voce sonoră şi bine timbrată, recita cu talent actoricesc poezii la serbările școlare, în gimnaziu avea mare succes la colege. Inițial, Radu rămăsese mai mic de statură, în clasa a şaptea era chiar mărunt, dar apoi crescuse brusc, ajungând printre cei mai înalți din clasă. Poate un rol jucase şi faptul că începuse să facă baschet, la şcoala sportivă, deci în afara programului. La începutul clasei a opta, se duseseră acolo cinci colegi (între care Radu şi Andrei), dar până la sfârşitul clasei a noua rămăsese doar Radu. La început, ca cel mai mic de statură, era privit ca un tolerat (era ultimul ales la miuţele jucate la sfârşitul antrenamentului), dar încet-încet începuse să se impună, crescuse mult în înălţime, era printre primii aleşi. Ajunse chiar în echipa de baschet a liceului, participantă la campionatul şcolar al oraşului. Devenise înalt (1,83) şi longilin, cu braţe lungi şi cu o mult apreciată aruncare precisă de la distanţă.

În acest timp, Andrei Grosu se oprise din creștere (rămăsese printre cei mai mici ca înălțime) și se îngrășase mult, parcă voia să-și justifice numele de familie. Fusese în echipa de baschet a liceului încă din clasa a opta, dar în clasele mari era din ce în ce mai rar selecţionat, pe măsură ce rămânea mic (şi gros), iar randamentul său sportiv scădea. La un moment dat chiar a renunţat, convins fiind că nu avea de ce să continue.

Cei doi erau prieteni, chiar fiind rivali la carte, se învârteau în același cerc, mai ales că fuseseră colegi în toți cei 11 ani de școală.

Radu fusese întotdeauna un tip disciplinat. Părinții îi spuseseră că trebuie să învețe, să fie foarte bun, pentru că altfel, cu dosarul lui „prost", nu avea șanse să reușească în viață. Devenise convins că principala lui sarcină ca elev este să învețe. Nu, nu era deloc un tocilar. Pe stradă, juca oricând, cu mare plăcere, fotbal cu vecinii, se ducea la toate jocurile acasă ale echipei de fotbal locale, făcea baschet, îi plăceau mult filmele, citea mult (drumul până la biblioteca orașului îl făcea săptămânal, iar de acolo se întorcea cu un teanc de cărți, uneori citind din cea de deasupra).

Andrei era şi el plin de calităţi. Încă din copilărie se vădise a fi un adevărat strateg, care îşi pregătea cu atenţie paşii pentru a-şi asigura succesul în viaţă şi pentru a fi bine adaptat la cele ce se întâmplă în jurul tău. Spre deosebire de Radu, era convins că nu e suficient să înveţi, ci e necesar şi să-ţi construieşti o

imagine cât mai bună. Era un excelent şahist, pentru că lua jocul foarte în serios. Un exemplu e grăitor. Atunci când celebrul Florin Gheorghiu, student la Litere şi mare campion naţional şi mondial (la juniori) de șah venise în liceu să acorde un simultan, Andrei fusese unul dintre cei doi elevi care obţinuseră remiza, în timp ce toţi ceilalţi (inclusiv Radu) fuseseră învinşi uşor, pentru că nu-şi propuseseră decât să stea faţă-n faţă cu marele campion. Andrei rămăsese ultimul în joc dintre cei 20, în special pentru că întârziase cât mai mult orice mutare, întotdeauna până la a doua sau chiar a treia trecere a campionului prin faţa tablei lui. Prima remiză cu unul dintre cei 20 Florin Gheorghiu o făcuse repede (precum un „gentlmen agreement"), cu un elev pe care campionul chiar îl cunoştea pentru că era deja un şahist de valoare (avea categoria I-a). Cu Andrei fusese altceva. Toţi ceilalţi cedaseră partidele, doar Andrei stătea neclintit în faţa tablei, încântat că rămăsese ultimul şi încercând să-şi atingă şi al doilea scop gândit pentru acel eveniment: remiza. Pe care o obţinu fericit, pentru că marele campion i-o propuse cu gentileţe, înţelegând perfect situaţia. Andrei fu după aceea în culmea gloriei timp de câteva zile. Din păcate, după două săptămâni urma faza naţională a olimpiadei la matematică, la care el nu se calificase...

Pe de altă parte, la carte Radu era imbatabil. Secretul succesului lui consta în aceea că era foarte atent în clasă, atunci când se preda și lua notițe bune. Sigur, erau materii la care era obligatoriu să înveți pe

dinafară, precum cele politice (materialismul dialectic, socialismul științific și alte prostii pompoase), unde nu aveai voie să schimbi o iotă din cuvintele „clasicilor". Acolo tocea, ce să facă! Oricum, se menținea în frunte, fără mari eforturi. De meditații nici măcar nu putea fi vorba.

De fapt, Radu nu era marcat prea tare de disputa cu Andrei, pentru că avusese mereu perspectiva câștigătorului, dar pentru ambițiosul Andrei aceasta era, desigur, o apăsare permanentă.

*

Sunt un devorator de romane şi am o mare nemulţumire. Am constatat că, de regulă, autorii îşi aleg drept eroi tot felul de chinuiţi, neadaptaţi, bolnavi, leneşi sau ciudaţi. Sigur că e uşor să captezi atenţia cititorului cu istorii bizare şi de multe ori neverosimile. Dar e nedrept faţă de o minoritate, cea a premianţilor. A celor care în şcoală s-au ţinut de carte, cu preţul renunţării la escapade plăcute sau la jocuri distractive. Adesea, ei sunt ce care, mai târziu, ca profesionişti, pun umărul serios la dezvoltarea ţării. Tocmai pe ei să-i neglijăm?

Constatând eu că în societatea de azi se doreşte insistent ca drepturile minorităţilor să fie respectate (uneori chiar sărindu-se peste cal), n-aş dori să se facă o excepţie tocmai în acest caz, aşa că vă aduc în atenţie trei premianţi. Pe doi dintre ei, Radu şi Andrei, i-aţi cunoscut, sunt elevi foarte buni, chiar primii doi din liceul lor de provincie. Al treilea, Grig, va apărea un pic

mai târziu, fiind elev premiant al unui liceu bucureştean. Acest trio va trece prin întâmplări extraordinare, vă asigur.

*

În recreația de dinaintea ultimei ore a zilei, Radu fusese anunțat de elevul de serviciu că trebuie să se prezinte după terminarea orelor la cabinetul directorului. Sigur că subiectul acaparase aproape total gândurile lui Radu pe tot parcursul acelei ultime ore. Își dăduse brusc seama că până atunci nu intrase niciodată în acel birou. Elevii erau chemați la director (uneori, împreună cu unul dintre părinți) doar în cazuri excepționale, de obicei atunci când comiteau greșeli grave. Altfel, erorile mărunte erau rezolvate de către diriginți. Desigur, Radu nu greșise niciodată atât de grav încât să fie mustrat de director. Oare de ce-l chemase acum? Se gândi că, probabil, directorul voia să-l felicite pentru participarea la etapa pe țară a olimpiadei, dar de ce nu făcuse asta în anii precedenți, când se întorsese chiar premiat? Să fie o discuție finală cu șeful de promoție? Urma să-i spună că trebuie să ia cuvântul la serbarea de sfârșit de an? Știa că avea această plăcută îndatorire și chiar se gândise ce avea să spună acolo. Poate asta era: directorul voia să știe ce are de gând să spună. Posibil! Și uite așa trecu întreaga oră.

Clasa lor era a doua pe coridorul de la parter, care se termina în holul principal al liceului. De acolo se intra în cabinetul directorului, așa că Radu ajunse aproape imediat în fața ușii.

- Intră, se auzi vocea de bariton a directorului, răspunzând timidei duble ciocănituri.

Radu pătrunse în încăpere. Cabinetul directorial nu era foarte mare și avea o fereastră pe peretele din spate, cel opus intrării, expusă soarelui de prânz, așa că, față de holul puțin luminat, lumina puternică îl orbise pe cel abia intrat pe ușă. Directorul era așezat la birou.

- Țințeș, ia loc, te rog.

Tonul era al unei discuții între egali, nu al directorului vorbind cu elevul. Radu făcu doi pași spre scaunul aflat în fața biroului și abia atunci observă că în cameră mai era cineva. Un bărbat necunoscut, într-un costum bleumarin închis, care stătea liniștit pe bancheta aflată în stânga intrării.

- Bună ziua, i se adresă Radu, iar necunoscutul înclină din cap fără să zâmbească.

Directorul interveni rapid, fără să facă prezentările:

- Țințeș, în primul rând, felicitări pentru participarea la olimpiadă. Înțeleg că nu s-a putut mai mult, dar e bine că ai ajuns acolo. Vom mai vorbi despre asta. Acum avem o altă problemă. Tovarășul vrea să te întrebe ceva.

Necunoscutul se conformă, schițând un zâmbet, de fapt, mai mult o grimasă.

- Înțeleg că ești un elev foarte bun. Uite, îți propun să vii la noi și vom avea grijă de tot, facultate, tot ce urmează. Ai viitorul asigurat! Detaliile le vom stabili împreună, important e să fii de acord.

Radu avu o mișcare retractilă.

- Nu înțeleg! Cine sunteți dumneavoastră? Și despre ce facultate e vorba?

Necunoscutul zâmbi fermecător și adăugă pe un ton mieros:

- Facultatea este cea de Drept! Îți asigurăm studiile patru ani, masă, casă plus alte avantaje, apoi poți deveni procuror sau judecător. Sau altceva, putem discuta.

Radu răspunse imediat, fără nicio pauză, destul de brutal:

- Nu mă interesează! Eu mă pregătesc pentru Electronică! Nici nu mă gândesc să fac Dreptul.

Preocupat să detensioneze atmosfera, directorul interveni cu diplomație:

- Radu (aha, nu mai era Țînteș!), nu trebuie să decizi acum.

- Sigur, interveni necunoscutul, hai să vorbim din nou mâine. Ne dai răspunsul final tot după ore!

- Vă dau chiar acum răspunsul final. Vă mulțumesc pentru propunere (între timp se mai calmase), dar nu mă interesează. V-am spus, am alte planuri!

Se lăsă o scurtă tăcere. Directorul avu un scurt schimb de priviri cu necunoscutul, după care îi spuse lui Radu:

- Bine, Țînteș! Poți pleca.

Necunoscutul adăugă cu o voce ușor amenințătoare:

- Și fii atent, nu vorbi cu nimeni, înțelegi, cu nimeni, despre discuția asta!

- Sigur că da, răspunse Radu, ca și cum asta și era oricum intenția lui.

Se scula în picioare, se îndreptă spre ușă, de unde salută cu un „Bună ziua” sonor. Apoi ieși. Avu mare grijă să nu trântească ușa masivă, de stejar (ca să nu se interpreteze...), așa că o închise cu întârziere. Asta îi permise să audă replica directorului:

- Rămâne celălalt!

Seara, acasă, la venirea părinților, Radu le povesti imediat și integral întreaga pățanie. Adăugă că i se păruse monstruoasă propunerea. Cum ar fi putut el, cu unchi și bunici persecutați politic, cu părinți chemați la Securitate să dea „extemporale”, să se înregimenteze într-o instituție odioasă? Ciudat era că i se făcuse propunerea, doar dosarul lui „prost” era desigur cunoscut (mult mai târziu avea să înțeleagă că mulți dintre cei care făcuseră pactul cu temuta instituție fuseseră aleși tocmai pentru a putea fi oricând șantajați cu dosarul).

Părinții primiră cu ceva rezerve relatarea lui Radu. Sigur, a procedat foarte bine, dar poate că ar fi fost și mai bine să nu fi răspuns rapid, pe loc, să dea măcar impresia că se gândește. Înțelegeau și ei că un băiat de 18 ani care crede cu tărie în ceva nu poate fi atât de diplomat încât „să o scalde” atunci când i se propune ceva total opus credinței sale. Dar oare nu vor fi urmări la acel refuz brutal?

N-au fost. Sau poate că da...

Pe de altă parte, acele două cuvinte („Rămâne celălalt”), surprinse întâmplător de Radu, îi rămăseseră în minte și le tot mestecase pe parcursul mai multor zile. Oare cine era „celălalt”? Va afla abia peste 6 ani!

*

De fapt, totul începuse în vinerea de dinaintea zilei de luni. Mai întâi, la ora 11, același necunoscut intrase în cabinetul directorului. Își anunțase întrevederea cu o zi înainte, la telefon, iar directorul îl așteptase cu nerăbdare (și ceva îngrijorare, evident, pentru că nu cunoștea subiectul). Discuția fusese mai lungă. Necunoscutul îi ceruse directorului să-i recomande doi elevi din ultima clasă, buni la carte, care ar putea să fie tentați să intre în rândurile instituției pe care o reprezenta. Cele două nume propuse de director fuseseră Radu și Andrei. Necunoscutul ceruse să-i vadă pe amândoi. Cum Radu era la Bucureşti, plecat la faza finală a olimpiadei de matematică, fusese chemat doar Andrei.

Intrase în cabinetul directorului imediat după terminarea orelor și se comportase complet diferit față de Radu. Fusese atât de încântat de propunere, încât aprobarea și-o dăduse practic imediat. Îi convenea enorm. Urma să facă parte dintr-o elită a societății, o organizație puternică și temută, de unde se decidea viața tuturor celorlalți. Ce-și putea dori mai mult?! Toate frustrările acumulate în anii petrecuți pe locul al doilea își spuneau cuvântul. Ei bine, acum venise vremea lui!

Apoi, în săptămâna care urmase, discutase cu acel necunoscut în altă parte, cu care ocazie se stabiliseră toate detaliile, se semnaseră niște hârtii și totul decursese perfect. Andrei devenise omul „sistemului”!

În acel moment, Andrei încă nu știa că aceeași propunere îi fusese făcută și lui Radu, care o refuzase. Dar avea să afle curând asta, pentru că, devenind coleg cu cei care îl recrutaseră, acum avea acces la secretele lor. „Ce fraier, își spusese, dar e mult mai bine așa!”

Și iată cum, din acel moment, cei doi porniră pe două drumuri paralele, care nu păreau că se vor mai intersecta vreodată.

Capitolul 1. Totul începe cu ... Omega

Vara anului 1966 fusese una plină. Mai întâi, Maturitatea, examenul cel mai greu din viaţa de până atunci a proaspeţilor absolvenţi de liceu.

Radu nu luase 10 pe linie la Maturitate din cauza unei întâmplări cam ciudate. După ce obţinuse 10 la tezele de Matematică şi Limba Română, la oralul de Fizică examinatorul lui fusese un tânăr profesor dintr-un un mic orăşel al regiunii Piteşti. După ce răspunsese corect la subiectul de pe bilet, care fusese din domeniul Electricitate, anume „Legile lui Kirchhoff", profesorul stătuse un pic pe gânduri, apoi îi spusese:

- Până acum ai răspuns de 8.

Oprise cu un gest încercarea lui Radu de a întreba ce greșise, apoi reluase:

- Știu că ai fost la olimpiade de fizică la București, ești un elev bun, deci n-ar fi o problemă să răspunzi la o întrebare suplimentară.
- Desigur, îngăimă Radu.
- Ei, uite una simplă, care e oarecum legată de subiectul care ți-a căzut. Care sunt puterile instalate ale celor trei centrale atomo-electrice sovietice?

Legătura era cam vagă, iar întrebarea se dovedea a fi pur și simplu încuietoare! Radu știa că la sfârșitul capitolului privind energia nucleară era un paragraf scris cu litere mici în care era informația asta, sigur, citise textul, dar nu se gândise că ar putea fi întrebat așa ceva.

Știa numele lor, dar era greu să-și amintească puterile instalate. Totuși, încercase un răspuns:

- Obninskaia, 5 megawați, Sibirskaia, 100 megawați și Beloiarskaia, 105 megawați.

Examinatorul avusese o grimasă, fără să spună cu ce greșise Radu, dăduse din umeri ca și cum i-ar fi părut rău, iar expresia feței însemnase „n-am ce-ți face!”.

- Rămâne 8! Îmi pare rău!

Radu înlemnise! Nu-i venise să creadă! Nu nota în sine îl deranjase, ci nedreptatea evidentă. Acasă, uitându-se în manual, constatase că spusese corect numele celor trei centrale, chiar și puterile lor instalate, greșise doar un pic ultima cifră, trebuia 108 în loc de 105. Și, oricum, fusese o întrebare suplimentară și, în mod evident, pusă pentru a-l încurca.

Nu făcuse contestaţie, i se păruse că nu e o atitudine demnă. Dacă aşa considerase profesorul respectiv... Nu se gândise atunci, pe moment, la vreo legătură cu propunerea refuzată atât de ferm cu doar trei săptămâni în urmă. Dar acasă, discutând cu părinţii, legătura devenise una posibilă.

Apoi, anii de facultate trecură ca un vis! Radu intrase la cea mai bună secţie a Electronicii, pe poziţia a opta din 60 intraţi, la care se adăugaseră 10 intraţi fără examen, pentru că luaseră nota 10 pe linie la examenul de Maturitate. Această regulă ciudată a funcţionat doar atunci, într-un singur an, 1966, fiind dată special pentru fiica secretarului general al Partidului, care se întâmplase să termine şi ea liceul atunci, luase 10 la

Maturitate şi nu mai voia să treacă prin stresul unui concurs de admitere (alesese facultatea de Matematică). Desigur, regula se anunţase abia după ce se ştiuseră notele la Maturitate, dovadă că fusese construită special pentru persoana în discuţie. În anul următor, acea regulă ciudată dispăruse.

În facultate Radu fusese un student bun. În ultimii doi ani, devenise chiar şef de grupă, ca o recunoaştere a rezultatelor obţinute. Terminase facultatea tot pe poziţia a opta. Absolviseră 60 de colegi, în mare parte alţii decât cei 70 de la început. Era o facultate grea. Mulţi rămăseseră repetenţi (de exemplu, la secția lor, 7 din cei 10 intraţi fără examen, chiar din primul an), iar ei culeseseră pe parcurs alţi colegi proveniți din anii mai mari.

În acel an, repartiţiile păreau să fie mai bune. De fapt, locurile râvnite erau de două feluri.

Cei care se aflau „pe liste" puteau deveni asistenţi la Politehnică (cu un an înainte nu existaseră posturi de asistenţi) sau cercetători la IFA Măgurele. Deci ordinea mediilor conta doar până la un punct. De exemplu, chiar atunci, în 1971, un coleg foarte bun, care avusese a doua medie, nu putuse prinde unul dintre cele 5 posturi de asistent pentru că nu fusese aprobat în prealabil pentru a rămâne în învăţământul superior.

Pentru ceilalţi de la secţia lor, cele mai bune repartiţii erau la două unităţi de cercetare învecinate, aflate la nord de Bucureşti, în pădurea Băneasa. În ordinea preferinţelor absolvenţilor, acestea erau:

Institutul de Cercetări Avansate (ICA), care avea o clădire cu trei etaje construită chiar lângă fabrica IPRS-Băneasa, respectiv Centrul de Cercetare şi Proiectare pentru Componente Electronice (CCPCE), care ocupa un corp de clădire al fabricii. Radu prinsese fără probleme o repartiţie la ICA. Fusese beat de fericire atunci când i se înmânase bucăţica de hârtie (o jumătate de A4) care consemna repartizarea lui la ICA. Nefiind „pe liste", ştia că nu-şi putea dori nimic mai bun.

*

Spre deosebire de mulţi dintre colegii lui repartizaţi la ICA care se agitaseră masiv din acel moment, încercând să prindă o poziţie cât mai bună în institut, Radu venise relaxat pe 15 august şi acceptase fără discuţii repartizarea decisă de directorul Ştefan Sburlea. Radu intrase în cabinetul directorului odată cu un alt coleg de facultate, Mihnea Lupaşcu. Amândoi completaseră în prealabil un test scris, obţinând rezultate aproape identice. Directorul avusese o scurtă discuţie cu fiecare, după care decisese repartiţia. Mihnea era venit direct de pe Litoral, netuns, puternic bronzat, purtând o cămaşă fantezi. Radu, tuns şi îmbrăcat cât se poate corect (sacou şi cravată) făcuse în mod evident o impresie mult mai bună directorului, care scrisese rapid pentru fiecare un bileţel cu locul de muncă, dar, atunci când le înmânase, devenise evident că îi confundase. Când a aflat care-i care, directorul a avut o primă intenţie de a le inversa repartiţiile, dar apoi a dat din mână, zicând:

- Mă rog, aşa a fost să fie!

Şi aşa, o eroare care a părut minoră a însemnat o modificare semnificativă a drumurilor personale ale celor doi. Mihnea a ajuns în laboratorul Alfa (locul cel mai râvnit din institut), în timp ce Radu a fost repartizat la colectivul Omega (proaspăt înfiinţat, cu cercetări oarecum marginale faţă de principalul flux al institutului).

*

Şefa colectivului Omega se numea Luminiţa Popovici, tot absolventă de Electronică, dar cu 6 ani mai mare ca Radu. Înainte de înfiinţarea institutului lucrase în fabrica de alături. Soţul ei era „ceva mare într-un minister", Radu nu ştia exact ce anume, dar avea bănuieli. Luminiţa se luptase din greu pentru a obţine înfiinţarea acelui colectiv şi reuşise cu un an înainte. Cum, pe lângă trei muncitoare, avea doar o ingineră în subordine, pe Gigi Manea, chimistă, ceruse apoi cu insistenţă conducerii institutului să i se repartizeze încă patru absolvenţi de facultate. Era o persoană extrem de hotărâtă, de altfel, foarte bine intenţionată, dorind să facă treabă, dar întotdeauna cu gura mare. De unde şi porecla „Miţa" (venind şi de la Luminiţa), cum o ştiau toţi cei din institut. În acel an îşi obţinuse cei patru absolvenţi solicitați, doi de la Electronică (Radu şi colegul şi prietenul lui, Grig, Grigore Petrescu, nemulţumit profund de repartiţia la ICA, pentru că îşi dorise insistent să ajungă la Politehnică) şi doi ingineri chimişti, o fată şi un băiat, Eva şi Vasile (nu Adam!).

Atmosfera din colectiv nu era una neplăcută, doar că Miţa era cam directă, vorbea foarte tare şi dorea cu orice preţ să-şi impună părerile proprii în orice discuţie. Sigur, era mai mare cu 6 ani ca ei, dar totuşi... Pe de altă parte, foarte sufletistă, ţinea să-i înveţe tot felul de mici amănunte legate de inginerie, deprinse în anii ei de profesie de până atunci, ceea ce era un lucru foarte bun. Una peste alta părea să fie pentru ei o perioadă benefică, de formare ca ingineri, cel puţin aşa gândea Radu (mai pozitiv din fire). Grig însă, nu-şi dorea decât să plece din institut şi se tot străduia să găsească cele mai diverse căi pentru a-şi atinge scopul.

*

În toamna de după mărirea semnificativă a colectivului, Miţa obţinu un alt succes de prestigiu, de data asta în ceea ce priveşte dotarea: importul a două instalaţii de depunere în vid, cumpărate de la o firmă reputată din Germania. Era o perioadă bună pentru cercetarea românească, se dădeau bani cu nemiluita pentru noi dezvoltări. Plata instalațiilor se făcuse rapid, aşa că se presupusese că livrarea se va face imediat după Revelion. Dar firma producătoare dorea să-şi încheie chiar în 1971 livrările pentru anul respectiv, mai ales că încasase banii, așa că le trimisese mai repede.

Așa se face că vineri, pe 3 decembrie, Miţa veni încântată în laborator, îi chemă pe toți în jurul biroului ei și, din această poziție preferată de cloșcă cu pui, care îi plăcea enorm, le ținu o scurtă cuvântare:

- Oameni buni, vin utilajele! Da, alea două ale noastre, din Germania. Intrăm și noi în rândul lumii, vom avea niște utilaje moderne pe care să ne facem experimentele.

- Când, doamna Popovici? mimă Grig interesul și nerăbdarea, de parcă nu putea trăi fără acele instalații. Radu, în spatele lui, abia își stăpânea râsul.

Toată numai zâmbet, Mița se întoarse spre el și îi răspunse:

- Miercuri, adică exact când o să fiu eu plecată la CAER-ul ăla de la Moscova de săptămâna viitoare, chiar atunci, dar o să fiți voi doi. Radu și Grig, pe voi cade măgăreața!

- Bine, dar noi nu cunoaștem pe nimeni în institut, cum o să convingem vreun șef să ne ofere un loc în care să punem instalațiile? îngăimă Radu. Nici el nici Grig nu mai aveau deloc motive de râs.

- Ei, vă descurcați voi, că sunteți băieți deștepți!

- Poate vorbiți cu cineva astăzi! încercă Grig.

- Cu cine? E târziu, nu mai e nimeni pe-aici. Dar sunt convinsă că o să fie bine. N-or să vă lase cu instalațiile în curte! E iarnă, frig, se găsește o soluție, concluzionă Mița, fără a-și ascunde bucuria că scăpase de grija de a găsi ea un loc de depozitare.

*

Luni dimineața, Radu și Grig discutară cu foștii colegi de facultate aflați în diferite laboratoare ale institutului, obținură ceva informații privind camerele goale sau mai puțin aglomerate, apoi se sfătuiră îndelung între ei și

făcură o listă cu posibilele gazde pentru cele două instalații. Începură imediat demersurile.

Toată ziua de luni discutară cu diverşi şefi şi şefuleţi pentru a găsi un loc de depozitare, argumentul principal fiind că era iarnă și nu puteau lăsa instalaţiile afară, în aer liber, doar costaseră o grămadă de bani! Toți îi aprobau, dar nimeni nu voia să cedeze nici un centimetru din spațiile sale, de teamă că instalațiile nu vor mai putea fi mutate și, drept consecință, acel spațiu care le aparținea va fi alocat colectivului Omega. Degeaba încercau cei doi să promită că nu va fi așa, răspunsul era cam același:

- A, păi de-aia v-a pus doamna Popovici (unii îi spuneau chiar Mița) pe voi să vă milogiți. Voi promiteți că nu, iar ea o să obțină spațiul de la director dacă echipamentele vor fi așezate aici.

În fine, marți la prânz ajunseră la ultima poziție de pe lista lor, compartimentul Autoutilare, care ocupa parterul unui corp de clădire. Nu prea mai aveau speranțe, dar șeful Autoutilării, inginerul Aurel Crețu, se dovedi a fi un tip direct și simpatic. Chiar înainte de a deschide ei gura, le spuse:

- Măi băieți, știu că sunteți într-o situație grea. Ce mai, v-a făcut-o Mița! Eu vreau să vă ajut. Uite cum facem. Vă las să puneți echipamentele în magazia pe care abia am construit-o eu lângă clădire și încă e goală.

- Vă promitem că le mutăm imediat ce găsim un alt loc!

- Păi o să le mutați cu siguranță, pentru că n-aveți cum să le instalați aici. Asta e o construcție temporară, fără utilități.

- Vă mulțumim din suflet!

A doua zi, miercuri 8 decembrie, pe la prânz, instalațiile sosiră în institut și fură descărcate în fața magaziei de la Autoutilare. Intrară imediat în funcție echipele de cărători, formate, evident din oameni forţoşi, cu mare experienţă de viaţă, muncitori necalificați. Ei erau „colaboratori externi", angajați temporari de institut, doar pentru anumite acţiuni de mutare a unor instalaţii grele. Sigur că încercau să profite cât mai mult, să obţină cât mai mulţi bani, cu efort minim.

Acțiunea începu imediat, dar fu finalizată abia a doua zi. Cu ameninţări şi promisiuni, Radu şi Grig reuşiră, în fine, ca joi să vadă instalaţiile puse la adăpost, chiar în ajunul zilei în care şefa lor se întorcea acasă.

Evident, după cum se aşteptau, nu primiră laude, ci reproşuri pentru că, după părerea Miţei, existau multe alte locuri posibile de depozitare mult mai potrivite decât cel obţinut de ei. Ei, dacă ar fi fost ea! În fond, poate că ar fi obţinut chiar un loc mai bun, dar ... ce-ar fi putut face mai mult doi tineri stagiari? În fine, acest eveniment l-a hotărât pe Grig să facă tot posibilul să se mute cât mai repede din institut. Iar pe Radu să ia în considerare ideea de-şi găsi un alt laborator din institut în care să lucreze în viitor.

Dacă adăpostirea temporară a instalaţiilor o rezolvaseră Radu şi Grig, găsirea locului în care acele instalaţii de depunere în vid să funcţioneze devenise deja treaba Miţei. Care reuşi să o soluţioneze relativ repede, prin februarie, oricum, cu două luni înainte de venirea specialiştilor de la firma producătoare, care urmau să pună în funcțiune echipamentele. Cele două instalaţii fură mutate urgent în locul respectiv, o încăpere din corpul de clădire T, unde erau toate instalaţiile tehnologice ale institutului care aveau nevoie pentru a funcţiona de atmosferă controlată (temperatură constantă, mediu fără praf) şi de apă, aer sub presiune, azot sau alte fluide. Cum de reuşise Miţa să se strecoare acolo unde fiecare centimetru pătrat de spaţiu era considerat aur curat rămase un mister. Dar arătă tuturor cât de influentă devenise ea în institut.

Sigur, în perspectiva venirii specialiştilor de la firmă, trebuiau făcute toate racordurile necesare: energie electrică, apă, aer sub presiune. De toate astea s-a ocupat Radu singur, pentru că între timp Grig reuşise să-și obţină transferul în alt laborator din institut (detaliile, un pic mai târziu). De fapt, Radu doar a coordonat lucrările făcute de meşteri specializaţi, dar trebuia să fie tot timpul atent, ca să ştie ce să le ceară (conform cărţilor tehnice ale instalaţiilor) şi să-i ghideze spre soluţia corectă, refuzând de regulă multele „scurtături” păguboase pe care cei trei meşteri le propuneau. Aceştia erau chiar angajaţi ai institutului şi făceau o echipă destul de interesantă.

În primul rând, era vorba despre Nea Petre, electricianul, un tip înalt, cam de 40 de ani, cu o mustaţă pe oală, aflat în institut încă de la înfiinţare. Miţa spunea că există zvonuri că ar fi fost un fiu natural al Regelui Carol al II-lea (cunoscut, de altfel, prin largheţea cu care îşi acorda farmecele). De fapt, asemănarea era frapantă cu pozele cu fostul Monarh. Asta îi dădea un aer cu totul special, pe care îl specula desigur, încercând să lucreze cât mai puţin, pretextând tot felul de alte solicitări în institut. Cu alte cuvinte, era greu de găsit şi, mai ales, greu de ţinut în locul unde avea de făcut ceva. Radu era nevoit să alerge după el prin tot institutul, constatând de multe ori că era plecat, chipurile ca să cumpere din oraș cine știe ce componentă electrică importantă. În fine, după multe promisiuni depășite, cam într-o săptămână, cele două echipamente aveau instalate prizele necesare. Nea Petre își făcuse treaba!

Acum urmau să intre în scenă celalţi doi meșteri, care erau instalatori, lucrau împreună şi semănau oarecum cu cei doi comici americani, Stan şi Bran. Nea Mitu, cam la 45 de ani, era scund si gras, mergea în faţă, încet şi legănându-se, iar din spate se vedea de deja capul lui Costel, mai tânăr cu 15 ani, mult mai înalt, dar deja cu tendinţe de îngrăşare. Aşadar, existau două deosebiri faţă de celebrul cuplu: Nea Mitu era mai scund ca Bran, iar Costel, mai gras ca Stan. Încolo, cei doi meşteri erau la fel de veseli şi dispuşi la tot felul de poante. Ce-ar mai fi de spus despre cei doi este că erau

buni meseriaşi, gata să rezolve orice probleme s-ar fi ivit. Şi apăreau multe, dar ingeniozitatea meşterilor îşi spunea cuvântul de fiecare dată. Tratau problema cu calm, nu se grăbeau şi chiar dacă dura, până la urmă tot se făcea.

Nea Mitu și Costel veniră într-o vineri, spre sfârșitul programului, să vadă instalațiile. Radu era singur, pentru că vizita meșterilor, mult așteptată, fusese deja reprogramată de câteva ori și Mița, deja enervată de multiplele amânări, nu crezuse că de data asta chiar vor veni. Cei doi dădură încet ocol celor două echipamente de depunere în vid, schimbară între ei câteva impresii, apoi declarară că se întorc luni, „la prima oră", pregătiți cu tot ce trebuie. După ce meșterii plecară, Radu se duse cu vestea cea bună la sediul colectivului Omega, care era în alt corp de clădire.

- Doamna Popovici, au venit!
- Ei, ce minune! Unde să scriu? Deci a contat faptul că i-am pârât la director.
- Da, și au spus că revin luni cu tot ce trebuie și se apucă de lucru.
- Radule, aș vrea să văd și eu a doua minune, dar o să-ți las tot ție și plăcerea asta.

N-a fost să fie luni, ci abia miercuri, dar atunci, în fine, cei doi s-au apucat de lucru. Radu stătea mereu pe lângă ei, așa că, vrând-nevrând, era martor la discuțiile lor. De fapt, unele erau chiar amuzante.

- Băi frate, îmi place Mița, să știi, e mișto! afirmă apăsat nea Mitu, din perspectiva omului experimentat

și, după părerea lui, cu succes la femei. De fapt, era divorțat și avea o fată care stătea cu fosta nevastă.

- Ce ziceți, domn' inginer? se întoarse Costel spre Radu, care zâmbise aprobator la cele spuse de nea Mitu.
- Păi cam este! Da' știți că are soț un mare mahăr.
- Fratelo, poate fi super-măritată, dacă mă place, a mea e! declară nea Mitu, potrivind cheia franceză pentru o deșurubare.
- Oho, nea Mitule, păi matale ești cam depășit ca vârstă! Crezi că se uita ea la babalâci ca matale? sări Costel împingându-și pieptul înainte.
- Că o să se uite la necopți ca tine, replică puțin enervat nea Mitu.
- Bre, nea Mitule, păi matale știi că eu am acasă o cameră cu aparate de gimnastică? Fac zilnic exerciții, de-alea de culturiști.
- Păi tu crezi că bicepșii de ajută la ceva? Îți trebuie minte, frate, ca s-o cucerești și apoi știi tu ce ca să rămână cu tine.

Ultima afirmație i se cam întorcea împotrivă, dar nea Mitu avu noroc că discuția se opri aici. Și asta pentru că tocmai atunci intră pe ușă Mița.

Și așa, din vorbă-n vorbă, mai lucrând, mai discutând, după numai două săptămâni de la prima venire a meșterilor în laborator, cele două utilaje aveau instalate utilitățile, conform specificației tehnice.

În ultima zi, Radu le mulțumi pentru lucrare, la care nea Mitu zise imediat:

- Stați puțin, domn' inginer, că încă nu-i gata! Să vedeți că atunci când o să vină omul de la ei sigur va mai fi ceva de făcut! Așa e mereu!

Mai apoi se dovedi că avusese dreptate.

La acel moment se știa doar că firma producătoare urma să trimită o echipă care să le pună în funcţiune. Deocamdată deplasarea specialiştilor de la firma germană încă nu fusese stabilită, schimbul de scrisori era în curs.

Între timp, intervenise un eveniment important: Grig, colegul şi bunul prieten al lui Radu, se mutase în alt laborator din institut. De fapt, fusese cât pe-aci să ajungă chiar la Politehnică, pentru că apăruse un context favorabil. Totul se reducea la „pile şi relaţii", care în comunism puteau ocoli eficient traseele oficiale. Profesorul Comşa, cu care Grig îşi făcuse lucrarea de licenţă, îi spusese, încă de la repartiţie, că va încerca să-l aducă la catedra lui. Şi iată că, pe neaşteptate, se ivise un post liber. Unul dintre profesorii catedrei, reputatul Martin Ziller, făcuse cerere de plecare în străinătate, aşa că, până la rezolvarea cererii (care putea dura ani de zile), trebuia să i se asigure un loc de muncă, dar nu în învăţământ, probabil ca să nu sucească minţile tinerilor. Aşa că s-a găsit rapid soluţia fericită pentru toţi: profesorul Ziller să fie mutat la ICA, iar Grig să ajungă la Politehnică. Pare ciudat că cineva care nu era demn de a lucra în învăţământ putea activa într-un institut ale cărui cercetări erau, desigur, secrete. Dar directorul institutului (care era nu doar un excelent profesionist, ci

şi un om cu suflet, îl avusese ca profesor pe cel care depusese cererea de plecare) garantase acolo unde trebuie că profesorul Ziller nu va avea acces la proiectele de cercetare, ci i se va da o funcţie de birou, la bibliotecă. Se dovedise încă o dată că într-un regim totalitar înţelegerile dintre oameni sunt mult mai puternice decât regulile cele mai stricte!

Zis şi făcut, însă doar până la un punct. Profesorul Ziller s-a mutat la ICA, dar Grig nu a ajuns totuşi la Politehnică. Un coleg mai în vârstă din institut, Relu Vasilescu, cu „pile" mult mai mari decât Grig, i-a suflat postul şi a devenit el asistent. Ce decepţie pentru Grig atunci când profesorul Comşa îi spuse că, din păcate, nu-l poate muta, aşa cum încercase!

Dar, cum am spus, Grig nu a rămas la Omega, ci s-a mutat la un alt colectiv din institut...

Capitolul 2. Grig şi Radu

În studenţie, Grig şi Radu fuseseră prieteni, chiar apropiaţi, deşi Grig era bucureştean, iar Radu, venit din provincie, locuia la cămin. E drept, de multe ori Grig venea în timpul liber la Complexul de cămine ale Politehnicii, din Regie, la terenurile de sport, unde se întâlnea, printre alţii, cu Radu, la jocuri de fotbal sau baschet. Pe de altă parte, cei doi erau mereu împreună la facultate, fiind în aceeaşi grupă.

Grig provenea dintr-o familie bucureşteană de intelectuali, tatăl era economist la un minister (studiase la Oxford, înainte de război), iar mama, profesoară. Spre deosebire de alţi bucureşteni, nu era deloc cu nasul pe sus, deşi locuia în Cotroceni, cartier select, în care erau doar vile, nu şi blocuri. Viluţa lor, parter şi etaj, de pe strada Dimitrie Grecescu (deci în partea cartierului dinspre şoseaua Panduri), le aparţinuse, dar fusese naţionalizată. Ei totuşi putuseră să-şi păstreze etajul, ceea ce era oricum un mare succes faţă de alţii, care fuseseră daţi cu totul afară din propria lor casă şi lăsaţi pe drumuri. Casa nu era mare, nici deosebit de frumoasă, aşa că nu atrăsese atenţia vreunui ştab. Aşa se explica rămânerea familiei Petrescu în apartamentul de la etaj.

Locuinţa lui Grig era destul de aproape de Regie, tramvaiul 26, cel cu un traseu care constituia un prim inel al Bucureştiului, permitea o deplasare rapidă din şoseaua Panduri până la capul tramvaiului 12, la

intrarea în Complexul Regie. Grig fusese un elev foarte bun, la „Lazăr”, cu note excelente la matematică şi fizică, apoi student la secţia de elită a unei facultăţi de elită.

Fusese repartizat tot la ICA, dar venise mai târziu decât Radu, pe 1 septembrie. Ajunsese tot la colectivul Omega, alături de Radu, pentru că Miţa insistase să mai primească încă un inginer electronist, pe lângă Radu, având în vedere dezvoltarea în perspectivă a colectivului şi, mai ales, aducerea celor două echipamente de depunere în vid. Grig, care era şi el foarte direct, îi spusese Miţei încă din prima clipă că va face totul ca să se mute la Politehnică, iar ea îi râsese în faţă, arătându-se neîncrezătoare că aşa ceva ar fi posibil în viitorul apropiat. Aşa că relaţiile dintre cei doi erau destul de încordate.

Radu se bucurase mult că Grig ajunsese în acelaşi colectiv, la fel şi Grig, care oricum era mai apropiat de Radu decât de oricare alt coleg repartizat la ICA. Apoi, în lupta (căci o luptă fusese) pentru găsirea unui loc şi apoi adăpostirea celor două instalaţii, relaţiile dintre ei se strânseseră şi mai mult. Practic erau mai tot timpul împreună.

*

Da, Grig este al treilea erou al meu. Tot un premiant în liceu, dar care a urmat la început drumul lui Radu, nu pe cel al lui Andrei. Dar să nu ne grăbim. Drumurile care par paralele se pot întâlni. Nu spun mai mult acum...

*

Sigur că o asemenea dezamăgire precum cea a lui Grig privind ratarea mutării la Politehnică trebuia tratată corespunzător. În prima sâmbătă de după aceste evenimente, Grig şi Radu se duseră împreună, după program, la o micuţă cârciumă, din apropierea institutului, numită foarte poetic „La privighetori". Acolo, în zilele de lucru, mulţi colegi din institut făceau scurte escapade în timpul programului şi staţionări mai lungi, la plecare. Să nu uităm că institutul se afla departe de oraş, iar singurul autobuz (linia 48) care făcea cursa până acolo nu circula între 9 şi 2 după amiază, programul de lucru la institut fiind pe atunci de la 7 la 3.

Încă nu exista o cantină (se va înfiinţa una abia peste câţiva ani), aşa că, dacă voiai să mănânci ceva pe lângă senviciurile pe care fiecare şi le aducea de acasă, aveai trei destinaţii posibile: micul restaurant „La privighetori", aflat chiar în prima staţie de autobuz de la institut, apoi, retras un pic de la şosea, bufetul cu câteva mese din faţa intrării Grădinii Zoologice, numit „La trei rândunici" (e ciudat că zburătoarele avuseseră întâietate înaintea unor animale mult mai impresionante, cum erau leul sau elefantul, domiciliate în imediata apropiere) sau, în fine, pentru cei mai cu dare de mână, restaurantul aflat un pic mai departe, înspre centru, supranumit „Casa albă", din cauza culorii zidurilor. Dar acolo erau duse de regulă delegaţiile străine venite în institut, aşa că se spunea că e înţesat

cu microfoane. Deci nu era prea înţelept să iei masa în acel loc.

Radu şi Grig aleseră soluţia de mijloc, cea ideală pentru o rămânere în zonă după program: restaurantul „La privighetori". Cum era sâmbătă, nu existau alţi colegi prin preajmă, cum ar fi fost într-o zi de lucru, de exemplu. Ştiau că sâmbăta, după ora 3, era mult mai liber (clienţii serioşi veneau abia spre seară) şi puteau discuta în voie. Căci la o discuţie se provocaseră reciproc, plătită „nemţeşte", evident. Şi plănuită încă de miercuri, când Grig aflase că nu va pleca la Politehnică.

Abia aşezaţi la masă, chiar înainte de venirea ospătarului, Grig începu abrupt discuţia.

- Ştii, luni mă mut la John!

Ion Ioachimescu, supranumit in institut John (poreclă glumeaţă, pentru că nu era deloc un partizan al tehnologiei americane sau engleze, ba chiar dimpotrivă; de fapt, făcuse un stagiu de 6 luni în Suedia, ţara care i se părea fi modelul cel mai dezirabil), cercetător reputat, cu publicaţii apărute în străinătate şi prezenţe la conferinţe de profil era un model pentru tinerii veniţi în institut. Conducea laboratorul Alfa, cel mai important, cu rezultatele ştiinţifice cele mai bune şi unde se adunau, încet-încet, cei mai buni cercetători din institut (dacă aveau suficiente „pile" pentru a ajunge acolo sau dacă John îi remarca în mod deosebit). Dar nu el era cercetătorul nr. 1 al institutului, ci Valeria Borza, director adjunct ştiinţific, aflat în acel moment în Franţa pentru un stagiu de 8 luni, din care urma să se întoarcă

în martie. Radu şi Grig nu o văzuseră până atunci pe Borza şi, evident, erau extrem de curioşi să o cunoască.

Replica lui Radu fu imediată.

- Adică la Alfa? Cum asta?
- Sigur că la Alfa. Doar nu credeai că o să mai suport mult strigătele Miţei!
- Şi mie nu mi-ai spus nimic!
- Păi abia acum am aflat. M-a chemat Sburlea adineauri, la două jumate şi m-a anunţat. Mutare valabilă de luni, când e 1 martie. Un frumos mărţişor pentru mine, adăugă Grig triumfător.
- Mă bucur pentru tine. Dar cum ai reuşit, îngăimă Radu, care se posomorâse vizibil.
- Stai puţin, nu te îmbufna, rămân tot in institut, vom fi împreună. Cum am reuşit? Tot domnul profesor Comşa, săracu'! M-a văzut teribil de supărat că n-a ieşit schema cu mutarea mea la el, de fapt, se supărase şi el destul de tare că i l-au băgat pe gât pe Relu Cel Pilos. Aşa că a vorbit cu Sburlea şi ... s-a făcut. Directorul mi-a zis că John a fost de acord, luni mă duc direct la laboratorul Alfa şi mă prezint.
- Mamă, ce-o să zică Miţa! Pe ea n-a întrebat-o?
- I-am zis şi eu lui Sburlea, dar a dat din mână, adică nu e important. Probabil că o să urle când o s-o pună Sburlea la curent. Azi era plecată din institut, cum ştii.
- Da, cică ar fi la bibliotecă, la IFA, dar am impresia că e prin altă parte...

Deplasarea la bibliotecă, o zi la două săptămâni, devenise un drept al cercetătorilor, de care unii profitau pentru a-şi rezolva probleme personale. Era un fel de compensaţie pentru distanţa mare de oraş la care se afla institutul. Mai ales când îţi luai o astfel de zi sâmbăta, era cam clar că ai alte intenţii decât studierea publicaţiilor de specialitate.

În acel moment se înfiinţă ospătarul, aşa că discuţia se întrerupse şi cei doi prieteni se concentrară pe comandă. Cerură la fel: o bere şi 4 mici, cu cartofi prăjiţi. Micii de la „Privighetori" erau binecunoscuţi în zonă şi ceruţi de oricine călca pragul restaurantului. Ospătarul se înfiinţă rapid cu berile, urmând ca restul comenzii să vină atunci când va fi gata. Aveau timp pentru o nouă repriză de discuţii.

Ciocniră primul pahar, apoi Radu continuă de unde rămăseseră.

- Şi ce-o să faci la John?

- Deocamdată habar n-am. Dar, cum ştii, are destule proiecte interesante unde e nevoie de tineri.

- Da, nu ca la noi, unde doar punem în funcţiune echipamente, replică Radu cu năduf.

- Lasă, Radule, te muţi şi tu acolo, îl pregătesc eu pe John. Se face!

Replică la care ciocniră din nou, ca să se îndeplinească.

- Te-ai ajuns, Grig, o să fii coleg cu toate marile figuri al institutului. Ca să nu mai spun că probabil o să prinzi deplasări babane în străinătate.

- Aşa sper şi eu, zâmbi Grig, cu paharul la gură.

Exact în acel moment, Radu constată că la o masă aflată în celălalt capăt al sălii se aşezaseră doi colegi de institut, pe care nu-i remarcase atunci când intraseră, dar despre care era sigur că trebuie ocoliţi cu orice preţ: Gigi, şeful biroului de documente secrete şi Mişu, responsabilul cu xeroxul (aşa i se zicea pe atunci în România oricărei maşini de copiat; întâmplător, copiatorul lor era chiar produs de firma Xerox). Îi spuse imediat lui Grig şi amândoi se hotărâră să vorbească încet, deşi distanţa până la ceilalţi doi era mare.

De fapt, schimbară complet subiectul de până atunci şi un timp nu mai vorbiră deloc despre institut. Le fuseseră aduşi micii, delicoşi, aşa că făcură o pauză de masă. Apoi, cu burta plină, conversaţia continuă pe alte subiecte.

- Ai citit Bondul ăla pe care ţi l-am dat?

La această replică, Radu izbucni în râs, urmat imediat de Grig. Le era amândurora clar prin ce asociaţie de idei pusese Grig acea întrebare: vederea celor doi colegi „cu ochi albaştri pe umeri". Dar comparaţia dintre cei doi şi James Bond, spionul englez irezistibil pentru femei şi cu succese profesionale uriaşe era atât de gogonată, încât râsul devenise inevitabil. Gigi şi Mişu aveau 45-50 de ani, erau de înălţime medie (spre mică), cu un început de chelie şi burtică, semănând mai degrabă cu nişte negustori din Bazar (aşa cum apăreau prin filme) decât cu nişte membri ai unui Serviciu Secret.

Trebuie adăugat că Grig primise de la un vecin un roman în franceză despre o aventură a lui James Bond (ca să fim cât se poate de exacţi, era vorba despre „Goldfinger”), pe care, după ce-l citise, i-l dăduse şi lui Radu. Pe atunci, franceza era limba străină cea mai vorbită în România, deşi rusa fusese limba obligatorie la şcoală, începând din clasa a cincea (cei mai mari un pic ca ei făcuseră rusă încă din clasa a patra). Acum engleza venea tare din urmă, mai ales după invazia muzicii rock britanice, dar oficial nu era încă acceptată. Doritorii erau mai mult autodidacţi. De fapt, învăţau limba engleză cântând, răstălmăcind celebra emisiune de la radio, din anii ‘50, „Să învăţăm limba rusă cântând”! Ideea prinsese, nu şi limba!

Dar să revenim la discuţia celor doi.

- Da, Grig, excelent roman. Miză uriaşă, tensiune, ritm admirabil. Ca să nu mai spun de finalul teribil. Când zicea că a scăpat, e din nou prins.

- Aşa e! Tare de tot. Ştii că s-au făcut şi filme după seria cu Bond? Poate ajung şi la noi.

- Ha, ha, când o zbura porcul, ricană Radu. Cum să vină aşa ceva pe ecrane când adversarul lui Bond joacă pentru KGB?

- Ai dreptate, greu de crezut!

- Lasă, noi le avem cu teatrul. Uite, putem să mai mergem încă o dată la „D-ale carnavalului”. Văd că se mai joacă la „Bulandra”.

- Băi, ce tare! Îmi amintesc, când l-am văzut prima oară eram în anul întâi! Acum 5 ani şi ceva. Dar ce

spectacol grozav! Actori de excepţie: Caragiu, Cottescu, Bănică, Moraru. Careu de aşi, ce mai. Şi fetele, Gina Patrichi şi Rodica Tăpălagă.

- Cred că l-am văzut de 5 ori până acum. Cam o dată pe an! Îmi place teribil Nea Tomiţă! Mamă, ce actor!

- Ştii cine mai e as şi lipseşte din spectacolul ăsta? Dinică! Grozav a fost cu Moraru în „Nepotul lui Rameau”!

- Da, îmi amintesc cum l-am văzut într-o sală arhiplină, tot la Izvor, pe o căldură teribilă! Dinică avea peruca aia cu plete şi tot îşi făcea vânt. Probabil că murea de cald. Deşi pe scenă cică e întotdeauna curent.

- Da, cu teatrul stăm bine. Avem actori mari. Şi regizori pe potrivă!

- Stăm bine, dar uite că „tovarășul” are ce are cu arta. Acum un an, după ce s-a întors din Coreea, a scos „tezele” ale idioate, iar „căţeii” s-au grăbit să interzică filme, cărți, piese de teatru! Ne întoarcem la comunismul „pur și dur”, se pare!

- De fapt, asta e fața lor adevărată. Ei nu pot să suporte adevărul, chiar spus de creatori de geniu. Sau mai ales spus de astfel de maeștri!

- Așa e! Uite, eu am avut săptămâna trecută bilet la „Revizorul”, pus la Bulandra de Pintilie. Și l-am vândut pentru că se suprapunea cu un meci de fotbal. Mi-am zis că meciul e irepetabil, dar spectacolul pot să-l mai văd! Ce prostie! Era a treia reprezentație și, cum știi, a patra n-a mai avut loc. L-au interzis!

- Da, neplăcut de tot! De fapt, mi-e teamă că în ceea ce privește „strângerea șurubului” va fi din ce în ce mai rău! Dar hai să nu ne întristăm prea tare. Pentru că ai ajuns la sport, știi la ce mai suntem buni? La tenis! Ce zici, anul ăsta luăm Cupa Davis?

- Păi era să o luăm anul trecut, chiar la americani acasă. Abia ne-au bătut cu 3-2. Năstase şi Ţiriac sunt cel mai tare cuplu, iar Năstase, dacă vrea, bate tot. Deci, 3 puncte asigurate, aproape cu oricine.

- Doar că anul trecut a pierdut la Stan Smith. Dar anul ăsta, dacă ajungem în finală, se joacă la Bucureşti şi e altă calimeră!

- Da, că aşa e regula. Dacă am jucat la ei, data viitoare jucăm la noi. Da’ ne mai calificăm noi şi la anu’ în finală?

- Greu! Depinde de tragerea la sorţi. Dacă avem iar ghinionul, ca acum câţiva ani, să picăm cu Africa de Sud, trebuie să boicotăm. A, stai că acum i-au scos de tot pe ăia din Cupa Davis şi nu se mai pune problema. Deci totul e să câştigăm pe teren şi ajungem iar în faţa americanilor.

- De fapt, în faţa lui Stan Smith, că ăla îi ţine acolo, sus!

- Corect! Dar eu am altă întrebare: dacă ajungem în finală şi jucăm la Bucureşti, crezi că prindem bilete? Că o să vrea toţi habarniştii piloşi, care n-au fost în viaţa lor pe un teren, să fie acolo, în tribune.

- Ei, măcar o să se televizeze.

Discuţia a mai continuat un pic pe subiecte fotbalistice, până la terminarea şi a celei de-a doua sticle de bere pentru fiecare, comandată între timp. Chiar atunci, cei doi securişti plecară. Imediat, ca la un semn, Radu şi Grig reîncepură să vorbească despre institut. Radu dădu tonul, cu referire la cei doi colegi ai lor.

- Ce crezi, ăştia or fi singurii securişti din institut?
- Păi nu știi vorba lansată de Mircea Crișan? „Les amis des mes amis sont MAI![1]”
- Sigur că o știu! Păcat că a plecat din țară, era de departe cel mai bun. Dar hai să revenim la securiștii. Câți or fi în institut?
- Să fim serioşi! Colcăie, Radule, colcăie! Sunt mulţi, probabil unii la care nici nu ne gândim.
- Ar trebui să ne ghidăm după plecările în străinătate. Ăia care pleacă în Vest e imposibil să nu fie ... mă înţelegi (şi făcu gestul consacrat, acela de a arăta nişte epoleţi imaginari pe umăr).
- Probabil! Mai ales cei care nu sunt membri de partid și totuși pleacă în Vest, aproape sigur au jumătate de normă la Secu.
- De fapt, m-am mai gândit. Să nu vorbim cu păcat! Poate nu toți, dar majoritatea. Oricum, e clar că absolut toți trebuie să obțină aprobare de la „băieții

[1] „Prietenii prietenilor mei sunt MAI!” Adică sunt în legătură cu Ministerul Afacerilor Interne, deci securiști. Glumă care pornește de la zicala franceză „Les amis des mes amis sunt mes amis!”

veseli", altfel nu iese nici musca dincolo, în Vest! Pe de altă parte, mie mi se pare că periculoşi sunt turnătorii mărunţi, ăia care trag cu urechea şi se duc apoi şi toarnă de plăcere. Sau din interes, ca să sape pe câte unul.

- Radule, deocamdată noi suntem prea mici. Cine să ne toarne pe noi? Ţintele sunt altele.

- Bine, până la un punct e de înţeles să existe securişti în institut, dar de-ăia pe externe.

- Adică nişte contra-spioni? Care să apere secretele noastre?

- De ce râzi, Grig?

- Păi ce secrete avem noi? Încercăm să copiem ce fac ăia în Vest şi, normal, nu ne ies chestii la fel de bune, pentru că n-avem tehnologiile lor.

- Să ştii că te înşeli. Avem, totuşi, domenii, e drept nu multe, în care putem şi noi să facem ceva nou la nivel mondial.

- De fapt ai dreptate! Noi, românii, avem păcatul ăsta că ne jeluim tot timpul şi ne dăm mai mici decât suntem. Da, sunt chiar în institut câteva invenţii care s-ar putea să prindă. Din păcate, dacă le brevetezi, le faci publice. Şi chiar dacă nu spui în brevet tot secretul, poate să ţi le fure oricine, pentru că brevetele noastre nu sunt acoperite decât în România. Ca să le acoperi în Vest, costă enorm!

- Bun, atunci nu brevetezi, doar scrii comunicări sau articole. Trebuie să fii în contact cu lumea ştiinţifică mondială, ca să te verifici. Altfel, lucrezi aiurea şi descoperi ... roata.

- Da, şi aşa ajungem la esenţă. Noi n-avem voie să mergem la conferinţe din străinătate, iar de publicat în reviste străine...

- Ei, uite că John al tău (că doar eşti de-acum lângă el) reuşeşte să o facă!

- Da, pentru că a prins deplasarea aia de 6 luni în Suedia şi a ajuns pe nişte liste.

- Care liste? Ale noastre, de la Secu? Sau ale lor, din străinătăţuri?

- Şi, şi! E acceptat deja de comunitatea ştiinţifică şi aprobat de ai noştri. Probabil că e supravegheat masiv. Şi mai e şi tipa asta, Valeria Borza, pe care încă nu am văzut-o. Şi asta e sigur bună, doar a ajuns în Franţa!

- Păi aşa mai sunt şi alţii. Din cei mai bătrâni e desigur Dinulescu. Ăsta a fost câţiva ani la Dubna, deci şi el trebuie să fie bun, probabil că are ceva realizări.

- Da, Radule, dar e un tip ciufut rău, nu poţi discuta cu el, te repede imediat.

- Bine, atunci Nelu Pietreanu. Ăsta-ţi place, Grig?

- Nelu e un tip pe cinste. Simpatic, dar şi citit. Ştie multe, poţi să-l întrebi oricând ceva. E tobă de carte. Probabil e cel mai bun inginer electronist din institut. Şi nu face deloc pe nebunul.

- Hai că, încet-încet îi trecem în revistă pe toţi.

- Ei, nici chiar aşa. Radule, n-avem timp acum (uite, se apropie ora autobuzului!), dar oricum unii nu-mi plac deloc. De exemplu, Gelu Stoian, tipul ăla care parcă a făcut facultatea la seral.

- Păi aşa şi e. Tu nu ştii? A fost muncitor înainte de a face deveni inginer. Altfel, specialist excelent. Dar rar am văzut om aşa de antipatic. Parcă e o reptilă, nu-ţi vine deloc să te apropii de el.

- Ştii cine îmi mai place mie? Tipul ăla de la autoutilare, Creţu, inginerul mecanic fără de care nu se construieşte nimic în zonă.

- În plus, el ne-a salvat când cu cazarea instalațiilor. Așa că, ce să zic, e un tip „jos pălăria”!

- Așa e!

De aici, discuţia alunecă treptat spre tipele din institut. Şi nu erau puţine. Radu făcu introducerea:

- Ce zici de Marioara?

- Care, aia de la Beta? E bună de tot, dar cred că e cu Georgescu, de la Alfa. I-am văzut mereu mergând împreună la „Trei rândunici”. Mie îmi place Mia, tipa aia înaltă şi brunetă de la Alfa. Mai ales că seamănă cu o fostă colegă a mea de şcoală. Eram amorezat de ea şi apoi, după intrarea la facultate, am pierdut legătura.

- Am înţeles, de-aia te muţi acolo. Ai pus ochii pe Mia.

- Da, mă, chiar aşa (glumi Grig). Întrebarea e dacă se uită aia la mine?

- Păi e de-o vârstă cu noi, abia venită. Ştii că e fiziciană?

- Bravo, mie-mi spui? Sunt cu ochii cu ea de când am văzut-o „întâiaşi dată”!

- Atunci îşi urez succes şi ciocnesc pentru asta!

Ciocniră, apoi Grig concluzionă:

- Cine ştie? Poate că asta e „jumătatea” mea!
- Şi uite-aşa ajungem la ideea că institutul nostru e mult mai interesant decât părea la început.
- Da, ai dreptate. Încep să cred că e mai bine că n-am plecat la Politehnică.

Şi cu această frază finală care arăta clar că discuţia nu fusese în zadar, cei doi prieteni plătiră şi se îndreptară spre staţia de autobuz de la ieşirea din restaurant. Era institutul lor departe de oraş, dar măcar aveau un avantaj: maşina 48 venea la ore fixe. Aşa că nu aşteptară mult şi fură deja în drum spre Piaţa Scânteii, unde era capul lui 48. De acolo, luară amândoi maşina 31, până în centru. Radu coborî cu o staţie înainte de Universitate, pentru că stătea cu chirie chiar în blocul care avea la parter uriaşul magazin alimentar „Unic”. Grig mai merse încă o staţie cu 31, iar de la Universitate luă troleul 90, care îl ducea în Cotroceni, acasă.

Capitolul 3. Franz Lehar

Venirea celor doi specialişti care să instaleze echipamentele întârziase mai mult decât se prevăzuse. Se zvonise că ar fi putut să vină pe 10 aprilie, dar conducerea ICA îi amânase pentru 17 aprilie. În acel an Paştele Ortodox cădea pe 9 aprilie. Chiar dacă oficial nici nu se punea problema recunoaşterii ca sărbătoare, iar a doua şi a treia zi de Paşte erau zile lucrătoare (prima era oricum duminică), toată lumea ştia că muncitorii, ba chiar şi unii dintre ingineri şi cercetători lipseau în acele zile, sigur, pretextând diferite motive, care de care mai ingenioase, dar, desigur, false. Şi atunci, de ce să vină străinii de luni şi să se constate că lipsesc nişte muncitori de care ar putea fi nevoie. Soluţia înţeleaptă a fost decalarea venirii străinilor cu o săptămână.

Şi uite aşa, luni 17 aprilie, la ora 9 fix, cei doi specialişti străini se prezentară la poarta institutului, aduşi de şoferul Iliuţă de la hotelul unde fuseseră cazaţi cu o seară înainte, după zborul de la Frankfurt la Bucureşti. Se numeau Franz Lehar şi Hans Klum. Fură imediat conduși la biroul directorului, unde, alături de Sburlea, se afla Miţa, care îi preluă şi îi duse direct la Tehnologie, în camera cu utilajele, unde se afla deja Radu.

Odată prezentările terminate, se conveni că totul se va desfăşura în limba engleză, pentru că nici Radu, nici Miţa nu ştiau germană. Engleza lui Radu era bunicică,

suficientă pentru discuţiile tehnice necesare. Oricum, mult mai bună ca cea a Miţei, care, fiind un pic mai în vârstă, nu apucase deloc ore de engleză la şcoală, doar de rusă şi franceză. Mă rog, ea oricum nu urma să stea tot timpul cu cei doi străini, ci doar să supervizeze situaţia, având şi multe alte treburi. Aşa le spuse Miţa imediat celor doi, indicându-l pe Radu ca fiind cel desemnat să fie la dispoziţia celor doi specialişti pentru rezolvarea oricăror probleme care ar apărea.

Franz Lehar (da, îl chema exact ca pe compozitorul austro-ungar) era şeful dintre cei doi. Înalt, solid, cu un început de burtă şi o faţă veselă, cu un nas proeminent, vorbea engleză foarte repede. Foarte comunicativ, îi spusese imediat lui Radu că atunci când nu ştie un cuvânt în engleză va folosi mai multe cuvinte pentru a-l descrie. Nu ştia deloc franceză, spre regretul lui Radu, care ar fi preferat să comunice aşa. Pe măsură ce treceau zilele, devenea clar că Franz nu era specialist în tehnică, ci mai degrabă în marketing, unul foarte priceput, de altfel.

Celălalt, Hans Klum, era de fapt omul care făcea toată punerea în funcţiune, probabil că era tehnician, nu inginer. Mic de statură, cu ochelari, tăcut din fire, dar şi pentru că ştia cam puţină engleză, imediat după ajunsese lângă instalații îşi scosese halatul alb, foarte curat, de vizitator, primit la intrarea în secția T din institut şi îşi pusese un halat de lucru maroniu, cu care venise în geantă. Trebăluia în jurul instalaţiilor, pentru a-şi da seama ce fluide fuseseră instalate şi cu ce

parametri, dar și ce mai trebuia făcut. Cam după o oră, întocmi în germană o listă cu cerinţe, pe care Franz (care rămăsese cu halatul de vizitator şi făcea ture prin cameră inspectând celelalte instalaţii, aparţinînd altor laboratoare din institut) i-o traduse lui Radu. Erau multe de făcut, aşa că urma din nou să umble după cei trei instalatori autohtoni prin tot institutul.

Între timp, până să apară lista, Miţa plecase, nu înainte de a-l trage deoparte pe Radu, ca să-l avertizeze că ea crede că Franz ştie română, aşa că să fie atent ce vorbeşte cu alţi colegi. Radu se arătă sceptic, dar sigur că apoi începu să strecoare cuvinte în română în discuţia cu Franz, chipurile din greşeală, ca să vadă dacă aşa e. Franz făcea de fiecare dată o faţă atât de nedumerită, încât Radu trase concluzia că ori nu ştie deloc română, ori e un foarte bun actor.

*

Zilele următoare decurseră asemănător. La ora 8 Radu îi aştepta pe cei doi la poarta institutului şi îi ducea în camera cu echipamentele. La 12 făceau o pauză de o oră, în care mergeau la „Privighetori", unde mâncau de prânz toţi trei. Miţa îi dădea în fiecare dimineaţă o sumă lui Radu, care plătea consumaţia şi se întorcea cu bonul şi cu restul de bani, pe care îi dădea Miţei. Apoi, lucrul la instalaţii continua până la 5, când cei doi erau duşi cu maşina institutului la hotel, iar Radu se ducea în staţia lui 48 şi pleca acasă. Miţa îi spusese că orele suplimentare pe care le presta zilnic le va putea lua ca zile libere la sfârşit.

După prima săptămână, instalaţiile erau în stare de funcţionare, a doua săptămână fiind destinată probelor, astfel încât clientul (institutul) să fie sigur că totul e în regulă. Nu fuseseră probleme majore, totul părea să meargă perfect. Franz stătea cam toată ziua la taclale cu Radu, în timp ce Hans trebăluia de zor. Sigur că, din când în când, îi arăta lui Radu ce făcuse şi cum avea de gând să continue. Franz intervenea doar atunci când explicaţiile lui Hans, în germano-engleză, se poticneau.

De multe ori, Franz pleca din camera cu echipamentele să fumeze în locul stabilit pentru întreg culoarul de laboratoare de tehnologie. Foarte repede, după primele două zile, îşi făcuse o prietenă, o foarte tânără şi drăguţă muncitoare dintr-o cameră alăturată, cu care tot schimbase priviri (camerele de pe acelaşi culoar erau despărţite prin geamuri, nu prin ziduri; în schimb, în întreaga clădire T nu existau geamuri spre exterior), iar pasiunea comună pentru fumat îi apropiase pe cei doi şi mai mult. Radu nu fuma, aşa că nu ştia ce discuta (şi în ce limbă?) Franz cu muncitoarea în desele pauze. În prima sâmbătă, la prânz, Franz îi destăinui lui Radu că în acea seară va pleca într-o scurtă excursie la mare cu frumoasa vecină de laborator. Radu rămase cu gura căscată, zâmbi complice şi îi ură succes.

*

Luni dimineaţă, Miţa îl primi cu o mutră îmbufnată şi îl întrebă tăios dacă are ceva să-i spună în legătură cu cei doi străini.

- Nimic. Totul merge bine, azi vor începe probele de funcţionare.

- Ştii unde au fost cei doi ieri?

- Habar n-am, e timpul lor liber, s-or fi plimbat prin Bucureşti, aveau atâtea de văzut.

Miţa îl cercetă atent, dar Radu rămase impasibil.

- Hans a stat în Bucureşti, dar Franz s-a dus la mare cu o fufă de la Tehnologie!

- Păi de unde avea maşină!

Din nou, Miţa se uită atent la faţa lui.

- S-au dus cu trenul.

- Aha. Şi ce, n-avea voie?

- Sigur că avea, dar tu trebuia să-mi spui.

- Cum să vă spun dacă nu ştiam. Vorbesc cu el doar chestii de specialitate.

- Bine, dar să ştii că eu sunt convinsă că ăsta e spion. Sigur ştie româneşte (îl opri cu un gest pe Radu care voia să-i spună că îl testase şi se convinsese că nu ştia), orice mi-ai spune tu. Cu cine a mai vorbit în săptămâna asta?

- Cu nimeni. A stat tot timpul cu mine şi cu Hans. La masă am vorbit doar cu chelnerul.

- Fii atent, Radu, să n-o încurci! Să-mi spui imediat dacă vorbeşte cu altcineva din institut.

- Sigur că da, se repezi Radu s-o liniştească.

- Uite banii pentru azi. Fii foarte atent!

Radu nu mai lungi vorba şi se grăbi să plece spre intrarea în institut, aşteptându-i, ca de obicei, pe cei doi.

Ziua decurse normal. La un moment dar, Radu îl întrebă scurt:

- Cum fost ieri?

- Minunat, răspunse zâmbind Franz, fără alte amănunte.

Apoi adăugă, făcând cu ochiul:

- Frau Popovici ce a zis?

- Păi nu i-am spus, îi răspunse prompt Radu.

- Dar ştie, nu-i aşa? Îi replică Franz, râzând gura până la urechi.

- Da, recunoscu Radu, posomorându-se la amintirea recentei discuţii.

- Ei, asta e, încheie filozofic discuţia Franz.

*

Relaţiile dintre ei deveniseră cumva mai strânse după acest eveniment, aşa că Radu îndrăzni să-l întrebe mai târziu, în aceeaşi zi, cum e să ai un nume al unui compozitor celebru.

- Ha, ha, râse Franz. De fapt, eu sunt austriac, să ştii. Iar cu numele m-am obişnuit, îţi dai seama. Chiar e plăcut, ba chiar şi util. Abia apuc să mă prezint, că interlocutorul se luminează şi îmi spune „Precum compozitorul?" Eu confirm şi aşa se creează o atmosferă plăcută. Cui nu-i place „Văduva veselă"?

- Drept să-ţi spun, mie îmi place mai mult „Liliacul" lui Johann Strauss. Tata e mare amator de operetă, spuse Radu.

- Dar tu ce muzică preferi?

- A, Beatles, evident, Rollingstones, Donovan, Deep Purple, în zona asta.

- Şi eu la fel, replică imediat Franz, când o să vii la firmă, o să te duc la mine acasă, să vezi ce colecţie de discuri am.

Radu începu să râdă, fără să spună nimic. Franz, evident, se miră:

- De ce râzi? Am spus ceva caraghios?

- Da, ai presupus că voi veni eu la firmă, la voi.

- Păi e trecut în contract. Doi ingineri de la voi vor veni la noi ca să vadă cum lucrăm. E normal la astfel de contracte.

- Da, dar nu voi fi eu unul dintre cei doi.

- Nu pot să cred, tu eşti cel mai potrivit. Acum ştii să lucrezi pe echipamentele astea, ai stat lângă noi când le-am instalat, probabil tu vei lucra cu ele.

- Aşa e, Franz, dar nu ştii cum e la noi. În Vest nu pleacă oricine, trebuie să obţii nişte aprobări speciale...

- Înţeleg, spuse scurt Franz. Şi nu mai atinseră subiectul în zilele următoare.

*

La un moment dat, pe la mijlocul săptămânii, primiră vizita directorului institutului. Probabil avusese ceva treabă la Tehnologie, aşa că se pomeniră cu el în mijlocul camerei. Din fericire, în acel moment toţi trei (Hans, Franz şi Radu) erau concentraţi să discute o problemă lângă una dintre instalaţii. Nu lucra doar Hans, cum se întâmpla mai mereu.

Directorul Sburlea salută dezinvolt în engleză, discută un pic cu cei doi (pe care îi cunoscuse în prima zi) şi îl întrebă scurt pe Radu, în română:

- Te înţelegi în limba lor?
- Nu în germană, în engleză, îi răspunse imediat Radu.
- Bine, cum merge treaba?
- Excelent, suntem aproape gata.

Sburlea îşi luă rămas bun, cu câteva cuvinte de mulţumire pentru cei doi străini.

*

Depunerile făcute în a doua săptămână pe diferite suporturi se dovediseră a fi de bună calitate. Toată lumea era încântată.

Vineri, la sfârşitul programului, Franz îl anunţă pe Radu că treaba e complet terminată. Venise şi Miţa care spuse câteva cuvinte de mulţumire şi îi anunţă pe toţi (inclusiv pe Radu) că a doua zi, sâmbătă, nu se va lucra. Se vor întâlni cu toţii seara, la ora 18, la restaurantul „Bucur", de lângă Piaţa Operetei (informaţia era pentru Radu, care trebuia să vină direct acolo, în timp ce Franz şi Hans urmau să fie aduşi de şoferul institutului).

*

Masa de la „Bucur" se dovedi a fi un adevărat succes. Se nimeri să fie o seară liniştită, destul de caldă pentru sfârşit de aprilie, aşa că masa fusese aranjată afară, pe terasa restaurantului.

Miţa veni cu soţul ei, Alin, un tip arătând foarte bine, cu o alură de atlet, cam la 40-42 de ani, vorbind

perfect engleză. Radu se gândi imediat că ar putea fi un James Bond ideal. Află din context că lucra într-adevăr într-un minister (aşa cum se ştia în institut), probabil pe o funcţie importantă. Cei trei care participaseră direct la instalare stăteau alături, pe o latură lungă a mesei de 8 persoane, cu Radu între Franz şi Hans. În capătul mesei dinspre Franz stătea Miţa, având alături, pe cealaltă latură lungă a mesei pe soţul ei, Alin, apoi urma şeful secţiei de Tehnologie, Rică Georgescu (care nu participase deloc la instalare, dar avea marele merit că îi cedase Miţei o parte din camera în care fuseseră instalate echipamentele). Alături de Rică stătea un tip pe care aproape nimeni dintre cei de la masă nu-l cunoştea, care se prezentă scurt drept Ion Ionescu, iar Miţa spuse imediat, în româneşte, că este de la Protocolul Ministerului lor, iar în engleză adăugă pentru Franz şi Hans că este responsabilul cu primirile de străini din Minister. În capătul celălalt al mesei, opus celui la care stătea Miţa, era aşezat şoferul institutului, Iliuţă, cel care îi dusese peste tot pe oaspeţii străini. Deci, toţi cei implicaţi în acţiune erau de faţă, singurul suplimentar fiind soţul Miţei, dar şi el era important, pentru că îi asigura şefei echipei române „cadrul adecvat pentru a-şi desfăşura activitatea” (ca să folosim o terminologie familiară majorităţii românilor de la masă).

Radu fu uimit să constate cât de schimbată era Miţa. Mult mai feminină decât la institut, numai zâmbete, vorbind încet şi măsurat, părea total subjugată de

personalitatea soţului ei, care, de fapt, cam monopolizase discuţia. El era gazda, el comandase, după ce întrebase pe fiecare ce doreşte, el plătise la sfârşit (desigur, nu din banii lui, ci din cei de protocol, ai institutului).

Mesenii se polarizaseră în mod natural. Exista un capăt al mesei unde se vorbea mult (Miţa, soţul ei şi Franz, cu intervenţii mai rare venind de la Rică şi Radu) şi unul tăcut: Ionescu, Iliuţă şi Hans. Important era faptul că toţi se simţeau bine şi se bucurau din plin de acea seară reuşită.

Franz lăudă îndelung arhitectura restaurantului, de fapt, o fostă casă boierească. Alin îi spuse imediat că se numise Casa Oprea Soare, desigur, naţionalizată de comunişti (adăugase asta cu mult curaj, fără să-i pese că e auzit de toţi). Apoi începu să facă savante comparaţii cu restaurante din străinătate, dovadă că se mişca mult şi des prin Europa.

La un moment dat, când ajunseră la desert şi toţi se relaxară, fiecare având în mână o cupă de şampanie, Miţa toastă în engleză pentru delegaţia străină. Apoi, după golirea paharului, tot ea se întoarse spre Franz, îi făcu cu ochiul îi spuse mai încet, în româneşte:

- Aţi făcut o treabă bună!

Franz mirat, cu ochii mari, zâmbi şi îi replică în engleză:

- Sorry, in English, please!

Miţa făcu un gest a lehamite din mână, iar Franz replică imediat, în engleză, tot zâmbind:

- Frau Popescu, tot nu ştiu româneşte! Poate data viitoare, dacă stau mai mult, voi prinde câte ceva.

La plecare, la ieşirea din restaurant, îşi luară rămas bun pe grupuri. Franz dădu mâna cu Radu, trase ocheadă spre Miţa, care era angrenată într-o conversaţie animată cu Ionescu şi îi spuse grăbit lui Radu:

- La revedere, Radu! Poate o să mai auzi de mine!

Doar că, spre stupoarea lui Radu, aceste cuvinte i le spuse, curgător şi fără pic de accent, ... în româneşte!

Capitolul 4. Destăinuiri şi descoperiri

Săptămâna de după masa de la „Bucur” începuse de fapt marţi, pentru că luni fusese 1 mai, zi liberă. Radu nu putu să-l întâlnească pe Grig decât vineri, pentru că toată săptămâna fu chinuit de Miţa cu tot felul de hârţoage. Despre recuperările pe care le avea de luat, Miţa îi spuse că vor vorbi mai târziu. Vineri, Radu hotărî împreună cu Grig să facă, după program, un scurt popas în zonă, dar nu la „Privighetori”, ci la bufetul „Trei rândunele”, mai retras din şosea. Vremea era superbă, cum e de multe ori la Bucureşti începutul de mai. Totul era înverzit şi înflorit, ceea ce îţi dădea o teribilă poftă de viaţă, cum doar la 24 de ani poţi să ai!

Grig era teribil de nerăbdător să afle cum decursese masa festivă, iar Radu voia să ştie ce mai făcuse Grig în laboratorul Alfa, perla institutului. Ambii aveau nevoie de o punere la curent, adică ceea ce se numeşte acum un „debriefing”.

Încă de pe drumul spre bufet, pe care îl făcură pe jos, Radu deschise discuţia cu bomba zilei, pe care abia o ţinea în sine:

- Grig, să nu-ţi vină să crezi, Franz ştia româneşte, chiar bine!

Grig se opri din mers şi se uită la Radu neîncrezător.

- E bună asta ca poantă!

Dar văzu imediat pe faţa lui Radu că era adevărul. Continuă imediat.

- Adică Miţa a avut dreptate?

Radu, care avusese suficient timp ca să se tot gândească la asta, replică:

- Da, ştie româneşte, dar asta nu înseamnă neapărat că e spion. O fi născut aici şi o fi plecat cu familia în Austria când era mic. Sau poate că are mamă româncă şi l-a învăţat acolo. După aia el şi-o fi scris asta în CV, iar şefii lui l-au destinat să fie agent de marketing pentru România. Printre alte ţări din partea asta a lumii.
- Ce să-ţi spun! Câte echipamente crezi că vând ei aici? Sau poate că a avut mai multe mame şi atunci l-au învăţat şi bulgară, şi maghiară, şi turcă. Atunci sigur că se explică!
- Mişto poate face oricine, se burzului Radu.
- Scuze, am glumit. Oricum vestea e teribilă.

Trebuie adăugat că Grig îl cunoscuse pe Franz, pentru că, în decursul celor două săptămâni, Grig se întâmplase de câteva ori să fie trimis de şeful lui la Tehnologie, inclusiv în camera alăturată celei cu echipamentele şi, cum era geam între ele, Radu îi făcuse semn să intre şi îl prezentase celor doi nemţi. Grig era la curent şi cu aventura lui Franz cu tipa de la Tehnologie, escapadă ţinută secretă de tipă, la rugămintea lui Franz. De altfel nici fata n-ar fi fost văzută prea bine dacă se afla în institut.

Între timp, ajunseră la bufet. Luară rapid nişte cârnăciori şi bere şi se aşezară la una dintre mese, începând imediat să mănânce.

Radu reluă povestirea de mai devreme, povestind întregul context în care îi vorbise Franz în română. Grig rezumă situaţia:

- A, deci Miţa a vrut să-l demaşte, el s-a ţinut tare, iar la final a vrut să-ţi arate ţie care e adevărul.
- Mie mi se pare că e important şi ce a spus: că probabil voi mai auzi de el. Mă întreb cum şi când va fi asta.
- Greu de spus. N-ai decât să aştepţi şi să fii cu urechile ciulite. Poate auzi cumva de el.
- Iar mă iei la mişto!
- Deloc! Dar lasă astea, spune cum a fost la masă.

Radu povesti cu lux de amănunte tot ce se petrecuse, iar Grig comentă părţile interesante.

- Deci Miţa e căsătorită cu un James Bond. Exact ce vorbeam noi la „Privighetori".
- Ei, nici chiar aşa. E un tip bine, care se ocupă de chestii misterioase, ştie limbi străine şi se plimbă mult. Am zis de Bond, tocmai pentru că vorbiserăm noi de asta.
- Probabil că mai Bond este Ionescu ăla de la Minister.
- Da' de unde! Ăla e o faţă ... de plapumă! Băiat bun, cu dosar beton, ajuns la Secu ca să-i radă pe "burgheji"! Nu e în stare să scoată două vorbe. Probabil că se exprimă mai bine în scris: „Se respinge deplasarea în RFG a tovarăşului Petrescu".
- Râzi tu, râzi, Radule, dar e foarte posibil să mă pască o deplasare în curând. Văd că John e foarte

mulţumit de mine. Şi are un proiect tare, la care pot apărea şi deplasări.

- Că veni vorba, să nu uit: Miţa pleacă o săptămână în Germania, cu Rică!
- Adică îl ia pe Rică în locul tău!
- Vorba vine „în locul meu”. Miţa nu mi-a spus niciun moment că mă ia în Germania. Nici măcar n-a menţionat că ar fi vorba de deplasări acolo. Eu am aflat asta de la Franz. Iar cu dosarul meu, chiar nu aveam nicio speranţă.
- Şi când va fi asta?
- Săptămâna viitoare. Măcar respir şi eu, fără Miţa. Dar destul despre subiectul ăsta. Hai, spune-mi cum e cu John.

Grig se execută, povestind cu multe amănunte care e situaţia lui în laboratorul Alfa. John îl primise foarte bine, îi dăduse imediat să facă o lucrare de sinteză despre nişte dispozitive noi, așa numitele Dispozitive cu Cuplare prin Sarcină (Charged Couple Devices – CCD), primul articol fiind cel al lui Boyle și Smith din 1970. Grig se documentase atent, scosese un draft, pe care Radu îl citise şi făcuse câteva observaţii. În fine, lucrarea fusese terminată şi Grig o prezentase vinerea trecută în faţa colectivului, răspunzând cu brio întrebărilor insistente ale colegilor. John se arătase foarte mulţumit, îl chemase la el în birou şi îi spusese că îi place cum a început, să o ţină tot aşa şi vor veni şi alte sarcini, mai grele.

Colocviul celor doi prieteni se termină într-o notă optimistă, Grig opinând că dacă el va ajunge într-o poziţie solidă în Alfa, îl va aduce, cu siguranţă, şi pe Radu acolo.

*

Radu şi-ar fi dorit ca săptămâna în care Miţa era în Germania să fie una de relaxare. Cam aşa a fost, cu o singură excepţie. În noaptea de miercuri spre joi trebui să fie ofiţer de serviciu pe institut.

Regula era că, aproximativ o dată pe lună, toţi cei cu studii superioare din institut erau nevoiţi să stea 8 ore într-o cameră aflată lângă biroul directorului (acolo era, ziua, secretariatul) şi să ia deciziile necesare în cazul în care s-ar fi întâmplat ceva neprevăzut. Aveau la dispoziţie un telefon şi un dosar în care se aflau instrucţiunile privind procedura ce trebuia urmată de ofiţerul de serviciu, cu precizări pentru cazurile speciale. În esenţă, desigur, nu puteau să doarmă şi erau obligaţi să facă ronduri de control în întregul institut, la fiecare 2 ore, primul rond fiind obligatoriu chiar la preluarea serviciului. Desigur, nimeni nu făcea toate rondurile, eventual, se duceau o dată sau cel mult de două ori în control pe durata servicului.

Erau două ture într-o zi, una de la 15 la 23, aproape exclusiv pentru femei (cum erau mai puţine femei, bărbaţii proaspăt angajaţi sau cei cu pile reuşeau să prindă această tură mult mai uşoară), cea dură fiind între 23 şi 7, exclusiv pentru bărbaţi. Turele se desfăşurau neîntrerupt, duminica şi în toate zilele de

sărbătoare. Se ştia că de Revelion ofiţer de serviciu era întotdeauna şeful Biroului de documente secrete. Era celibatar şi, se spunea, se oferise să se sacrifice el mereu în acea zi. Desigur, ca o compensaţie, el avea ture mai rare decât o dată pe lună precum restul colegilor.

Radu făcuse o primă tură după amiaza, în prima lună în care venise în institut, dar apoi intrase în regimul „masculin", cu ture de noapte. Dacă după tura de noapte rămâneai la seviciu până la sfârşitul programului, puteai să-ţi iei o zi liberă când doreai. Dar, de regulă, la ora 7 dimineaţa plecai acasă şi erai liber în acea zi. Ultima maşină 48 venea la 23 şi pleca la 23.10, aşa că, mai întotdeauna, schimbul între ofiţerul de serviciu de după amiază şi cel de noapte se petrecea chiar în staţia de autobuz. Să nu uitam că pe atunci mai nimeni nu avea autoturism personal, „maşină mică", cum i se zicea, aşa că autobuzul era singurul mijloc de transport.

Miercuri, la ora 23, Radu coborî din autobuzul 48 şi schimbă două vorbe cu o colegă de la serviciul administativ, care fusese de serviciu după-amiaza: „Să ştii că e totul în regulă, am semnat în registru", „Bine, drum bun şi somn uşor". Îl salută pe portar şi urcă grăbit la etaj, unde camera în care urma să stea până dimineaţa era descuiată, cu cheia în broască.

Evident, îşi luase ceva de citit, că doar nu era să stea să se uite pe pereţi şi să-l ia somnul. Avea un James Bond, împrumutat de la Grig, ca să-l ţină treaz până

dimineaţa. Ştia că unii colegi mai în vârstă se culcau fără nicio jenă şi se trezeau dimineaţa, ba chiar se lăudau cu asta, dar el, fiind venit de doar câteva luni, nu voia să încalce regulamentul.

Ba chiar se gândi să înceapă serviciul cu un rond, aşa, conform procedurii. Dar nu înainte de a citi câteva pagini. Acţiunea îl prinse, aşa că rondul şi-l începu abia peste o oră, pe la 12 noaptea. Se gândi să se ducă mai întâi la Tehnologie, unde se lucra şi în schimbul al doilea (care oricum plecase la 22; începea la 14 şi se suprapunea o oră cu primul schimb), dar unde apăreau uneori diverse mici probleme: uşi lăsate descuiate, lumini aprinse acolo nu erau permanente, ba chiar, foarte rar, instalaţii lăsate în funcţiune. Tehnologia funcţiona într-un corp separat, unit de cel central (unde erau toate laboratoarele de cercetare şi conducerea administrativă) printr-un culoar. Bine că nu trebuia să iasă afară, pentru că văzuse pe geam că începuse ploaia. O ploaie de mai, destul de tare.

Un pic uimit că acel culoar spre corpul T era încuiat (nu se încuia niciodată), îl deschise, după ce nimeri cheia potrivită, aprinse luminile şi urcă direct scările spre etaj, acolo unde camera lor cu echipamente era pe culoarul din faţă. Dar înainte de a intra pe culoar, îşi aminti cum îl văzuse el pe Franz intrând în WC-ul de pe celălalt culoar, care se deschidea spre stânga, aşa că, involuntar, aruncă o privire într-acolo. Lumina pe culoar era stinsă, aşa că sesiză o lumină ieşind pe uşa deschisă de la WC. Îşi zise că ar fi păcat să ardă până dimineaţa,

aşa că intră pe culoarul celălalt, păşi în sala cu chiuvete, ca să stingă lumina de la comutatorul de lângă intrare. Dar atunci când era cu mâna pe comutator auzi un zgomot surd de la una dintre cabine şi, luându-şi inima-n dinţi, intră în sala cu cabinele şi împinse încet uşa primeia dintre ele. Spre groaza lui, văzu mai întâi nişte picioare atârnând. Ridicând privirea, zări mâinile legate la spate, apoi capul, din profil. Era Dinulescu! În acelaşi moment, simţi cum se prăbuşeşte într-un somn adânc, fără să înţeleagă de ce. Cineva, din spate, îi pusese sub nas o batistă îmbibată în cloroform, aşa că Radu adormi fără vise.

Capitolul 5. Sinucidere sau crimă?

Radu se trezi întins pe jos, pe culoar, în faţa intrării la WC. O groaznică durere de cap îl chinuia. Ce se întâmplase? Cum ajunsese acolo? Oare cât timp stătuse pe jos? Se uită la ceasul de la mână: 12 şi 25 de minute. Îşi aminti imediat. Era ofiţer de serviciu, plecase din cameră pe la 12 şi 5, făcuse cam 5 minute până la locul în care era acum, văzuse lumină la WC şi îl găsise acolo pe Dinulescu spânzurat. După aia, pauză, nu mai ştia nimic. Deci probabil că stătuse adormit cam 15 minute.

Se sculă cu greutate (durerea de cap nu-i dădea pace) şi intră din nou în WC, cu speranţa că s-a înşelat şi totul va fi în ordine. Nici vorbă! Spânzuratul era tot acolo. Doar că acum nu mai avea mâinile legate la spate. Ieşi repede pe coridor şi o luă la fugă în jos pe scări şi apoi până la camera de gardă. Mâinile îi tremurau, nu ştia ce să facă mai întâi. Vorbea singur:

- Să fiu calm! Ce trebuie să fac? Să mă uit pe instrucţiuni.

Deschise dosarul, dar literele îi jucau în faţa ochilor. Un gând îi veni foarte clar: „Miliţia! Trebuie anunţată Miliţia!" Se uită în dosar şi descoperi imediat numărul de telefon. Îl formă şi o voce seacă îi spuse:

- Miliţia Capitalei! Care e problema?

Cu o voce la început tremurândă, apoi din ce în ce mai fermă, Radu povesti pe scurt situaţia. Este ofiţerul de serviciu de la ICA şi a descoperit un bărbat spânzurat. Da, îl cunoaşte, este (era, se corectă) cercetător în

institut. Da, n-a atins şi nu va atinge nimic şi o să aştepte la intrare echipajul ce va fi trimis.

Conform instrucţiunilor, Radu îi telefonă apoi directorului. Sburlea dormea, evident, dar răspunse destul de repede. Îl întrebă dacă a anunţat Miliţia şi îi spuse că va veni imediat.

Închise telefonul şi se duse imediat la intrarea în institut. Îl trezi pe portar, care se întinsese pe o canapea din ghereta lui şi îi spuse pe scurt situaţia. Portarul era un om în vârstă, solid, cam chelios, care spuse repede:

- Dumnezeu să-l ierte! Aţi anunţat organele şi pe domnul director?

- Da, îi răspunse Radu, am telefonat şi va veni un echipaj. Iar directorul va veni şi el.

- Doamne, câte se mai întâmplă! Adăugă portarul. Îl ştiu bine pe domnul Dinulescu e de mult în institut, era un om serios. Ce s-o fi întâmplat?

Radu dădu din umeri şi începu să se plimbe pe hol. Văzu că între timp ploaia se oprise, aşa că ieşi un pic afară, în faţa institutului, să se răcorească.

Echipajul veni repede pentru că nu era deloc circulaţie la ora aia. Un şofer în uniformă şi două persoane în civil, care se prezentară, numele şi gradul, un căpitan şi un locotenent (nu reuşi să reţină numele lor). Radu îşi spuse şi el numele, la fel şi portarul. Între timp ajunse şi Salvarea, cu medicul legist.

Radu îi conduse pe cei doi ofiţeri de miliţie şi pe medic în corpul Tehnologiei, la primul etaj. Nimic nu se schimbase între timp. Medicul şi locotenentul începură

procedurile de rutină, primul studiind cadavrul, iar al doilea făcând poze din toate unghiurile posibile. În acest timp, căpitanul încerca prin întrebări scurte să scoată ceva mai mult de la Radu, ceea ce se dovedi a fi dificil, pentru că Radu nu era în stare să spună nimic, părea complet zăpăcit. În mod evident, era în stare de şoc şi tot repeta că îl găsise pe Dinulescu spânzurat şi anunţase telefonic Miliţia şi pe director, fiind incapabil să adauge altceva. Apoi amândoi miliţenii tăiară funia şi dădură corpul jos. Veniră doi brancardieri de la maşina Salvării şi preluară cadavrul. Medicul legist plecă cu ei.

Căpitanul se interesă unde este biroul celui decedat, iar Radu îi răspunse că e chiar camera de alături. La solicitarea căpitanului, Radu se duse până la camera de gardă, la panoul special amenajat, de unde aduse copiile cheilor de la etajul respectiv, iar cei doi miliţieni intrară în camera lui Dinulescu împreună cu Radu. Totul părea a fi în ordine, dar pe biroul lui Dinulescu se afla o coală de hârtie. Locotenentul făcu din nou poze şi căută urme. Fără să atingă coala, căpitanul citi atent ce scria pe ea, apoi locotenentul o luă cu o pensetă şi o puse într-un plic mare, scos din geantă. Radu stătea la intrarea în cameră, incapabil să spună ceva. I se părea că trăieşte o realitate paralelă. Parcă era într-un film poliţist, in care el era spectator, dar şi actor. O senzaţie ciudată, pe care n-o mai trăise.

Cei doi miliţieni mai scotociră un pic sertarele biroului, fără succes, se pare. În fine, la aproape o oră de când veniseră, se pregătiră de plecare. Dar în holul

de la intrare se întâlniră cu Sburlea, directorul institutului, venit împreună cu secretarul de partid. Problema era mult prea serioasă şi directorul se gândise să nu fie singur. Secretarul PCR era un tehnician, fost cadru militar, aşa că era util în asemenea împrejurări.

Se mutară cu toţii în cabinetul directorului şi discuţia continuă aproape încă o oră, cei doi şefi oferind miliţienilor mult mai multe detalii decât putuse da Radu. De altfel, după primele minute, directorul îi spuse lui Radu să treacă în camera de alături, cea a secretarei, poate vor fi ceva telefoane la care să răspundă. Nu fură, dar probabil directorul avea de comunicat cine ştie ce informaţii miliţienilor, pe care era bine ca Radu să nu le audă.

Se făcuse deja ora 3 dimineaţa atunci când toată lumea plecă din institut, cu excepţia lui Radu şi a portarului, evident. Înainte de plecare, căpitanul îi dădu o bucată de hârtie lui Radu, pe care era scris numele lui (căpitan Ghiţescu), o adresă, un număr de cameră şi unul de telefon şi îl întrebă:

- La ce oră ieşi din tură?
- La 6 dimineaţa.
- Bine, la 6 du-te imediat acasă, odihneşte-te un pic că văd că eşti terminat şi la ora 14 te rog să te prezinţi la adresa asta. Dacă intervine ceva, dă un telefon şi anunţă. Bine?
- Sigur, răspune Radu, aşa o să fac.

*

E momentul să revenim la un personaj care a dispărut cam de multişor (de fapt, încă din Prolog) din atenţia noastră. Aţi ghicit, e vorba despre Andrei.

L-am părăsit în mai 1966, atunci când fusese recrutat pentru a urma cursurile unei şcoli a Securităţii. Aşa că, în toamna lui 1966, Andrei a devenit elev al Şcolii de la Băneasa. Cursurile aveau durata de 3 ani, iar Dreptul se făcea în paralel. Aşa după cum i se promisese, Andrei nu trebuia să plătească nici cazare, nici cantină, ambele fiindu-i asigurate gratis, în condiţii foarte bune.

Cum fusese întotdeauna un elev eminent, Andrei deveni cu uşurinţă cel mai bun elev al seriei sale, fiind remarcat în special la istorie (avusese un profesor excelent în liceu) şi limbi străine. Franceza o vorbea bine de tot încă din liceu, dar deprinsese şi ceva rusă (tot datorită unei profesoare de excepţie). La Băneasa avea în program şi engleza, ba chiar frecventase şi cursul opţional de germană, la care puţini se înscriseseră.

Andrei vedea cu bucurie că este foarte bine privit de conducerea şcolii, de altfel le era tuturor evident că era cu un cap peste colegii de promoţie. Astfel încât, în vara lui 1969, atunci când termină şcoala, i se acordă posibilitatea de a alege unde vrea să fie repartizat. Cum era piteşean, nu avu nicio problemă în a alege Capitala (absolvenţii nu puteau cere repartiţia în regiunea din care proveneau). Primi gradul de locotenent, fu încadrat în Brigada de Securitate din Bucureşti, cu un salariu substanţial mai mare decât cel al absolvenţilor de

învăţământ superior. Avusese dreptate, ajunsese în elita societăţii, din multe puncte de vedere.

Şi la locul de muncă se remarcă imediat. Cum era foarte atent să menajeze evidentele susceptibilităţi ale şefilor, era considerat un excelent ajutor de lucrător operativ (titulatura primei funcţii), astfel încât promovă rapid, la excepţional şi asta pentru că niciun şef nu-i putea reproşa ceva, nici măcar că ar fi fost plin de sine pentru că era atât de bun. I se prevedea un viitor strălucit şi era trimis la tot felul de cursuri de prefecţionare.

Aşa se face că în septembrie 1971, atunci când Radu intrase la ICA pe post de inginer stagiar, cu 1480 de lei pe lună, Andrei se afla o distanţă de circa 800 m de el, urmând un curs de specializare la Şcoala de la Băneasa, care era situată chiar în locul în care autobuzul 48, venind dinspre oraş, cotea la dreapta, intrând pe strada pe care, la 4 staţii distanţă, se afla institutul. Andrei era deja locotenent major, cu 3500 de lei pe lună! Dar banii nu erau cei mai importanţi. Mai mult cântăreau avantajele de tot felul pe care le avea în acea poziţie. În plus, perspectivele mutării la Direcţia de Informaţii Externe, de unde i se deschideau toate orizonturile posibile, mai ales că ştia mai multe limbi străine.

Cum era un tip foarte calculat, încercase să afle pe orice cale (dar cu multă dibăcie, ca să nu pară un arivist în ochii colegilor) care sunt posibilităţile de promovare şi i se spusese, mai direct sau mai pe ocolite, din mai multe surse, că promovarea nu era o chestie sigură,

indiferent cât de bun ai fi fost, dacă nu aveai o pilă! Aşa funcţiona sistemul şi nu îl puteai învinge. Ca un tactician ce era, se gândi ce ar putea face şi hotărî că cea mai bună soluţie ar fi o căsătorie cu fata cuiva sus-pus. Sigur, din dragoste, dar iubirea poate apărea şi mai târziu.

Îl ajută o împrejurare fericită. Direcţia lor organiză o petrecere de Revelionul 1972 pentru cei mai merituoşi dintre ofiţeri, la restaurantul cu circuit închis de pe Ştirbei Vodă, din apropierea Sălii Palatului. Andrei era printre invitaţi şi cu această ocazie o cunoscu pe Adina, fata colonelului Dobriţoiu, adjunctul şefului mare al Direcţiei lor. Adina Dobiţoiu era studentă la Filologie în primul an, nu prea înaltă, brunetă şi frumoasă. Se pare că îl plăcu mult pe Andrei, care dansă de mai multe ori cu ea, ocazii cu care vorbiră îndelung. Ba chiar, la un moment dat se retraseră să fumeze pe hol, iar colonelul Dobriţoiu, trecând pe lângă ei, îi spuse Adinei, pe un ton foarte blând de altfel, să fie atentă să nu răcească pentru că pe hol e curent şi ea e cu o rochie decoltată, dar îi zâmbi încurajator lui Andrei, ca şi cum i-ar fi dat permisiunea să continue. Ceea ce el şi făcu, astfel că la plecare avea telefonul fetei şi promisiunea că se vor mai întâlni. Aşa se şi întâmplă...

Prin februarie 1972, Andrei se întâlnise în centru, cu totul întâmplător, chiar în faţă la Capşa, cu Nelu Stănculescu, fost coleg de clasă. Stătuseră un pic de vorbă, Andrei îi spusese scurt că a făcut Dreptul şi e angajat „pe-aici, prin centru", întrebându-l pe Nelu ce mai ştie de foştii colegi. Nelu terminase Electronica,

secţia Radio şi fusese repartizat la Institutul de Telecomunicaţii, în spatele Telefoanelor de pe Calea Victoriei. Era mulţumit acolo şi adăugă că tot Electronica au făcut-o şi alţi doi colegi, o fată, Andreea, terminase Electronica aplicată şi era la Fabrica de Calculatoare, iar Radu făcuse Ingineri fizicieni, dar nu ştia unde fusese repartizat. Nelu se miră că Andrei făcuse Dreptul şi nu Politehnica, doar fuseseră cu toţi la o clasă de Real, la care Andrei preciză că fusese dorinţa mamei sale, care era avocată, să urmeze tradiţia de familie.

Discutând cu Nelu, Andrei se gândi în sinea lui cât de bine o ducea el, simţind totuşi o părere de rău că nu se putea lăuda cu asta. Părea că drumul ales de el era perfect paralel cu cel al celorlalţi colegi. Sigur, era fericit de situaţie, dar... ar fi vrut să aibă cui să-i spună unde a ajuns!

*

Radu procedase exact cum îi recomandase căpitanul Ghiţescu. Plecă la 6 dimineaţa din institut, schimbă autobuzul 48 cu 31 şi ajunse la 7 acasă, adică în camera lui de la etajul al cincilea din blocul Unic, de pe Bd. Bălcescu. N-avea cum să ştie că exact la acea oră, la distanţă în linie dreaptă de câteva sute de metri de el, pe strada Domniţa Anastasia, Andrei tocmai intra în clădirea în care lucra, coincidenţă, tot la etajul al cincilea. Unul dintre sediile Direcţiei Securităţii Statului (DSS) era într-o clădire masivă cu multe etaje (construită de ziaristul Pamfil Șeicaru și numită Palatul „Curentul”, despre care Nicolae Iorga spusese „Șantajul

și etajul”!), ce făcea colţul la intersecţia străzii Domniţa Anastasia cu Eforie și avea o uriaşă curte interioară. Afară nu era nicio inscripţie. Cei care treceau prin faţa grilajului de la intrarea în curte bănuiau despre ce e vorba, dar vedeau doar nişte soldaţi de pază şi grăbeau pasul ca nu cumva să fie întrebaţi ce caută pe acolo.

Andrei intră în sediul DSS la ora 7, ca de obicei şi se duse direct în biroul lui. Pe la 9, primi un telefon de la şeful direct, maiorul Oprea, care îi ordonă să vină la el. Imediat ce intră pe uș̆ă, şeful îi spuse:

- Grosule, avem de lucru!
- Am înţeles, să trăiţi! Despre ce e vorba?
- S-a spânzurat un inginer de la un institut de cercetări important, Institutul de Cercetări Avansate, de la Băneasa. Cazul pare a fi o sinucidere, a lăsat un bilet în care îşi explică gestul. Culmea, s-ar zice că e o deziluzie în amor.
- Dar dumneavoastră nu credeţi că e aşa.
- Da, ca de obicei, eşti cu un pas înainte. Îmi place asta! Tovarăşii de la Miliţie ne-au anunţat şi pe noi pentru că e un institut pe care îl supraveghem în mod deosebit. Nu intru acum în amănunte. L-au chemat azi pe martorul principal la ei, la Direcţia Judiciară, să-l interogheze. Cum e chiar lângă noi, m-am gândit că n-ar strica să dai o fugă şi să vezi despre ce e vorba. Mai ales că e vorba chiar de prietenul tău, căpitanul Ghiţescu. Poate asişti la interogatoriu şi apoi vorbeşti şi tu cu martorul. E la ora 14. După aia, vii direct la mine şi raportezi.

- Să trăiţi, am înţeles!
- Poţi pleca.

Andrei se întoarse în biroul lui şi îşi văzu de treburile pe care le avea pentru ziua aceea, apoi, la 13 fix ieşi pe poarta sediului, coti la stânga, apoi, ajuns în Calea Victoriei, din nou la stânga, pe lângă magazinul „Victoria". Practic, sediul Direcţiei Judiciare a Miliţiei era spate-n spate cu sediul lor. Telefonă de la poartă şi căpitanul Ghiţescu trimise un subofiţer să-l aducă în biroul lui. După cum ştia şi maiorul Oprea, ei doi se cunoşteau bine pentru că mai colaboraseră. Aşa că Ghiţescu îl primi prietenos. Se tutuiau, deşi căpitanul era mai mare în grad şi cu 5 ani mai în vârstă. Dar Ghiţescu ştia că Grosu era steaua în urcare a DSS şi, oricum, chiar el îi ceruse lui Andrei să se tutuiască.

Andrei intră destul de vesel, mai ales că era o zi frumoasă de mai şi scurta plimbare pe afară îi făcuse bine.

- Salut, Emil!
- Salut, Andrei, bine ai venit.

La o cafea, adusă rapid, Emil îi povesti mai întâi pe scurt ce se întâmplase în noaptea precedentă, apoi îi înmână dosarul subţirel, cu 2-3 foi. Andrei se cufundă în lectură, dar după doar 30 de secunde se opri şi se uită la Emil.

- Tu ştii cine e Ţinteș ăsta? Aproape sigur e fostul meu coleg de clasă, fala şcolii, premiant în toţi anii.
- Deci îl cunoşti.

- A fost rivalul meu la carte încă din elementară şi apoi până la terminarea liceului. 11 ani de şcoală împreună!

- Bun, atunci ştii cum facem? Stai alături şi asculţi interogatoriul, la final îl pun să scrie declaraţia, apoi intri tu şi vorbeşti cu el.

- De acord. Aşa facem.

*

Radu se prezentă la sediul Miliţiei din Calea Victoriei nr. 19 (lângă magazinul Victoria), unde funcţiona Direcţia Judiciară a Comandamentului Miliţiei Municipiului Bucureşti. De la intrare fu condus de un subofiţer la camera indicată pe hârtia pe care o avea la el şi, la ora 14, intra pe uşa biroului căpitanului Ghiţescu. Instantaneu îi veni în minte ce se întâmplase cu exact 6 ani în urmă: cum deschisese uşa cabinetului directorului din liceu, unde îl aştepta tipul de la Securitate. Ca şi atunci, îl izbise în faţă lumina puternică a soarelui care pătrundea pe fereastra opusă uşii. Doar că acum tipul cu care trebuia să vorbească era de la Miliţie, nu de la Secu.

Căpitanul Ghiţescu îl primi jovial, ca pe un vechi prieten (de fapt, se ştiau de doar câteva ore), dădu mâna cu el şi îl pofti să ia loc.

Urmară 45 de minute intense, în care Radu fu bombardat cu tot felul de întrebări, prin ale căror răspunsuri căpitanul încerca să desluşească iţele întâmplării. Deşi după noaptea agitată Radu nu dormise deloc în acea dimineaţă, reuşise totuşi să-şi pună

gândurile în ordine, aşa că fu în stare să povestească coerent întreaga istorie. Apărură acum câteva elemente importante, pe care nu reuşise să le relateze căpitanului în noaptea trecută. În primul rând, în momentul în care îl văzuse pentru prima dată pe cel spânzurat fusese probabil adormit de cineva din spatele lui. Se trezise după aproape un sfert de oră şi, amănunt semnificativ, acum spânzuratul nu mai avea mâinile legate la spate. Totuşi, nu era foarte sigur că prima dată chiar le văzuse legate sau doar i se păruse, pentru că adormirea bruscă intervenise foarte repede.

Orice alte întrebări puse Ghiţescu, nu reuşi să scoată mai mult de la martor. La final, căpitanul scoase câteva foi de hârtie şi un pix şi îi spuse lui Radu să dea o declaraţie în care să relateze în cele mai mărunte detalii tot ce i se întâmplase din momentul în care ajunsese cu autobuzul la institut şi până la venirea echipajului Miliţiei. Iar la sfârşit să adauge tot ce ştie despre decedat, dacă s-a întâlnit sau a vorbit vreodată cu el. Spunând acestea, căpitanul ieşi din cameră şi îl lăsă pe Radu singur.

Radu se concentră atent ca să scrie cât mai corect, fără să omită ceva. Asta îi luă cam trei sferturi de oră. Apoi puse pixul jos şi aşteptă. După circa 5 minute, uşa se deschise şi, spre stupoarea lui Radu, pe uşă intră Andrei, zâmbitor! După un moment de confuzie, Radu zise:

- Ce faci Andrei? Ce cauţi tu aici? Te-au chemat şi pe tine, dar de ce?

- Radule, în primul rând îmi pare bine să te văd după atâţia ani.

- Şi mie la fel, Andrei, sigur că şi mie!

Se îmbrăţişară şi apoi se aşezară. Andrei fu cel care reluă discuţia.

- Sunt venit aici în calitate profesională.

- Cum? Lucrezi la Miliţie?

- Ei, nu chiar. Alături, la cei „cu ochi albaştri pe umeri”!

Şi Andrei făcu un gest cu capul arătând, cu aproximaţie, direcţia sediului lor.

- Aha!

Atât reuşi să replice Radu, în timp ce mintea îi lucra cu febrilitate. Se străduia să nu pară surprins prea tare. Dar era, desigur!

- Ştii, după liceu am intrat aici şi trebuie să-ţi spun că e tare bine.

- Sunt convins, replică imediat Radu, încercând chiar să pară că este.

Andrei îi povesti pe scurt traseul lui profesional, fără prea multe amănunte, doar esenţialul. Radu nu-şi lua ochii de la el şi tot încerca să înţeleagă cum fusese posibil aşa ceva. Un coleg apropiat timp de 11 ani alese tabăra „cealaltă”, cea refuzată cu hotărâre de el. Deodată îi veni în minte replica prinsă la închiderea uşii directoriale, după ce respinsese propunerea aceea: „Rămâne celălalt”. E clar, Andrei era celălalt.

Între timp, cel din faţa sa îşi încheiase povestea:

- Deci cam asta e! Sunt locotenent major şi acum am sarcina de a descâlci povestea asta. Dar din ce ai spus tu e mult mai complicată decât părea. Sunt convins că eşti conştient că elementele astea noi, cu mâinile legate la spate şi adormirea ta schimbă complet perspectiva. Probabil că e o crimă, nu o sinucidere. Eşti ferm convins că a fost aşa?

- Da, Andrei, sunt! Cu cât mă gândesc mai mult, cu atât sunt mai convins. Am şi scris totul în declaraţie.

- Bun. Atunci e clar. Vom urma firul ăsta. Pentru că tu îi ştii pe toţi din institut, spune-mi, ţi se pare că cineva dintre colegi ar fi putut să facă aşa ceva?

- Andrei, îţi spun foarte sincer. M-am gândit şi eu în dimineaţa asta. Nu-mi pot imagina pe nimeni în stare de aşa ceva. Dinulescu, tipul spânzurat, era mai în vârstă ca noi, probabil avea peste 40, cu o carieră solidă în spate. Nu avea mulţi prieteni în institut, era cam retras, eu n-am vorbit niciodată cu el în cele câteva luni de când sunt acolo. Dar era un profesionist foarte bun. Asta spun toţi. A, fusese şi la Dubna vreo doi ani.

Andrei nu se putu abţine şi remarcă gânditor.

- La Dubna? Asta chiar e interesant!

După alte câteva fraze schimbate între ei, deveni clar că Radu nu ştia mai mult decât spusese. Aşa că Andrei termină convorbirea dându-i lui Radu, pe o hârtiuţă, telefoanele lui, de acasă şi de la birou, cu rugămintea să-l sune imediat ce îşi mai aminteşte ceva semnificativ legat de caz sau, evident, dacă se întâmplă ceva in institut care să fie important.

- Şi mai e ceva! Radu, nepărat trebuie să ne mai vedem. Tu unde stai?

- În gazdă, în blocul Unic.

- Ai cam mult de mers până la institut. Eu stau destul de aproape de serviciu, tot în gazdă, vizavi de biserica Sf. Gheorghe.

- Ei, atunci practic stăm pe aceeaşi stradă, remarcă Radu.

Într-adevăr, bulevardul Bălcescu se continua cu bulevardul 1848, care ajungea în faţa bisericii Sf. Gheorghe. Erau cumva vecini de stradă, la câteva sute de metri distanţă unul de celălalt.

Se despărţiră cu zâmbetul pe buze şi cu promisiunea de a se revedea, chiar şi în afara serviciului, cum s-ar spune. Andrei ieşi din cameră. Se întoarse căpitanul Ghiţescu, care preluă declaraţia, îl rugă insistent pe Radu să nu spună nimănui din institut cele declarate şi îl chemă pe subofiţerul care să-l conducă la ieşire, nu înainte de a-i spune acelaşi lucru ca şi Andrei: dacă îşi aminteşte ceva, să îl sune la telefonul pe care deja i-l dăduse.

După plecarea lui Radu, în cameră reintră Andrei, care avu o lungă discuţie cu Emil. Cazul se complicase rău de tot!

Capitolul 6. Presupuneri şi propuneri

Desigur, Grig află chiar joi dimineaţă ce se întâmplase peste noapte. Tot institutul vuia. În primele 2-3 ore ale programului nimeni nu mai lucra, toată lumea discuta. Un eveniment atât de special aprinsese imaginaţia tuturor. Se făceau cele mai abracadabrante presupuneri privind motivul pentru care Dinulescu îşi luase zilele. Pentru că nu exista nicio îndoială, se spânzurase, disperat că ... Ei, aici apăreau diversele variante, toate, fără să aibă o bază cât de cât solidă, fondate doar pe presupuneri. Pe la 10 se răspândi vestea că Miliţia a găsit un bilet care lămureşte totul: Dinulescu fusese părăsit de juna lui prietenă Lucia (era divorţat şi trăia cu o profesoară cu 15 ani mai tânără ca el) şi, nesuportând asta, îşi pusese capăt zilelor. Aşa scria în bilet, adresat, desigur, Luciei. Adepţii altor variante nu credeau că fusese găsit un bilet.

Aşa că Grig era teribil de nerăbdător să discute cu Radu, care fusese chiar în centrul evenimentelor. Ştia că Radu plecase acasă şi aştepta ziua de vineri. Se gândise la un moment dat să-i dea telefon la gazda lui, dar apoi se păru că gestul e nepotrivit având în vedere gravitatea faptelor şi certa anchetă a Miliţiei. Se gândise că ar fi posibil ca telefonul gazdei lui Radu să fi fost pus sub ascultare, aşa că renunţă.

Vineri dimineaţă se întâlniră „din întâmplare" chiar la intrarea în institut. De fapt, Grig venise mai devreme, constatase că Radu încă nu a ajuns şi îl aşteptase la

intrare. Schimbară doar câteva cuvinte, hotărând să meargă împreună la „Trei rândunici” în pauza de prânz.

Grig lansă discuţia încă de pe drum.

- Radule, eşti omul zilei. Cred că azi au stat toţi pe capul tău să le povesteşti cum a fost.

- Drept să-ţi spun, n-am vorbit cu nimeni. Noroc că e Miţa plecată, aşa că am putut să stau liniştit. Pe colegii de colectiv i-am lămurit în două vorbe că nu am voie să spun nimic pentru că e o anchetă în curs. Se uitau la mine de parcă mă vedeau pentru prima dată şi şuşoteau între ei. Mă rog, m-au lăsat în pace, trebuie să recunosc.

- Bun, dar sper că nu aplici aceeaşi politică şi cu mine.

- Normal. Cu tine discut tot, după cum ştii. Hai să încep cu începutul.

Şi Radu reluă întreaga poveste, care i se cristalizase bine în minte după ce o pusese şi pe hârtie, la Miliţie. Nu o terminase când ajunseseră la bufet, aşa că făcu o pauză până comandară şi primiră micii şi berea, apoi se aşezară amândoi, comod, la umbră, la masa cea mai retrasă. Din fericire, în acel moment nu mai era nimeni din institut printre consumatori, aşa că Radu continuă povestirea până la capăt.

Grig rămase câteva momente pe gânduri, apoi cuvântă:

- Băi frate, încurcată poveste! Deci nu s-a sinucis ci „a fost sinucis”, ca să zic aşa.

- Grig, râdem, glumim, dar un om a fost omorât, ba chiar un coleg de-al nostru. Iar eu am ajuns să fiu martorul principal, ca să zic aşa, deşi n-am văzut cum s-a întâmplat, dar ce am văzut susţine clar varianta crimei.

- Ăştia prin institut vorbesc că s-a găsit un bilet de adio, deci ar fi sinucidere.

- Dragă Grig, bilet a fost. L-am văzut, dar nu l-am putut citi. Miliţienii l-au citit şi l-au luat cu ei. Mă întreb cine din institut o fi lansat zvonul ăsta.

- Poate cel care l-a scris!

- Adică... criminalul?

- De ce nu. El are tot interesul să acrediteze sinuciderea, ca să scape de orice anchetă.

- De aici rezultă că cel care a pus totul la cale e din institut. Ştii, la Miliţie tot încercau să mă pună să spun pe cine bănuiesc. Eu le-am zis că ar putea fi cineva din exterior. Aşa cum doarme portarul nostru în post, chiar dacă are poarta închisă, cineva se poate strecura. Dar dacă era din exterior, n-avea cum să lanseze zvonul. Asta chiar că ar trebui să-i spun căpitanului cu care am vorbit. Şi poate că ar mai trebui să-i mai spun ceva: că eu l-am văzut pe Franz Lehar ieşind din biroul lui Dinulescu.

- Când asta?

- Cred că era în a doua zi de când veniseră nemţii. Mă dusesem să iau pentru 2-3 zile un aparat de la Electronişti şi, când să ajung la ei, mi-am dat seama că uitasem în camera cu echipamentele hârtia semnată de Miţa prin care solicitam împrumutul. M-am întors

imediat. Urcasem scara, eram la etajul întâi şi voiam să intru pe culoarul nostru, când s-a trântit o uşă pe culoarul din stânga, m-am uitat imediat într-acolo şi l-am văzut pe Franz din profil, intrând grăbit la WC.

- Bine, dar de unde ştii că ieşise de la Dinulescu?

- Cum ştii, pe acel culoar, perpendicular pe al nostru, uşa lui Dinulescu e imediat următoarea după cea de la WC. Cum între zgomotul uşii închise şi intrarea lui Franz la WC trecuse doar o secundă, nu cred că putuse veni din altă parte.

- Te-a văzut?

- Nu cred. Cum spuneam, l-am văzut doar din profil, când intra pe uşa WC-ului. Dar poate mă auzise şi el urcând scările. Oricum, nu se uita spre mine.

- Ce-o fi căutat la tipul ăla? Poate că se întâlniseră la fumat, Dinulescu terminase mai devreme şi îşi uitase ceva la fumători. Iar Franz a văzut şi s-a dus să-i ducă ceva-ul ăla.

- Grig, e posibil! Dar dacă mă gândesc bine, nu cred că are legătură cu chestia de acum. Franz e acum în Germania, pentru că îi şcoleşte pe Miţa şi pe Rică să lucreze cu instalaţiile. Nu, nu are cum să fie amestecat. Dar stai să-ţi spun altceva. După ce m-a interogat căpitanul Ghiţescu, m-am întâlnit tot la Miliţie cu un tip cu care am fost coleg de şcoală timp de 11 ani. E la Secu acum. Îţi dai seama? Imediat după liceu s-a dus la ei, în ‘69 a absolvit şcoala şi acum e locotenent major. Am rămas cu gura căscată!

- Eraţi prieteni buni?

- Mă rog, într-un fel. Eram în acelaşi cerc de prieteni, dar nu am discutat niciodată mult cu el aşa cum discut cu tine acum.

- Dar ce căuta securistul la Miliţie?

- Păi li se păruse cazul de sinucidere suspect şi, cum era vorba de un institut cu secrete multe, au vrut să se bage şi ei. Şi uite că au avut dreptate.

- Tu crezi că poate fi vorba de spionaj? Păi noi am mai discutat subiectul: ce să spioneze americanii (zic aşa, generic, adică ăştia din Vest) de la noi, când noi copiem produsele după ale lor?

- Poate vor să afle ce ştim noi. Mă rog, pot fi multe explicaţii.

- Şi dacă nu sunt americanii, ci ruşii la mijloc?

- Mă rog, şi asta se poate. Se ştie că din ’64 nu prea ne înţelegem cu ei. Deşi, sincer să fiu, eu am crezut mereu că e doar o chestie de faţadă. Aşa, cu independenţa clamată sus şi tare, putem obţine din Vest tehnologii la care ruşii nu au acces. Vezi chiar institutul nostru.

- Dragă Radule, toate astea sunt speculaţii de spus la bere. Ceea ce şi facem.

- Aşa e, Grig. Hai să ne vedem de-ale noastre.

Şi discuţia se îndreptă imediat spre subiecte mult mai banale.

Luni dimineaţă, aducându-şi aminte de cele vorbite cu Grig, Radu îi telefonă căpitanului Ghiţescu şi îi relată zvonul care circula în institut despre biletul lăsat de Dinulescu. Îi preciză că el nu spusese nimic nimănui,

deşi văzuse atunci că ei au găsit o hârtie pe birou, pe care au luat-o. Căpitanul îi mulţumi, adăugă că aflase despre zvon, dar era foarte bine că Radu îi dăduse telefon.

*

Trecu vara, toată lumea plecă în concediu, iar despre anchetă nu se mai auzi nimic. Versiunea unanim acceptată în institut rămase cea a sinuciderii din dragoste.

Pe la începutul lui septembrie, într-o zi de miercuri, întorcându-se de la institut pe la 4 după amiază (ca de obicei), Radu se întâlni în faţa blocului Unic cu Andrei. Acesta îi mărturisi că îl aşteptase pentru că voia să schimbe două vorbe cu el. Radu îl rugă să-l aştepte un pic ca să-şi lase geanta în cameră, apoi îi propuse să facă o plimbare împreună. Sau poate vrea să meargă cu el sus ca s-o cunoască pe gazda lui? Andrei râse şi spuse că preferă să-l aştepte jos. În 5 minute, Radu se întoarse şi îi propuse lui Andrei s-o ia spre Cişmigiu, propunere acceptată, aşa că o porniră împreună, în pas agale, mai întâi înspre Universitate.

Era o zi plăcută, nu foarte caldă (cum fusese toată vara), una dintre acele frumoase zile de toamnă în care Bucureştiul arată cel mai bine. Mergeau încet, vorbind între ei. De la Universitate o cotiră spre dreapta, pe lângă zidurile bătrânei clădiri, apoi drept înainte, în jos, pe „6 Martie”, până la intrarea prin Zalomit în Cişmigiu.

Între timp, discuţia se învârtea în jurul unor subiecte neutre, la zi: pierderea Cupei Davis, din nou, în faţa

americanilor, se contraziseră un pic privind calitatea filmelor noi care apăruseră pe ecrane, discutară şansele echipelor în noul campionat de fotbal care tocmai începuse. Ajunşi în Cişmigiu, găsiră cu uşurinţă două scaune alăturate libere, fără cineva în jur. Aici, Andrei deschise o altă discuţie, cea pentru care îl căutase pe Radu.

- Ştii Radule, ancheta cu aşa zisa sinucidere de la voi s-a încheiat.

- Şi, aţi găsit criminalul?

- Ca întotdeauna în romanele poliţiste, zâmbi Andrei.

Radu îşi reţinu dorinţa acerbă de a afla numele şi păstră o tăcere semnificativă. Aşa că Andrei continuă.

- Sunt convins că vrei să ştii cine e, dar nu-ţi pot spune. E cineva care a părut mereu neimportant (chiar ca în Agatha Christie), a fost tot timpul în planul al doilea şi nimeni nu l-a băgat în seamă. O să constaţi că a dispărut din institut şi nimeni nu va şti că el a fost criminalul. Se va spune că s-a mutat undeva, oricum, cum spuneam, nimeni nu-l plăcea în institut, aşa că va fi uşor să pară doar o schimbare a serviciului. Am considerat că e mai bine aşa. S-ar putea să-l identifici dacă te gândeşti puţin, dar nu asta e cel mai important.

- Probabil vrei să spui că e mai important de ce a făcut-o.

- Exact. Întotdeauna noi am gândit la fel. Problema e că Dinulescu fusese racolat de un serviciu străin cu ceva timp în urmă. Dar acum probabil că nu

mai voia să colaboreze cu ei şi avea de gând să ne spună nouă asta. Aşa că acel X l-a lichidat. Pentru că aşa procedează unii în astfel de cazuri.

- Bine, dar dacă erau doi în acelaşi institut, de unde ştii că n-au mai rămas şi alţii. Poate era o reţea mai mare.

- Radule, te asigur că aceste întrebări ni le-am pus şi noi. Interogarea atentă a acestui X, pe care l-am prins şi la care am găsit toate probele incriminatoare, ne-a condus la certitudinea că ei doi erau singurii. Văd că nu mă întrebi pentru cine lucrau.

- Hai să zicem că m-am prins. Deşi în ultima vreme Dinulescu ieşise mult şi în Vest, a fost în Italia, în Germania.

- Da, ai intuit corect. De acolo „venea lumina" pentru ei doi. Ei, acum e stinsă, sper.

Urmă o pauză mai lungă în conversaţie. Tot Andrei fu cel care o curmă.

- Radu, ajung acum la ceea ce voiam să-ţi spun, de fapt.

- Bănuiam că mai e ceva. Că doar nu m-ai chemat doar să-mi spui că ancheta e terminată şi să-mi sugerezi „Who done it".

- Corect! Am luat-o mai pe departe, dar acum o să-ţi spun direct, doar ne ştim de atâţia ani. Radu, aş vrea să vii alături de noi!

- Stai puţin, nu înţeleg. Adică înţeleg cine sunteţi voi, dar cum să vin alături? Am o profesie, vreau să mă ţin de ea.

Tăcu un moment, apoi reluă, din ce în ce mai montat.

- Tu ai făcut pasul la terminarea liceului. Întâmplător o ştiu.

Şi îi povesti pe scurt cum auzise atunci, în 1966, „mica frază" revelatoare.

- Pe atunci nu ştiam despre cine e vorba, dar după ce mi-ai spus, la Miliţie, ce faci acum, mi-am amintit brusc şi am făcut legătura.

- Da, Radu, aşa e! „Am făcut pasul", cum zici. Dar să ştii că nu e un pas chiar atât de mare. Nu mai e Securitatea aia de vremea lui Dej. Ne-am delimitat de toate excesele de atunci, ştii că există şi documente oficiale în care se spune asta.

- Andrei, toate bune şi frumoase, dar e aceeaşi instituţie. Probabil că cei care atunci aveau funcţii mici au acum funcţii mult mai mari, dacă nu cumva sunt chiar profesori la şcoala voastră.

Adăugă imediat, puţin speriat:

- Scuză-mă că îţi spun toate astea aşa, direct, dar cred că ne cunoaştem suficient de bine ca să ne spunem adevărul, nu să ne ascundem după vorbe.

- Corect. S-ar putea să ai dreptate, poate că mai avem pe la noi (mă refer la instituţia mea, ca să fie clar) şi oameni cu concepţii învechite, dar să ştii că sunt foarte mulţi ofiţeri tineri care gândesc diferit şi vor ca instituţia noastră să fie una modernă, precum serviciile din ţările spre care ne uităm cu jind.

- Cum, şi voi, tot cu jind? (nu se putu abţine Radu să adauge zâmbind).

- Da, Radu, şi noi! Cum vezi, viaţa în ţară se îmbunătăţeşte, cercetarea e sprijinită cu precădere, pentru că Partidul înţelege că nu se poate altfel. Dacă vrem să fim pe picioarele noastre, trebuie să ne bazăm pe cercetare. Tocmai de-aia, institute ca al vostru trebuie să fie ferite de diverşi indivizi vânduţi altor ţări, care îşi bagă nasul ca să vadă ce facem. Şi apoi încearcă să ne zădărnicească proiectele. Şi nu mă refer doar la cei din Vest, ai înţeles probabil.

- OK! Ce spui e corect. Dar, din păcate, poate nu ştii, eu am o istorie de familie cam ... complicată, cu rude care au făcut închisoare politică sau au fost la Canal. De fapt (se Radu corectă imediat), sunt sigur că ştii.

- Da, ştiu, dar asta nu înseamnă că tu nu poţi veni alături de noi, reluă Andrei sintagma lui favorită. Tu eşti tu, iar cei dinaintea ta au plătit pentru ce au făcut.

- Tocmai asta e, Andrei, că n-au făcut nimic. Au fost închişi pentru că au fost oameni decenţi, credincioşi şi corecţi, care au făcut politică ţărănistă pentru că atunci acela era partidul în care credeau. Au fost închişi pentru credinţele lor, nu pentru nişte fapte degradante.

Andrei înţelese imediat că o zbârcise, aşa că încercă să dreagă busuiocul.

- Radule, sigur că aşa e. Au fost nişte greşeli făcute din cauza „tovarăşilor de la Răsărit" care stăteau cu puşca încărcată lângă noi şi ne dirijau fiecare gest.

Acum nu mai e aşa. Cum vezi, în unele cazuri, chiar cu ei ne luptăm. Ce vrei dovadă mai bună?

- Andrei, fără acei tovarăşi pe care acum tu îi renegi, voi (adică cei pe care îi reprezinţi, nu tu) n-aţi fi ajuns niciodată la putere! În plus, din ‘58, ăia s-au retras de aici!

Atmosfera se încărcase până la cote înalte. Pentru a doua oară, după noaptea de pomină, lui Radu i se părea că trăieşte un moment ciudat: parcă se vedea din exterior şi se minuna cum de poate discuta el atât de liber cu un securist, spunându-i în faţă tot ce gândeşte. Imediat îi trecu prin minte că a exagerat şi i se făcu frică. Era conştient că Andrei ar fi putut să-i facă mult rău.

Pe de altă parte, Andrei era foarte necăjit că se ajunsese la acea întorsătură a discuţiei şi se blama că nu reuşise să o conducă suficient de bine. Aşa că fu primul care zâmbi larg şi continuă pe un ton blând şi prietenos.

- Of, Radule, ştiu şi eu toate astea, dar totuşi cred că drumul de acum e bun şi ne va duce acolo unde e bine să fim ca ţară. Probabil că eu nu m-am exprimat suficient de clar, o să-ţi dau câteva detalii despre ce îţi oferim. Poate discutând ceva concret, voi fi mai clar.

- Sigur, Andrei, aşa e, aprobă imediat Radu, bucuros că momentul dificil fusese depăşit.

- Oricum, niciuna dintre variantele pe care ţi le voi propune nu presupune să-ţi părăseşti meseria! Asta e limpede! Poţi să rămâi în institut şi să fii colaborator al nostru, ceea ce te va ajuta mult în promovarea profesională. Probabil că nu ştii, îţi spun eu acum, la un

institut ca al vostru, de la un nivel de şefie încolo nici nu se poate altfel. Deci dacă devii acum colaborator, eşti pregătit pentru o promovare, care poate veni mult mai uşor. Cum ştii, la merite egale, dosarul contează!

- Uneori şi la merite mai mici, nu se putu abţine să adauge Radu, dar o făcu zâmbind larg, ca cele spuse să fie luate în glumă, chipurile.

- Aşa e, râse şi Andrei, bucuros că atmosfera se destinsese.

Apoi adăugă:

- Iarăşi, cred că ştii, pentru deplasările în Vest e absolut obligatoriu avizul nostru şi asta înseamnă că e mai bine să fii de-al nostru pentru că altfel ... nu te cunoaştem şi nu te putem recomanda, încercă tot o glumă Andrei. De fapt, avizul ăsta trebuie dat la orice deplasare afară.

- Chiar şi în Bulgaria? râse Radu.

- Da, nu râde, chiar şi acolo.

- Bun, am înţeles varianta asta. Care sunt altele?

- Păi alte variante pleacă de la asta, de fapt, sunt o continuare. Poţi deveni ofiţer acoperit. Probabil că înţelegi ce înseamnă asta. Urmezi nişte cursuri de pregătire, pe care le poţi face în paralel cu activitatea la institut. Ţi se acordă câteva concedii plătite şi tu lipseşti din institut, motivat, să zicem trei luni. Pe urmă, mai târziu, alte trei luni, şi tot aşa până absolvi şcoala. Sigur, nu vreau să te păcălesc, nici nu cred că aş putea, din acel moment eşti „cu arme şi bagaje” la noi. Trebuie să

răspunzi ordinelor ce ţi se vor da. Dar vei avea grad, deci bani în plus, plus alte avantaje pe care le poţi bănui.

- Da, foarte tentant, recunoscu Radu, care se hotărâse să nu-l mai contrazică pe Andrei.

- De aici toate drumurile sunt deschise. Poţi ajunge eventual în străinătate, la o ambasadă, ca ataşat comercial. Sau chiar la o firmă mare, ca simplu inginer. Acolo ar fi nevoile cele mai mari pentru noi, pentru că nu avem suficienţi oameni bine pregătiţi care să facă asta. Iar pentru tine asta ar însemna că vei fi chiar în meseria aleasă! Dar asta e deja ceva pentru peste câţiva ani, în funcţie de cum evoluezi până atunci. Ei, ce zici?

Radu se feri să facă aceeaşi greşeală ca în urmă cu 6 ani şi să dea un răspuns negativ ferm. Era mai matur acum şi înţelesese că de multe ori tonul e mai important decât muzica. Deşi era ferm hotărât să nu dea curs propunerii lui Andrei, făcu o scurtă pauză, pentru ca cele ce urma să le spună să capete şi mai multă greutate. Apoi zise:

- Andrei, în primul rând, apreciez în mod deosebit că mi-ai făcut această propunere atât de generoasă.

- Să ştii că pentru şefii mei a contat mult cooperarea ta totală în cazul de la voi. Sigur, şi faptul că eu te cunoaşteam.

- Da, sunt sigur de asta şi îţi mulţumesc. E greu să-ţi dau un răspuns pe loc. Poate bănuieşti de ce. Noi toţi ducem după noi un bagaj spiritual, cel al părinţilor şi strămoşilor noştri. Eu am avut norocul unei familii unite, în care nu au existat neînţelegeri majore. I-am cunoscut

bine pe cei din generaţia părinţilor şi bunicilor mei care au fost oprimaţi, le-am ascultat poveştile de acolo, de unde fuseseră chinuiţi, deşi le smulgeam cu cleştele orice amănunte. Între timp mulţi dintre ei au murit, dar vocea lor mă urmăreşte şi ... cumva, mă obligă. Simt că îi trădez dacă fac ce îmi ceri tu. Pe de altă parte, sunt conştient că fiind cercetător în institut, mai ales că nu sunt membru de Partid, îmi va fi foarte greu să ajung la conferinţe din străinătate sau chiar să promovez profesional. Din câte ştiu, şi înscrierea la doctorat e condiţionată. Deci trebuie să mă gândesc bine. Sigur, îţi promit că nu voi discuta cu nimeni asta (îşi amintise de cerinţele formulate de securistul din cabinetul directorial), voi lua singur decizia. În câteva zile, îţi spun.

- E bine aşa, Radu! Ai telefoanele mele, aşa că mă poţi suna când vrei.
- Sigur că da, aşa voi face!

Se ridicară amândoi, bucuroşi că depăşiseră o convorbire dificilă. Se facuse deja ora 5 şi jumătate.

- Mergi acasă, Andrei?
- Da, zise Andrei uitându-se la ceas. La ora asta nu mă mai întorc la birou, mă duc acasă.
- Bine, uite, pentru că tu m-ai aşteptat în faţa casei mele, îţi propun să te conduc şi eu până în faţa casei tale. Să ştii că nu urc, cum nici tu n-ai urcat.
- O idee excelentă, aprobă Andrei, care consideră imediat acel gest ca un semn că răspunsul lui Radu va fi pozitiv, dar deocamdată .. „se lasă greu”!

Ieşiră din Cişmigiu tot pe la intrarea din Zalomit, traversară 6 Martie, apoi o luară în sus, pe trotuarul cu un singur cinematograf, „Victoria”, spre deosebire celălalt trotuar, cel cu şase cinematografe, pe care veniseră spre Cişmigiu, mult mai aglomerat întotdeauna.

Andrei deschise discuţia anunţându-l că e posibil să se însoare în curând. Desigur, Radu îi ceru amănunte despre viitoarea soţie, Andrei i le dădu şi, îl întrebă dacă pe el îl aşteaptă o asemenea perspectivă. Radu îi răspunse că nu în viitorul apropiat, dar, desigur, dacă va întâlni o fată care să-i placă... Discuţia se concentră apoi pe trăsăturile pe care fiecare dintre ei le considera importante pentru o viitoare soţie.

Şi uite-aşa, ajunseră sus, la piaţa Universităţii. De acolo o luară la dreapta şi, foarte repede, Andrei se opri în faţa unui bloc, aflat dincolo de cinematograful „Luceafărul”.

- Aici stau! Chiar nu vrei să urci?
- Nu, Andrei, abia aştept să ajung acasă şi să mă întind un pic după discuţia şi plimbarea noastră. Diseară am bilete la un film, la „Patria”.
- Bilete, aşadar cel puţin două! Deci mergi cu cineva.
- Da, dar nu e cineva important în sensul celor discutate de noi, spuse râzând Radu.
- Bine, Radule, distracţie plăcută şi ... la revedere, sper!
- Sigur că da! Peste câteva zile, te sun.

*

Aşa şi făcu, chiar în seara de duminică de după miercurea discuţiei din Cişmigiu. Îi telefonă acasă şi Andrei răspunse imediat chiar el.

- Andrei, uite, te sun cum am convenit.
- Mă bucur şi sper să spui ce cred eu.
- În primul rând, trebuie să-ţi spun că mi-a făcut mare plăcere discuţia noastră.
- Asta mă bucură, dar şi mă întristează un pic, pentru că încep să bănuiesc ce va urma.
- Iată cât de bine mă ştii! Da, Andrei, îmi pare tare rău, dar nu pot accepta propunerea ta. Dar sper să putem rămâne prieteni, să ne mai vedem să discutăm!
- Sigur, Radu, aşa m-am gândit şi eu. Sincer să fiu, mă cam aşteptam la răspunsul ăsta de când ai zis că te mai gândeşti. Nu-i nimic! Doar că îmi pare rău pentru tine. Şi mi-aş fi dorit mult să fii alături de mine. Şi eu sper să rămânem prieteni. Cumva, de tine va depinde, înţelegi!
- Aşa e! O să te mai sun eu să întreţin „flacăra" prieteniei noastre.
- Uite, m-am tot gândit la noi doi. În mai 1966 destinele noastre au devenit paralele, niște paralele inegale! Știi proba de gimnastică pentru fete intitulată paralele inegale. Cele două bare sunt aşezate la înălţimi diferite, spre deosebire de paralelele aşezate la acelaşi nivel la proba băieţilor. Eu cred că paralela mea e plasată mai sus ca a ta. Tu probabil crezi că e invers. Chestie de interpretare, nu-i aşa?

- Cred că ai dreptate, Andrei! Toate bune! Sper să ne mai vedem curând.
- La fel zic și eu!

Capitolul 7. Prima ieşire

Începând din septembrie 1972, Radu începu să lucreze intens la cea mai mică dintre cele două instalaţii de depunere în vid proaspăt instalate de nemţi. Cea mare fusese acaparată de Miţa pentru cercetările ei. Cu multă generozitate, i-o repartizase lui Radu pe cea mică, un fel de compensaţie pentru că nu fusese şi el la deplasarea în RFG.

Când aflase de cele întâmplate în lipsa ei, Miţa se comportase admirabil faţă de Radu, avusese cu el o lungă conversaţie în care îi spusese că îi pare tare că a păţit chiar el aşa ceva, mai ales că ar fi putut să fie în Germania atunci, dar altcineva, nu ea, decisese să plece şeful Tehnologiei în locul lui. Radu, care ştia sigur că propunerea fusese a ei, îi tot răspundea că e convins că aşa fusese şi încerca să schimbe vorba.

Până la urmă, incidentul respectiv îl ajutase mult pe Radu. Obţinuse posibilitatea să facă nişte cercetări proprii şi avea de gând să profite de asta. Pentru un tânăr venit de doar un an în institut, era foarte mult. Regula era ca tinerii stagiari să facă ucenicie 2-3 ani pe lângă unul dintre cercetătorii vechi, citeşte: să facă toată munca grea de culegere de date (măsurări la diverse aparate), de prelucrare conform dorinţelor şefului, de interpretare şi, câteodată, chiar de propunere a unor ipoteze, iar dacă era vorba despre

nişte dispozitive, de rezolvare a întregii birocraţii dificile pentru omologarea lor.

Iată că Radu putea acum, sub oblăduirea Miţei, să aibă cercetări pe o instalaţie „a lui", sigur, complementare celor ale Miţei, dar avea permisiunea să-şi întocmească şi apoi să-şi urmeze propriile planuri de lucru, desigur după aprobarea dată de şefa lui, dar asta era absolut normal. Cercetările lui urmau să fie plătite dintr-un proiect mai mare, obţinut de Miţa după întoarcerea din RFG, tocmai pe baza existenţei celor două instalaţii puse în funcţiune. Încă o probă a tenacităţii şi perseverenţei Miţei, care practic nu avea limite! Din acest punct de vedere (şi din altele), Radu o admira.

În discuţiile dintre ei, pe care le aveau în continuare cât de des puteau, Grig îi tot sublinia lui Radu toate aceste avantaje, prezentându-i ca un exemplu contrar colaborarea lui cu John. Sigur, John îi oferise lui Grig nişte subiecte mult mai interesante, mai complexe şi mai conectate la ce se făcea pe plan mondial decât cel al lui Radu, dar lucrul cu John era destul de dificil pentru Grig. Făcea faţă cu brio, dar se descărca în faţa prietenului său, care îl tot sfătuia să fie răbdător, pentru că va veni şi vremea lui. În curând John îl va lua co-autor pe vreo comunicare de-a lui la o conferinţă importantă şi aşa poate va urma şi o deplasare interesantă. În mod cert, discuţiile cu Radu îl ajutau pe Grig să suporte situaţia şi să se comporte exemplar în relaţia cu John.

Radu îi spusese lui Grig de propunerea primită de la fostul său coleg de clasă. O făcuse chiar la prima discuţie în doi de după acea plimbare de miercuri cu Andrei. Avea deplină încredere în Grig şi, de altfel, această încredere nu-i fusese înşelată niciodată până atunci.

Pe la sfârşitul lui noiembrie, Radu obţinu nişte rezultate chiar spectaculoase cu cercetările lui, adică reuşi să inventeze o metodă practică de obținere a parametrilor legii Weibull de distribuție în timp în cazul încercărilor de fiabilitate cu inspecție noncontinuă. Era ceva care putea face subiectul unei lucrări ştiinţifice. De altfel, acesta fusese şi verdictul comisiei de avizare a raportului de cercetare pe care Radu îl prezentase pe 10 decembrie. La sfârşitul fiecărei faze a unei teme de cercetare, responsabilul principal întocmea un raport scris, pe care îl supunea aprobării în faţa uneia dintre cele trei comisii de specialitate (pe diferite subiecte) ale institutului, formate din câte cinci cercetători cu experienţă, deja consacraţi. Iar Radu făcuse o bună impresie la prezentarea raportului său de fază. Scria negru pe alb în procesul verbal: „Se recomandă publicarea părţii originale sau comunicarea ei la o conferinţă de profil". Chiar şi numai această recomandare era suficientă pentru a-l bucura nespus pe Radu.

Încercă să afle de la cei mai vechi din institut unde ar putea publica. Revistele din ţară erau extrem de puţine şi arondate unor instituţii la care trebuia să cunoşti pe

cineva pentru a putea spera să publici. În plus, nicio revistă nu acoperea exact domeniul în care lucrase Radu.

Să publici în străinătate (în reviste sau să fii acceptat la conferinţe) era şi mai greu! Revistele şi conferinţele importante erau în Vest şi ar fi fost nevoie de aprobări speciale ca să poţi trimite acolo un articol sau o comunicare. Apoi, era nevoie să te accepte revista sau conferinţa respectivă. Radu era conştient că articolul lui nu făcea o gaură în cer, nu era atât de bun ca să poată pătrunde chiar dacă n-ar fi avut la bibliografie nişte lucrări proprii apărute deja. Era un cerc vicios: nu puteai publica dacă nu aveai lucrări precedente publicate. Dar cum să publici pentru prima dată? Toţi cei pe care îi întrebase, îi răspunseseră: lucrând într-o echipă condusă de cineva consacrat, care a publicat deja. De fapt, cei din institut cu lucrări apărute în străinătate (John sau Borza, mai fusese şi Dinulescu) aşa procedaseră. Avuseseră stagii în străinătate, ocazie cu care publicaseră primele lucrări cu colectivele de acolo. Apoi, o dată breşa făcută, puteau fi acceptaţi cu lucrări proprii, eventual chiar conducând colective de autori din ţară. Exemplul cel mai proaspăt era Valeria Borza, director ştiinţific, întoarsă din Franţa în luna iunie. Deja, într-o revistă importantă apăruse un articol în care figura printre autori, iar altul urma să apară în curând.

Pentru cei care doreau să publice ca nişte „lupi singuratici" mai exista o singură posibilitate: conferinţele din Est. Sigur că cei ca John sau Borza le

tratau cu dispreţ, dar pentru restul ele erau singura „nişă" de publicare. Marea problemă era să afli de ele. Asta se putea doar dacă aveai acces la reviste cât mai proaspete, nu doar din Vest, ci şi din Est. Din păcate, biblioteca institutului nu avea abonamente la reviste din Est, conducerea se uita mai ales înspre Apus, pe motivul, de altfel întemeiat, că pentru domeniul lor de cercetare acolo se publicau lucrurile importante. Din fericire, toţi cercetătorii din institut (incluzând aici şi inginerii stagiari, care mai aveau ani buni până să devină cercetători atestaţi) se puteau duce la bibliotecile existente în oraş. Cea mai bună de departe, era cea de la Institutul de Fizică Atomică (IFA), care ocupa trei etaje din clădirea turn de pe platforma de la Măgurele. Conducerea ICA obţinuse accesul nelimitat al celor din institut acolo, deja o performanţă remarcabilă.

Iar biblioteca de la IFA avea abonamente la multe reviste din Est, dată fiind tradiţia de colaborare în CAER pe care o avea IFA şi stagiile făcute de mulţi cercetători ai lor, dintre cei mai buni, la institutul de la Dubna, din URSS.

Radu făcu mai multe drumuri la IFA şi, la un moment dat, prin ianuarie 1973, descoperi un anunţ despre o conferinţă internaţională organizată de bulgari, la Varna, în luna mai. Între temele menţionate de organizatori era şi una în care se puteau încadra rezultatele obţinute de Radu. De altfel, conferinţa era una cu spectru larg, încercând să adune cât mai multe

lucrări şi participări internaţionale. Limbile conferinţei erau, în ordine, bulgara, rusa şi engleza.

Radu îi spuse imediat Miţei de conferinţă şi de intenţia lui de a trimite o comunicare acolo pentru a fi aceptată. Şefa lui îl încurajă să o facă, iar peste câteva zile îl anunţă că poate va trimite şi ea o lucrare, pe care o va scrie împreună cu Gigi Manea, colega ingineră chimistă pe care Radu o găsise în colectivul Omega, de fapt persoana cu care Miţa colabora cel mai bine. Cum termenul de trimitere a lucrărilor era 1 martie, avea suficient timp. Radu se bucură că nu va fi singur la conferinţă. Oricum, ar fi urmat să fie prima lui ieşire, asta, desigur, în cazul în care bulgarii i-ar fi acceptat comunicarea.

Lucrarea scrisă de Miţa cu Gigi fu terminată destul de repede. Era o trecere în revistă a realizărilor lor din cadrul proiectului, adică un rezumat al fazei raportate în decembrie. Nu avea lucruri originale, era mai mult un studiu bibliografic al unui subiect, un fel de monografie fără mari pretenţii. Iar Miţa o tradusese în limba rusă, pe care o ştia bine.

Cât despre Radu, cum era prima lui încercare de acest fel, el abordă cu mare atenţie scrierea lucrării. Se documentă serios, în câteva deplasări la biblioteca de la IFA (inclusiv citind îndrumări despre cum se scrie o lucrare de cercetare) şi reuşi să scrie o comunicare de calitate, de care era chiar foarte mulţumit. O traduse în engleză, apoi i-o dădu întâi lui Grig s-o citească, iar Grig se arătă entuziasmat, îi făcu doar 2-3 observaţii de

redactare şi îi ură succes. Miţa o citi şi ea, îi spuse că i se pare excelentă, ba chiar vorbi imediat la director pentru a susţine trimiterea. Doar că mai era un obstacol de trecut în institut. Toate lucrările care erau trimise la reviste sau conferinţe treceau pe la directorul ştiinţific Valeria Borza. Conform procedurii bine stabilite, Radu îi trimise lucrarea şi aşteptă să fie chemat la discuţie. Între timp, lucrarea Miţei (care avusese până atunci alte câteva comunicări ştiinţifice prezentate la conferinţe din Est), fusese aprobată de Borza şi trimisă deja în Bulgaria.

Marele eveniment pentru Radu se întâmplă pe 21 februarie, într-o miercuri. Secretara îl anunţă telefonic că la ora 14 trebuie să se prezinte la tovarăşa director ştiinţific Borza. Emoţionat, venit cu 5 minute mai devreme, Radu aşteptă cuminte pe un scaun din secretariat. De acolo se făceau două uşi: una la stânga spre directorul Sburlea, cealaltă la dreapta, spre directoarea ştiinţifică Valeria Borza. Radu nu discutase niciodată cu Borza, dar ştia că nu este foarte simpatică faţă cei pe care nu-i cunoaşte. Fix la ora 14, sună telefonul secretarei, care duse receptorul la ureche, apoi îi spuse lui Radu că poate intra.

Radu ciocăni în uşă, auzi „Intră!" şi pătrunse în cameră. Directoarea ştiinţifică, mică de statură, subţire, cu părul tuns scurt, stătea la birou, dădu din cap ca răspuns la „Bună ziua" şi îl invită să se aşeze pe scaunul de lângă birou. Apoi zise:

- Țînteș, când ai venit în institut?
- În august 1971.

- Aha, tocmai când plecam eu. Deci de-aia nu te-am văzut până acum (trebuie spus că Borza discuta, de regulă, cu toţi stagiarii repartizaţi în institut).

Trecu apoi direct la subiect.

- Ţi-am citit lucrarea. Te rog s-o prezinţi pe scurt. Ai 10 minute.

Radu era pregătit pentru asta. Dezinvolt, arătă premisele de la care plecase, ipotezele de lucru, rezultatele obţinute, modul cum prelucrase datele, precizând că-şi verificase metoda propusă prin prelucrarea unor date cunoscute din literatură, iar rezultatele erau asemănătoare. În fine, prezentă concluziile şi posibilităţile de continuare a cercetărilor.

Borza nu spuse nimic, nu îţi puteai da seama dacă prezentarea îi plăcuse sau nu. După o scurtă tăcere, adăugă:

- Da, nu-i rău! Să ştii că am vorbit şi cu doctorul Ioachimescu (întotdeauna, Borza evita să folosească aproape obligatoriul „tovarăşul", preferând să numească titlul celui cu care vorbea) despre lucrarea dumitale. Cum nu te ştiam, aveam nevoie de încă o opinie. Mi-a spus, printre altele că ai fost olimpic la matematică (Radu îi mulţumi în gând lui Grig, care, desigur, fusese cel care îi furnizase lui John informaţia). Asta explică modelul propus în lucrare. În concluzie, lucrarea poate fi expediată. O s-o trimit eu celor care se ocupă şi vei primi înştiinţarea.

Abia atunci schiţă un fel de zâmbet.

- Asta e tot! Poţi pleca!

Radu spuse imediat „Mulţumesc, tovarăşă directoare!”, se sculă în picioare şi ieşi din cameră. Era beat de fericire!

Lucrarea fu expediată la timp pentru a ajunge la bulgari pe 1 martie.

După aproape o lună, pe 25 martie (de Buna Vestire, remarcă Radu), veni răspunsul pentru ambele lucrări: fuseseră acceptate. Iar după aproape o lună, pe 20 aprilie, primi invitaţia şi programul conferinţei, care urma să aibă loc între 17 şi 19 mai, la Nisipurile de Aur, lângă Varna. Ambele lucrări era programate să fie prezentate la secţiunea poster, în ziua de 18 mai, dimineaţa. În scrisoarea de acceptare se dădeau şi dimensiunile în care trebuiau să se încadreze posterele, precizându-se că panourile vor fi asigurate de organizatori, care aveau să scrie pe fiecare panou titlul şi autorii fiecărei comunicări. Participanţii erau invitaţi să vină cu un număr de maximum 8 formate A4, aşezate orizontal. Se solicita trimitere rapidă prin poştă a unui scurt rezumat: pentru lucrările ce urmau a avea prezentări în limba engleză, un scurt rezumat în limba rusă, şi invers, pentru cele în bulgară sau rusă, un rezumat în engleză. Urma să fie scoasă o broşură cu aceste rezumate, ce va fi distribuită participanţilor, la venire. Asta era foarte bine, pentru că toţi participanţii aveau să ştie câte ceva (la nivelul unui rezumat) despre toate lucrările, putând să aleagă ce lucrări să urmărească. Cu ajutorul Miţei, Radu întocmi rezumatul

în limba rusă şi îl trimise bulgarilor în acelaşi plic cu rezumatul în limba engleză al colegelor lui.

De fapt, după ce Borza dăduse un verdict favorabil, Radu se aştepta la răspunsul primit de la organizatorii conferinţei. Era doar cumva surprins de repartizarea lucrării lui la secţiunea poster. I s-ar fi părut mai potrivită prezentarea orală, dar asta fusese decizia bulgarilor, n-avea ce face.

În institut, cum prezentarea lucrării la Varna fusese aprobată de conducere, problema banilor pentru deplasare era ca şi rezolvată. Conferinţa nu percepea taxă de participare celor din străinătate pentru că voia să-i atragă să vină la Varna. Rămânea de rezolvat cealaltă problemă spinoasă: Radu încă nu avea paşaport de serviciu. Se duse la Personal, i se dădură nişte formulare să le completeze, ceea ce şi făcu, apoi i se preciză că trebuie să aştepte. Circuitul de aprobare era lung şi de durată.

Între timp îşi pregăti prezentarea posterului, încercând să fie cât se poate de sintetic, dar să spună suficient cât să se poată înţelege ideile principale. Pusese şi mai multe figuri sugestive. I se părea că este bine pregătit şi aştepta cu nerăbdare conferinţa.

*

Luna mai începuse de câteva zile şi Radu încă nu ştia dacă va pleca. Când, într-o dimineaţă, mai precis, luni, pe 7 mai, fu chemat la telefonul din laborator de şeful serviciului Personal, care îl invită să se prezinte imediat la etajul trei şi jumătate. Radu rămase perplex. Clădirea

institutului avea doar trei etaje. Îi spuse asta şefului de Personal, care râse scurt şi îl sfătui să urce scările care continuau mai sus de etajul al treilea. Va găsi încăperea respectivă chiar înainte de a ieşi pe acoperiş.

Desigur, Radu găsi camera cu pricina, bătu la uşă şi intră, la îndemnul venit dinăuntru.

În biroul respectiv se afla un "tovarăş", care nu se prezentă, dar se dovedi a fi foarte amabil, îi vorbi cu multă deferenţă. La început îl chestionă destul de amănunţit asupra problemelor de serviciu şi relaţiilor cu colegii. Radu înţelegea cine este personajul şi îşi imagina ce poate urma. În fine, securistul lepădă brusc tonul amabil şi, cu o voce dură, îi reproşă lui Radu nesinceritatea cu care completase chestionarele pe care erau obligaţi periodic să le dea la Personal şi formularele pentru paşaport. Într-adevăr, Radu nu declarase niciodată că are în familie foşti deţinuţi politici. Mai mult, securistul plusă amintind de frecventarea bibliotecilor străine, acţiuni nemărturisite nici ele.

- Bine, dar nu sunt relaţii cu străinii (încercase timid Radu să pareze), funcţionarele acestor biblioteci sunt române.

Dar securistul nu păru deloc convins. Situaţia devenise extrem de tensionată. După o scurtă pauză, securistul, care probabil îşi făcuse numărul, considerând că "subiectul" era pregătit, lansă atacul final.

- Toate ar putea fi uitate, dacă aţi fi de acord să semnaţi o declaraţie prin care să vă afirmaţi ataşamentul pentru valorile comuniste.

Radu nu era un copil şi înţelegea că aici se ascunde ceva, dar nici nu avea cum să refuze o asemenea propunere. Securistul scoase cu mare grijă din sertar o foaie de hîrtie ceva mai groasă, pe care o ţinea cu fereală, de margini (oare ca să-i ia amprentele?), pe care Radu scrise sub dictare un text, conceput în acea bine-cunoscută limbă de lemn comunistă, prin care se angaja să furnizeze organelor de securitate „informaţii pe profilul muncii acestor organe". Desigur, Radu nu cunoştea în detaliu procedura de recrutare a Securităţii, deşi suportase până atunci două tentative de racolare. Dar pe prima o respinsese din primul moment, iar a doua fusese făcută pe un ton prietenesc. Ei, de data asta era ceva mult mai serios. Bănuia că era în legătură cu cererea de paşaport, dar se întreba dacă securistul din faţa lui ştia de cele două întâlniri precedente ale lui cu temuta instituţie. În mod normal, trebuiau să existe la dosar, dar poate că prima rămăsese doar o încercare neraportată, iar a doua, fiind făcută de prietenul lui, poate că Andrei nu i-o trecuse la dosar.

Textul scris sub dictare i se păru benign. Şi totuşi, asta nu era totul. Cu un ton lejer, securistul îi ceru să adauge: „voi semna toate aceste materiale cu numele ...." şi urmase un nume propriu necunoscut, care începea cu aceeaşi literă cu numele de familie al lui Radu. Atunci Radu înţelese că lucrurile luaseră o turnură

decisivă. Mintea lui încerca să calculeze repede-repede ce-i de făcut. Un refuz îi putea atrage nu doar neaprobarea plecării în Bulgaria, asta ar fi fost un mizilic, dar poate chiar o alungare din institut, o mutare într-o fabrică, la care nu ar fi avut cum să se opună. Îi veni în minte că soluţia ar putea fi să semneze acea hârtie, exact aşa cum îi era dictată şi apoi, să nu mai dea nici un „material", aşa cum era solicitat. Între timp, se pot întâmpla multe. Important e să iasă acum din impas.

Rapid, se hotărî să procedeze în acest mod. Şi cu această hotărâre în suflet, semnă hârtia şi o întinse de cealaltă parte a mesei. Apoi plecă.

Vineri, 11 mai, Radu fu chemat la telefon de responsabilul cu paşapoartele, un băiat tânăr şi foarte simpatic, căruia toată lumea îi spunea Georgel, care îl anunţă că luni dimineaţă, la prima oară, trebuie să se prezinte la ministerul de care ţinea institutul, în holul de la intrare. Va primi paşaportul de la tovarăşul Moroianu. Trebuie neapărat să aibă buletinul la el. Pentru ministere, "prima oră" era ora 8, iar ministerul lor se afla pe Calea Victoriei, la intersecţia cu strada locotenent Lemnea, într-o clădire uriaşă (astăzi, demolată).

Luni, 14 mai, Radu se prezentă la intrare încă de la 8 fără un sfert. Holul de intrare era mare şi plin de oameni care aşteptau, discutau, se foiau, veneau şi plecau. La 8 şi 5, veni din interior un tip brunet, înalt şi solid, cu un teanc de hârtii în braţe. Imediat se făcu linişte deplină.

Tipul se opri lângă un pupitru, îşi puse hârtiile din braţe pe el şi începu să strige nişte nume. Cei strigaţi, bărbaţi şi femei, se apropiau, se legitimau în faţa tipului, erau puşi să semneze într-un registru, primeau paşaportul şi plecau. Ultimul din listă fu chiar Radu, care parcurse şi el procedura respectivă. După ce îi înmână paşaportul, tovarăşul Moroianu strigă tare:

- Restul, la ora 16!

Radu înţelese că fusese printre fericiţi, pentru că ar fi putut fi amânat pentru ora 16 sau chiar pentru a doua zi. Plecă rapid spre institut, iar imediat ce ajunse în laborator şi anunţă că are paşaportul, Miţa puse mâna pe telefon şi vorbi cu Georgel, care plecă la agenţia CFR să ia biletele. Apoi, tot restul zilei, Miţa îl dădăci pe Radu cum să se pregătească pentru călătorie, ce să ia cu el şi ce nu, în fine, se comportă ca o cloşcă ce-şi pregăteşte puiul să-şi ia zborul, deşi diferenţa de vârstă între ei era de doar 6 ani. Şi, de altfel, cloşca mergea cu el!

Plecarea a fost în seara zilei următoare, marţi, 15 mai, din Gara de Nord, la ora 21.30, cu trenul de Sofia. Echipa lor de trei persoane era singură într-un compartiment, trenul fiind destul de gol.

În compartiment, Miţa le dădu colegilor ei diurna în leva pentru deplasare, explicându-le care era valoarea leva faţă de leu şi faptul că urmau să-şi plătească toate mesele din acei bani, deci să fie chibzuiţi. Cum mai fusese în Bulgaria, tot Miţa le indică nivelul de preţuri pentru restaurante. După cum scria în invitaţia la

conferinţă, cazarea urma să fie asigurată de organizatorii conferinţei.

După o oră, trenul opri în gara Giurgiu Nord, la graniţă. Staţionare de jumătate de oră, cu controlul paşapoartelor, apoi, trecerea Podului Prieteniei şi oprire după 10 minute la Ruse.

Radu putea lua o piatră în gură, ieşise din ţară pentru prima dată!

Cap. 8 Ce căuta discul în Bulgaria?

La 2.30 noaptea, trenul ajunse la Veliko Târnovo, unde trebuiră să coboare şi să aştepte trenul de Varna, care venea de la Sofia. Iar aşteptarea urma să fie lungă: 4 ore, petrecute în sala de aşteptare, cu bănci incomode şi lumină puternică, unde erau mulţi alţii aşteptând acelaşi tren. Reuşiseră, totuşi, să-şi găsească trei locuri. Un tip în uniformă îşi făcea rondul la fiecare sfert de oră, zgâlţâindu-i ca să-i trezească pe cei care se lungeau pe bancă. Nu era permis, după cum le tot arăta respectivul nişte afişe de pe pereţi, scrise în bulgară. Evident, nimeni nu protesta şi toţi se conformau.

Cu chiu cu vai, trecură cele 4 ore, deja se lumina de ziuă când trenul de Varna intră în staţie. Găsiră locuri într-un compartiment de opt, în care erau deja cinci persoane. Oboseala îţi spunea cuvântul, moţăiau în capul oaselor şi aşteptau cu nerăbdare izbăvirea, ajungerea la destinaţie.

În gara Varna, o surpriză plăcută. Erau aşteptaţi de gazde cu un autobuz (mai erau şi alţi participanţi veniţi cu acelaşi tren, marea majoritate bulgari, probabil în special din Sofia) care îi duse imediat la vreo 15 km spre nord, în staţiunea Drujba. Se opriră în faţa unui hotel mare, cu 6-7 etaje, cu o firmă scrisă cu litere chirilice: „Parc Hotel”. Înainte de a coborî, în autobuz se sui un tip din partea organizatorilor conferinţei, care le spuse în bulgară că s-au gândit să le ofere mai întâi un mic dejun copios şi abia apoi să fie repartizaţi în camere. Îşi

pot lăsa toate bagajele în maşină. Cei care înţeleseseră (bulgarii, probabil şi unii ruşi), săriră în sus de bucurie, apoi şi ceilalţi după ce aflară care fusese anunţul.

Intrară cu toţii în restaurantul hotelului şi se aşezară la mesele gata pregătite. Cum erau mese de 8 persoane, Miţa, Gigi şi Radu se aşezară cu încă alţi 5 participanţi la conferinţă, care se dovediră a fi cu toţii străini. Normal, bulgarii se cam ştiau între ei şi se grupaseră după afinităţi. Cei cinci se dovediră a fi trei ruşi, un ungur şi un polonez. Toţi vorbeau ruseşte. Radu înţelegea câte ceva, dar nu tot, Gigi nu ştia rusă deloc, aşa că Miţa le traducea discuţiile. Aflară că e prima ediţie a acestei conferinţe şi toţi erau foarte încântaţi că în fine se organizase încă o conferinţă „în Est". Unul dintre ruşi, care părea mai şef, se dovedi a fi în strânsă legătură cu gazdele, aşa că ştia mai multe amănunte. Totul va fi gratuit, atât cazarea, cât şi masa (de masă nu ştiuseră, dar bucuria fu mare: deci practic le rămâneau toţi banii de diurnă, e drept, puţini, dar tot era ceva). Ministerul bulgar de resort voia să permanentizeze conferinţa, aşa că făcuse un efort financiar masiv în acel an ca să atragă participanţi numeroşi şi să justifice continuarea în anii următori. De fapt, străinii care vor participa nu erau prea mulţi, doar ruşi, români, unguri şi polonezi, în total 21 de persoane. Bulgarii erau peste 60, unii veniseră deja cu o zi înainte, iar în afară de cei veniţi cu acelaşi tren cu ei, mai veneau unii şi în acea după-amiază.

Destul de repede, micul dejun fu servit tuturor. Era cu adevărat copios: omletă caldă, caşcaval, brânză

telemea (specialitatea bulgarilor), roşii, gem, miere, apoi băuturi fierbinţi, cafea, lapte şi ceai, la discreţie. În fine, tot ce-ţi puteai dori după o noapte de călătorie.

Când erau pe finalul mesei, aceeaşi persoană care le vorbise în autobuz trecu pe la fiecare masă, oprindu-se şi spunând câteva cuvinte. Când ajunse la ei, le mulţumi că au venit, repetă un mic rezumat al celor deja aflate de ei despre conferinţă de la colegul rus, se interesă dacă micul dejun a fost suficient (anunţându-i că organizatorii vor suporta costul tuturor meselor; noi exclamaţii de bucurie, deşi ştiau deja asta) şi în final întrebă dacă sunt români sau polonezi la masă. Rusul-şef mulţumi pentru primire, iar cei patru în cauză ridicară mâna. Atunci tipul se uită pe o foaie şi întrebă dacă printre ei se află ... şi rosti 5 nume, între care şi cel al lui Radu. Era singurul de pe listă la acea masă, aşa că tipul îi spuse în engleză că va avea un translator de bulgară-rusă-engleză la poster, pentru a putea discuta cu eventualii interesaţi. Adăugă amănuntul că sunt doar cinci participanţi care au trimis în total trei lucrări în limba engleză, Radu şi patru polonezi (dar nu cel de la masa lor). Pentru ei se angajase un translator profesionist, iar lucrările lor fuseseră repartizate în secţiuni diferite, ca să nu se suprapună. Radu mulţumi imediat în engleză pentru organizarea ireproşabilă. Tipul zâmbi, salută din cap şi trecu la o altă masă.

Urmă repartizarea în camere, doi câte doi: Miţa, desigur, cu Gigi, iar Radu fu repartizat cu un rus pe care urma să-l cunoască, dar care nu era unul dintre cei de la

masă. Ajuns în cameră, îl găsi acolo. Rusul se dovedi a fi armean. Sigur, se gândi Radu, noi le spunem ruşi, dar ei sunt de fapt sovietici, adică un conglomerat de popoare. Colegul lui de cameră avea cam 40 de ani, era mic de statură, solid şi foarte brunet. Nu ştia deloc engleză şi se puteau înţelege doar în rusă, ceea ce era mai dificil cu bagajul de cunoştinţe nu foarte bogat al lui Radu în acea limbă. Îi dădu imediat lui Radu o micuţă carte de vizită, scrisă, bineînţeles cu chirilice. Se numea Aronian şi era profesor la Politehnica din Erevan. Spre ruşinea lui, Radu nu se gândise să-şi confecţioneze cărţi de vizită, aşa că îi scrise pe o hîrtie, cu litere latine evident, numele şi locul de unde venea, precum şi numărul de telefon al institutului. Numele lui îl scrisese alături şi cu caractere chirilice.

Se dovedi că profesorul era mult mai obosit ca Radu, pentru că venise de la mare depărtare, schimbând mai multe trenuri. În plus, era ceva mai în vârstă. Aşa că îi dădu de înţeles lui Radu că ar vrea să se culce. Lui Radu îi conveni asta, pentru că oricum avea de gând să exploreze împrejurimile. Îi ură profesorului Aronian somn uşor în bulgară („Leka noci, deţa" al televiziunii bulgare era mult urmărit în Bucureşti, unde deja începuseră să apară antene de bulgari, pe măsură ce programele televiziunii române era din ce în ce mai politizate, iar transmisiunile sportive din străinătate, mult limitate). Abia după ce plecă din cameră îşi dădu seama că i-ar fi putut spune somn uşor şi în limba rusă, pentru că învăţase asta în liceu, dar ... fiind în Bulgaria,

aşa îi venise mai bine. Oricum, armeanul zâmbise înţelegător şi îi mulţumise tot în bulgară.

La prânzul de la ora 13 Radu se aşează la aceeaşi masă. Colegele lui erau deja acolo şi veniră şi ceilalţi vecini de masă de la micul dejun. De fapt, din câte constatase, cam toţi îşi păstraseră locurile de dimineaţă. Cum ruşii vorbeau între ei, discută şi el cu colegele lui, povestindu-le ce văzuse în lunga plimbare de dimineaţă. Mersese mult, până la capătul dinspre nord al staţiunii, care semăna bine cu cele ale noastre, româneşti, de pe litoral. Sezonul încă nu începuse, aşa că în multe locuri se mai lucra la hoteluri, se vopseau balcoanele, se ciocănea în interior, oricum, era o atmosferă de lucru care arăta că bulgarii nu stăteau cu mâinile în sân şi se pregăteau cu sârg.

Nu le spusese colegelor că acolo unde se termina staţiunea, era un solar gol, fără niciun vilegiaturist, aşa că, profitând de soarele puternic şi de nisipul fin îmbietor, făcu chiar un pic de plajă, aşa, fără costum de baie, ca la 2 Mai, unde se ducea mereu vara. Simţise cum soarele îi pătrunde în organism şi îi face bine! La întoarcere mersese mai repede, ca să nu întârzie, admirând din nou totul, ca un iubitor de mare ce era. Aerul îi făcuse bine, se întorsese revigorat, noaptea de tren rămânând doar o amintire îndepărtată sau cel puţin aşa părea atunci.

Masa de prânz fu la fel de bună ca şi micul dejun. Erau semne că la conferinţă se va mânca bine şi mult, remarcă asta, deşi el nu era un mare mâncău. Discută

cu Miţa şi Gigi şi stabiliră ca după amiază să se culce totuşi un pic. Oboseala îşi spunea cuvântul, iar masa copioasă o accentuase. Şi să se întâlnească la 6, în hol, pentru o plimbare în trei. Masa de seară fusese anunţată pentru ora 7.

Întors în cameră, Radu constată că profesorul Aronian nu revenise acolo după masă, ci, probabil, după ce dormise dimineaţă, se plimba el acum. Foarte bine, îşi zise, suntem în contratimp, ceea ce e ideal. Se culcă şi dormi buştean cam 3 ore. La 6 coborî şi îşi aşteptă colegele. Plimbarea fu plăcută, exclusiv pe mal, dar înspre sud, nu spre nord cum fusese el dimineaţa. Şi mult mai scurtă, pentru ca la 7 fără un sfert se întoarseră, ca să aibă timp „fetele" să se aranjeze pentru masă.

Din nou, o masă copioasă, cu o orchestră care cânta plăcut, urmată de o surpriză. Acel organizator pe care îl cunoscuseră deja se duse la microfon şi se prezentă. Se numea Plamen Iliev şi era secretar ştiinţific al institutului din Sofia care organizase manifestarea. Îi anunţă că din acel moment vor putea să-şi ia de la secretariatul care se afla la o masă, pe hol, ecusoanele şi o cărticică ce conţinea programul amănunţit al conferinţei, dar şi rezumatele tuturor comunicărilor. Într-adevăr, o surpriză plăcută! Apoi, se puteau întoarce la masă, dar consumaţia ulterioară era pe cheltuiala fiecăruia. Corect, în fond! Află toate astea de la Miţa, care traduse esenţa pentru Radu şi Gigi, pentru că Iliev vorbise doar în limba rusă.

Miţa, Gigi şi Radu îşi luară ecusoanele şi comentară un pic, pe o canapea din hol, programul conferinţei. Deschiderea conferinţei urma să fie a doua zi, joi, la ora 9, în sala hotelului, apoi erau programate tot acolo mai multe luări de cuvânt ale unor oficiali, toate în limba bulgară. În finalul sesiunii de dimineaţă urmau să fie prezentate, în limba rusă, trei comunicări ştiinţifice (cu care, de fapt, începea conferinţa), două ale unor bulgari, ambele colective din Sofia, de la două institute, care încadrau comunicarea unui rus din Leningrad. Apoi, în după amiaza de joi şi apoi vineri toată ziua, se desfăşurau doar sesiuni de postere, care urmau să fie instalate în holul spaţios al hotelului. Finalul, sâmbătă dimineaţa, tot cu comunicări doar în limba rusă, trei ale unor bulgari şi trei ale unor ruşi, urmate de închiderea lucrărilor conferinţei.

Lui Radu îi stătea pe limbă să spună că este de fapt o conferinţă bulgaro-rusă cu ceva urme de participări din Est. Dar nu ştia cum va reacţiona Miţa, aşa că se abţinu. Mai ales că Miţa părea foarte încântată de întreaga atmosferă a conferinţei şi îi tot lăuda pe organizatori. Pe bună dreptate, de altfel. Nu era vina lor că nu veniseră mai mulţi străini. Acum se explica şi programarea lucrărilor lor la poster. Cum nu erau nici bulgari, nici ruşi, nu prea aveau cum să spere la o prezentare orală. De fapt, posterele reprezentau baza conferinţei.

*

A doua zi, la ora 9, participanţii umplură până la refuz sala mare a hotelului, care, se pare, era gândită ca

o sală de spectacole pentru întreaga staţiune. Acolo se proiectau filme şi veneau în turneu trupe de teatru, după cum demonstrau afişele de pe un panou din dreapta intrării în sală. În stânga intrării se plasase un alt panou, rezervat exclusiv anunţurilor despre conferinţa lor.

Sesiunea de dimineaţă fu destul de plictisitoare, mai ales pentru cineva ca Radu, care înţelegea doar puţin din cuvântările în limba rusă. Aşa că ieşi pe hol la un moment dat, unde mai erau câteva persoane, probabil, „la o ţigară", de fapt plictisite de ce se întâmpla înăuntru. Radu trecu prin faţa unor tablouri expuse într-o aripă separată, oprindu-se în faţa fiecăruia câteva secunde. După un timp constată că lângă el se afla un tip, cam de 35-40 de ani, înalt, cu o figură plăcută care i se păru cunoscută. Zâmbiră în mod politicos unul la altul şi se uitară fiecare la ecusonul celuilalt.

- Ce întâmplare! Spuse în limba engleză tipul, pe al cărui ecuson era scris „Anghel Vasiliev, translator". Şi continuă: Eu sunt translatorul tău pentru conferinţă!
- Mă bucur să te cunosc, replică Radu.

Traducerea mea în româneşte implică faptul că se tutuiau, deşi în limba engleză nu există diferenţă între „tu" şi „dumneavoastră". Dar cam ăsta era spiritul discuţiei, de adresare directă, fără multe formule de politeţe.

- De fapt, am ceva să îţi transmit! De la un prieten mai vechi de-al tău.

Radu rămase cu gura căscată! Deodată, brusc, îşi dădu seama de unde îl ştia pe tip. Apărea la televiziunea bulgară, fiind unul dintre cei de la emisiunea în limba engleză, pe care o urmărea uneori. Gazda lui de la Bucureşti avea antenă de bulgari pentru că fiul ei, Nicu, tot inginer electronist, dar mai în vârstă, îi pusese una mamei lui. De fapt era folositoare chiar lui Nicu, pentru transmisiile sportive la care venea uneori să se uite atunci când soţia lui voia să urmărească, în acelaşi timp, programul TV românesc. Cum Nicu locuia aproape de „Unic", chiar pe Maria Rosetti, venea des, iar Radu urmărea cu el meciurile respective. Dar se uita şi la alte emisiuni bulgăreşti, cum era cea de limba engleză, ba chiar şi la altele.

Bucuros că ştie cu cine vorbeşte, Radu îi spuse lui Vasiliev de unde îl cunoaşte, iar bulgarul se arătă mirat.

- Da, aşa e, sunt colaborator la televiziune. Ce chestie! Vă uitaţi şi voi la programele noastre? N-aş fi crezut.

- Da, replică Radu, pentru că nu ştii că la noi e cam jale în ultima vreme. Nu prea mai ai la ce să te uiţi! Ne-au tăiat şi multe transmisii sportive din străinătate.

- Probabil că vă uitaţi şi sâmbătă seara la „Studio X", adăugă Vasiliev.

- Nu scăpăm un episod, preciză Radu.

- Hai să revin la subiect. Am de făcut un comision: să-ţi transmit un disc, un LP, cadou pentru tine de la cineva pe care l-ai cunoscut acum ceva timp. Nu ştiu mai mult, dar o să te prinzi tu, probabil.

- Dar cum să facem? Dacă apar cu discul, mă iau la întrebări colegele mele de delegaţie şi n-aş prea vrea asta.

- M-am gândit cum să facem. Eu mă duc în cameră să-ţi aduc discul, iar tu du-te mai întâi înapoi în sală, ca să nu lipseşti prea mult şi să bată la ochi. Apoi ieşi din nou, să zicem la 11 (acum e 10 şi 5 minute) şi du-te la magazinul de lângă hotel, unde se vând şi discuri, unele chiar bune, aşa că ai de unde alege. Cumpără-ţi un disc, că nu sunt scumpe. Îl pui lângă cel pe care ţi-l aduc eu şi le vei putea spune colegelor că ai două discuri cumpărate de la magazin. E mai bine aşa, decât să te duci în cameră şi să-ţi pui discul în bagaj. S-ar putea să-l vadă colegele la vamă şi apoi ar fi mai greu să explici de unde îl ai. La 11 şi un sfert ne întâlnim tot aici, la expoziţia de pictură. Ce zici?

- Zic că e un plan excelent si aşa vom face.

Radu se întoarse imediat în sală, stătu ca pe ghimpi până la 11 (totul decurgea la fel de plicticos ca până atunci), când ieşi din nou. Găsi la magazinul de alături un disc cu succese rock internaţionale, chiar cu înregistrări originale, din Vest. Era nişte formaţii bunicele şi ceva interpreţi de mare succes. Iar discul era chiar mai ieftin decât cele din România (ca să nu mai vorbim de conţinut, care nu era de găsit la noi).

Se întoarse în hol, unde îl aştepta deja Anghel. Acesta îi dădu imediat discul şi îi spuse scurt:

- Ne vedem mâine dimineaţă, la posterul tău! Şi plecă grăbit.

Radu se mai învârti un sfert de oră prin hol cu cele două discuri sub braţ, timp în care cercetă cu atenţie discul primit cadou. Era un LP relativ nou al formaţiei „Deep Purple”, numit „Machine Head”, apărut în 1972 (Radu ştia asta de la emisiunea lui Cornel Chiriac, de la „Europa liberă”, pe care o asculta mereu). Ceva imposibil de găsit în România în magazine, unde s-ar fi putut cumpăra doar „la negru”, dacă găseai o filieră adecvată. Când trase un pic discul din învelitoare, căzu un bileţel pe care scria un singur cuvânt, în limba română: „Liliacul”. Băgă bileţelul în buzunar şi se aşeză pe o canapea, încercând să ghicească despre ce e vorba.

Învârti în minte tot felul de combinaţii, până când ieşi cea câştigătoare. Nu putea fi decât Franz Lehar! Mai ales că vorbiseră despre „Liliacul”, parcă el, Radu, spusese că îl preferă „Văduvei vesele” a lui Lehar. Austriacul îl întrebase ce formaţii îi plac, iar el pusese şi Deep Purple pe listă. Franz îi spusese că o să mai audă de el şi iată că auzea. Era clar, discul era drept mulţumire pentru că făcuseră o echipă atât de bună. Dar cum ajunsese discul la bulgar? Pe ce filieră? Şi de unde ştiuse Franz că el va veni la Varna? Erau întrebări pe care trebuia să i le pună neapărat a doua zi lui Anghel. Dar îi va răspunde la ele? Oricum, trebuie să prindă un moment în care Miţa, care probabil va avea posterul lângă al lui, să nu fie atentă. Mă rog, va vedea. Şi cu acest gând, intră din nou în sală.

Acolo, chinul se apropia de sfârşit. Audie ultimele două comunicări, încheiate, ca şi celelalte, cu un ropot

de aplauze. Se anunţă că masa va fi la ora 13 şi toată lumea ieşi din sală.

Radu se grăbi să le arate discurile colegelor lui, spunând de unde le-a luat, cât de ieftin şi îndemnându-le şi pe ele să viziteze magazinul, unde se găseau tot felul de mărunţişuri. Miţa îl certă un pic pentru că ieşise mereu din sală, dar recunoscu şi ea că sesiunea nu fusese prea grozavă. Doar discursuri pompoase, iar comunicările prezentau activitatea unor colective, fiind greu de urmărit, mai ales pentru că erau citite destul de monoton. Evident, Miţa şi Gigi nu putură rezista tentaţiei de a vedea ce se poate găsi în magazin, aşa că Radu avu timp să se ducă în cameră, să lase discurile şi să se învârtă apoi un pic prin jur până la masă.

După amiază, prima sesiune de postere avu loc într-o aripă a holului diferită de cea în care era expoziţia de pictură. Fuseseră aşezate 20 de panouri mari, participanţii începuseră imediat să-şi ataşeze foile cu care veniseră de acasă, iar la ora 15 sesiunea începu în mod oficial. De fapt, ideea era ca timp de 4 ore, între 15 şi 19, fiecare autor să stea lângă panoul cu lucrarea proprie, fiind gata să răspundă întrebărilor celor care se arătau interesaţi. Radu se duse la câteva lucrări care i se păruseră interesante din caietul-program şi puse întrebări într-o rusă chinuită. Între care şi lucrarea lui Aronian, care fu foarte încântat să-i explice în ruseşte ceva din care el înţelese foarte puţin, dar îl felicită şi trecu mai departe.

Îl văzu şi pe Anghel, alături de lucrarea în limba engleză a doi polonezi. Îl salută din cap, fără să se apropie. Se pare că lucrarea era interesantă pentru unii, deoarece avea mulţi doritori să afle amănunte, iar Anghel era ocupat tot timpul cu traducerea. Era imposibil să-l tragă deoparte şi să-l chestioneze. Deşi atunci ar fi fost un moment favorabil, pentru că Miţa şi Gigi lipseau. Mai târziu, la masa de seară, se dovedi că găsiseră alte câteva magazine de partea cealaltă a hotelului, între care unul de haine („Vai, ce lucruri frumoase aveau!"), care le acaparase atenţia pentru mult timp.

Trecu şi masa de seară, apoi noaptea şi masa de dimineaţă. La 8.30, Radu se înfiinţă la suportul pentru posterul lui pentru a-şi ataşa foile cu care venise. Avea titlul şi autorul (cu afilierea) scrise în engleză, iar dedesubt în rusă, spre deosebire de lucrările prezentate în limba rusă, unde era invers. Aşa cum era de pildă lucrarea celor două colege, Miţa şi Gigi, care făceau ultimele finisări. La 9 fix, veni la posterul lui Radu translatorul Anghel Vasiliev, care se prezentă, ca şi cum l-ar fi văzut pentru prima dată. La fel procedă şi Radu. Discutară un pic în engleză. Radu le prezentă pe colegele de alături, iar Miţa îngăimă câteva cuvinte în engleză, impresionată de engleza impecabilă a translatorului. Gigi se mulţumi să zâmbească, strângându-i mâna bulgarului.

Începură să se preumble cei interesaţi de lucrările lor. La cea a lui Radu nu se prea opreau, intimidaţi

probabil de titlul scris în engleză, presupunea autorul. Dar la Miţa era aglomeraţie mare. Radu profită de asta ca să-l tragă un pic la o parte pe Anghel şi să-l ia la întrebări. Dar Anghel fu destul de enigmatic, discul îi fusese adus de un prieten bulgar care fusese în Germania, cu rugămintea să-l predea lui Radu la conferinţă. Fu imposibil ca Radu să afle mai mult.

Chiar atunci, începură să vină mai mulţi doritori de afla amănunte despre lucrarea lui Radu. Dacă la început Anghel şoma, acum era foarte solicitat şi traducea ce spunea Radu (în engleză), când în rusă, când în bulgară, după cum era pusă întrebarea. Acum Miţa şoma, dar asculta cu atenţie ce se spunea alături. Într-un moment de pauză, chiar îl felicită pe Radu, „uite ce succes ai!", dar Radu replică imediat: „şi la dumneavoastră au fost mulţi, mai devreme". În fine, una peste alta fusese bine, delegaţia română se prezentase la înălţime. Pe la 12 nu prea mai erau alţi participanţi decât autorii lucrărilor. Unii începură deja să-şi strângă foile de pe panou. Delegaţia română rezistă cu brio până la 12.30, când deveni clar că stau degeaba. Atunci adunară foile de pe panouri şi se retraseră în camere.

După masa de prânz, începu imediat sesiunea de postere de după amiază. Radu văzu că Anghel era acum alocat la o altă lucrare a unor polonezi. Se mai fâţâi un pic pe la diversele lucrări de interes, pândind un moment propice. Care se ivi atunci când Miţa şi Gigi ieşiră să se plimbe afară din hotel. Atunci se duse în zona posterului polonezilor, arătându-se interesat de

cele vecine. Prinse un moment de pauză şi relua discuţia cu Anghel. Dar acesta părea că într-adevăr nu ştie nimic în plus. Îi spuse doar că amicul care-i adusese discul era un prieten, nu cercetător, nici translator, dar fără să spună cu ce se ocupa. Îl întrebă pe Radu dacă a înţeles de la cine e cadoul, Radu îi spuse că da, iar Anghel adăugă: „Asta e important! Restul nu contează". Apoi brusc schimbă vorba, şi fără nicio legătură cu cele discutate până atunci, spuse că el urmăreşte un post de radio român care transmite muzică simfonică foarte bună, poate îl ştie Radu. Exact atunci, Radu auzi glasul Miţei în spate, care spuse în engleză bulgarului un răsunător „Hello, mister Vasiliev!" Motivul schimbării rapide de subiect deveni clar. De fapt, Miţa se declara foarte interesată de lucrarea polonezilor şi voia să-i întrebe mai multe. Unul dintre autori veni imediat şi Radu profită de ocazie şi se îndepărtă rapid.

Masa de seară nu aduse nimic nou, calitatea şi cantitatea mâncărilor fiind la acelaşi nivel, extrem de ridicat! În plus faţă de seara precedentă, se desfăşură un fel de masă de adio, adică veni un cuplu de interpreţi, care, fiecare şi apoi amândoi, acompaniaţi de orchestră, încercară să-i delecteze pe participanţi cu melodii bulgare, dar şi internaţionale. Nu erau teribili, dar nici slabi de tot. Nivel de restaurant. Lumea se distra, se simţea bine, vinul bulgăresc ce fusese adăugat la meniul obişnuit avea efecte, evident. Radu dansă cu cele două colege, apoi invită şi o bulgăroaică ce îi pusese mai multe întrebări la poster şi care, deşi foarte

tânără, părea pătrunsă de dorinţa de a asimila ştiinţa cât mai repede. Din păcate, un coleg de-al ei interveni rapid după acel dans şi o acapară total, astfel încât Krasimira (cum îi spusese că o cheamă) fu lipsită de schimbul de experienţă bulgaro-român pe care părea că şi-l doreşte.

Dezgustat de lipsa de empatie faţă de delegaţia română a tânărului coleg al Krasimirei, Radu se duse devreme la culcare. Oricum, fusese o zi agitată.

A doua zi, îşi strânseră bagajele, le lăsară în camere şi participară cu toţii la ultima sesiune, alt şir de prezentări în limba rusă, greu de suportat. La final îşi luară rămas bun unii de la alţii, cu promisiunea de a se revedea peste doi ani, când era programată viitoarea ediţie a conferinţei.

După masa de prânz, îşi luară bagajele din camere, prilej cu care Radu îşi luă rămas bun de la profesorul Aronian, şi delegaţia română plecă spre Varna cu autobuzul care-i adusese.

În mod ciudat, călătoria de întoarcere fu mult mai scurtă, pentru că legătura veni repede. Toţi se urcară în trenul de Sofia, din care românii şi ruşii coborâră la Veliko Târnovo, unde după doar o jumătate de oră veni trenul Sofia – Bucureşti – Moscova. La ora 22 descindeau în Gara de Nord, iar la 22.30 era în camera lui de la etajul al cincilea din blocul Unic. Frânt de oboseală, dar fericit că totul se terminase cu bine. Cu botezul focului la o conferinţă internaţională, cu un disc

excelent în posesia lui, dar şi cu multe semne de întrebare.

Cap. 9 Cracovia, ah, Cracovia!

Întors din Bulgaria, Radu îşi reluă activitatea normală. Dar prima ieşire „afară" îi plăcuse atât de mult încât (urmând, de fapt, îndemnul mai vechi al părinţilor lui) se hotărî să se înscrie la o excursie prin BTT (Biroul de Turism pentru Tineret). Avea doar 25 de ani (neîmpliniţi), deci era prefect eligibil (limita era la 30 de ani). Se duse la Casa Studenţilor, de pe Plevnei şi găsi un pliant cu toate excursiile. Sigur, nu încercă la cele în Vest (deşi tare şi-ar fi dorit), ci se înscrise la una în Polonia, care i se păruse interesantă şi mai puţin scumpă ca altele. Deplasarea se făcea cu trenul, pe ruta Cracovia - Varşovia şi retur, durata era de 10 zile (câte 4 zile în fiecare oraş şi două zile pe drum), iar excursia costa în jur de 1500 de lei. Cam cât un salariu de-al lui. Desigur, părinţii îi furnizară banii necesari. Aprobarea fu obţinută fără probleme (nu aveai nevoie de paşaport turistic, era suficient un aşa numit paşaport colectiv, al grupului, care stătea la şeful de grup), aşa că aştepta cu nerăbdare data de 12 august când era programată plecarea.

*

Relaţia cu Miţa se îmbunătăţise simţitor după Varna, poate că şefa lui văzuse cât de bine fusese primită comunicarea lui şi era impresionată. Cu Grig avu, desigur, o lungă discuţie chiar în seara zilei de miercuri, după ce revenise în institut. De data asta îl invitase pe Radu la el acasă, în Cotroceni. Radu îl mai vizitase, aşa

că nu era nimic nou. Stătură în camera lui Grig, mama lui, drăguţă ca întotdeauna, le aduse o farfurie de prăjituri şi ei doi se puseră pe vorbit. Grig nu avea răbdare, aşa că demară brusc.

- Radule, ştii că înainte de mă muta la Alfa îţi spusesem de colega Mia.

- Da, erai tare prins de ea. Ei, cum a mers?

- N-a mers nicicum. Era deja căzută în nas după Sorin, băiatul ăla blond şi solid de la Beta. Aşa că m-am lămurit repede. Dar acum o săptămână, când erai tu plecat, s-a întâmplat altceva, chiar miraculos.

- S-au certat şi Mia s-a întors în genunchi la tine, precum Giani Morandi.

- Nici vorbă! M-am întâlnit absolut întâmplător cu Gina, fosta mea colegă de clasă. Îţi spuneam că Mia seamănă cu cineva...

- ... care îţi plăcea ţie în liceu, îl completă imediat Radu.

- Exact! Ai reţinut. Ei da, Gina Prodan. E acum avocată, a făcut Dreptul, l-a terminat în 1970 (4 ani, de!) şi anul ăsta a reuşit (cu nişte pile, evident) să ajungă în Baroul Bucureşti.

- Cum de te-ai pierdut de ea la terminarea liceului?

- A, păi e simplu. Eu am terminat la Real, ea, la Uman.

- Umanist, Grig, nu Uman.

- Aşa e, scuze, m-am luat după toţi ăia care spun aşa. De fapt, mult timp am spus Uman în bătaie de joc

(ba chiar Inuman, ca să subliniez eroarea) şi acum uite că aşa îmi vine să spun.

- Da, şi eu am păţit la fel cu alte expresii şi e bine să nu glumeşti cu limba, că aşa se strică.
- Hai să revenim la Gina mea.
- A, deja e a ta!
- Aşa sper, râse Grig. În vara lui 1966, chiar înainte de admiterea în facultate, ea s-a mutat cu părinţii la Bucureşti. Eu eram prins cu pregătirea admiterii. Ai mei au zis că e mai bine să plec din oraş, la ţară, la bunici. Aşa că am luat un vraf de culegeri de probleme, ca să lucrez tare şi să nu fiu deranjat de nimic, mai ales de televizor (bunicii nu aveau). Îţi aminteşti, tocmai în vara aia se transmitea Campionatul Mondial de Fotbal din Anglia. De fapt, tot l-am văzut şi acolo, că am găsit un televizor la un vecin, care îl punea în curte şi venea jumătate din sat. În toamnă, după ce am intrat la Electronică, i-am întrebat pe foştii colegi, dar nimeni nu ştia nimic de ea. Pur şi simplu, dispăruse.
- Regăsirea de acum a fost cu atât mai plăcută!
- Stai să vezi, că a fost tare! Mă aşez la coadă la bilete la „Cei trei muşchetari", la „Republica", pe Magheru. Când, pe cine văd că se aşează la coadă chiar în urma mea? Gina! Ce şanse erau?
- Mici de tot, dar uite că ai avut noroc. Compensaţie după eşecul cu Mia.
- Aşa mi-am zis şi eu. Sigur că am stat alături, apoi am plecat împreună şi ... cam aşa am rămas.

- Îmi pare tare bine pentru tine! E frumos când se continuă după ani de zile amorurile din tinereţe!

- Mai mult din copilărie, că nu aveam nici 18 ani. Acum am pornit-o uşurel, nu ne grăbim, nici eu, nici ea, şi o să vedem unde ajungem. O s-o cunoşti şi tu şi sunt nerăbdător să-ţi aflu părerea.

- Dar cum de nu era deja căsătorită?

- Norocul meu! Acum, că mi-am golit guşa (că nu mai puteam să mă ţin, să ştii), spune tu cum a fost!

Firul discuţiei fu preluat de Radu care îi povesti în amănunt prietenului său tot ce se întâmplase la conferinţă. Sigur că pe lângă glumele lui Grig despre cum a dansat Radu cu şefa lui, subiectul fierbinte fu discul transmis (de la cine?) şi mai ales circumstanţele primirii lui.

- Uite, zise Radu, l-am luat cu mine ca să-l ascult şi eu, de altfel, pentru prima dată. Abia sâmbătă mă duc acasă, la Piteşti, iar aici, la Baba (cum îi spunea, neoficial şi incorect, gazdei lui) n-am pickup.

- Hai să-l punem, sări imediat Grig.

Aşa că în următoarea jumătate de oră fură purtaţi pe acordurile sonore şi sincopate ale formaţiei Deep Purple. La final, comentară un pic melodiile, exprimându-şi preferinţele, iar apoi se adânciră în discutarea evenimentului straniu.

- Deci Vasiliev ăsta este translator de meserie, unul bun dacă are emisiune la TV. Probabil că traduce şi pe la tovarăşii suspuşi atunci când vin delegaţii străine. Sigur e Secu, altfel nu se poate.

- Grig, pentru că ai adus vorba de Secu, trebuie să-ţi spun şi altceva. N-am avut timp atunci, imediat după, pentru că am plecat.

Şi Radu îi povesti rapid cum fusese racolat de securistul institutului. Spre surprinderea lui, Grig tratã episodul cu multă relaxare.

- Deci ai semnat ceva la maiorul Negoiu (Radu se întrebă imediat de unde îi ştia numele şi gradul, pe care el încă nu le aflase) şi apoi ţi-a ieşit paşaportul. Păi bine Radule, crezi că se poate şi altfel? Am trecut şi eu prin asta, imediat ce am ajuns la Alfa. M-a chemat şi pe mine („A, deci asta era", se gândi Radu), am semnat ca şi tine o hârtie şi, uite, acum pot pleca oriunde. Chiar la toamnă, o să merg cu John în Austria, la o conferinţă. Avem o lucrare acolo.

- Păi mie nu mi-ai spus nimic! Nu de Austria, înţeleg că e ceva nou, de întâlnirea cu maiorul.

- Ce să-ţi mai spun şi să te pun pe gînduri! Dar pot să te asigur că prietenia noastră e deasupra unor astfel de chestii. Şi oricum, de tine nu m-a întrebat nimic până acum.

- Adică ai mai vorbit cu maiorul de multe ori?

- Cam de 3-4 ori într-un an, nu cred că e mult.

Radu rămase pe gânduri. Parcă îl vedea pentru prima dată pe prietenul lui! Grig rupse tăcerea care devenise stânjenitoare.

- Îţi repet! Nimic din ce discutăm nu nu va ajunge vreodată la urechile altcuiva. Te asigur de asta. Prietenia noastra e mai presus de astfel de porcării.

- Dragă Grig, sper din toată inima că aşa va fi. Te asigur şi eu de acelaşi lucru.

Şi, cum se făcuse târziu, Radu îşi strânse discul şi plecă! Erau amândoi conştienţi că relaţia dintre ei nu va mai fi chiar la fel. Umbra temutei instituţii plana necruţătoare şi dizolvantă deasupra lor!

*

Veni luna august. Trenul lor plecă din Gara de Nord într-o duminică, în ziua de 12, la ora 22.25, în direcţia Iaşi. Sigur că locurile erau „în fund", la clasa a II-a, deci cu 8 persoane în compartiment. Dar la 25 ani astea sunt mici amănunte, peste care se poate trece cu uşurinţă. Radu se nimeri într-un compartiment cu 5 băieţi şi 2 fete. Noaptea fu destul de chinuitoare, drumul era lung, apoi staţionarea la graniţă fu îndelungată, cu schimbarea ecartamentului la trecerea în Basarabia, adică în URSS. Era ziuă atunci când trecură prin gara Lvov (discuţii în compartiment: „E la ruşi acum? Parcă era în Polonia?" „Da, e luat de ei după război"). Spectacol incredibil văzut pe peron, cât staţiona trenul. Un tip solid scotea dintr-o sală a gării un manechin şi îl proptea de un stâlp. Stupoare! Manechinul începu să mişte şi se dovedi a fi un tip beat turtă, incapabil să se ţină pe picioare. Până să plece trenul, căzu pe jos şi nimeni nu-l ridică. „Jalnic!" îşi spuseră probabil cu toţii în gând, dar nimeni nu comentă! Nu se cunoşteau deloc între ei şi nu voiau să aibă probleme criticând stări de fapt din URSS.

Cum se luminase bine de tot, Radu ieşi din compartiment să-şi dezmorţească picioarele şi inspectă celelalte compartimente rezervate grupului lor. Erau cu totul 24 de persoane (exact trei compartimente), inclusiv responsabila grupului, având 45 de ani, grăsuţă, cu o figură blândă. Remarcă imediat o tipă din grup care îi plăcu: era blondă, cu părul lung şi având o figură inteligentă şi serioasă. N-avea cum să intre în vorbă cu ea, toţi picoteau de somn, doar el ieşise pe culoar, aşa că îşi amână intenţia de a afla mai mult despre colega lui de călătorie.

În fine, ajunseră în gara Cracovia. Erau obosiţi tare de tot după cele 12 ore de tren. Ghida poloneză, Jadwiga, o tipă şatenă şi subţire, îi aştepta în gară. Fură imediat transportaţi cu un autobuz la un cămin studenţesc, unde erau cazaţi. După repartizarea în camere, urmă imediat masa de prânz, apoi li se spuse că au program liber până a doua zi dimineaţa. Era şi cazul, pentru că practic cădeau din picioare de oboseală.

Cu toate astea, Radu, care fusese repartizat într-o cameră cu alţi trei băieţi, chiar dintre cei din acelaşi compartiment, nu putu să doarmă deloc. Aşa că, după ce se perpeli vreo jumătate de oră, se sculă şi începu să se îmbrace. Se pare că nici ceilalţi nu adormiseră, aşa că se sculară toţi şi coborâră în holul căminului. Era ora 4 după amiază, vremea se dovedea a fi superbă, niciun nor pe cer, normal pentru 13 august. Hotărâră să plece singuri în explorarea oraşului. Cum nu aveau nicio hartă, îl întrebară pe portar care înţelese greu ce vor, dar le

răspunse imediat că hărţi n-are. Între timp, coborâră şi patru fete, colege de grup, dintr-o altă cameră, două dintre ele fuseseră cu ei în compartiment, aşa că, desigur, se cunoscuseră. Ele îi prezentară pe cei patru băieţi celorlalte două fete. Se dovedi că „simpatia" lui se numea Maria Cristescu şi era asistentă la Universitate.

Radu le spuse pe scurt fetelor că nu au niciun plan al oraşului, dar că îl întrebaseră pe portar în ce direcţie e centrul, aflaseră că nu e departe, aşa că se încumetau să o pornească într-o scurtă explorare. Fetele se arătară bucuroase să se alăture, aşa că expediţia lor mixtă, cu 4 băieţi şi 4 fete, o porni la drum.

Conform celor spuse de portar, merseră pe strada indicată, admirând oraşul, care se dovedi a fi superb. Se opreau mereu să se uite la clădiri şi biserici, până ajunseră în uriaşa Piaţă Centrală, unde se află Bazilica Sf. Maria. Nu intrară în biserică, pentru că li se spusese că o vor vizita cu grupul, într-un tur ghidat. Dar se învârtiră mult prin piaţă, admirând renascentista Hală a Postăvarilor şi celelalte clădiri gotice şi intrând în biserica Sf. Adalbert, din secolul al X-lea. Alură de oraş mare din Europa Centrală, Radu era copleşit şi nu-şi găsea cuvintele. Constată imediat că Maria gândeşte exact la fel, după cum rezultă pe drumul de întoarcere, când vorbiră mult împreună. Să fi fost emoţia discuţiei cu Maria sau un simţ de orientare mai slab al lui Radu, dar cam rătăciră drumul. Părea simplu, dar din piaţă se faceau mai multe drumuri radiale, aşa că Radu indică iniţial o altă stradă pentru întoarcere, e drept, se

corectă repede şi o găsiră pe cea a lor, pe care veniseră, dar tot lungiră un pic întoarcerea. Totuşi, se pare că ceilalţi nu se supăraseră pe Radu, dimpotrivă, se arătară mulţumiţi şi stabiliră ca el să fie şi în celelalte zile un fel de şef neoficial al micului lor grup. Pentru că erau hotărâţi să păstreze acea echipă pentru tot restul excursiei.

Ajunşi la cămin cam obosiţi (se adunase oboseala nopţii cu plimbarea prin soarele puternic), aflară cu bucurie că masa de seară e la ora 6, deci peste 10 minute. Mâncară şi se târâră în camere, unde căzură zdrobiţi, dormind un somn binefăcător până a doua zi.

În prima zi de program cracovian, marţi 14 august, la masa de dimineaţă, Jadwiga le prezentă programul pe zile, atât la Cracovia, cât şi, după aceea, la Varşovia. Constatară cu bucurie că nu erau deloc chinuiţi cu programe comune, având rezervat mult timp liber. „Ca să ne cunoaşteţi mai bine", preciză ghida, care le deveni imediat simpatică.

În acea dimineaţă aveau în program vizitarea castelului Wawel, care începu la ora 10 şi dură 3 ore. Cum castelul nu avea ghizi care să ştie română, ci doar franceză, aveau nevoie ca cineva să traducă grupului. Şefa încercă să le spună că probabil toţi au făcut franceza la şcoală şi vor înţelege oricum, dar cei din grup cam mârâiră a dezaprobare, aşa că situaţia se cam tensionă. Atunci Radu se oferi să traducă în româneşte spusele ghidului de la castel, spre bucuria şefei. Traducerea lui fu destul de bună, dar după o oră se simţi

cam obosit. Ar fi dat oricât să nu se fi oferit. Îl salvă chiar Maria, care sesiză situaţia, şi preluă cu graţie rolul lui. O făcu cu brio, dovedindu-se că ştia franceză chiar mai bine decât Radu, el fiind de fapt singurul din grup care putea să aprecieze asta. Îi mulţumi de altfel călduros la sfârşit, făcând-o să se înroşească admirabil. În ultima oră din cele trei, traduseră pe rând, ca să fie echitabil. Oricum, îşi câştigaseră recunoştinţa şefei de grup şi porecla „francezii" sub care erau acum asociaţi! Radu se bucură şi avu impresia că nici Mariei nu-i displăcea situaţia.

După amiaza fiind liberă, „francezii" se plimbară amândoi pe malul Vistulei, fără restul colegilor de grup. Aflară multe unul despre celălalt, dovadă că ambii erau teribil de interesaţi de subiect. Aşa află Radu că Maria e din Târgovişte, făcuse 5 ani de Matematică la Universitate, iar în 1971 rămăsese la facultate, ca asistentă. Părinţii ei erau profesori, tatăl, de istorie, iar mama, de franceză. În Bucureşti, după facultate, stătuse şi ea mai întâi în gazdă, dar din acea primăvară avea un apartament nou-nouţ, cu 3 camere, în Drumul Taberei. Sigur, Radu se prezentă şi el. Cum părinţii lui erau tot intelectuali, în Piteşti, tatăl, profesor de franceză, iar mama, medic pediatru, era clar că proveneau amândoi din medii similare. Ceea ce, de altfel, puteau bănui. Aflaseră şi de ce erau amândoi „francezi"!

La masa de seară, Jadwiga le reaminti ce le citise în program: ziua de 15 august o aveau liberă. Acum le preciză motivul: este o mare sărbătoare religioasă,

Adormirea Maicii Domnului. Polonia, deşi stat comunist, avea un regim mult mai liber în ceea ce priveşte biserica catolică. Neoficial (preciză ea), le recomandă să se ducă la slujba de la Bazilica Sf. Maria, unde, fiind hramul bisericii, urma să fie o slujbă superbă. Şefa de grup oftă, se făcu că nu aude şi le spuse la sfârşit că a doua zi pot face absolut tot ce vor, fără probleme.

Miercuri dimineaţă, cu puţin înainte de ora 9, Radu, Maria şi alţi doi colegi din grupul de opt intrară în marea Bazilică Sf. Maria din centrul Cracoviei. Trăiră acolo o oră şi jumătate copleşitoare, o atmosferă de mare fervoare religioasă într-o biserică arhiplină, iar toţi credincioşii cântau cu o forţă care cutremura superbele vitralii vechi. Fiind chiar numele ei, Maria se simţea implicată într-un mod cu totul extraordinar. Lângă ea, Radu îi văzu lacrimile care, la un moment dat, îi scăldau faţa şi în acel moment înţelese că se află alături de fiinţa cu care va împărţi viaţa de-acum înainte!

Procesiunea dură mai mult decât se întâmplă de obicei la catolici, fiind şi o slujbă specială pentru hramul bisericii, iar cel din fruntea celor 8 preoţi care slujeau era chiar cardinalul Karol Wojtyla, arhiepiscopul de Cracovia. Nimeni dintre cei prezenţi nu bănuia atunci că el va deveni peste doar patru ani primul Papă polonez din istorie, sub numele Ioan Paul al II-lea. Şi ce Papă! Unul care va conduce lupta anti-comunistă, contribuind probabil decisiv la doborârea regimului criminal.

Joi, ultima zi plină la Cracovia, începu în mod fericit cu o discuţie între ei, în aşteptarea Jadwigăi care urma

să le facă un tur al centrului. Toată lumea reţinu poanta spusă de una dintre fete.

- Ieri, iar m-au făcut barză vreo doi?
- Cum asta?
- Păi îmi tot spun „Gencuie, barzo”!

Râsete generale! Poanta urma să fie povestită de toţi acasă, evident.

Turul începu din Piaţa Centrală, unde un ghid local le dădu multe amănunte interesante. Aflară că este cea mai mare piaţă medievală din Europa, iar la sfârşit priviră cu alţi ochi casele care flancau piaţa, dar mai ales turnul Primăriei, cu celebra istorie a trompetistului al cărui cântec fusese întrerupt de o săgeată vrăjmaşă, episod recreat emoţionant pentru turişti.

Apoi ieşiră din Piaţa Centrală şi Jadwiga preluă conducerea turului. Ajunşi la Barbican şi la poarta Sf. Florian, aflară de la două fete din grup că ele văzuseră aseară, chiar acolo, în aer liber, un spectacol deosebit, cu referiri la trecutul istoric al Cracoviei, cu cântece superbe. Radu îi întrebă dacă nu a fost cam rece ca să cânte afară, dar „fata cu barza”, una dintre cele două, râse scurt şi explică:

- Nu le era deloc frig, dovadă că cei care cântau erau goi!

Motiv suficient, odată aflat, ca mai mulţi membri ai grupului să-şi ia bilete pentru spectacolul din acea seară, printre ei şi Radu, apoi şi Maria.

Spectacolul fu într-adevăr foarte reuşit. Subiectul era povestit pe o foiţă scrisă în polonă şi engleză, pe

care fiecare spectator o primea atunci când cumpăra biletul. Până seara avuseseră timp s-o citească, aşa că la ora începerii erau în temă. Scena era chiar la Barbican, un turn fortificat bine conservat, unde fuseseră puse câteva scaune, dar marea majoritate a publicului stătea pe jos. Se povestea un episod din lupta contra turcilor, eroii centrali, El şi Ea, fiind o pereche tânără care se jertfise în luptă. Totul era cântat, desigur, în limba polonă, dar cu melodii care sunau superb în acel cadru, compuse în stilul formaţiei britanice Jethro Tull, adică având o tentă de ev mediu. Toţi erau îmbrăcaţi în nişte cămeşoaie albe, iar tânăra pereche apărea spre final goală-goluţă, ca un simbol al nunţii, dar şi al jertfei lor. Sigur că asta era atracţia spectacolului, dar oricum totul era realizat artistic, cu mult bun gust, fără excese.

În dimineaţa zilei de vineri 17 august vizitară cu un tur ghidat Basilica Sf. Maria, prilej de a afla multe despre acel loc plin de har!

După amiază plecară din Cracovia cu o impresie de neuitat! Un oraş superb, primitor, plăcut, cu gust artistic. După trei ore cu trenul, ajunseră la Varşovia. Cazarea, tot la un cămin studenţesc, destul de aproape de centru. Dar aici nu mai domina vraja Cracoviei.

A doua zi, sâmbătă, era zi liberă, după cum deja ştiau din program. Grupul lor restrâns, de opt, se plimbă toată dimineaţa prin centru, iar după amiaza se duseră la un film. Aflaseră de la unul din membrii grupului (plimbat mai mult prin străinătate, se pare) că în Polonia, ca şi în România (dar spre deosebire de Ungaria

sau Cehoslovacia), filmele străine sunt subtitrate, nu dublate. Aşa că, dacă filmul ar fost într-o limbă cât de cât cunoscută, şansele de a-l putea urmări erau mari. Radu îşi procurase un ziar local şi, cu cunoştinţele de rusă acumulate în liceu, reuşi să înţeleagă titlurile câtorva filme. Trebuie recunoscut că Maria îl ajută mult, pentru că se dovedi foarte talentată la limbi străine. După ample deliberări aleseră „Dacă Don Juan ar fi fost femeie", în regia lui Roger Vadim cu Brigitte Bardot. Bănuiau că era un film „decoltat", care nu avea şanse să fie văzut în România vreodată, chiar dacă alte filme ale vedetei franceze rulaseră la noi. Cinematograful respectiv era destul de central, putea ajunge uşor la el, iar filmul avu mare succes în rândul grupului, care declară că neapărat trebuie să mai meargă la încă un film la Varşovia.

Duminică dimineaţă, aflară de la ghidul local, care le făcu un tur pe jos al centrului oraşului, că tot ce văd ei sunt clădiri reconstruite, pentru că Varşovia fusese devastată de război în proporţie de 80%! Greu să te entuziasmezi în faţa unor clădiri construite în anii '50 sau '60, chiar dacă arată a fi mult mai vechi! Asta dacă eşti o persoană pentru care contează autenticitatea, cum se dovediră imediat a fi Radu şi Maria. Sigur, era absolut lăudabil efortul de a reconstrui aşa cum a fost întreg centrul oraşului, inclusiv Castelul Regal (a cărui refacere încă nu era terminată), dar, faţă de Cracovia, Varşovia avea ceva fals. În plus, chiar în centru trona o construcţie masivă în stil sovietic, asemănătoare cu

Casa Scânteii de la Bucureşti. Discutând despre acea clădire, Radu observă cu bucurie că Maria avea aceleaşi păreri politice cu el şi nu se sfia să le exprime. Chiar remarcă.

- Maria, nu-ţi închipui ce fericit sunt când văd că gândim la fel!

- Da, Radu, şi mie îmi pare bine, dar ar trebui să fii mai atent când vorbeşti cu alţii.

- Ai dreptate, dar să ştii că şi asta mă bucură: faptul că te îngrijorezi pentru mine.

Maria se înroşi şi nu răspunse nimic. Ce mai, era limpede, prietenia lor devenea din ce în ce mai strânsă.

Luni dimineaţă aveau în program o întâlnire cu tinerii polonezi la Casa Studenţilor din Varşovia. Nu fu o întâlnire prea reuşită, pentru că totul se desfăşură sub ochii unor supraveghetori vigilenţi, foarte atenţi la ce se spune şi cum se spune! În consecinţă, atât cei din grupul lor, cât şi polonezii aduşi la întâlnire erau ţepeni şi spuneau doar lozinci, lăudând grija pentru tineri manifestată de conducerilor celor două ţări. De fapt, din partea română vorbise exclusiv şefa de grup, în limba rusă, spre neplăcerea vizibilă a delegaţiei poloneze, care însă spuse nimic. Oricum, era o întâlnire de raportat la bilanţurile de partid, dar fără rost, de fapt.

După amiază, ca pentru a-şi clăti mintea după lecţia de socialism ştiinţific de dimineaţă, grupul lor de opt se duse la un alt film, comedia „Aventurile rabinului Jacob”, cu un Louis de Funès în cea mai bună formă.

Pentru Radu şi Maria, zilele petrecute la Varşovia însemnară în special plimbări lungi împreună, discuţii interesante şi explorări insistente, dar şi plăcute, ale preferinţelor celuilalt. Era tot ce-şi puteau dori doi tineri care se apropie unul de celălalt şi constată că se înţeleg din ce în ce mai bine.

Marţi seara, pe 21 august, la 19.15, plecară cu trenul, din Varşovia spre Bucureşti. De data asta, cei doi „francezi" ai grupului stătură alături, în acelaşi compartiment. Radu simţea că plecase singur în excursie şi se întorsese fiind deja ... doi!

Cap. 10 „Ce Dumnezeu a unit ...”

Pe 3 septembrie 1973, într-o luni, Radu reveni la institut după concediul petrecut în excursia din Polonia şi apoi acasă, la Piteşti, cu părinţii. Imediat ce află că a venit, Grig îl invită după program la el acasă, la o discuţie. Radu îi răspunse că cel mai bine ar fi să meargă la „Privighetori”, că e mai comod. Grig acceptă şi, la fel ca altă dată, se întâlniră la plecare şi merseră pe jos o staţie până la grădina restaurant. Nu intrară înăuntru, pentru că vremea era frumoasă şi, vorba lui Grig, „microfoanele astea de afară nu prind chiar totul”. Sigur că glumea, dar lui Radu i se păru ciudat că făcuse chiar gluma aia, având în vedere cum se terminase precedenta întâlnire dintre ei. Mă rog, asta era şi un semn că Grig voia să lămurească tot ce fusesese lăsat în suspensie atunci şi asta nu putea decât să-l bucure. De altfel, tot Grig începu discuţia, ca de obicei, încă de pe drum, înainte de a ajunge la restaurant.

- Ei, bine ai venit, Radule! Cred că a fost frumos.
- Da, a fost excelent, mai bine decât speram.
- Bun, lasă că detaliem la masă. Să-ţi spun eu acum ceva, scurt şi urgent. Am vorbit cu John, l-am bătut tare la cap şi a fost de acord să te muţi la noi. Ei, ce zici? Asta da veste! De fapt o să discutăm ce şi cum, pentru că vrea să vorbească cu tine săptămâna viitoare. Acum e plecat în Grecia, la o conferinţă, dar eşti prima urgenţă pe lista lui după ce se întoarce.

- Grig, ce să zic? Îţi mulţumesc! Ai făcut un gest grozav, ca un adevărat prieten şi îţi sunt profund recunoscător.

- Ei, lasă, vorba aia, „nu-mi mai pupa mâna că se-nchide urna!”

Grig ştia că citările din Caragiale îi plăcuseră întotdeauna lui Radu. Zâmbetul pe care prietenul lui i-l aruncă drept răspuns îi arătă că îşi atinsese corect ţinta.

Între acestea, ajunseră la restaurant, se aşezară la o masă mai retrasă şi comandară nişte fripturi cu cartofi prăjiţi şi bere. Radu se simţi obligat să înceapă el.

- Nu că ştirea ta n-ar fi cea mai importantă, dar am şi eu una tare, din excursie. Cred că mi-am găsit perechea!

- Serios, Radu? Păi asta-i cea mai tare veste! Merită să ciocnim pentru ea.

Şi ciocniră paharele de bere proaspăt umplute de chelner. Apoi Radu continuă.

- Da, măi, ca să vezi! Nu aduce anul ce-aduce ceasul!

- Un ceas bun, preciză Grig.

- Chiar foarte. Hai s-o spun repede. E vorba despre o colegă de excursie, desigur. E de-o vârstă cu noi, matematiciană, asistentă la Universitate. Blondă, înaltă, frumoasă şi deşteaptă! Ce vrei mai mult?

- Radu, să fie cu noroc! Văd că eşti foarte hotărât. Când jucăm la nuntă?

- Stai niţel, nici chiar aşa. Abia ne cunoaştem de mai puţin de o lună. Deşi, dacă ar fi după mine, aş face-

o şi mâine! Sigur, mai sunt multe de pregătit. Eu am vorbit cu părinţii mei, şi ea cu ai ei. Dar primul pas e să mă duc eu în vizită la ai ei, să mă cunoască. Şi apoi invers, să vină ea la ai mei. Ştii, noi suntem de modă veche, facem toţi paşii ca la carte, nu sărim etape. Nu vrem să-i contrariem pe bătrâni!

- Bravo vouă! Sunt convins că va fi ceva solid şi abia aştept s-o văd pe ... Chiar, nu mi-ai spus cum o cheamă.
- Maria Cristescu.
- Maria, ce nume frumos! Nu prea se mai pune acum, când toate fetele sunt Raluca, Graţiela sau Miruna.
- Sau Gina. Chiar, cum mai stai cu Gina ta?
- Băi, să ştii că ne merge chiar foarte bine! Suntem peste tot împreună, ne înţelegem perfect. Trebuie s-o cunoşti şi tu. Poate facem o întâlnire în patru, ce zici?
- Sigur că da, chiar voiam şi eu să-ţi propun asta.
- Poate duminica asta care vine.
- Sigur, vorbesc cu Maria şi îţi spun. Acum, hai să trecem la întâlnirea mea cu John, care s-ar putea să fie decisivă.

Apoi discuţia se concentră pe ce ar trebui Radu să-i spună lui John. Pe ce să insiste, ce să evite. Grig, care acum îl ştia bine pe şeful lui, se dovedi a fi nepreţuit în găsirea comportamentului optim. Radu încheie subiectul făcând trecerea spre următorul. O trecere firească, mai ales că tocmai plecaseră de la restaurant şi

hotărâseră să meargă pe jos până la şosea, cam trei staţii de autobuz.

- Grig, îţi mulţumesc pentru tot ajutorul! John e un tip fantastic. Să-şi spun ceva, după tot ce mi-ai spus despre el, cum e ca şef şi celelalte, am înţeles în fine ce vor ăştia din Vest când ne spionează. Ştii, discuţia noastră mai veche: n-au ce să fure de la noi, pentru că noi facem lucruri copiate de la ei.

- Da, îmi aduc perfect aminte. Chiar sunt curios, ce crezi că vor de fapt!

- Ei bine, cred că ne vor oamenii ăia buni, profesionişti formaţi, cei care ştiu carte şi, poate chiar mai important, ştiu să conducă, sunt şefi înnăscuţi! Astfel de oameni cred că sunt rari şi la ei.

Grig se uită la el cu o privire pe care Radu nu o putu descifra.

- Radule, s-ar putea să ai dreptate! Cum îl văd eu pe John, ar fi un excelent şef de cercetare la orice firmă! Şi da, poate că asta vor ei de la noi. Creierele alea care pot să-i conducă eficient pe alţii. Ce bani ar face John afară! Dar ştii, timpul nu e pierdut. Are doar 35 de ani. Poate oricând rămâne acolo. O fi şi avut propuneri, cine ştie!

- Bine, pentru noi ar fi o pierdere mare.

- Ca institut sau ca ţară?

- Ambele. Dar ca institut s-ar simţi acut imediat. Pe cine să te mai bazezi că poate vedea direcţia corectă în orice problemă nouă?

- Poate pe Borza.

- Da, corect, dar doar pe ea. Dinulescu s-a dus, aşa că doar Borza ar mai rămâne. Cumva institutul ar avea atunci un singur plămân. Dar să nu dramatizăm. Eu cred că John va rămâne şef încă mult timp. Îi place tot ce face aici şi, de fapt, are şi condiţii. Iese afară când vrea. Ce-şi mai poate dori?

- Ei, Radule, şi vine întrebarea spinoasă: ce e mai bine pentru unul ca noi, să plece sau să rămână aici? Sigur, presupunând că are ocazia, ceea ce deocamdată nu se vede.

- Nu e aşa simplu, zic eu. Problema nu se pune doar pentru noi. Oricine are nişte datorii morale faţă de cei care l-au format. Noi am învăţat aici de la nişte profesori excelenţi, acum învăţăm meserie de la colegii mai mari ca noi. Tu, de la John, chiar şi eu, de la Miţa, să ştii că am învăţat multe. Nu poţi să pleci şi să te pui în slujba altora.

- Oho, eşti îndoctrinat bine! Adică preferi să lucrezi pentru nişte comunişti care ne-au dus ţara pe o cale greşită?

- Acum nu te recunosc eu. E prima dată când pui problema aşa. Sigur că ai dreptate, dar eu cred că soluţia nu e asta.

- Dar care? Să schimbi conducerea ţării? Ştii bine că e imposibil. Acest regim criminal, impus de ruşi în 1945, dar rămas la putere, nu va pleca cu una, cu două!

- Uite, să-ţi spun mai clar ce cred eu. Dar e vorba de mine personal, nu generalizez. Sunt şcolit aici pe gratis, în timp ce în străinătate se plăteşte pentru asta.

Nu lucrez pentru comunişti, pe care, cum bine ştii, îi destest şi eu, având ceva deţinuţi politici în familie. Lucrez pentru toţi cei care, prin munca lor, m-au ţinut la studii. Şi nu mă refer doar la părinţi, ci la toţi cei care muncesc în ţară. Să ştii că nu sunt lozinci. Cei mai mulţi concetăţeni de-ai noştri nu vor ieşi niciodată din România. Nici măcar nu-şi propun asta. Vor doar să trăiască decent. Or eu, acum, pot contribui la asta cu ceea ce fac, cum şi ei au contribuit prin munca lor la studiile mele.

- Da. E corect ce spui. M-ai convins. Vorbesc serios! (adăugă el, văzând zâmbetul neîncrezător al lui Radu). Dar ce te faci dacă în munca ta eşti discriminat crunt pe motive politice? Cum răspunzi la asta? Munceşti cu şi mai mult avânt? Sau înţelegi că locul tău nu e aici, unde contează mai mult dosarul decât meritele personale.

- Aduc un amendament la cele spuse de mine înainte, despre care, de fapt, chiar am spus că se referă doar la mine personal. Îi înţeleg perfect şi îi aprob pe cei care pleacă. Dacă pot s-o facă (şi nu mă refer la ocazie, ci la pregătirea pshilogică pentru aşa ceva), e foarte bine. În fond, regimul ăsta este, cum ai spus, criminal şi nu promovează valorile, ci dosarele. Dincolo contează eficienţa, nu dosarul şi dacă eşti bun ajungi sus! De fapt, ca să fiu mai clar, cred că există ceva care ne poate spune dacă cineva ar fi avut îndreptăţirea să plece.

- Ce anume?

- Dacă după ani de zile respectivul a făcut o carieră deosebită acolo, după ce aici era ţinut la cutie, înseamnă că avea tot dreptul să facă acel pas.

- Da, dar asta se poate vedea doar în timp.

- Sigur. Pe de altă parte, am observat că de la noi pleacă mulţi privilegiaţi ai regimului. Asta e culmea! Uite, să-ţi dau un exemplu un pic mai vechi, dar revelator: Petru Dumitriu, scriitor de mare talent, dar care a servit cu abnegaţie regimul, inclusiv prin mizeria numită „Drum fără pulbere", rămâne în Franţa. De ce tocmai el?

- Nu ştiu, Radule. Poate că s-a întâmplat ceva care i-a spus că nu mai are șanse aici.

- Bun, aşa oricine se poate justifica. Nu mi-au dat nu ştiu ce premiu de stat, gata, am plecat!

- E greu de spus. Totuşi, văd că şi tu înclini să crezi că dacă eşti oprimat politic ai dreptul să pleci.

- În principiu, da! Dar aici intervine altceva. Plecarea cuiva este ... pentru totdeauna. Nu te mai poţi întoarce, asta e clar. Ce se întâmplă cu ai tăi? La vârsta noastră ei încă mai lucrează. Oare nu cumva vor suferi consecinţele plecării tale? Dacă mai ai fraţi sau surori (nu e cazul nostru, dar vorbim în principiu), le-ai închis orice cale de promovare, ce să mai vorbim de plecările lor în străinătate! Şi mai e ceva, foarte important! Poţi să iei decizia să nu-ţi mai vezi părinţii niciodată? Vor fi bolnavi, poate pe moarte şi tu nu vei putea reveni să-i vezi. Ca să nu mai spun că poţi chiar tu să-i îmbolnăveşti prin plecarea ta. Astea mi se par lucrurile grave care

trebuie luate în considerare. M-am gândit la astea şi nu cred că pot trece peste ele! Iarăşi, e vorba de mine personal. Fiecare face cum îi dictează inima!

- Ce zici despre evreii și nemții care pleacă?
- În primul rând, ei pleacă cu familie cu tot, deci constrângerile privind rudele lăsate în urmă nu există pentru ei.
- Da, dar și ei și-au făcut studiile aici, „pe banii poporului", rosti cu emfază Grig. Nu se aplică și la ei chestia asta?
- Din câte știu, ei plătesc ca să poată pleca. Și dau bani grei, mult mai mult decât pentru școlarizarea lor. Așa că problema iarăși nu se pune.
- Deci în cazul lor găsești că plecarea e perfect justificată.
- Uite, ca să mă înțelegi, îți prezint un caz pe care îl știu bine. Am avut un coleg de clasă, Mișu Steinberg, un băiat excepțional, un coleg grozav, cum rar găsești. În plus, deși nu era tare la matematică, compensa fiind un excelent experimentator la fizică! Avea un „nas" grozav, prindea din aer explicațiile profesorului, imagina chiar el experimente ingenioase. Sigur că după liceu (am fost colegi timp de 11 ani!) a intrat imediat la Fizică, dar … familia lui făcuse de mult cerere de plecare, așa că în prin martie '67, cand noi, colegii lui, eram la facultate, a plecat cu familie cu tot.
- De ce să plece un astfel de om, care avea toate premisele să devină un excelent specialist român?

- Am aflat chiar de la el că evreii pleacă atunci când simt că nu mai sunt doriți undeva. În mod clar, la începutul anilor ’60, evreii începuseră deja să deranjeze. Cei importanți erau scoși din funcții, cei mai mici nu erau promovați, era o mișcare tacită, dar fermă. Atunci au început să curgă cererile lor de plecare. Familia lui Mișu a fost printre ultimele care primiseră aprobarea. Pentru noi, colegii lui, a fost jale mare. Casa lui din Pitești era ca un club, unde ne întâlneam aproape toți, familia lui era deosebit de primitoare! Sigur, noi terminaserăm liceul, dar voiam să ținem legătura în continuare.
- Și ai mai auzit ceva de el?
- Culmea e că peste doi ani și jumătate, în vara lui 1969, s-a întors ca turist. Ne-a chemat pe cei mai apropiați la o terasă din centrul orașului și am vorbit, am vorbit! Ce plăcut a fost! El era deocamdată în Italia (de-aia a și venit în vizită, cu un Fiat 500), dar urma să plece în State. Ne-am despărțit cu lacrimi în ochi! De atunci nu l-am mai văzut, dar am auzit că a ajuns în Silicon Valley. Deci e foarte bine!

Merseră în continuare o perioadă în tăcere! Era clar că şi Grig fusese impresionat de pledoaria lui Radu. În fine, Grig rupse tăcerea.

- Radu, să nu te superi pe mine dacă-ți spun ceva.
- Nu, chiar te rog!
- Poate că tu te temi să faci pasul ăsta și îți cauți argumente să nu-l faci!

- Da, poate că ai dreptate! Nu m-am gândit la asta.
- De fapt, e greu de luat o asemenea decizie! Sper să nu fim puşi în situația de a ne gândi la aşa ceva. A, uite, vine autobuzul exact la timp, dacă alergăm un pic îl prindem!

*

După exact 8 zile, Radu avu discuţia lămuritoare cu John, care, convins că va câştiga un colaborator de valoare, făcu imediat formele pentru transferul lui Radu. Sigur că Miţa se bosumflă şi îi reproşă lui Radu că pleacă chiar acum, când au avut succesele de la Varna şi au toate condiţiile pentru cercetări interesante, dar îi spuse în final că înţelege că vrea să se ducă „la mai bine". Cu John, altele erau perspectivele, dar va fi mai greu ca la Omega, asta să fie sigur. Radu îi ţinu un lung discurs în care îi mulţumi pentru tot ce îl învăţase şi spuse că este convins că ucenicia făcută pe lângă ea îl va ajuta mult în viitor. Se despărţiră buni prieteni şi aşa rămaseră!

Radu constată rapid că în laboratorul Alfa viaţa era mult mai dificilă. Toţi cei de vârsta lui încercau cu orice preţ să iasă în faţă, să fie remarcaţi de John, în detrimentul colegilor, deci puţine speranţe de ajutor în momentele de criză. Radu avea marele noroc de a avea sprijinul lui Grig, care reuşise, cu mari eforturi, de altfel, să ocupe poziţia de „Delfin" al „Regelui" John. Aşa i se şi spunea, Delfinul, cu o tentă peiorativă, evident. Pe de altă parte, şi Grig avea un aliat de nădejde şi echipa lor

de doi reuşi rapid să câştige ceva galoane, mai ales că ceilalţi nu puteau să se alieze între ei, nici măcar câte doi, din lipsă de încredere.

Mă rog, Radu era imun la aceste jocuri şi îşi vedea de treabă, Grig fiind cel care făcea politica echipei lor. În schimb Radu trăgea tare, strângea bibliografie pentru tema pe care i-o repartizase John, una care îl interesa mult şi era destul de nouă. Premise bune ca să scoată ceva interesant. Până în decembrie făcu un studiu teoretic, primit bine de colectiv, urmând ca abia în iunie să aibă finalul unei prime etape experimentale.

Între timp, relaţia lui Radu cu Maria avansa sub cele mai bune auspicii! Prietenia se transformase în dragoste şi amândoi se simţeau fericiţi de asta. De ziua numelui Mariei, sâmbătă, pe 8 septembrie, Radu o invită la restaurant, o plăcută şi intimă masă de seară în doi, la „Capşa", apoi o conduse ca de obicei acasă, cu troleul 90, care se lua din apropiere, de la Universitate. Despărţirea în faţa blocului ei însemnă un ultim (pe ziua aceea) „La mulţi ani", pecetluit cu primul sărut.

Întâlnirea în patru nu putu să aibă loc în duminica de după discuţia lui Radu cu Grig, nici în următoarea, dar pe 23 septembrie, după amiaza, la 6, se întâlniră toţi patru la Grig acasă. Un loc care le era tuturor aproape. Maria stătea în Drumul Taberei, pe Bujoreni (care deja se numea Bodnăraş), aşa că veni cu autobuzul 37, din care coborî la Academia Militară. Radu o aşteptă în staţie şi de acolo ajunseră rapid la Grig acasă, unde Gina (care venea pe jos, de pe 6 Martie, din apropierea

podului Hajdeu, unde stătea cu părinţii) ajunsese deja. După prezentări, stânjeneala se risipi rapid. Se pare că fetele se plăcură, ceea ce era cel mai important! Gina era înaltă cât Maria, dar brunetă, cu părul tuns scurt, fumătoare şi destul de degajată. O fată frumoasă!

Discuţia se animă în jurul unor subiecte artistice. Fetele aveau ca preferinţă comună muzica simfonică, aşa că vorbiră un timp de festivalul Enescu abia încheiat, subiect fierbinte, mai ales că ediţia din acel an fusese scurtată la doar o săptămână, din motive neprecizate (sigur, statul comunist nu considera necesar să dea explicaţii), iar, spre deosebire de toate ediţiile precedente, interpreţii fuseseră aproape toţi din Est, cu excepţia lui Yehudi Menuhin (tot el, ca întotdeauna!), care cântase cu Ion Voicu dublul concert de Bach (pentru cine prinsese bilete, Maria şi Gina nu reuşiseră). Scurtarea festivalului „Enescu" şi selecţia cuasi-estică a interpreţilor veneau cu vântul rece care începuse să bată în cultura românească după celebrele Teze din iulie 1971.

Discuţia trecu la dirijorii şi interpreţii de renume care fuseseră până atunci în România, fiecare povestind pe cine văzuse „pe viu".

Băieţii ţineau pasul cum puteau, apoi reuşiră să schimbe subiectul şi să abordeze unul în care se simţeau şi ei acasă: teatrul românesc. Toţi patru căzură de acord că sunt multe piese bune de văzut în Bucureşti, cu distribuţii excelente (iarăşi, multe exemple din ultimii ani, date de fiecare dintre ei), aşa că plănuiră să facă

rost de bilete şi să meargă împreună. Gina, care stătea aproape de sala Izvor a Teatrului Bulandra, se oferi ca după începerea stagiunii, programată ca de obicei pentru 1 octombrie, să se ducă ea, într-o sâmbătă dimineaţa, la casa de bilete şi să ia bilete pentru toţi patru la un spectacol din săptămâna următoare. Trebuie doar să cadă de comun acord la ce piesă să meargă. Era clar, întâlnirea fusese plăcută pentru toţi, iar la despărţire, ideea de a se mai vedea era, fără îndoială, comună!

Chiar reuşiră să vadă câteva piese împreună, aşa că relaţiile între ei patru se strânseră destul de mult.

Între timp, Radu şi Maria căutau să fie mereu unul cu celălalt, abia aşteptau să se întâlnească şi se despărţeau cu greu. Într-o seară de octombrie, Radu o conduse pe Maria acasă după un spectacol la teatrul „Nottara", luară un 37 din staţia de la „Eva", dar constatând că e devreme, la propunerea Mariei, coborâră la Academia Militară şi se aşezară pe o bancă în micul părculeţ cu bustul Anei Davila, din imediata apropiere, acolo unde este şi mormântul soţilor Carol şi Ana Davila. Vremea era plăcută, deşi octombrie, nu era deloc frig. Nu era nimeni acolo, zgomotele străzii nu pătrundeau, parcă erau în altă lume, o lume în care ei doi îşi decideau împreună viitorul. Aşa simţeau amândoi!

Maria deschise o discuţie despre ai ei, Radu completă cu ai lui şi aşa aflară că amândoi aveau deţinuţi politici în familie, ceea ce reprezentă o mare

uşurare generală! Radu merse mai departe şi socoti că e momentul potrivit pentru a-i povesti Mariei episodul cu securistul de la institut, pe care ea îl ascultă în tăcere şi apoi îi spuse că înţelege perfect că n-avea altă soluţie şi are deplină încredere că el va face în continuare exact ce e corect să facă! Ca să îndepărteze şi ultima umbră, Radu îi povesti şi ce se întâmplase în 1966 în cabinetul directorului liceului, cum îl refuzase ferm pe securist şi cum aflase ulterior că altcineva acceptase.

Deodată îşi dădură seama că se făcuse târziu, aşa că abia apucară să ia ultimul 37 spre Drumul Taberei. Pe drum, Maria îi propuse să nu se mai întoarcă în centru (nici nu avea cu ce, nici taxiuri nu erau prin apropiere), ci să rămână peste noapte la ea.

- În sufragerie, evident, am un pat pliant şi îl pun acolo, adăugă ea, roşind uşor.

- Foarte bine! Cum mâine e duminică, putem să mergem în Herăstrău.

Aşa şi făcură, petrecând prima lor noapte împreună, chiar dacă în camere diferite.

La masa de dimineaţă, luată pentru prima oară în doi, Radu îi relată pe scurt evenimentul tragic de la institut din primăvara lui 1972 şi reîntâlnirea lui cu Andrei, fostul coleg de clasă. Maria, oarecum speriată, îl întrebă dacă mai are multe astfel de episoade bizare de povestit, iar Radu negă, adăugând că de-acum înainte nu vor mai exista secrete între ei.

Pe la mijlocul lui noiembrie, Radu o însoţi pe Maria la Târgovişte, ca să-i cunoască părinţii şi, evident, ca să

fie cunoscut de ei. Succes total, se pare! La fel, la Piteşti, la sfârșitul de săptămână din 8-9 decembrie, când îl serbară cu mică întârziere şi pe tatăl lui Radu, care era Nicolae. Ba chiar acolo începură să se audă „sunete de clopote”, cum spuse mama lui Radu, încântată de cea care urma să-i fie noră. Adică ideea unei nunţi apropiate câştiga teren.

Desigur, ei doi erau primii care îşi doreau asta, pentru că vremea se înrăutăţise şi era din ce în ce mai dificil, de exemplu, pentru Radu ca după fiecare spectacol sau concert de seară să o conducă acasă pe Maria şi apoi să se întoarcă în centru, la el acasă. Deja, la Târgovişte discutară posibilitatea unei nunţi în primăvara următoare. Dar apăru o problemă: Postul Paştelui, care urma să fie între 24 februarie şi 14 aprilie. Deci nunta putea fi ori până în 17 februarie, ori din 20 aprilie. Cei doi în cauză optară desigur pentru sâmbătă 16 februarie. Părea că e timp destul, cele mai importante lucruri de făcut fiind comandarea rochiei miresei (unde?), programarea la biserică (la care?) şi programarea mesei la un resturant (care anume?).

De la Piteşti vorbiră la telefon şi cu părinţii Mariei, care fură de acord cu mare bucurie cu 16 februarie, exprimându-şi doar speranţa că vor avea timp suficient pentru pregătiri şi că zăpada nu va fi prea mare atunci.

Cei doi viitori miri începură pregătirile imediat după întoarcerea la Bucureşti de la Piteşti.

Crăciunul căzu într-o marţi, destul de neplăcut. În mod evident nu era zi liberă, ba chiar dimpotrivă,

conducerea ţării făcea tot ce putea pentru a împiedica păstrarea unor tradiţii religioase. Era imposibil să-ţi iei zi liberă atunci. Renunţară să se mai ducă la părinţi, ca în fiecare an, dar făcură un tur de forţă în sfârşitul de săptămână dintre Crăciun şi Anul Nou. Sâmbătă după amiaza plecară la Târgovişte, stătură până duminică dimineaţa cu părinţii Mariei, apoi, cu două trenuri, ajunseră la Piteşti, mâncară de prânz cu părinţii lui Radu şi seara se întoarseră la Bucureşti. Cam obositor, de nerepetat, îşi spuseră după ce constatară starea în care ajunseseră duminică seara. Dar refacerea e rapidă la 25 de ani, aşa că luni dimineaţa erau din nou la serviciu. Mă rog, în cazul Mariei era mai uşor, pentru că, după evenimentele cu Crăciunul din 1968, studenţii aveau vacanţă „de iarnă" cum se numea (nu, nu „de Crăciun"), în acel an chiar mai lungă ca de obicei, între 21 decembrie şi 14 ianuarie. Deci şi Maria era ceva mai liberă în acea perioadă.

Anul nou îl petrecură la Grig. Părinţii lui erau plecaţi de Revelion la Ploieşti, la nişte rude, aşa că aveau tot etajul la dispoziţie. În total erau 6 perechi, în afară de cei patru care se cunoşteau deja, câţiva foşti colegi de clasă ai lui Grig şi ai Ginei, cu soţiile sau prietenele lor. Masa era sub formă de bufet, amenajat pe o masă din colţul sufrageriei, care fusese unită cu camera de alături (cea a lui Grig) prin deschiderea glasvandului dintre ele, aşa că aveau spaţiu suficient. Erau puse scaune pe margine, pe care iniţial se aşezară toţi, culegând

aperitive reci de la bufet, dar nu pentru mult timp, pentru că veniseră să danseze, nu să mănânce.

Spre miezul nopţii, atunci când fură aduse pe masă sarmalele calde, toţi se opriră din dans pentru ele; chiar erau excelente. La miezul nopţii se ciocniră cupe cu şampanie, cu speranţa unui an nou 1974 mai bun, apoi reluară cu toţii dansul. Nimeni nu voia să se uite la televizor, care rămase stins, într-un colţ.

De altfel, muzica era excelentă, după părerea lui Radu: formaţiile „lor", cele ale anilor '60, Beatles, Rollingstones, Kinks, rockeri mai bătrâni, precum Chuck Berry şi Jerry Lee Lewis, interpreţi de mare succes, precum Presley, Humperdink sau Tom Jones, Adamo, Rita Pavone, Celentano, Aznavour şi Sylvie Vartan. Şi mulţi alţii. Într-un cuvânt, muzică bună, după definiţia de atunci (ba chiar şi de acum). Mâncare, din belşug, dar nu asta era principala preocupare a participanţilor, nici chiar băutura, deci cei invitaţi erau băieţi şi fete de calitate. O petrecere reuşită, la care toţi se simţeau bine.

Radu dansă la început doar cu Maria, dar după ce Grig îi invită prietena la dans, când se întoarse lângă el, Maria îi reproşă că n-a invitat-o şi el pe Gina. Radu se execută chiar la următoarea melodie, care se dovedi a fi una antrenantă, un rock cântat de Chuck Berry. Observă că în acelaşi timp Grig o invitase din nou pe Maria, ca să nu stea singură pe margine. Un gest frumos, se gândi el. Nu mai dansă cu alte tipe dintre cele prezente, nici nu le

cunoştea şi nici nu-i făcea plăcere să danseze cu altcineva decât cu Maria.

La un moment dat, cel care punea muzica anunţă că va urma un „Damen-Tango” şi că este interzis ca fetele să-şi invite partenerii cu care au venit. Radu se pomeni imediat invitat de Gina, iar Grig, de Maria. Melodia era extrem de lascivă, „Je t'aime, moi non plus”, cu Jane Birkin şi Serge Gainsbourgh. Încercă să discute cu Gina, dar ea nu-i răspunse, ba chiar se cam lipi de el, prinsă de ritmul melodiei, poate şi de vinul băut până atunci. Radu încercă să o ţină la distanţă, dar era destul de greu fără ca situaţia să devină penibilă. Din fericire, observă că Maria nu se uita deloc la el, fiind prinsă într-o conversaţie antrenantă cu Grig. Abia aşteptă să se termine melodie şi să fie iar împreună cu iubita lui. Pe care o tachină imediat, întrebând-o ce avea de discutat aşa aprins cu Grig. Maria râse şi îi spuse că Grig a întrebat-o unde vrea s-o comande şi cum vrea să fie rochia ei de mireasă. Ba chiar îi propusese o croitoreasă bună, la care mama lui îşi comanda rochiile de ani de zile.

- Uau, cea mai spinoasă problemă rezolvată! Asta ar fi grozav.

- Da, Radu, m-am bucurat şi eu. Chiar mă voi duce la acea croitoreasă. Are atelierul pe Calea Victoriei, lângă Biserica Albă. Probabil că dacă o să-i spun că m-a trimis doamna Petrescu, voi avea uşa deschisă!

- Sigur că da! Mai rămâne să alegem restaurantul şi să ne hotărâm dacă biserica rămâne Kretzulescu.

- Ce tot şuşotiţi voi aici? Interveni Grig, venit lângă ei pe un scaun liber.

- Grig, îţi mulţumesc pentru propunerea cu croitoreasa. Ne-ai rezolvat o mare problemă, răspunse Radu imediat.

- Să ştiţi că e bună şi ieftină, deşi are atelierul acolo, aşa central. E o tipă pasionată de meserie, care nu vrea să-şi jecmănească clientele, ci să le cultive pentru viitor. Face afaceri aşa cum, din păcate, nu prea se fac în România.

- Dacă o să iasă rochia bine, chiar o să mai lucrez la ea, să ştii. Iar petrecerea ta e cu adevărat foarte reuşită, interveni şi Maria.

- Îmi pare bine! Asta e ideea: să vă simţiţi cu toţii bine!

Dimineaţa, în autobuzul 37 care o ducea acasă, Maria îi spuse lui Radu.

- Ce prieten bun ai! Te-a ajutat pe tine cu mutarea în laboratorul lui, acum şi pe mine, cu rochia.

- Da, aşa e, Grig e un prieten de nădejde.

*

Pregătirile de nuntă se accelerară în ianuarie, reuşindu-se rezolvarea marilor probleme: biserică şi restaurant. Rochia fu gata cu o săptămână înainte de nuntă, iar mireasa era încântată de cum ieşise. Grig avusese dreptate.

Vineri, pe 15 februarie, cununia civilă se ţinu în superba Casă a Căsătoriilor pentru sectorul 6, de lângă Cişmigiu, în prezenţa multor colegi ai Mariei şi ai lui

Radu, aşa după cum se obişnuia. După pozele nenumărate făcute de un fotograf profesionist, angajat de o colegă a Mariei ca dar de nuntă, mirii merseră cu cei patru părinţi în Cişmigiu, la „Monte Carlo”. Momente plăcute, mai ales că vremea era bună şi toată lumea fericită!

A doua zi vremea se înduplecă a fi la fel de blândă, cu un soare fără nori. Pe cer şi în inimi! Cununia religioasă avu loc la biserica Kretzulescu, mirii fiind năşiţi de o pereche de profesori din Piteşti, prieteni buni cu părinţii lui Radu. Preotul, tânăr, scund şi cu o barbă neagră, reuşi o slujbă cu adevărat plină de har! Oricum, aşa li se păru celor doi miri, pătrunşi de sfinţenie şi hotărâţi să urmeze întocmai porunca biblică: „Ce Dumnezeu a unit, omul să nu despartă!”

Urmă masa, la restaurantul Berlin, din apropiere, de pe Sărindar. Cele 40 de persoane participante erau în special rude ale mirilor, dar şi câţiva prieteni ai părinţilor şi ai mirilor. Desigur, Grig şi Gina erau printre invitaţi. Iniţial mirii îi doriseră ca naşi, dar, cei doi nefiind căsătoriţi, nu era posibil. Cum urmau să vină şi doi foşti colegi de clasă ai lui Radu, el se tot gândise dacă să-l invite şi pe Andrei. Până la urmă, la sfatul Mariei, îl invitase, dar Andrei răspunsese cu o frumoasă scrisoare de felicitare în care îşi exprima regretul că nu poate veni, fiind plecat din ţară într-o deplasare de serviciu. Soluţia perfectă, care le rezolva şi lor dilemele morale.

La miezul nopţii, Radu şi Maria plecară de la petrecere (care continuă până dimineaţa) cu un taxi

până la apartamentul Mariei. Acolo se împlini momentul cunoşterii complete, aşa cum îşi doriseră amândoi din prima clipă în care se văzuseră! Erau, în fine, cu-adevărat împreună!

Luna de miere se reduse la o săptămână petrecută la Poiana Braşov, în hotelul „Ciucaş", proaspăt deschis. Locul era superb, hotelul, excelent, gazdele extrem de primitoare. Înţelegând că sunt tineri căsătoriţi, îi primeau la masă cu bucheţele de flori de câmp proaspete, aşezate lângă şerveţele, în afara florilor din glastră de pe masă. Ce mai, totul făcut ca să se simtă bine. Se duseră de două ori la Braşov, plimbându-se încântaţi prin centrul lui vechi. Cum se cunoscuseră la Cracovia, era clar că atracţia lor pentru oraşe central-europene devenise irezistibilă.

Se întoarseră la lucru revigoraţi, poate şi mai uniţi ca înainte. Radu îşi mutase toate lucrurile la Maria şi acum chiar puteau petrece împreună tot timpul liber, ziua şi noaptea.

Radu revenise la institut în ziua de luni, 25 februarie. Chiar a doua zi, primi un telefon pe interior, o voce de bărbat îl rugă să vină imediat la etajul trei şi jumătate. Acum ştiind ce-l aşteaptă, Radu se pregăti sufleteşte pentru o discuţie neplăcută cu maiorul Negoiu (măcar acum ştia cum îl cheamă). Discuţia fu scurtă, dar la obiect. Securistul era tot politicos, dar mult mai rece şi distant.

- Văd că nu aţi avut nimic de spus din mai şi până acum!

- Pentru că nu s-a întâmplat nimic deosebit, replică Radu.

- Ştiu că v-aţi căsătorit, felicitări, acesta este şi motivul pentru care v-am lăsat în pace. Să ştiţi că noi ţinem mult la familie, ca celulă de bază a societăţii. Dar timpul trece şi această discuţie este o atenţionare că trebuie să fiţi mai activ.

- Sigur că da! Vă anunţ dacă observ ceva în neregulă.

Plecă rapid, sperând că va interveni un *deus ex machina* care va împiedica pe viitor chemarea lui de către o astfel de persoană. Din păcate, mai avea mult de aşteptat! Acasă, îi povesti Mariei discuţia şi ea fu de părere că a spus exact ce trebuia.

După doar câteva zile de la discuţia cu securistul, începu în Bucureşti o ninsoare teribilă, aproape la fel ca în anul precedent (deşi atunci ninsese şi mai mult). Se depuse un strat de zăpadă, se circula greu. Părea că sunt în toiul iernii! Radu îi spuse Mariei în glumă că asta ar putea fi efectul intervenţiei securistului. De fapt, amândoi nu ştiau cum să-i mulţumească lui Dumnezeu pentru că le dăruise o vreme atât de bună la nuntă şi la Poiana Braşov. Ce s-ar fi făcut dacă ar fi nins tare atunci? Vremea bună ce le fusese acordată o luară ca pe un semn de bun augur pentru căsnicia lor.

*

Imediat după trecerea ninsorii, pe 5 martie, Radu primi un telefon de la Piteşti: părinţii îl anunţau că pe numele lui a venit o scrisoare de la Centrul Militar local.

N-o deschiseseră, pentru că îi era adresată lui, dar opinau că poate era importantă. Radu le spuse s-o deschidă imediat şi află că pe 12 martie, ora 8.00 trebuia să se prezinte la Centrul Militar Piteşti pentru comunicări importante. Era clar, era chemat să facă stagiul militar de 6 luni. Ce porcărie! se gândi. Îl iau tocmai pe el, proaspăt căsătorit. Să-şi fi băgat Negoiu coada? Tot ce se poate. Şi Maria credea la fel, dar ... ce puteau face!? Se prezentă la data şi ora indicată. Un căpitan îi înmână ordinul prin care i se spunea că trebuie să fie pe 23 martie, ora 9.00, la o unitate militară (i se dădea numărul) din Ploieşti.

Întors acasă, îi oferi Mariei detaliile pe care le ştia despre acea unitate. Acolo făcuseră armata cam toţi colegii de Electronică din seria lor, era o şcoală de ofiţeri în rezervă cu specializarea Radiolocaţie, de lângă gara Ploieşti Vest, adică având posibilităţi bune de a se repezi până la Bucureşti, când s-o putea. Oricum, în prima lună nu, pentru că abia după depunerea jurământului (la sfârșitul instrucţiei de bază de 30 de zile) el va putea ieşi din unitate. Dar putea fi vizitat de rude, deci Maria va veni la Ploieşti, să-l vadă, duminică după amiaza. După jurământ, putea primi permisii pentru a veni acasă.

Evident, Maria se bosumflă tare, dar situaţia era fără ieşire.

Surpriză totală! După doar 3 zile, pe 15 martie, primi la părinţi o carte poştală de la Centrul Militar Piteşti, în care i se ordona să vină luni 18 martie, ora 8.00, la

Centrul Militar, având asupra lui ordinul primit (se preciza!). Ce să fie? Nu putea bănui.

Luni dimineaţă era din nou acolo. De data asta fu primit de un maior, care îl invită să ia loc, apoi se prezentă. Spre stupoarea lui Radu, era chiar tatăl unei colege de clasă din liceu. Îi ceru ordinul, pe care îl rupse în faţa lui. După care îi spuse că s-a făcut o greşeală. Din păcate, el nu are dreptul să facă armata la o şcoală de ofiţeri. Apoi, pe un ton foarte blând, adăugă că lui i se pare nedrept ca nişte copii să plătească pentru păcatele părinţilor sau bunicilor (aha, deci era iarăşi vorba despre dosarul lui prost!). Dar asta e situaţia, el personal nu a avut ce face. Lăsă totuşi o portiţă, spunându-i că va încerca să-l ajute. Dacă va reuşi, Radu îşi va da seama în curând. Dacă nu, va trebui să facă armata la trupă, tot 6 luni, dar la sfârşit nu va putea ieşi ofiţer în rezervă. Lui Radu nu prea îi păsa ce iese la terminarea armatei, dar, pentru că tatăl Liei se arăta atât de compătimitor faţă de situaţia lui, îşi luă o figură nefericită. Maiorul Puican îl mai întrebă ce face acum, îl felicită când află că s-a căsătorit şi îi povesti pe scurt ce face Lia, fiica lui şi fosta colegă de clasă a lui Radu.

Bucurie mare atunci când, întors la Bucureşti, Radu îi aduse Mariei vestea că nu va mai pleca în armată peste câteva zile. Ea se gândise că era ceva în legătura cu convocarea, altfel de ce să i se fi spus în cartea poştală să-şi ia ordinul cu el. Dar îi era teamă că va fi trimis să facă armata în altă parte, poate mai departe, prin Ardeal sau Moldova, ceea ce, deocamdată, nu se

întâmplase. Înţelese că la armată tot urma să fie chemat soţul ei, dar bine că deocamdată această posibilitate fusese îndepărtată.

Cap. 11 Primul concediu împreună

Imediat după ce umbra armatei dispăru, Radu şi Maria reluară ieşirile la spectacole cu Grig şi Gina, care nu vădeau niciun semn că s-ar gândi la căsătorie, iar când venea vorba despre aşa ceva, păreau absenţi. Mă rog, treaba lor, îşi spuneau proaspeţii căsătoriţi!

Din fericire, grupul lor de patru se înţelegea de minune. Fetele erau motorul pentru mersul la concerte, teatre sau filme, urmărind cu atenţie viaţa culturală a oraşului, iar băieţii se lăsau cu totul în voia lor. Aşa trecu primăvara şi toată lumea începu să-şi facă planuri de vacanţă. Maria şi Radu nu ştiau dacă să meargă la munte sau la mare. Pe de altă parte, bilete prin ONT erau greu de găsit. Să meargă la particulari nu se prea îndemnau, nu ştiau peste cine ar putea să dea.

Când tocmai dezbateau chestiunea, o întâmplare de la începutul lui iunie îi făcu să se hotărască. Într-o dimineaţă, în troleul 90, mergând spre Universitate, Maria fu abordată de un tip care stătea în spatele ei, care îi spuse că au fost colegi de clasă la Târgovişte. Îl recunoscu imediat, era Gigi Boboc, nu printre cei mai buni din clasă, dar un băiat simpatic, cu care, de altfel, Maria nu vorbise niciodată în ultimele două clase de liceu, când fuseseră colegi. Dar Gigi se pare că o simpatizase, pentru că, după ce află că Maria era proaspăt căsătorită, îi spuse că el lucrează la o Agenţie ONT şi, dacă vrea, îi poate face rost de două bilete la mare. Le avea chiar acum, aduse înapoi de cineva care

le cumpărase dar nu putea să mai meargă. Bilete foarte bune, tipul ăla era pilos tare. La Olimp, hotel „Muntenia”, 12 zile, între 15 şi 27 iulie. Era bucuros că avea ocazia să ajute o fostă colegă. Agenţia lui era pe linia lui 90, la intersecţia cu Moşilor. Cum ea trebuia să coboare, pentru că ajunseseră la Universitate, Gigi îi dădu telefonul lui de la agenţie, îi propuse să se decidă repede şi să-l anunţe dacă lua biletele. I le ţinea rezervate până la ora 11, când ar fi fost nevoit să le pună în vânzare. Dacă până la 11 îi transmite că le ia, i le rezerva până la ora 4, când ar trebui să vină cu banii.

Ajunsă la Universitate, Maria dădu telefon la institutul lui Radu şi reuşi să vorbească cu el. Căzură amândoi de acord că aceste bilete sunt cea mai bună soluţie posibilă pentru concediu. Imediat, Maria îi telefonă lui Gigi şi îl anunţă că va veni la timp cu banii. Din fericire, avea un carnet de CEC la ea, aşa că, după ce se învoi două ore la şeful de catedră (oricum, nu avea vreun seminar de condus în acea zi), scoase suma necesară, luă un troleu trei staţii până la agenţia lui Gigi, de unde cumpără biletele, cu mulţumiri adresate colegului de clasă. Uff! Un adevărat tur de forţă al Mariei! Ce bucurie, când au ajuns amândoi acasă: dimineaţa nu ştiau unde vor merge în concediu, iar acum aveau sejurul asigurat. Şi nu oriunde, ci în cea mai nouă staţiune de pe litoral.

În aceeaşi seară, Radu îi telefonă lui Grig şi îi anunţă reuşita Mariei. Asta şi pentru că la un moment dat vorbiseră să meargă eventual toţi patru împreună în

concediu. Acum, când Radu şi Maria îşi luaseră biletele, mai rămânea doar ca Grig şi Gina să reuşească şi ei să obţină nişte bilete tot atunci şi la Olimp, sau măcar în apropiere.

Grig îşi puse şi el pilele de bucureştean în mişcare, dar nu reuşi nimic. Gina se dovedi a fi mult mai norocoasă (şi piloasă, de fapt). Reuşi să găsească 2 bilete la hotelul „Doina" din Neptun (deci, alături de Olimp), nu chiar în aceeaşi perioadă, ci de la 22 iulie, la 5 august. Cele două cupluri urmau să se suprapună doar 5 zile din 12, dar tot era ceva.

Aşa se şi întâmplă!

*

Radu şi Maria ajunseră în gara Mangalia luni 15 iulie, la ora unu, la prânz. Găsiră imediat în faţa gării autobuzul de Olimp, care îi lăsă chiar în faţa hotelului „Amfiteatru". „Muntenia" era în apropiere, pe malul mării, un hotel cu 10 etaje, ale cărui camere aveau fiecare câte un perete de sticlă înspre mare. Stăteau la etajul al optulea şi vederea era absolut superbă! Mâncară imediat de prânz la un restaurant din complexul „Amfiteatru", bine, dar cam scump. Se retraseră un pic în cameră să despacheteze, apoi ieşiră la o plimbare pe mal, până la masa de seară de la ora 6. Aveau pensiune completă şi intraseră cu masa de seară, deci urmau să iasă pe 27 iulie cu prânzul. Dar mai aveau mult până atunci! Iarăşi, o lungă plimbare, înspre Neptun şi înapoi, cu soarele care le făcea umbrele din ce

în ce mai lungi. La 10 seara, căzură biruiţi de oboseala călătoriei şi de aerul marin.

Dimineaţa se arăta a fi excelentă! După micul dejun, modest, cum era pe atunci la „cantina" hotelurilor de pe litoral, se duseră imediat la plajă. Mai întâi chiar în dreptul hotelului lor, dar acolo plaja nu era prea grozavă. În plus, era multă lume, radiouri portabile (numite pe atunci „tranzistoare") puse la refuz, copii care aruncau cu nisip. Aşa că o porniră într-o explorare spre nord, mergând pe plajă. Foarte aproape, găsiră un loc excelent. Lume liniştită, se auzeau doar valurile mării rostogolindu-se la ţărm, un mal înalt roşiatic în spate şi marea cu o intrare în apă lină şi plăcută.

Se aşezară şi abia atunci constatară că toţi cei din jur erau nudişti, nu purtau deloc costume de baie. Oricum, distanţa până la cel mai apropiat cearşaf era de 5-6 metri, spre deosebire de plaja din dreptul hotelului, unde cearşafurile erau unul lângă altul. După o foarte scurtă deliberare, cum se dovedi că erau obişnuiţi cu ideea (Maria îl întrebă dacă mai făcuse aşa ceva, Radu îi răspunse că da, pentru că vara se duce mai mereu la 2 Mai cu prietenii; la rândul ei, Maria mai făcuse nudism în curtea din spatele casei din Târgovişte), hotărâră să rămână acolo. Mai întâi stătură mult timp întinşi ca să se încălzească bine, apoi intrară în apă. O adevărată revelaţie, baia fără costum era un deliciu, se simţeau atât de bine! Ieşiră pe mal şi soarele generos îi uscă rapid.

Observară cu plăcere că nimeni nu se uita la ei, de fapt, toţi erau în aceeaşi situaţie, goi puşcă, aşa că, foarte rapid se integrară în acea comunitate. Chiar se plimbară pe mal, părându-li-se că se află în paradis, înainte de „cădere", când Adam şi Eva încă nu cunoscuseră păcatul. Da, aşa se simţeau, deşi ei, ca şi toţi cei de pe acea plajă, erau păcătoşi, fără îndoială. Dar asta nu conta, toţi păreau să aibă cele mai curate gânduri.

Nu stătură prea mult pe plajă, deşi se dăduseră cu alifii protectoare, dar Maria era blondă cu pielea albă de tot, iar Radu, deşi brunet, avea tot o piele albă. Ajunşi la hotel, cele trăite pe plajă continuară să se facă simţite, deşi atunci nu îşi dăduseră seama, inducându-le o nevoie imperioasă de a fi potolite. În fond, erau tineri, sănătoşi şi se iubeau mult de tot!

A doua zi fu o copie a primeia, plaja aceea le plăcea din ce în ce mai mult. Deja îi cunoşteau pe unii dintre vecini. Din fericire, toţi erau tineri şi frumoşi, iar ei constatau cu bucurie că se încadrau perfect în ... peisaj.

A treia zi se înnoră, ba spre prânz veni chiar o ploaie puternică, de vară. Nu fu chip să facă plajă, nici măcar după amiaza. Profitară pentru a merge de dimineaţă la Mangalia, la agenţia CFR, de unde îşi luară bilete de întoarcere. Care nu se puteau lua decât cu cel mult 10 zile înainte de plecare, deci nu putuseră să o facă la Bucureşti.

La fel de rea fu vremea şi în ziua următoare, nor şi vânt rece. Făcură lungi plimbări pe jos, până la Neptun,

ajungând chiar la Teatrul de Vară, unde văzură că sunt câteva spectacole interesante ale unor trupe de teatru aflate în turneu. Cum după amiaza vremea se îmbunătăţi, se duseră din nou până la teatru şi văzură „Liliacul", cu Teatrul de Operă şi Balet din Constanţa. Un spectacol reuşit, jucat integral în limba germană şi apreciat prin aplauze îndelungi, în special de un grup masiv de turişti germani, refegişti, probabil. Râdeau fără reţineri la toate „cârligele" şi bancurile mai mult sau mai puţin reuşite ale personajului Frosch, gardianul beţiv. Radu şi Maria îi admirau pe spectatorii refegişti, care, fiind în vacanţă, se comportau ca atare, lăsând deoparte orice griji (pe care, cu siguranţă, le aveau) şi bucurându-se sincer. Erau convinşi că, odată ajunşi la lucru la ei acasă, nemţii urmau să se comporte la fel de serios precum o făcuseră înainte de a pleca în concediu. Ar fi vrut să fie şi ei doi aşa, dar ... nu prea reuşeau! Deşi Raiul găsit aici, pe plajă, începea să-i aducă la starea dorită, de vacanţă.

Cum văzuseră „Liliacul", pe lungul drum al întoarcerii la hotel, Radu îi povesti pe larg Mariei episodul de la conferinţa de la Varna, inclusiv cine credea el că era „Liliacul" care semnase cadoul transmis prin bulgar.

Vineri dimineaţă, vremea era din nou superbă, niciun nor pe cer, fără vânt. Tânjeau după plaja „lor", aşa că abia aşteptau să ajungă acolo. Descoperiră un drum mult mai plăcut decât cel pe nisip, anume pe sus, pe malul înalt şi roşiatic ce străjuia dinspre vest micuţa

plajă. Poteca şerpuia printre ierburi înalte, flori de cicoare se iţeau alături de ciulini uriaşi, iar mirosul de ierburi calde era îmbătător! De la acel drum coborâră pe o potecă chiar la locul din primele două zile, observând apoi cu plăcere că toţi păreau să-şi păstreze locurile pe care le avuseseră.

Un pic mai târziu, veniră un băiat şi o fată, ceva mai în vârstă ca ei, amândoi bruneţi şi înalţi, care se aşezară ceva mai aproape decât ceilalţi vecini, pentru că acolo găsiseră un loc potrivit. Nu se uitau deloc în jur şi erau preocupaţi de un subiect pe care îl dezbăteau vorbind destul de tare. Era imposibil să nu-i auzi (doar valurile mării făceau un uşor zgomot de fond), deşi după un timp îşi dădură seama şi începură să vorbească mai încet. Dar Radu şi Maria prinseseră ideea şi acum chiar erau interesaţi de continuare. Discutând între ei, îi denumiră simbolic Adam şi Eva. Cei doi (care puteau fi căsătoriţi ... sau nu) se întâlniseră la Olimp cu un fost de coleg de clasă al lui Adam, plecat în RFG cu 7-8 ani în urmă. Nu era clar ce urmăreau să obţină de la acel coleg, dar voiau cu orice preţ ca Eva să-l atragă cumva în mrejele ei. La un moment dat, neamţul apăru şi arăta exact cum şi-l imaginaseră Maria şi Radu: solid, un pic burtos şi cu plete lungi blonde. Ceva mai scund decât cei doi (după cum văzură atunci când, la venirea lui, Adam şi Eva se sculară în picioare şi dădură mâna cu el, nemţeşte). Noul venit părea să o fi cunoscut abia atunci pe Eva, de care de altfel fu imediat foarte atras, după cum putură constata repede, lipsa costumului de baie

făcând imposibilă orice prefăcătorie. Drept care intra des în apă, de unde se întoarcea doar după lungi partide de înot, în timp ce Adam şi Eva conspirau în şoaptă, oare în ce scop?

La prânz, Radu şi Maria plecară, cu regretul că nu putuseră să înţeleagă despre ce era vorba. În restul zilei dezbătură cazul, fără să poată ajunge la o concluzie. După amiază se duseră cu autobuzul la Constanţa şi făcură un tur prin oraş. Se întoarseră la masa de seară.

A doua zi, abia aşteptau să ajungă la plajă. Aveau un motiv în plus: oare vor reveni cei trei? Constatară că erau deja acolo, în exact acelaşi loc, aşa că şi ei se aşezară pe locul „lor". Se pare că Adam şi Eva câştigaseră ceva teren în acţiunea lor (care o fi fost aceea?): neamţul se duse de două ori în apă cu Eva şi înotară împreună departe în larg. Adam nu părea deloc îngrijorat, dimpotrivă, dezlega calm un rebus. La un moment dat, neamţul le spuse ceva, îşi puse slipul şi o porni pe plajă spre sud. Se întoarse rapid cu trei sticle de bere, îşi scoase slipul, ciocniră şi băură toţi trei, foarte încântaţi. Vorbiră un pic între ei, apoi neamţul scoase nişte bani din borsetă, pe care îi schimbă cu alţi bani (româneşti, se pare), daţi de Eva, care păru a fi foarte încântată.

Asta să fi fost tot? Adam şi Eva îşi doriseră doar să obţină nişte mărci vest-germane? Cam mică miza pentru atâta desfăşurare de forţe. Trebuia să mai fie ceva. Poate o „chemare" pentru Eva în Germania. Unde să ajungă ulterior şi Adam. Sau poate ... Pe când Radu şi

Maria dezbăteau problema, cei trei strânseră tot şi plecară. Problema dispăruse şi nu mai putea fi rezolvată în lipsa unor informaţii suplimentare. Păcat!

A doua zi constatară că e deja duminică! Mai aveau două zile până la venirea amicilor. Oare ei vor fi de acord să facă plajă tot acolo? Era o situaţie nouă, totuşi. Una e să nu ştii pe nimeni de pe plaja de nudişti şi cu totul alta să fii alături de prieteni cu care te vei reîntâlni apoi mereu. Radu şi Maria discutară subiectul şi hotărâră că ei doi ar fi de acord.

Duminică seara se duseră cu autobuzul la cinematograful-grădină din Venus, unde rula „Incredibilele aventuri ale unor italieni în Rusia". Dezamăgire mare! Nu filmul (dimpotrivă! era o excelentă comedie ruso-italiană, cu multe momente reuşite), ci ambianţa. În jurul locurilor lor din grădină părea să se fi strâns un club al fumătorilor (ei doi nu fumaseră niciodată), iar copii se alergau printre scaune, în timp ce părinţii strigau la ei. Probabil această agitaţie apăruse şi pentru că filmul începuse la 8 şi jumătate, când încă era lumină şi nu se crease deloc acea atmosferă de mister a unei săli de cinema. Partea a doua a filmului putu fi urmărită în linişte, pentru că ţâncii obosiseră de atâta alergat şi acum dormeau în braţele părinţilor, iar aceştia, prinşi de acţiunea filmului, uitaseră să-şi mai aprindă ţigară de la ţigară. Una peste alta, o experienţă de nerepetat.

Luni dimineaţă făcură ultima plajă singuri, la locul „lor”, neştiind dacă vor mai veni acolo sau nu. Se gândeau cu regret că ar putea fi ultima dată în acel an.

*

Stabiliseră cu Grig şi Gina să se ducă ei la hotelul „Doina” din Neptun, luni, la ora 20, deci după masa de seară. Îi aşteptară în holul hotelului şi cei doi apărură punctuali. Toţi erau bucuroşi să se revadă şi, după îmbrăţişările de rigoare, porniră la plimbare prin Neptun, în direcţia Palatului lui Ceauşescu, unde pe marginea drumului era plantate cele mai frumoase flori din staţiune. Se spunea că Tovarăşa era mare iubitoare de flori. Grig şi Gina le povestiră drumul cu trenul, impresiile privind colegii de compartiment. Iar Radu şi Maria le descriseră programul lor din acea săptămână, fără să intre în amănunte, deocamdată.

La un moment dat, se opriră pe o bancă. Ştiau că Ceauşeştii nu veniseră la mare, aşa că securiştii de serviciu erau mai relaxaţi şi permiteau statul pe bancă chiar în zona aceea, din apropierea palatului prezidenţial. Grig deschise discuţia.

- Măi, dar arătaţi grozav, sunteţi bronzaţi la faţă, aveţi un aer de concediu, ce mai!

- În doar şapte zile v-aţi bronzat aşa de tare? Să ne arătaţi diferenţa la costumul de baie, interveni Gina.

Radu şi Maria se uitară unul la altul şi începură să râdă.

- Ce s-a întâmplat, ce am spus? se panică Gina.

- Nimic, râse Maria, doar că noi am făcut plajă doar la nudişti.

- Cum? interveni Grig, v-aţi băgat în ţarcurile alea penibile?

- Nu, nu la solarul „oficial”. Am găsit la nord de Olimp o plajă excelentă unde sunt doar nudişti.

Se lăsă un moment de tăcere. Era clar că Grig şi Gina digerau ideea. Apoi Gina se repezi.

- Excelent! Mergem şi noi acolo!

- Ce bine, replică Maria, nu ştiam dacă veţi fi de acord.

- Şi de ce n-am fi? sări imediat Grig, deşi entuziasmul lui nu părea grozav.

- OK! Aşa rămâne, mâine ne întâlnim acolo, concluzionă Radu.

- Doar să ne spuneţi exact unde, zise Gina.

Radu răspunse imediat.

- E simplu. Puteţi lua minicarul, care opreşte în dreptul hotelului vostru. Are capul de linie la hotelul „Banat”, ultimul din Olimp. De acolo se face spre nord o potecă, pe sus, pe mal, nu pe plajă. E o potecă romantică, printre tufişuri şi cu floricele pe margine. Mergeţi pe ea până la o râpă în mal, pe care se poate coborî pe plajă. De acolo vă întoarceţi un pic înapoi şi o să ne vedeţi, pentru că noi vom ajunge, probabil, mai devreme.

- Măi, Radule, dar ce poetic ai devenit! Auzi tu, floricele, râse Grig.

- Grig, s-ar putea să devii şi tu după ce o să mergi pe acolo. Mai vorbim, îi replică Radu.

Discuţia mai continuă pe alte subiecte, în special planuri privind ce ar putea să facă după amiezele.

A doua zi dimineaţă, Radu şi Maria ocupaseră deja locul cunoscut şi aşteptau cu nerăbdare venirea prietenilor. Care nu se lăsară prea mult aşteptaţi şi le făcură semne încă de sus, de pe mal. Grig şi Gina coborâră fără probleme şi îşi aşezară cearşaful chiar lângă al lor. Grig şi Gina se dezbrăcară şi se lungiră şi ei pe burtă, pentru necesarele momente iniţiale de plajă. Stăteau, în ordine, Radu, Maria, Gina şi Grig, deci cu fetele la mijoc.

Sigur că fiecare dintre ei trăgea cu coada ochiului la ceilalţi doi pe care nu-i văzuse niciodată goi-goluţi. Şi ce vedeau, le plăcea, fără îndoială. Erau două cupluri frumoase de tineri de 26 de ani! Şi mai interesant fu atunci când începură să se ridice în picioare, ca să intre în apă sau doar ca să se plimbe pe plajă. Se puteau cerceta mai bine. Maria şi Gina, una blondă şi alta brunetă, amândouă înalte şi suple. Maria, cu părul lung, pe umeri, şi picioare lungi, Gina, mai băieţoasă, tunsă scurt, cu torsul mai lung. Radu observă cu bucurie că formele Mariei erau mai generoase, mai pe gustul lui. Cât despre Radu şi Grig, Radu era brunet, longilin şi subţire, în timp ce Grig, cu părul castaniu, un pic mai mărunt, dar solid şi bine făcut.

După prima oră se studiaseră suficient şi încetară să se mai uite pe furiş unii la alţii. Doar Gina făcu excepţie,

apropiindu-se de Radu (erau amândoi în picioare) şi arătând cu degetul (totuşi, fără să o atingă) o cicatrice pe care el o avea aproape de zona inghinală, îl întrebă direct:

- Vai, Radu, ce-ai păţit aici?

- Ei, nimic, o operaţie de peritonită, pe la începutul anului al cincilea.

Maria interveni cu multă duioşie:

- N-a fost deloc „nimic", ai avut noroc atunci, ai scăpat ieftin, spuse Maria care acum ştia întâmplarea în toate amănuntele, pentru că întrebase şi ea acelaşi lucru atunci când văzuse cicatricea prima dată, ca soţie legitimă (se gândi ea, involuntar).

- Ei, aşa sunt eu norocos, atunci şi acum, replică Radu luând-o în braţe cu drag.

Imediat, intrară toţi patru în apă. Grig şi Gina recunoscură imediat că în apă e teribil de bine să n-ai nimic pe tine, mai ales că apa era destul de caldă, iar marea avea acele valuri mici, cu spumă, care fac deliciul celor cărora care nu sunt înotători versaţi. Cum erau ei.

- Dragilor, zise Gina, e grozav aici! Parcă suntem în Rai!

- Aşa am zis şi noi, exact acum o săptămână, replică Maria.

- Ei, marile spirite se întâlnesc, adăugă Radu, cu gura până la urechi.

La prânz, fiecare se duse la hotelul lui, stabilind să se întâlnească după masa de seară, pe la 7 şi jumătate, tot în holul de la „Doina" şi apoi să meargă împreună la un

restaurant. Grig şi Gina insistaseră să-i invite drept mulţumire pentru că le dezvăluiseră acel loc minunat de plajă.

Ajunşi în cameră după masa de prânz, Maria îl tachină pe Radu atunci când el îşi scoase complet hainele pentru duş.

- Vai, Radule, ce ai păţit? (întrebă cu ea cu un glas modificat ca să semene cu al Ginei şi pipăind cu degetul cicatricea lui Radu). Unde ţi-ai făcut bubiţa?

- Ştii prea bine că nu m-a atins (replică Radu râzând, înţelegând că ea nu e supărată, ci doar amuzată), iar Grig nu-şi mai dezlipea ochii de tine, parcă voia să te înveţe pe dinafară.

Ei bine, în asemenea condiţii cine ar mai fi putut să doarmă. Se întâmplă şi asta, dar ceva mai târziu...

Iar după masa de seară se întâlniră cu prietenii.

La grădina restaurant de lângă cinema erau multe locuri libere. Se aşezară la o masă, dar chelnerul veni foarte scârbit şi îi anunţă că nu serveşte bere fără mâncare. Era clar: cam toţi cei care veneau seara erau turişti, cam toţi se aflau după masa de seară (care intra în costul biletului, deci nu era ratată de nimeni), iar restaurantul voia să aibă o comandă serioasă, nu doar nişte beri. Inventaseră acea regulă ridicolă şi tocmai de aceea nu aveau aproape deloc clienţi. Nu le păsa, erau slujbaşi la stat, deci leafa le mergea indiferent de încasări. Tipic pentru o întreprindere socialistă! Nimic nu putea să-i clintească.

- Nici vin? întrebă Gina.

- Dacă luaţi o stică de „corăbioare” şi 4 porţii de caşcaval pane, se poate.

Se consultară scurt şi hotărâră că nu se pot pune cu un reprezentant tipic al comerţului socialist şi acceptară comanda, formulată, de fapt, chiar de chelner. Maria le spuse despre atitudinea turiştilor vest-germani aflaţi în concediu, constatată de ei la spectacolul cu „Liliacul” şi hotărâră să procedeze şi ei la fel, dacă vor putea, desigur. Aşa că primiră totul cu zâmbetul pe buze, trecând cu uşurinţă peste toate celelalte mizerii mărunte făcute de chelner. Iar atunci când la final veni cu nota de plată mult umflată (cum se spunea, adăugase şi data), Grig îi zise zâmbind:

- Bacşişul consideră-l faptul că nu-ţi verific nota.

Şi îi plăti exact cât scria acolo. Chelnerul nici nu deschise gura, dar se uită urât la ei. Era clar, nu aveau cum să mai vină acolo. Oricum, n-ar mai fi făcut-o!

În dimineţile următoare, programul fu acelaşi. Stat la soare, intrări dese în apă (cât era caldă, pentru că se auzea că urma să se răcească, ceea ce, din fericire, nu se întâmplă până la plecarea lui Radu şi a Mariei). Singurul element nou îl reprezenta aparatul foto Smena, adus de Radu pe plajă (îl primiseră cadou de nuntă, nu mai ştiau de la cine). Făcuseră poze şi cât fuseseră singuri pe plajă, dar cum era altceva, putea fi fotografiaţi şi împreună (pentru că înainte nu îndrăzniseră să roage vreun vecin necunoscut să-i pozeze). Aşa că se pozară toţi patru în cele mai diverse combinaţii de patru luaţi câte doi sau trei, pe nisip şi în apă. Gina îl întrebă pe

Radu cum vor putea scoate nişte poze atât de „decoltate” la un fotograf, dar Radu o anunţă că ei deja şi-au amenajat un mic laborator acasă (în hol, unde nu sunt ferestre spre exterior), au inclusiv un aparat de mărit (primit tot la nuntă, de la un prieten bun al tatălui Mariei). Gina fu promptă.

- Bravo vouă, jos pălăria! Asta-i pasiune pe termen lung, o să vedeţi! Mă rog, deocamdată merge şi Smena ăsta, dar trebuie să treceţi la aparate mai bune. Abia aştept să ne daţi şi nouă pozele astea!
- Gina, văd că eşti pasionată de foto.
- Explicaţia cea mai simplă e că am fost la cercul foto de la Palatul Pionierilor, de la Cotroceni. De fapt, sigur că a contribuit şi faptul că tata s-a preocupat mult de poze, Avem acasă tone de poze, albume nenumărate. Când o să veniţi pe la mine, sper, cât mai curând, vi le arăt.

*

În altă zi, Radu îşi aminti de cei pe care îi numiseră Adam şi Eva. Le povesti prietenilor ce observaseră ei şi îi întrebă ce cred despre scopul celor doi în intearcţiunea cu neamţul. Gina interveni, extrem de sigură pe ea.

- Mie mi-e clar! Eu sunt convinsă că cei doi nu sunt căsătoriţi. Ideea lor e ca neamţul să se căsătorească cu Eva, s-o ducă în Germania, acolo să divorţeze şi apoi, cumva, să-l aducă şi pe Adam acolo.
- Şi dacă neamţul rămâne cu ea? Întrebă Maria.
- Ei, atunci e norocul ei şi ghionul lui (replică Gina şi continuă). Am văzut multe astfel de cazuri, cu fete

căsătorite rapid cu străini. Noi, ca avocaţi, aflăm de toate pentru toţi! Mult mai multe decât aţi crede voi. Fetele alea, ajunse acolo, rămân sau nu cu respectivul, oricum, chiar după ani, dacă e amor mare la mijloc, unele reuşesc să-şi aducă prietenii lăsaţi în România.

- Doamne-Dumnezeule, eu n-aş face niciodată aşa ceva, interveni Maria, uitându-se imediat la Radu. Cum să-ţi părăseşti persoana iubită, pentru cine ştie cât timp, doar în speranţa că o vei putea aduce şi pe ea sau pe el pe Pământul Făgăduinţei? Unde nici nu ştii dacă te vei simţi bine, dacă vei reuşi să-ţi găseşti măcar un loc de muncă precum cel pe care îl ai aici. E prea nebuloasă toată situaţia asta.

- Nici eu, n-aş putea, evident! spuse imediat Radu. Tu Grig, ştii părerile mele, că am mai discutat subiectul.

- Cum ştii bine, Radule, nici eu! Nici prin minte nu-mi trece să fac un asemenea pas. Mai e şi ideea că trebuie să-ţi părăseşti părinţii, poate pentru totdeauna! Cum să faci aşa ceva?

Spusele lui Grig îl uimiră Radu, care îşi amintea cu totul altceva din discuţia lor pe acest subiect. Grig practic preluase argumentele lui. Oarecum surprinzător, Gina se arătă mult mai flexibilă.

- Eu nu ştiu ce aş face. Deocamdată nu se pune problema. Dar totuşi, când te gândeşti cât de bine e acolo, parcă nu merită să-ți iroseşti tinereţile într-o ţară atât de opresivă, cu comuniştii ăştia la putere. Aici e greu să faci orice, iar dacă ieşi din front, tovarăşii te troznesc imediat!

- Gina, cu asta sunt de acord spuse imediat Maria, dar eu cred că rolul nostru e să ne facem datoria aici, nu pentru conducerea ţării, pe care o dispreţuiesc şi eu, ci pentru milioanele de oameni simpli, care au muncit, unii dintre ei chiar şi pentru mine, ca să pot acum să predau şi să fac cercetare în domeniul meu. Iar eu nu-i pot răsplăti decât muncind aici, alături de ei, nu în Germania sau Franţa.

De unde începuseră discuţia întinşi pe burtă, acum stăteau toţi în fund şi discutau aprins. Subiectul părea să fie unul fierbinte. Radu era teribil de încântat constatând că Maria are exact aceleaşi păreri cu el şi că şi le exprimă fără oprelişti, cu voce tare şi clar („loud and clear"). Era tot ce-şi putea dori de la o parteneră de viaţă!

*

În aceeaşi zi, plecând de pe plajă, stabiliseră ca seara Radu şi Maria să vină la 7 şi jumătate în holul hotelului „Doina", unde Grig şi Maria îi aşteptau întotdeauna şi apoi să pornească cu toţii spre centrul Neptunului, unde erau principalele distracţii. Când ajunseră la ora fixată, constatară că prietenii încă nu coborâseră. Cum nu exista telefon în cameră, Radu o lăsă pe Maria în hol şi se repezi pe scări până la etajul al doilea. Bătu la uşă. Îi deschise Gina, goală-goluţă, ca pe plajă. Dacă acolo, cum toţi erau aşa, părea ceva natural, aici, goliciunea ei inducea o notă cu totul diferită. Primul gând al lui Radu fu că era superbă, semănând cu o statuie, probabil şi datorită pantofilor cu toc înalt, care îi lungeau

picioarele. În plus, îi sări imediat în ochi că acum era complet rasă, acolo jos, ceea ce întărea comparaţia cu statuia. Deloc intimidată, cu un gest larg ea îl invită să intre, spunând:

- Scuze! Grig abia a intrat la duş. Ştii, „a fost încurcătură" (aha, citat din Caragiale, deci ştia de preferinţele lui; sau poate că erau şi ale ei). Fă-te comod!

- Lasă, te aştept jos, cu Maria.

- Măi, dar voi chiar sunteţi inseparabili. Adăugă, zâmbind larg: Stai un pic şi cu mine, sunt convins că avem multe subiecte comune.

- Sigur, Gina, dar mai bine mă duc jos. Vă aşteptăm acolo.

Coborî repede scările, iar Mariei îi spuse doar că vin şi ei imediat. Ceea ce şi întâmplă după un sfert de oră, când plecară împreună.

Urmarea? A doua zi dimineaţă, atunci când Gina se dezbrăcă pe plajă spuse imediat:

- Ei, m-am tuns şi nu mă laud (zise ea, arătând cu un gest elocvent locul). Grig zice că aşa e moda acum.

„Mai degrabă te-ai ras", se gândi Radu, dar cu glas tare spuse doar, zâmbind spre Maria:

- Mie îmi place mai mult moda veche.

- Foarte bine, acum aveţi una după moda veche şi alta după moda nouă, răspunse promptă Gina, uitându-se semnificativ la Radu, care îi mulţumi în gând pentru că nu dezvăluise faptul că el aflase de ieri noutatea.

Trecură imediat la alte subiecte.

*

În seara de joi, 25 iulie, când pentru Radu şi Maria mai rămăseseră doar două zile de şedere, toţi cei veniţi cu un bilet ca al lor aveau în program o seară folclorică la „Popasul Căprioarelor”, o grădină mare de tot, construită special pentru a primi grupuri de turişti, aflată în capătul Neptunului dinspre Olimp, într-o pădurice. Întâi, Radu şi Maria se gândiră să renunţe şi să aibă alt program, comun cu Grig şi Gina, dar chiar prietenii îi sfătuiră să se ducă, oricum, era o ocazie unică să vezi aşa ceva.

Tot sejurul, Radu şi Maria stătuseră la masă cu doi domni din Maramureş, cam de 40-45 de ani, care veneau la masă cu pălăriuţe de paie, pe care şi le scoteau şi le aşezau pe jos, fiecare lângă scaunul lui. Nu foloseau deloc cuţitele de la masă, iar atunci când aveau ceva de tăiat, scoteau nişte bricege uriaşe, cărora le ziceau „cuţâtaşe”. Altfel erau simpatici, vorbind în dialectul lor maramureşan. Ei bine, cei doi aşteptau cu atâta bucurie acea masă de joi seara, încât Radu şi Maria se contaminară şi ei, mai ales că şi prietenii îi sfătuiseră să meargă.

Drept urmare, joi, la 7 seara, se prezentară la restaurant, iar colegii de masă, veniţi din timp, îi strigară, bucuroşi că au venit şi ei, aşa că stătură în aceeaşi formaţie ca de obicei. După cum se aşteptau, mâncarea fu din belşug, mult peste posibilităţile lor de îngurgitare, la fel vinul, care de altfel era excelent. Muzica, exclusiv folclorică, nu era deloc neplăcută,

solistele şi soliştii, de bună calitate. Deşi colegii de masă, mult mai versaţi în acel tip de muzică, opinau că ar exista alţi interpreţi mult mai buni, şi îi potopiră cu nume care pentru Radu şi Maria erau în majoritate necunoscute. De altfel, cei doi maramureşeni nu ratau niciun dans şi chiar erau foarte buni.

Prinşi de atmosfera de petrecere, Radu şi Maria intrară şi ei, la un moment dat, într-un brâu uriaş, care se învârti, printre mese, prin tot localul, apoi într-o horă enormă, cât tot ringul de dans. Se gândiră imediat că în fine se află şi ei în postura nemţilor şi încercară să se încadreze în mediul înconjurător, în care veselia era sentimentul dominant. Fură stimulaţi de un grup de străini, care nu erau nemţi, ci olandezi, dar nu existau deosebiri notabile. Râdeau mult, dansau cu foc şi se simţeau bine!

Pentru Radu, mare amator de cafea, punctul central fu cafeaua pregătită de un turc în vârstă, chiar în faţa lor, la nisip. Care chiar era excelentă, după cum recunoscu şi Maria, deşi ea bea cafea din an în Paşte, dacă nu chiar mai rar.

Ajunseră acasă după un drum lung pe jos, ceea ce le făcu foarte bine. Iar a doua zi constatară că nu avuseseră peste noapte probleme cu digestia, felicitându-se că nu mâncaseră tot ce le fusese pus în farfurie şi mulţumind celor de la restaurant că avuseseră alimente de bună calitate.

*

A doua zi dimineaţă, le povestiră pe plajă prietenilor impresiile de la petrecere. Grig şi Gina aveau şi ei, desigur, în biletele lor o seară folclorică, tot în penultima seară din sejur, dar la un restaurant pescăresc din Neptun, afla chiar pe malul lacului. Abia aşteptau să compare, la Bucureşti, cele două petreceri. Încă nu ştiau că asta nu va fi posibil...

În acea dimineaţă, se tot legănau cu ideea că mai e şi dimineaţa de mâine în care vor fi împreună, dar deja se instalase un sentiment de regret pentru că se despărţeau.

Spre plecare, atunci când fetele intrară împreună în apă, ţinându-se de mână, iar Radu le făcuse o poza din spate, Grig, aflat şi el în picioare, lângă mal, îi spuse lui Radu.

- Radule, fetele noastre parcă sunt nişte naiade care se îmbăiază!

- Aşa e! Arată atât de bine amândouă! Una blondă, cealaltă brunetă, aproape la fel de înalte, parcă ar fi două surori.

- Hai să-ţi spun ce mi-a zis Gina aseară. Eram după o partidă fierbinte, mă înţelegi, ea stătea rezemată într-un cot şi mă privea, fumând. Fumam şi eu. Şi atunci mi-a zis: „Ce-ai zice de o partidă în patru, cu Radu şi Maria?”. Întâi n-am înţeles, aşa că i-am răspuns mirat: „Pocher? Păi n-avem cărţi de joc!” S-a uitat la mine cu dispreţ şi mi-a spus pe un ton pe care nu i-l ştiam: „Nu te face că nu pricepi, să facem în patru ce am făcut noi acum în doi”.

- Grig, e o glumă, nu? Cum să-ţi spună aşa ceva?

- Ba nu e nicio glumă. A şi adăugat: „Lasă, că am văzut cum te uitai la Maria!" I-am replicat că uitatul e una, dar să propui aşa ceva e alta.

- Corect! Şi mie îmi place Gina, recunosc, dar nici prin minte nu mi-a trecut să fac un asemenea pas.

- Să ştii că a adăugat că ea vă place pe voi amândoi şi m-a ameninţat că se ceartă cu mine dacă nu-ţi spun ţie de propunerea asta. Chiar a zis în final: „De unde ştii că nu s-au gândit şi ei la asta?" Deci Radule, dată fiind ameninţarea cu cearta, eu nu vreau să rămân certat cu ea cât stăm aici. Din ce spui, e clar că voi nu v-aţi gândit la aşa ceva. Eu ţi-am spus, tu mi-ai răspuns că nu, totul e OK!

Tocmai atunci se întoarseră fetele din apă. Evident, Radu se uită cu alţi ochi la Gina, iar ea observă asta imediat. Îl luă imediat pe Grig de braţ şi le spuse celorlalţi doi că se duc împreună până la chioşcul unde se vindea bere, adăugând:

- Vă cinstim cu bere, cum ne-aţi spus că au făcut Adam şi Eva.

Radu rămase singur cu Maria. Era clar că amândoi erau tulburaţi. Radu deschise discuţia.

- Ţi-a spus Gina ceva?

- Da, ceva incredibil. A fost cât pe-aci să ies imediat din apă. Deci şi Grig ţi-a spus ţie.

- Da, dragă, şi l-am respins la fel de ferm. De fapt, să ştii că Grig a fost total împotrivă şi nici nu voia să ne spună.

- Păi Gina mi-a spus că el a fost cu propunerea, că mă place mult.
- Uite ce e, eu îl cred pe Grig. Îl cunosc de mult şi nu cred că ar face aşa ceva.
- Bun, deci nu mai discutăm subiectul, da?
- Sigur, Maria. E o tâmpenie, ceva de neimaginat.
- Bine, Radu, m-am liniştit. Să vedem cum reuşim să ne facem că nu s-a întâmplat nimic. Prietenia cu ei e valoroasă, n-avem alţi prieteni mai buni, ne simţim bine cu ei, dar va fi greu să trecem peste chestia asta. Ştii, e ca şi cum am fi căzut din Rai în Iad!
- Da, exact aşa simt şi eu, zise rapid Radu, pentru că cei doi tocmai veniseră cu berile reci.

Pe când ciocneau berea, Gina îi cercetă cu un aer atent şi, probabil, înţelese că discutaseră subiectul şi decizia lor fusese luată.

Hotărâră ca seara Grig şi Gina să vină la Olimp, Radu şi Maria invitându-i la un pahar de vin, pe terasa restaurantului „Amfiteatru".

Aşa şi făcură, la restaurant având apoi loc despărţirea între cele două cupluri de prieteni (oare mai erau? oricum, nu bănuiau că se vor vedea abia peste... mulţi ani), pentru că a doua zi dimineaţă Radu şi Maria trebuiau să iasă din cameră la ora 10 şi să-şi lase bagajele la recepţie. Voiau să mai facă doar un mic tur prin Olimp, fără să mai meargă la plajă, apoi să mănânce de prânz (ultima masă din bilet) şi, imediat după, să plece cu autobuzul la gară, trenul lor fiind la 14.30.

În tren avură timp suficient să discute situaţia pe îndelete. Amândoi sperau că vor putea fi prieteni în continuare cu Grig şi Gina, deşi aveau mari îndoieli. Ultima seară la restaurant fusese plăcută, dar discuţia lâncezise în multe momente, astfel încât, ca niciodată la întâlnirile lor, despărţirea fu cumva ca o eliberare! Sigur că îşi făcură promisiuni de revedere la Bucureşti, programe comune etc. Ambele perechi ştiau că va fi greu, dar încă mai exista un „poate, cine ştie”!

Cap. 12 La oaste!

Din motive obiective, după ce şi Grig şi Gina se întoarseră de la mare, nu mai apăru nicio oportunitate de a se întâlni cu Radu şi Maria. Aşa se întâmplă, cum aranjează câteodată Dumnezeu lucrurile care par încurcate.

În august, ba unii, ba alţii plecară din Bucureşti, iar pe 3 septembrie, Radu primi o altă scrisoare de la Centrul Militar Piteşti. Părinţii lui, care învăţaseră lecţia, o deschiseseră şi îi comunicaseră telefonic că trebuie să se prezinte în ziua de 12 septembrie trebuie să se prezinte ..... Ştia deja textul. Urma să primească un nou ordin de încorporare.

Sigur că la ora indicată se prezentă la camera deja cunoscută şi avu o mare supriză: ordinul de încorporare era pentru 23 septembrie (asta bănuia), la o unitate militară din Bucureşti (cum, chiar aşa?)! Întrebă care anume, dar căpitanul (acelaşi ca în martie) îl sfătui să se intereseze la orice unitate militară din capitală.

- Oricum, locuieşti în Bucureşti, deci e foarte convenabil. Nu ştiu cum de te-au repartizat aşa, dar ăsta e norocul tău.

Radu mulţumi în gând maiorului Puican şi plecă vesel spre casă, gata să împartă bucuria cu Maria. Mai rămânea să afle unde e unitatea respectivă. Îşi aduse aminte că există o unitate militară chiar pe linia autobuzului 108, cu care venea de la gară, pe strada Ho Şi Min. Coborî la APACA, traversă şi îl întrebă pe soldatul

de la poartă. Răspunsul fu prompt. E chiar asta şi se numeşte Şcoala de Ofiţeri în Rezervă pentru Transmisiuni! Aşa că Radu se sui în următorul 108 şi intră în casă cu vestea cea mare: va face armata chiar la colţul străzii lor! Şi la o şcoală de ofiţeri în rezervă! Maiorul (nu maurul!) îşi făcuse datoria!

Până pe 23 septembrie, Radu fu preocupat să termine tot ce avea de făcut la institut, astfel încât să lase toate lucrurile în ordine. Sigur că acolo era zilnic alături de Grig, dar discutau doar chestiuni de serviciu, sejurul lor comun la mare parcă n-ar fi existat. Radu şi Maria developaseră filmul de la mare şi măriseră toate pozele, când încă nu ştiau că Radu va pleca în armată, dar hotărâseră să nu le dea din ele lui Grig şi Ginei. Nu era un subiect de reluat.

De altfel, Grig părea destul de supărat tot timpul şi atunci când Radu îl întrebă ce are, îi răspunse că se tot cârâie cu Gina şi trebuie să vadă cum vor continua. Radu nu mai insistă.

În fine, îşi luă rămas bun de la colegi şi se prezentă în ziua de 23 septembrie, o zi superbă de toamnă, la unitatea de pe Ho Şi Min. Nu ştia pe nimeni. Nu era niciunul dintre colegii de la Electronică, oarecum normal, pentru că toţi făceau armata la Ploieşti. Dar erau băieţi simpatici, un grup mare de moldoveni, care terminaseră Fizica la Iaşi, un altul de ardeleni, din zona Clujului, câţiva olteni şi bănăţeni. Doar 2-3 bucureşteni, ca el, probabil tot pe baza unor pile, se gândi el. Desigur, în prima zi fură toţi tunşi scurt de tot şi

îmbrăcaţi în haina militară. Apoi se strânseră pe platoul unităţii, unde li se spuse că titulatura lor va fi aceea de elevi şi li se comunică repartizarea pe plutoane. Fiecare pluton avea un ofiţer responsabil, cel al plutonului în care era Radu fiind un tânăr locotenent, cu ochelari fumurii, care le fu de la început simpatic. Acesta îi aşează pe un singur rând, în funcţie de înălţime. Radu era al patrulea. Apoi le ordonă ca linia să se rupă în trei rânduri, astfel: primii trei să fie capetele rândurilor, cu cel mai înalt în dreapta, iar următorii trei să continue să se aşeze în spatele celor trei, tot aşa, cu cel mai înalt în dreapta. Şi aşa mai departe până la cel mai mic, un timişorean roşcat şi vorbăreţ, mai mare, cam de 30 de ani. Apoi spuse că primii trei, cei mai înalţi sunt şefii rândurilor, care se numesc grupe. Iar şeful grupei întâi (adică al treilea ca înălţime) urma să fie şi şef de pluton. Aşa că Radu se trezi în grupa a treia, în spatele celui mai înalt din pluton, un ardelean solid şi mare, de naţionalitate maghiară, cu care se împrieteni imediat. Aşa rămaseră timp de 6 luni, cu o singură excepţie. După primele zile de instrucţie, se dovedi că şeful grupei a doua, deci al doilea ca înălţime din pluton, avea o slabă coordonare a mişcărilor, cu alte cuvinte era complet nepotrivit pentru armată, darămite să fie şef. Aşa că, fără vorbe multe, fu schimbat de locotenent cu cel din spatele lui.

În prima seară, toţi ofiţerii stătură până târziu cu ei ca să-i obişnuiască cu folosirea ordonată a duşurilor. Fără multă vorbă, îi dezbrăcaseră pe toţi la piele şi îi

ţinuseră în rând, pe hol, până când cei intraţi la duşuri terminau, apoi urmau alţii şi tot aşa. Nu era deloc cald, seara, pe coridoarele înalte şi sumbre ale clădirii vechi în care erau dormitoarele, datând probabil de la începutul secolului, aşa că aşteptarea fu destul de neplăcută. Dar armata nu înseamnă vacanţă, ci şlefuire a caracterelor (cum urma să le spună mai târziu unul dintre profesori).

Prima lună fu dificilă, cu instrucţie zilnică, pe teren, undeva, la vest de cartierul Drumul Taberei. După masa de dimineaţă, ieşeau cântând, în formaţie, pe poarta unităţii, o coteau la stânga pe Ho Şi Min, apoi la dreapta, pe Bodnăraş. Adică urmau exact traseul lui Radu spre casă. La intersecţia unde era Electrotehnica, treceau cântând chiar pe lângă blocul lui, unde Maria se pregătea să plece la serviciu. Aşa că, după prima duminică, în care Maria veni în curtea unităţii ca să vorbească, ea ştia când trecea plutonul lui Radu (oricum, cântecul se auzea de departe) şi ieşea în balcon, încercând să-l vadă. După câteva astfel de treceri, chiar reuşi, iar Radu încercă să-i facă semne discrete cu mâna.

Armata e o instituţie în care mărimea contează. Şi nu doar în ceea ce priveşte stabilirea şefilor după înălţime, dar mai era ceva. Sigur că mersul la instrucţie se făcea cu toţi înarmaţi. Fiecare avea un automat la piept, dar cei din spatele plutonului, cei mai mici, erau nevoiţi să care în plus şi mitralierele, foarte grele şi incomode. Apoi mai şi erau apostrofaţi dacă rămâneau

în urmă. Lui Radu i se părea a fi un sistem incorect (deşi pe el îl favoriza), un fel de lege a celui mai tare şi mai mare. Dar nu se putea face nimic. Acest mod de gândire era bine implantat în mintea ofiţerilor.

Pe de altă parte, locotenentul lor se dovedi a fi un tip cu totul special. În primul rând, venea la unitate cu un Ford Taunus, în timp ce toţi ceilalţi ofiţeri, chiar dacă ar fi avut unii dintre ei maşini (Dacia, evident), nu le aduceau la serviciu. Aflară rapid că este fiu de general, aşa că practic poate face orice! În armată pilele sunt atât de puternice încât bat totul.

De altfel, locotenentul era plin de calităţi. Se dovedi a avea mult sânge rece şi a fi un excelent şofer. Cam începând din a treia săptămână de instrucţie, nu mai plecau pe jos din unitate, ci erau suiţi în camioane şi duşi undeva, mai departe, pe un teren foarte accidentat. Şoferii camioanelor erau soldaţi în termen, băieţi de 19-20 de ani, dintre cei care făceau armata doi ani. Într-o zi, şoferul camionului lor făcu o manevră imprudentă suind o colină, astfel încât camionul se înclină periculos, gata să se răstoarne. Locotenentul venea în spatele camionului, conducând Taunusul lui. Văzând pericolul, opri imediat, sări din maşină şi îi strigă şoferului să pună frână şi să sară din cabină. Se sui el şi, din 2-3 mişcări dibace, redresă camionul şi apoi opri pe un teren plat, în aplauzele elevilor. Deloc tulburat, se dădu jos şi îi spuse şoferului care se speriase teribil că nu-i nimic, dar altă dată să fie atent pe unde o ia. Sigur

că îşi câştigă multe galoane în faţa elevilor cu atitudinea de atunci.

În acea primă lună, o altă activitate intens pregătită de ofiţerii coordonatori fu concursul de coruri între plutoane. Fiecare pluton pregătea sub îndrumarea ofiţerului coordonator un set de trei cântece, iar unul dintre ele urma să fie prezentat, în ritm de defilare, în faţa unei comisii (cea care, de altfel, alegea din lista de trei care melodie să fie cântată). Se puncta atât calitatea interpretării, cât şi disciplina în mişcare. Sigur că plutoanele se fereau unele de altele, ca să nu se afle ce melodii pregătesc. Asta producea o mare emulaţie, despre care se considera că le este necesară băieţilor pentru a depăşi perioada grea în care se aflau departe de soţii, prietene sau rude.

Locotenentul plutonului lui Radu se dovedi din nou atipic. În locul bine cunoscutelor cântece ostăşeşti şi patriotice, el introduse în lista de trei „Marşul gloriei" din „Aida". Le dovedea elevilor că era şi un tip cultivat. Bineînţeles, comisia, sătulă să audă aceleaşi cântece mereu, alese chiar melodia compusă de Verdi (aşa după cum le prezisese locotenentul). O cântară cu mult foc, bătând cu putere pasul de defilare. Şi câştigară locul al doilea (din 12 plutoane), un mare succes. La anunţarea rezultatelor, locotenentul îi felicită şi le spuse că a aflat de la juriu că ar fi trebuit să le dea primul loc, dar ... nu se putea cu o astfel de melodie, nepatriotică, chiar străină. Totuşi, plutonul fu teribil de încântat!

Finalul manifestării prilejui încă o întâmplare hazlie. La defilarea tuturor plutoanelor, pe ritmul fanfarei aduse pentru această ocazie, ofiţerii responabili defilau fiecare în faţa plutonului propriu. Radu, care era rândul al doilea, observă cu stupoare că locotenentul lor începuse defilarea cu dreptul (pe tobă), în locul stângului şi aşa o ţinu greşit tot timpul. Când ajunseră în faţa tribunei, şeful şcolii, un colonel, chiar îi făcu semn locotenentului că pasul lui e greşit, ridicând, el, colonelul, piciorul stâng de două ori şi uitându-se crunt la locotenent. Dar acesta nu înţelese şi continuă la fel până trecură de tribună. Atunci, şeful grupei a doua, care era chiar în spatele lui, îl atenţionă discret şi locotenentul schimbă pasul, cu dezinvoltură. Nu-l tulbura nimic.

În fine, trecu acea lună grea şi depuseră jurământul. La următorul sfârşit de săptămână, putură în sfârşit să iasă din unitate. Radu ajunse rapid acasă sâmbătă după amiază. El şi Maria nu ieşiră până duminică seara, când se întoarse la unitatea din capul străzii, obosit, dar fericit!

După aceea, programul deveni mult mai lejer. Aveau dimineaţa 6 ore de cursuri, apoi, după masa de prânz, studiu după regulamente (adică ar fi trebuit să „tocească" regulamentele militare). Când colo, se întâmpla ca în caricatura pusă la gazeta de perete şi luată rapid din ordin superior, în care era desenat un elev dormind cu capul pe bancă, iar în faţa lui, un regulament cartonat, deschis şi pus în picioare, ca să-l

ascundă. Dedesubt scria doar „Studiu după regulamente”. Nici nu era nevoie de mai mult.

Seara, la 19.30, obligatoriu, toată lumea era la televizor, pentru telejurnal, apoi urmau masa de seară, careul de seară şi somn de la 21.30. Şi în perioada de instrucţie, stingerea era la aceeaşi oră, dar atunci băieţii cădeau frânţi, în timp ce acum, după puţina mişcare din cursul zilei, activitatea continua şi după stingere, dar fără lumina din tavan, ci pe bază de lanterne.

În decembrie, interveni o schimbare radicală. Se terminase noul local al şcolii, de pe strada Drumul Taberei (acolo unde acum este sediul Ministerului Apărării Naţionale). Aşa că timp de câteva zile avu loc mutarea de la un sediu la altul. Distanţa nu era mare deloc, dar tot erau necesare maşini de transport (cele ale unităţii, evident).

Noul sediu, nou-nouţ, în care totul era curat, caloriferele duduiau şi apa caldă curgea în permanenţă, părea un vis faţă de ce trăiseră în primele trei luni. Era chiar mai bine decât la un cămin studenţesc.

De anul nou primiră permisii mai lungi, de unde se întoarseră plini de viaţă şi bucuroşi că mai au mai puţin de trei luni de armată. Unii dintre ei ţineau cu străşnicie AMR-ul (Au Mai Rămas X zile de armată) încă din prima zi. Radu nu făcuse aşa, convins că zilele atât de asemănătoare ale armatei vor trece mai repede dacă nu le numeri stresat, zi de zi. Pentru el, armata fu o perioadă mai degrabă plăcută, fără probleme. Totul era să accepţi de la început ideea că, un timp, trebuie doar

să execuţi ordine, oricât de inepte ar fi. Şi oricum, era ceva era obligatoriu de făcut, de neevitat! Sigur, dacă ar fi durat mai mult de 6 luni, probabil că ar fi fost greu de suportat.

Fiecare pluton trebuia să facă pe rând, câte o zi, de serviciu pe unitate. Adică să asigure paza exterioară, la porţi, dar şi cea interioară, în diferite puncte ale unităţii. Când veni rândul plutonului lor, Radu fu între cei care trebuiau să asigure paza unei porţi de intrare în unitate, cea dinspre strada Drumul Taberei. Din stradă se mergea pe o alee lungă de 70-80 de metri, apoi, pe dreapta, era acea poartă la care făcea de gardă Radu. Schimbul lui era cel mai greu, între 12 noaptea şi 3 dimineaţa. Se întâmplase că în acea zi fuseseră manevre cu efective din unitate, care se prelungiseră mai mult. Ninsese şi se pusese un strat de zăpadă afânată. Unul dintre ofiţeri, un maior, considerat unanim ca cel mai scârbos, mereu nervos şi vorbind destul de urât cu elevii, stătuse mai mult şi pe la ora 1 voia să plece acasă. Se prezentă la poarta lui Radu, care, întrucât ninsese (de fapt, atunci tocmai se oprise), era încotoşmănat cu o şubă enormă, care îl acoperea aproape integral. Maiorul veni agitat (poate că se şi dresese cu ceva, în biroul lui, ca să se încălzească), îl luă tare pe Radu şi îi spuse pe un ton dur să deschidă dracului poarta repede! Lui Radu îi sări ţandăra. Îl ceru imediat ofiţerului să spună parola. Consemnul era că nimeni nu iese şi nu intră dacă nu spune parola. Deci Radu era perfect acoperit. Sigur că-l recunoscuse pe maior (cine nu-l ştia?!) şi că dacă acesta

i-ar fi vorbit frumos, i-ar fi deschis imediat poarta, mai ales că ieşea, nu intra. Dar comportarea lui agresivă îl făcuse pe Radu, fără nicio ezitare, să procedeze cât se poate de legal. Maiorul rămase efectiv cu gura căscată. În loc să spună parola, aruncă asupra lui Radu un potop de insulte. Atunci Radu procedă în continuare conform regulamentului. Duse fluierul la gură, suflă în el cu putere, apoi strigă:

- Caporalul de schimb, la poarta trei!

Acestea erau singurele cuvinte pe care avea voie să le scoată în faţa străinului, în afară de solicitarea parolei. Repetă de încă două ori fluieratul şi strigarea şi, în fine, din corpul de gardă, aflat la cca 70 de metri, veni în fugă colegul Pandele, caporalul de schimb, aranjându-şi uniforma în alergare.

Între timp, maiorul schimbă tactica şi încercă să-l facă pe acest elev obraznic să scoată măcar un cuvânt, adică să încalce regulamentul ca să-l poată reclama. Aşa că îi arătă nişte ferestre luminate de la un etaj al blocului de lângă poartă şi îi spuse cu o voce blândă:

- Măi frate, aştia nu au avut stingerea?

Totul pe un ton complice, ca şi cum ar fi vorbit cu un egal în grad. Radu nu spuse nimic şi îşi feri faţa din lumina felinarului, pentru că maiorul tot încerca să-l vadă mai bine.

Între timp, Pandele, cu ochii cârpiţi de somn, ajunse la poartă şi înţelese imediat situaţia. Fără să mai întrebe ceva, scoase cheia lui de la gât (avea şi el una), descuie

poarta şi îl invită pe maior să treacă, bâiguind tot felul de scuze. Maiorul plecă fără să mai scoată un cuvânt.

Istoria are un epilog. După doar 3 zile, lui Radu îi veni rândul să fie sergent de serviciu pe companie. Era tot o sarcină de 24 de ore, care putea fi uşoară sau grea în funcţie de cum se comporta ofiţerul de serviciu pe unitate din ziua aceea. Serviciul se prelua după prânz, la ora 14. Radu se alinie alături de ceilalţi sergenţi de serviciu ai companiilor. Când veni ofiţerul de serviciu pe unitate, înlemni! Era chiar maiorul, „prietenul" lui! Toţi colegii de pluton aşteptau să vadă ce va zice maiorul când îl va recunoaşte pe Radu. Surpriză totală: maiorul nu-l recunoscu, dimpotrivă se dovedi foarte puţin solicitant cu toţi sergenţii de serviciu şi nu-i chinui absolut de loc. Cei care ar fi vrut să vadă o confruntare, ceva, fură dezamăgiţi. Vorba replicii finale din „CFR"-ul lui Caragiale: „Nu mai ai nici un haz!"

*

Totuşi, armata îi mai rezerva o supriză lui Radu, chiar una majoră. La sfârşitul lui ianuarie, Radu se trezi chemat în biroul locotenentului lor. Cum se mai întâmplase (locotenentul văzuse că el e inginer electronist şi îl rugase să-i facă rost de nişte componente electronice, desigur, contra unei permisii; Radu i le adusese repede şi aşa obţinuse o permisie excepţională, de 5 zile), nu-şi făcu probleme. Se gândea doar ce ar putea să-i mai ceară. Când colo, locotenentul nu era singur. În birou, un civil stătea în picioare, cu faţa la geam. Când se întoarse, Radu constată că era Andrei.

Se îmbrăţişară, ca nişte vechi prieteni şi apoi locotenentul pretextă că are ceva de făcut şi îi lăsă singuri în birou. Radu, nerăbdător, deschise discuţia.

- Ce cauţi tu aici? Doar n-ai trecut la armată.

- Nici vorbă, Radule. Totuşi, undeva am trecut, o să-ţi spun. Dar lasă-mă s-o iau încet. Sunt tot la instituţia aia pe care tu nu poţi s-o suferi.

Gest de negare al lui Radu, speriat că se pot face astfel de afirmaţii în incinta unităţii. Andrei râse.

- N-ai nicio grijă! Biroul ăstuia e curat, nu ne aude nimeni. Pe Bobby îl ştiu de mult, suntem prieteni. Voiam să discut cu tine şi cel mai simplu a fost să-l rog să te cheme în biroul lui.

- Să ştii că Bobby, cum îi spui tu, e un locotenent foarte bun, iubit de toţi elevii din plutonul nostru.

- Nu-i nevoie să-l susţii tu, zâmbi Andrei, are pile suficiente, mai mari ca ale mele. Dar hai să trecem la subiect. În primul rând, te anunţ că m-am căsătorit. Asta a fost în octombrie, când tu nu puteai ieşi de aici. Altfel, te-aş fi invitat, să ştii, în fond şi tu m-ai invitat pe mine. Mă întreb dacă ai fi venit, dar asta e altceva.

- Poate n-aş fi putut, ca şi tine, nu-i aşa?

- Da, recunoscu Andrei, cam aşa. De fapt, la tine chiar ar fi fost imposibil. Să revin! Ne-am căsătorit cam forţaţi. Adina o să nască în iunie.

- Ei, felicitări, eşti primul dintre colegi care va avea unul mic.

- Da, probabil. Asta e prima noutate, a doua e că acum sunt căpitan şi m-am mutat la o altă direcţie, cea

externă. Mai mult, din martie voi fi şef de birou la o structură complet nouă, pentru care deja îmi adun oamenii. Vreau să-mi fac o echipă pe cinste, doar oameni în care să am încredere. Şi aici vine o întrebare pentru tine. Ai vrea să vii alături de mine? De fapt, nu-mi răspunde acum, mai am un anunţ important pentru tine şi abia după aia vei fi mult mai în măsură să-mi răspunzi.

- Andrei, eşti omul misterelor, zâmbi Radu. Bine, te ascult în continuare.

- Ei bine, la voi în institut e mare fierbere. Prietenul tău Grigore Petrescu a rămas în străinătate.

- În Franţa? nu se putu abţine Radu.

- A, nu! Deplasarea lui în Franţa a fost în octombrie. S-a întors, iar de Anul Nou a plecat într-o excursie la Viena, un grup foarte select, în care au intrat el şi prietena lui, Gina Prodan. Au mers şi ei pentru că erau de-ai noştri. Spun „erau”, pentru că au rămas amândoi acolo.

Radu încremeni ca trăznit! Chiar dacă relaţia lui cu Grig nu trecea prin cele mai bune momente (în principal din cauza Ginei), era puternic lovit de dispariţia prietenului, probabil pentru totdeauna, din viaţa lui.

- Cum Dumnezeu! Nu ştiam că s-ar fi gândit la asta. Dimpotrivă, era foarte preocupat de laborator, avea nişte idei pentru viitor, practic era mâna dreaptă a lui Ioachimescu, şeful nostru. Cum să dea cu piciorul la o asemenea poziţie?

- Radu, ştiu mai multe, dar nu ţi le pot spune. Reţine doar că, se pare, prietena lui este cea care a condus acţiunea. Deşi, hai să ţi-o spun şi pe asta, ea fusese infiltrată de noi în anturajul lui. Grav e că ea avea chiar grad! În concluzie, este o mare problemă la noi, de fapt, cam de-asta se înfiinţează acest nou birou. Gata, mai mult chiar nu-ţi pot spune.

- Andrei, cu dezvăluirile astea chiar că m-ai doborât. Trebuie să le diger un pic. Ştii bine, am fost apropiat de Grig Petrescu, cum să nu ştiu eu nimic despre ce are de gând.

- Radule, eu te cred că n-ai ştiut nimic. Dar, îţi spun de pe-acum, o să ai mari probleme în institut. Maiorul vostru Negoiu e un dur, nu prea crede în vorbe şi o să-ţi închidă orice portiţă de plecare în ţară. Mai ales că nu l-ai ajutat niciun pic. Oricât de bun oi fi tu profesional (şi ştiu că eşti bun), nu vei putea ieşi din ţară. În momentul ăsta, deloc. Peste câţiva ani, doar în Est. Sigur, dacă vei colabora mai strâns cu el, situaţia asta se poate schimba. Dar are oare rost să-ţi torni colegii, când venind în colectivul meu îţi asiguri deplasări nelimitate, practic oriunde.

- Da, dar în deplasări „de serviciu", la serviciul vostru, care, cum ştii, nu mi-e prea drag, ca să mă exprim eufemistic.

- Dragă Radule, cu mine, aici, poţi fi direct. Ştiu că nu ne iubeşti deloc. Bănuiesc şi de ce, pentru că ţi-am analizat în amănunt dosarul. Pe al tău şi pe al Mariei. De altfel, din punctul ăsta de vedere vă potriviţi prefect.

- Din ăsta şi din altele.

- Foarte bine, dar să revenim. Eu îţi ofer o poziţie tehnică în colectivul meu. Precizez TEHNICĂ. Vei avea de a face doar cu aparatura. Îmi trebuie un electronist bun, în care să am încredere. Tu îndeplineşti ambele condiţii. Formal, vei lucra tot la un institut de cercetări, unul al nostru, secret şi sigur că vei primi grad, salariu muuult mai mare, multe alte avantaje pe care nu le mai enumăr.

- Andrei, nu că aş înclina să-ţi răspund pozitiv. Dar, de dragul discuţiei, te întreb şi eu ceva. Zici că aş ieşi mult în străinătate. De unde ştii că nu rămân şi eu?

- Pentru că sunt absolut sigur că n-o s-o faci! Acum pot să-ţi spun. Toate convorbirile tale cu Petrescu au fost înregistrate şi eu le-am ascultat. Gina Prodan ne-a relatat şi ea discuţiile ei cu tine şi cu soţia ta. Mai am şi alte surse. Totul concordă! Voi doi nu veţi rămâne în străinătate! Încă un motiv serios pentru care tare mi-aş dori să te am lângă mine.

Se lăsă o tăcere mai lungă. Radu procesa tot ce aflase. Decizia lui era luată, dar se gândea, ca şi data trecută, cum s-o împacheteze mai bine. Îl ajută chiar Andrei.

- Radu, mi-e clar că acum, cum nu mai eşti singur, trebuie să te consulţi cu soţia ta. Nici nu e bine să mă refuzi acum, cum cred că ai de gând s-o faci. Poate că ea, ca femeie, îşi dă seama mai bine în ce situaţie eşti. Ştiu că v-aţi cunoscut într-o excursie în străinătate. Poate că ei nu-i convine să nu mai poată ieşi afară ani

de zile. Îţi repet, Radu, nici în Est! Şi nu glumesc! O să vezi asta, de altfel, foarte repede după ce te întorci la institut.

- Bine! O să vorbesc cu Maria. Cum dau din nou de tine? Ai tot telefonul ăla acasă?

- Nici vorbă, stau acum în altă parte. Dar nu mă vei contacta tu pe mine. Facem aşa. Îţi dau chiar mai mult timp de gândire. Pe 14 martie ţi se termină armata. Te întorci la institut şi afli oficial că Petrescu a rămas. Maiorul Negoiu te cheamă la el ca să-ţi frece ridichea. O să afli din gura lui ce are de gând. O să te convingi că nu te-am minţit. Dacă drept răspuns la cele spuse de el tu îi spui, atunci, pe loc, că vrei să vorbeşti cu căpitanul Grosu, el pune imediat mâna pe telefon şi mă sună pe mine. Te dă apoi la telefon şi stabilim cum ne întâlnim. E bine aşa?

- Sigur că da, Andrei! Facem cum zici.

Se despărţiră tot cu o îmbrăţişare, dovadă că Andrei încă mai spera, iar Radu încă nu voia să-l dezamăgească.

*

La primul sfârşit de săptămână petrecut acasă, Radu disecă în amănunt cu Maria discuţia lui cu Andrei. Bomba rămânerii în străinătate a lui Grig şi a Ginei rezolva cumva o problemă rămasă îngheţată la plecarea lui Radu în armată, dar ridica multe altele. Nu mai aveau o pereche la fel de apropiată. Sigur, asta se putea rezolva în timp. Mai grav era că gestul lui Grig îi bloca practic lui Radu perspectivele de promovare profesională. Doar dacă ... Dar amândoi refuzau cu

hotărâre ambele posibilităţi de deblocare a situaţiei: informator în institut sau angajat (cu grad!) la Securitate. Nu le rămânea decât să accepte situaţia lui Radu, de cercetător fără posibilităţi de ieşire din ţară şi pe cea a amândurora, cărora excursiile în străinătate le erau interzise. Chiar şi în Bulgaria! Sigur, mai era o mică posibilitate ca Andrei să fi exagerat şi discuţia cu maiorul Negoiu să infirme câte ceva din cele prezise, dar niciunul dintre ei nu credea sincer în aşa ceva.

Pe 14 martie 1975, aşa cum îi spusese Andrei, Radu termină armata, primind gradul de sublocotenent în rezervă. Avu un week-end liber cu Maria, în care nu mai trebuia să aibă în gând întoarcerea la unitate de duminică seara. Dar alte griji abia începeau.

*

Luni 17 martie fu primit cu bucurie de colegii de laborator, evident prima ştire care i se dădu se referi la rămânerea lui Grig în străinătate. Era pregătit, aşa că mimă suprinderea cât de bine putu.

Pe la 11 (programul începea acum la 8 dimineaţa), fu chemat de John, care avu o lungă convorbire cu el. Îi spuse că îl apreciază mult şi vrea să-i dea nişte sarcini noi, mai ales că a pierdut un electronist bun, cum era Grig. Discutară pe îndelete, Radu fiind încântat că John părea hotărât să se bazeze pe el.

Din păcate, miercuri spre prânz veni telefonul de invitare şi Radu se duse în camera de tortură. Psihică, desigur, dar totuşi tortură! Maiorul Negoiu îl primi

supărat gata. Pe un ton dur, îl luă tare. Ce diferenţă faţă de prima lor întâlnire!

- Ţinteş, ia loc! Ştii de ce te-am chemat, nu? Petrescu s-a dovedit a fi un trădător! Tu erai cel mai bun prieten al lui. Chiar dacă tu atunci erai în armată, imposibil să nu fi ştiut că are de gând să facă asta. Nu mi-ai spus nimic! Mai rău, de un an de zile, nu mi-ai spus nimic despre nimeni!

- Bine, dar 6 luni din astea am fost în armată.

- Da, şi în celelalte şase? Înţeleg că ai semnat hârtia la mişto, ai vrut să mă păcăleşti! Ei bine, o să regreţi asta! Să nu crezi că eu înghit aşa ceva! Eşti terminat! La fabrică o să ajungi!

Radu încercă să deschidă gura, dar Negoiu nu-şi terminase tirada, care mai continuă preţ de câteva minute, pe acelaşi ton. În fine, se opri şi îl întrebă scurt.

- Ce ai de spus la toate astea?

- Vă repet că n-am ştiut nimic. Cu Petrescu discutam despre fotbal, spectacole, chestii de-astea, încercă Radu să-l îmbuneze pe maior.

- Lasă că ştiu eu despre ce discutaţi. Te pun sub observare. Dacă în trei luni nu te dai pe brazdă, vor veni şi măsurile. Unele dure, să ştii.

După o scurtă pauză, Negoiu îl întrebă direct:

- Ai ceva să-mi spui acum?

- Nu! răspunse monosilabic Radu, care înţelese imediat că făcea aluzie la telefonul către Andrei. Dar el era foarte hotărât.

- Atunci poţi pleca! replică sec maiorul.

Zarurile fuseseră aruncate! Radu respinsese şi ultima ofertă din partea Securităţii.

Cap. 13 Reîntâlnirea

Suntem în octombrie 1988. Au trecut 13 ani şi jumătate de la ultima întâlnire cu eroii noştri. E momentul să aducem la zi povestea lor.

După discuţia neplăcută cu maiorul Negoiu, Radu înţelese repede că acesta nu glumise, iar prevestirile lui Andrei se adeveriseră întocmai. Deşi Radu se remarca în tot ceea ce i se dădea de făcut, fiind lăudat la fiecare raport de fază prezentat de el, era tăiat în mod sistematic de pe lista oricărei deplasări externe. Numele lui apărea pe publicaţiile colectivului la care lucra, fie ele comunicări la conferinţe sau articole, dar el nu putea să susţină vreo comunicare în străinătate, nici măcar în Est. Totuşi, nu fusese mutat din institut, cum îl ameninţase maiorul, care, de fapt, nu-l mai chemase la vreo discuţie. Nu mai avusese cum. Un nou eveniment deosebit contribuise, probabil, la asta. În luna mai, la două luni după discuţia lui Radu cu securistul, rămasese în Belgia un alt membru al laboratorului Alfa, Mihnea Lupaşcu, cel care, în august 1971, fusese intervievat de directorul Sburlea odată cu Radu. Acest nou „trădător" ar fi putut să însemne încă o bilă neagră pentru Radu, dar maiorul Negoiu nu mai apucă să-l convoace, pentru că fu mutat. Două rămâneri în străinătate în 5 luni erau totuşi mult prea multe pentru un institut de cercetări! În locul lui Negoiu veni, în iunie 1975, căpitanul Creangă, un ofiţer mai tânăr decât predecesorul lui. În toamna lui 1975, Creangă îl chemă pe Radu în biroul lui

de la etajul 3 și jumătate. Îi spuse pe un ton destul de calm că l-a luat în evidență și se așteaptă ca el să fie mai activ decât până atunci. Îl mai chemă încă o dată după 6 luni… În 1978, după alt val de rămâneri în străinătate, fu schimbat de un alt ofițer … care nu-l mai chemă deloc pe Radu.

Pe de altă parte, Radu încerca să nu se gândească deloc la mizeriile care i se făceau. Reuşise să omologheze 8 dispozitive, dintre care 5 erau deja în producţie la fabricile de profil. Strict profesional, era mulţumit. Realizările lui se vedeau, erau folositoare oamenilor. Iar viaţa de familie rămăsese la aceleaşi cote înalte. Maria născuse doi copii, un băiat în 1979, apoi o fată în 1981. Cum în primii 8 ani de după 1975 nu putuseră ieşi în excursii nici măcar în Est, cu banii strânşi din salarii (şi cu ajutorul părinţilor, desigur) reuşiră să-şi cumpere o Dacie, cu care cutreierau ţara în vacanţe. Destul de des se duceau la mare, atunci când găseau bilete prin ONT, de multe ori chiar la Olimp sau Neptun, unde plaja binecunoscută îşi păstrase pentru ei acelaşi farmec.

Aveau pasiuni comune care le umpleau tot timpul liber. Pe măsură ce viaţa culturală era din ce în ce mai politizată, nu mai urmăreau deloc televiziunea română, doar pe cea bulgară (după cum românii din Banat şi Oltenia se uitau la televiziunea iugoslavă sau cei din Ardeal, la cea maghiară). Împrumutau cărţi de la bibliotecile străine din Bucureşti (franceză, germană), unde urmăreau şi filme, dar mergeau şi la filmele de la

biblioteca americană, de la cea italiană sau chiar de la cea cehoslovacă (de pe bulevardul Dacia, vizavi de cea franceză)!

Se pasionaseră de fotografie. Începuseră cu filme alb-negru, dar curând trecură la diapozitive color. La început le dădeau la developat la un atelier de lângă Gara de Nord, dar apoi aflară că îşi pot developa singuri filmele, pentru că apăruse un set de soluţii de developat numit Diachrom, importat din Ungaria, care avea instrucţiuni de folosire suficient de clare. Deși procedura era complicată, de exemplu, între două treceri prin baia de developare trebuia făcută o expunere a filmului la lumina unui bec cu oglindă, foarte puternic, respectând cu stricteţe instrucțiunile reuşiră să obţină după developare diapozitive de cea mai bună calitate. Sigur că între timp acel Smena iniţial fusese înlocuit cu alte aparate foto, din ce în ce mai performante.

După ce ani de zile la rând încercaseră în van ca în concediu să ajungă în străinătate, cererile fiindu-le refuzate sistematic, în vara lui 1985, spre mirarea lor, reuşiră să plece într-o excursie în Cehoslovacia, cu servicii plătite, adică ONT le asigura cazarea în nişte hoteluri bunicele şi bonuri de masă. În principiu, la fiecare doi ani, ar fi putut să plece în astfel de excursii. Au făcut-o din nou, abia în 1988, la Budapesta. Deocamdată copii lor rămâneau cu bunicii, dar aveau de gând ca atunci când vor fi suficient de mari să îi ia cu ei.

Radu şi Maria avuseseră 14 ani frumoşi împreună, pentru că dragostea lor rămăsese neştirbită şi îi ajutase să treacă peste orice neplăceri. Care fuseseră multe, iar din 1980 încolo chiar din ce în ce mai multe.

Câteva cuvinte și despre Institutul de Cercetări Avansate, puternic lovit de măsurile aberante de „strângere a șurubului" apărute începând cu anii '80: în primul rând, tăierea importurilor de materiale și piese de schimb, până la imposibilitatea de a efectua experimente, întreruperea legăturilor cu lumea științifică prin tăierea deplasărilor sau a primirilor de delegații din Vest. Devastatoare a fost reducerea abonamentelor la revistele tehnice din Vest și renunțarea la achiziția de cărți, acestea fiind singurele surse serioase de informații științifice. Conducerea institutului urmărise an de an, încă de la înființare, cu mari eforturi, să mărească numărul de publicații și cărți cumpărate. Acum dispărea acest enorm sprijin pentru cercetătorii din institut!

În a doua parte a anilor '80, rămânerile în străinătate se împuținaseră, dar asta dintr-un motiv foarte simplu: delegațiile de serviciu ale institutului ajungeau doar rareori în Vest! În schimb, apăruse un fenomen nou: cererile de plecare definitivă din țară, cel mai adesea pentru „reîntregirea familiei". Obținerea aprobării putea dura ani de zile, iar respectivii cercetători nu puteau sa fie dați afară din slujbă pentru că, nu-i așa?, statul comunist nu avea șomeri. Așa că se găsise formula salvatoare: salariații care făcuseră cerere

de plecare erau cu toții mutați într-un colectiv separat, al „plecaților”, cum li se spunea neoficial (impropriu, pentru că ei nu erau plecați, ci doreau să plece), în care se simula cu spor activitatea. Era evident că mulți dintre cei aflați în alte colective ar fi vrut și ei să devină „plecați”, dar nu era ușor: trebuia să ai o rudă apropiată care să se afle deja în Vest sau să fii căsătorit cu o persoană care ajunsese deja acolo prin forțe proprii. În colectivul „plecați” erau exemple din ambele cazuri.

Desigur, colectivul respectiv se diminua prin plecările ce apăreau din când (era ceva paradoxal, ca urmare a plecărilor, rămâneau mai puțini „plecați”!), crescând apoi pe măsură ce alți cercetători depuneau cerere de plecare definitivă din țară.

*

În toată țara, condiţiile de trai deveniseră grele de tot, iarna era un frig teribil nu doar în locuinţe, dar, cam din 1985, şi în instituţiile de stat. Curentul electric se oprea, uneori programat, dar şi aiurea. Mâncare nu se găsea în magazine, practic mureai de foame cu banii în mână. Radu şi Maria se mai încălzeau în bibliotecile străine din Bucureşti, unde era multă lumină şi te simţeai protejat cumva de relele de afară. Sigur că era doar o impresie, dar îţi făcea bine. Aşteptările lungi la autobuze, frigul teribil din vehiculele de transport în comun, cozile uriaşe de la staţiile de benzină, toate astea măcinau psihicul oamenilor.

Sigur, situaţia era valabilă pentru toţi, dar unii, privilegiaţii regimului, aveau acces la case de comenzi

doar ale lor, condiţiile de trai pentru ei erau altele. Se ştia că pentru cuplul prezidenţial temperatura în încăperile în care trăiau era constantă, de 26°C, pentru că „Tovarăşul" nu suporta mai puţin de atât. În timp ce în casele celor de rând (chiar membri de partid fiind, dar nu din nomenclatură) temperatura era iarna de 13 sau 14°C! Uneori, dimineaţa, după câte o noapte rece, venind la serviciu (unde, desigur, încălzirea nu funcționa peste noapte), găseai apa îngheţată bocnă în paharul de pe birou. Toate astea nu sunt vorbe, ci lucruri trăite.

Uf!, m-am răcorit şi pot trece la continuarea povestirii!

*

Andrei era, desigur, între privilegiaţii despre care am vorbit mai sus. Cu o carieră de excepţie în DIE, ajunsese la gradul de colonel, la doar 39 de ani, în 1987. Avea şi o funcţie mare, dar nu banii erau principalul avantaj, ci faptul că viaţa lui era complet diferită de cea a oamenilor de rând. Era exact ce îşi dorise de mic! Soţia lui, Adina, îi făcuse o fetiţă foarte reuşită, care avea deja aproape 13 ani. Stăteau într-o vilă frumoasă, în Cotroceni, alături de părinţii ei. Colonelul Dobriţoiu se pensionase la doar 52 de ani, nu înainte de a-şi ajuta masiv ginerele să intre pe o traiectorie puternic ascendentă.

Să nu uitam nici de cuplul Grig-Gina. Oare ce se întâmplase cu ei între timp? Cei din ţară nu aveau cum să afle ceva, dar autorul poate trece cu uşurinţă cele mai impenetrabile graniţe, astfel încât îi pot aduce

cititorului toate detaliile dorite. Or, ce e mai plăcut decât ca tu, cititor, să ştii mai multe decât unii dintre eroii tăi! Ei bine, după 13 ani ei sunt tot împreună. Mă opresc aici, pentru că mi-am dat seama că e mult mai percutant pentru cititor ca despre ei să vă vorbească cineva care le cunoaşte bine viaţa lor cea nouă. Puţină răbdare, apare în curând.

Să ne oprim aici cu aducerile la zi. Pentru alte personaje ele vor fi mai scurte şi vor apărea la momentul potrivit. Acestea fiind zise, putem relua firul povestirii cu luna octombrie 1988. De ce tocmai atunci? Pentru că în acel moment se petrecu o reîntâlnire interesantă.

*

Radu începea al 18-lea an de lucru la ICA de pe poziţia de cercetător principal gradul II în laboratorul Alfa. Deşi nu el era adjunctul lui John, toată lumea ştia că şeful pe el se baza, el era mâna dreaptă, nu cel care fusese numit oficial adjunct. Radu era cel chemat la orice sfat tehnic la nivel de laborator, deşi nu avea nicio funcţie. Toată lumea ştia că „are dosarul prost", dar fiind un excelent specialist, nu puteau să-l dea deoparte.

Cum nu avea voie să iasă din ţară în delegaţii de serviciu, John îi oferea drept compensaţie toate deplasările în ţară pe care Radu şi le dorea. Astfel încât, în mod absolut natural, Radu s-a dus şi în 1988, ca în fiecare an, la Târgul Internaţional care se ţinea în octombrie lângă piaţa Scânteii, în uriaşul complex

expoziţional. Acolo veneau firme de peste tot şi John spera ca Radu să găsească ceva utilaje sau aparate care le-ar putea fi utile. Chiar dacă, în ultima vreme, nu exista valută pentru aşa ceva, dar John spunea mereu că trebuie să fie pregătiţi pentru orice.

Cum am spus, John îl promova pe Radu peste tot prin ţară, dar, după o discuţie cu securistul institutului, fu obligat să-i ataşeze, începând din 1985, pe un inginer abia venit atunci in institut şi în laborator, un băiat foarte simpatic, recomandat lui John chiar de căpitanul Creangă. Florin se comporta impecabil, nu-i puteai reproşa nimic, doar că Radu avea puternice suspiciuni că se ducea frecvent la etajul 3 şi jumătate. În principiu, lui Radu nu-i păsa. Nu prea avea nimic de pierdut.

Aşa se întâmplase şi acum, când Radu bântuia prin Târg, însoţit de inevitabilul Florin. Deodată, Radu se trezi în faţa standului firmei de la care ICA cumpărase în 1971 cele două instalaţii de depunere în vid. Iar acolo, pe un scaun, oare nu cumva stătea cineva cunoscut? Da, nu putea fi decât Franz Lehar în persoană! Chiar dacă acum purta mustaţă, devenise brunet şi părea mai suplu, nu avea nicio îndoială. Radu trase cu coada ochiului. Florin îl informă că tocmai văzuse o tipă superbă la un stand de pe culoarul paralel, deci nu remarcase reacţia lui. Radu îl încurajă să o abordeze, spunându-i că între timp el va cerceta standul din faţă. Florin, bucuros, se îndreptă spre tipa în chestiune, iar Radu se apropie de Franz. Acesta ridică ochii din ziarul pe care îl citea, se ridică în picioare, nu făcu niciun gest

prin care să arate că-l cunoaşte, îi strânse mâna şi îi spuse cu glas scăzut în engleză, fără să zâmbească:

- Parcă ne cunoaştem!
- Da, Franz, aşa e! Dar aici sunt cu un coleg care va veni imediat şi el (îi replică Radu în limba română).
- Am înţeles!

Franz răspunsese tot în română, trecând apoi în fraza imediat următoare la limba engleză şi prezentând fluent caracteristicile uneia dintre instalaţiile lor. La timp, pentru că Florin ajunsese deja în spatele lui Radu. Franz dădu mâna şi cu Florin şi, făcându-le semn că revine imediat, intră dincolo de un paravan, de unde se întoarse cu două cărţi de vizită, pe care le înmână celor doi. Mai vorbiră un pic despre diverse instalaţii, Radu îşi aminti că ICA mai cumpărase de la ei, Franz răspunse că e posibil, dar el nu a mai fost în România. Plecară repede, mai ales că alţi vizitatori îl abordară pe Franz.

În drum spre alte standuri, Florin se uită la cartea de vizită şi râse:

- Ai văzut cum îl cheamă pe tipul ăsta? Fritz Kreisler! Parcă era un compozitor cu numele ăsta!
- Bravo, Florin, aşa e! Nu te ştiam meloman. Dar ăla a murit de mult!

După ce terminară vizita, nu se mai întoarseră la institut, ci luară amândoi maşina 131, spre centru. La Universitate se despărţiră, Florin locuind în apropiere, iar Radu grăbindu-se să dea colţul înspre staţia troleului 90. Abia ajuns acolo, se retrase înspre zidul Universităţii, şi scoase din buzunar cartea de vizită primită de la

Franz. Ştia acum că pe ea scrie „Fritz Kreisler”, o întoarse pe dos, unde văzu, adăugat de mână: „BG, 18h”. Se sui în troleul 90 care tocmai intra în staţie, ajunse acasă şi îi povesti imediat Mariei toată întâmplarea. Amândoi înţeleseră imediat că era vorba de Biblioteca Germană.

În primul moment, ea îi spuse că i se pare o chestie periculoasă şi că poate ar fi mai bine să nu dea curs invitaţiei. Dar văzând că el este extrem de curios şi, practic, hotărât să se vadă cu Franz, Maria fu de acord că trebuie să se ducă. Totuşi nu se putu abţine să nu-i recomande să fie precaut şi, mai ales, să se gândească la viitorul copiilor lui.

La ora 18, Radu intra pe poarta Bibliotecii Germane, unde mai fusese de atâtea ori. Îşi luase cu el două cărţi împrumutate cu trei zile în urmă de acolo, pe care, evident, nu apucase să le citească, dar le avea ca acoperire. Dacă era ceva dubios, urma să spună că a venit ca să le returneze, iar dacă totul mergea bine, se întorcea cu ele acasă. Lui şi Mariei li se păruse a fi o acoperire plauzibilă. Tipa care împrumuta cărţile era la locul ei, o salută din cap (îl cunoştea, nu-i mai cerea de mult să vadă permisul la intrare) şi se îndreptă spre sălile cu cărţi. Spre deosebire de Biblioteca Franceză, la cea Germană aveai acces direct la raft. Aşa că Radu străbătu două săli şi, în a treia, îl zări pe Franz, la o masă, răsfoind un album de artă. Se aşeză lângă el, fără să-l salute şi spuse încet, în româneşte:

- Stăm aici?

- Radu, îmi pare tare bine să te văd. Stăm doar un pic, ca să nu bată la ochi. Apoi ieşim la plimbare.
- Franz! Sau să-ti spun Fritz?
- E bine Franz pentru că e chiar numele meu, celălalt, nu!
- Dar de ce ai vrut să ne întâlnim aici? Bibliotecara asta nu o să raporteze că ne-a văzut?
- Nu, pentru că e de-a noastră. Îţi explic mai încolo ce înseamnă asta.
- Atunci de ce nu rămânem aici?
- Pentru că ne pot vedea alţii, veniţi ca cititori sau, cine ştie...

Franz zâmbi semnificativ, apoi zise:

- Eu ies primul. Tu aştepţi 3 minute, apoi ieşi. Eu o iau la dreapta şi merg încet de tot.

Franz se ridică imediat şi ieşi. Afară se opri la avizierul de pe gard, care anunţa care e programul filmelor germane pe care Biblioteca le oferea celor interesaţi. Acolo erau seara mulţi gură-cască, avizierul fiind puternic luminat, spre deosebire de restul străzii. Apoi o luă agale înspre dreapta. Radu mai aşteptă exact 3 minute, apoi ieşi şi el, salutând-o din mers pe bibliotecară. Îl văzu imediat pe Franz, care încă nu ajunsese la intersecţia cu Iorga. Grăbi pasul şi apoi continuară plimbarea împreună, tot pe Henri Coandă. Franz deschise discuţia.

- Radu, avem multe de vorbit, aşa că intru direct în subiect. Eu fac parte dintr-un serviciu guvernamental britanic.

- MI6? Întrebă imediat Radu.
- Ce bine că ai citit „Bond”-uri! Da, cam aşa ceva. Eu conduc biroul de aici, una dintre sarcinile noastre fiind să-i scoatem de aici şi să-i ducem la noi pe specialiştii valoroşi care ne pot fi utili. Şi care nu mai vor să colaboreze cu un regim opresiv.
- Pot să pun şi eu întrebări?
- Sigur, ăsta e rostul discuţiei.
- Atunci prima întrebare ar fi dacă în 1972 erai în aceeaşi poziţie ca acum.
- Nu chiar. Eram doar un simplu funcţionar, subordonat aici altcuiva.
- Vorbeşti prefect româneşte.
- Da, sunt născut aici, chiar în Bucureşti, din părinţi nemţi, care au emigrat când eu aveam 17 ani, eram în penultima clasă de liceu. Am ajuns la Linz, unde aveam rude, am devenit cetăţeni austrieci. Am terminat liceul, apoi o şcoală superioară de Ştiinţe Politice şi am găsit un job în Anglia, la o universitate. Acolo m-am făcut remarcat şi am fost contactat de cineva, care mi-a propus să lucrez pentru ei. Am acceptat şi, cum aveau nevoie de oameni pentru ţările din Est, eu eram perfect pentru România. Am urmat nişte cursuri speciale de pregătire, unde am învăţat cât într-o viaţă de om. Prima mea misiune a fost chiar cea din 1972. Trebuia să iau legătura cu două persoane, ambele din institut. Acum îţi pot spune, una dintre ele era Dinulescu. Fusese deja contactat la o deplasare a lui în Vest, cumva era pregătit

pentru a pleca din ţară, eu trebuia să stabiliesc cu el detaliile.

- Ştii, eu te-am văzut ieşind din biroul lui.
- Da, ştiu!

Radu rămase un moment fără glas. Chiar se opri pe loc. Franz se opri şi el şi, cum ajunseseră la capătul străzii Henri Coandă, lângă casa care aparţinuse marelui savant, spuse:

- Hai să o luăm înapoi şi apoi la dreapta, pe Nicolae Iorga, spre Calea Victoriei.

Aşa şi făcură, mergând agale. Între timp, lui Radu îi revenise oxigenul, aşa că fu în stare să continue discuţia de unde o lăsaseră.

- Păi dacă ştii că te-am văzut, înseamnă că ....
- Da, Grig era a doua persoană din institut cu care trebuia să iau legătura.
- Deci el era de-al vostru?
- Pe-atunci, încă nu. Dar noi îl ştiam pe tatăl lui mai de demult, şi păstraserăm legătura cu el. Iar fiul avea aceleaşi păreri cu tatăl.
- Da, ştiu că tatăl lui a studiat la Oxford, înainte de război.
- Atunci a fost recrutat de noi. Un tip deosebit. A vrut neapărat să se întoarcă în România şi apoi n-a mai putut pleca. De fapt, n-a mai vrut. Zicea că e mai util aici. Şi a fost, să ştii. Inclusiv prin aceea că fiul lui a ajuns la noi.
- Înţeleg că atunci când ai venit în institut, ai discutat cu Grig şi l-ai recrutat.

- Aşa e! Conform planului iniţial. Să știi că mai aveam încă o persoană pe listă, dar cu care nu trebuia să iau legătura, doar să o observ. Și ăsta erai chiar tu!

- Ei, asta-i bună! De unde până unde?

- Simplu! Ai avut un coleg de clasă Mișu Steinberg?

- Da, îngăimă Radu, total surprins. Dar de unde…?

- El a emigrat în 1967, ducându-se mai întâi în Italia, de unde în toamna lui 1969 a ajuns la Londra. Acolo … a vorbit cu noi. Nu cu mine, cu un coleg.

- Cum asta? Din Italia nu s-a dus în America?

- Ba da, dar drumul trecea pe la noi. Ne-a dat o listă cu persoane care ar fi putut să fie interesante pentru noi. Oameni de calitate și fără legături cu comuniștii. Tu erai în capul listei. Când am pregătit venirea mea la București cu cele două instalații, am aflat de la Grig că tu vei fi omul din partea institutului. O întâmplare miraculoasă! Mi-am zis că e un semn! Apoi am discutat cu tine și m-am convins că neapărat trebuie să vii şi tu la noi. M-am gândit că va fi simplu, pentru că vei fi unul dintre cei doi specialişti din institut care ne vor vizita. Am aflat apoi de la tine că nu va fi aşa. Mai târziu, după ce mă întorsesem la Londra, Grig, care testase terenul, mi-a spus că n-ai deloc de gând să rămâi în străinătate. Ăsta e motivul pentru care mult timp, după trimiterea discului, nu te-am mai contactat!

- Sunt teribil de uimit de toată chestia asta cu Mișu și cu Grig. Dacă aș fi bănuit! Mă rog, nu știu ce-aș fi

făcut, dar … Să-ţi spun şi eu ceva, Franz. Am un fost coleg de clasă din liceu. Altul, nu Mișu.

- Da, ştiu de la Grig. Îl cheamă Andrei. Şi mai ştiu că l-ai refuzat când a vrut să te tragă spre ei. La fel, şi pe securistul de la voi. Şi ai făcut-o cu consecinţe serioase.

- De fapt altceva voiam să te întreb. Andrei mi-a spus atunci, în 1972, că Dinulescu era cu KGB şi ruşii au fost cei care l-au lichidat pentru ar fi vrut să facă pactul cu Securitatea română.

- Până la un punct e corect. Da, a fost KGB la mijloc. Dar Dinulescu cu noi făcuse înţelegerea (mai precis cu mine), nu cu Secu. Nu ştiu în ce măsură cel care l-a lichidat (între timp ai înţeles, probabil, era Gelu Stoian) nu fusese cumva înţeles cu DIE al vostru.

- Din ce spunea Andrei, părea că nu.

- Oricum, chiar dacă ar fi fost, nu-ţi spunea ţie. Iar pe atunci Andrei încă nu era la DIE (deci s-ar putea să nu fi ştiut nici el), abia în 1975 a ajuns acolo.

Ajunseră în părculeţul de pe Calea Victoriei, de lângă biserica Sf. Nicolae Tabacu. Franz propuse să stea un pic pe o bancă. Radu se tot chinuia să-şi dea seama ce ar mai fi avut de întrebat. Îşi dădea seama că era o ocazie nesperată şi că alta nu va mai avea.

- Ce a fost cu Gina? Andrei zicea că avea grad la ei.

- Aşa şi era. Dar uite că Grig a reuşit s-o convertească! Meritul lui, recunoscut de noi când au ajuns amândoi acolo. Poţi să-i spui „dragoste”, la femei totul e posibil.

- Şi ei ce fac acum? Mai sunt împreună.

- Sigur că da. Locuiesc lângă Londra. Gina (o tipă superbă, sper că eşti de acord) lucrează şi ea, la un cabinet de avocatură. Au un apartament frumos, n-o duc rău deloc. Băiatul lor are deja 9 ani, născut în Anglia. Nu au niciun fel de relaţii cu România, nici cu părinţii, nici cu foştii prieteni. Atunci, în 1974, când ei erau hotărâţi să plece, ar fi vrut să vă tragă şi pe voi afară. Dar voi nu v-aţi lăsat ispitiţi. Nici atunci! zâmbi Franz.

- Şi bulgarul de la Varna? Scuză-mă că sar de la una la alta. Translatorul bulgar era tot de-al vostru?

- Drept să-ţi spun, nu ştiu. Eu am vorbit şi i-am dat discul lui Dimitrov, tot translator, chiar unul important la ei. Bănuiesc că cel cu care te-ai întâlnit era din echipa lui Dimitrov.

- Iar de la Grig ştiai că mă duc la conferinţa aia.

- Evident! Cu el eram mereu în contact, nu pot să-ţi spun pe ce cale, cred că nici nu te interesează, de fapt.

Iarăşi câteva minute de tăcere. În fine, Radu spuse:

- Franz, mai am o singură întrebare. De ce ai vrut să te vezi cu mine acum? Crezi că situaţia asta din ce în ce mai gravă din ţară mi-a schimbat părerea şi aş putea să vreau să rămân la voi? Asta în eventualitatea în care aş putea să ajung acolo, ceea ce e destul de problematic.

- Radu, m-aş bucura să fie aşa. Dar nu cred că e posibil. Să zicem că pe tine te-am putea scoate de aici cumva. Dar soţia şi copiii tăi vor rămâne în România câţiva ani buni. Ai accepta tu o asemenea situaţie?

- De fapt, sincer, chiar dacă aş putea să-i iau acum cu mine, tot n-aş vrea să plec. Am atâtea de făcut aici. Mai sunt şi părinţii noştri, din ce în ce mai bătrâni şi bolnavi.

- Da, ştiu asta şi nu pentru ca să te extrag pe tine am venit. De fapt, între timp a mai apărut cineva din institutul vostru care ar putea ajunge la noi. Nu-ţi pot da numele lui pentru că încă nu e pregătit să plece. Dar trebuia să vorbesc cu tine pentru că tu ai un prieten foarte suspus care te va consulta în momentul în care omul nostru va fi pregătit să facă pasul. Sunt absolut sigur de asta. Rugămintea mea ar fi ca tu să-l ajuţi să plece, adică să-i spui lui Andrei ceva care să-l convingă că omul nostru nu va rămâne în străinătate. Ştiu că poate îţi cer mult.

- Nu, nu-mi ceri mult Franz! Poate aş fi gândit aşa acum 10 ani. Dar cele petrecute în ultima vreme mi-au arătat clar că aici este şi va fi din ce în ce mai greu să faci cercetare. Deja utilajele noastre gâfâie, nu mai avem voie să cumpărăm piese de schimb din import pentru ele, nu mai putem importa materialele absolut necesare. Toate importurile sunt tăiate. Dementul ăsta care are ambiţia să conducă tot ce mişcă crede că nu avem nevoie să importăm nimic. Şi asta doar ca să plătească datoriile imense, în valută, făcute de multe ori pentru proiectele lui meaglomane. E un om limitat şi care se dovedeşte criminal pentru industria noastră. Şi pentru cercetare, evident! Aşa că oricine vrea şi poate să plece are sprijinul meu.

- Mă bucur să aud asta şi îţi mulţumesc că mi-ai spus.

- Totuşi, probabil că ar trebui să ştiu despre cine e vorba înaintea prezumtivei convorbiri cu Andrei. Ca să fiu pregătit cu argumente valide atunci când îi voi susţine cauza acelei persoane.

- Aşa e! Cum ţi-am spus, deocamdată nu-ţi pot divulga numele. Dar la momentul potrivit, persoana îţi va da un semn limpede, ca să ştii că e trimisă de mine.

- Bine! Atunci aştept şi sper să se întâmple asta.

- Mulţumesc, Radu! Sper să ne mai întâlnim. Cine ştie unde şi când!

- Aşa e, Franz! Speranţa moare ultima!

Se îmbrăţişară, apoi Franz o luă înapoi, pe Nicolae Iorga, iar Radu, pe Calea Victoriei până la Palat, apoi la dreapta, în jos, pe Ştirbei Vodă, până la staţia lui 137 de la Sala Palatului.

Capitolul 14 Criza

În luna iunie 1989, Bucureştiul era la fel de plin de verdeaţă şi flori, precum mereu în ultimii ani, de parcă natura ar fi dorit să compenseze mizeriile zilnice pe care oamenii erau nevoiţi să le suporte. Iarna fusese groaznică, dar primăvara reuşise, ca întotdeauna, să le reaprindă speranţele.

Radu şi Maria îşi făcuseră deja planurile de vacanţă. În august se vor duce câte o săptămână, toţi patru, la Târgovişte şi Piteşti, apoi restul concediului şi-l vor petrece undeva, în România (probabil în Ardeal), tot împreună cu copiii. Cum anul trecut fuseseră doar ei doi la Budapesta (în condiţii foarte bune), doar anul viitor puteau spera la o ieşire turistică în afară, poate chiar toţi patru.

Sigur, Radu avea în perspectivă o deplasare de o săptămână la Varşovia, în octombrie, la un institut partener, dar ... nu era deloc sigur că va fi lăsat să meargă acolo. Urmăreau amândoi cu încordare, la ”Europa liberă”, situaţia internaţională, dar fără speranţe că în România se va putea întâmpla în curând ceea ce se petrecea deja în celelalte ţări „frăţeşti”. Polonia, Cehoslovacia, Ungaria, Bulgaria, ba chiar şi RDG, treceau prin momente de cumpănă, în timp ce la noi se pregătea un nou congres, care să-l realeagă pe cel care părea nemuritor. Degeaba apăreau tot felul de zvonuri privind bolile care l-ar măcina. Oamenii era pesimişti, nimic bun nu se putea întâmpla.

La institut se putea urmări, pe un caz particular, declinul din ce în ce mai accentuat al cercetării româneşti. Doar că nimeni nu avea chef de aşa ceva, în toiul luptei pentru acele mici, din ce în ce mai mici, importuri de materiale absolut necesare sau pentru promovarea unor propuneri de deplasări în străinătate (marea majoritate, în ţările socialiste), tăiate, de obicei, pentru motive aiuritoare. Şi totuşi, mulţi cercetători încercau să ţină steagul sus şi să împingă înainte proiecte interesante prin hăţişul birocratic şi inept.

Laboratorul Alfa era, desigur, un vârf de lance în această luptă, dar, tot mai des, John părea descumpănit, deşi făcea tot ce putea ca să nu arate asta. Doar Radu, ca cel mai apropiat colaborator, ştia cât de grea era încleştarea permanentă a lui John cu politrucii de la eşaloanele superioare.

Era de mirare că în aceste condiţii de austeritate mai existau cursele institutului, care îi transportau pe angajaţi la serviciu şi apoi acasă. De fapt, în acest mod se mai degreva transportul în comun din capitală, care era la pământ.

Paştele căzu foarte târziu, pe 30 aprilie, cu efectul pozitiv că a doua zi de Paşte fu totuşi liberă, pentru că era 1 mai! Parcă Dumnezeu voia să le arate necredincioşilor de la conducerea ţării că timpul lor se apropie de sfârşit. Deşi atunci, de fapt, nimeni încă nu bănuia aşa ceva.

Profitând de existenţa nesperată a celor două zile libere de Paşte, Radu şi Maria făcură din nou un turneu

pe la părinţi, împreună cu cei doi copii ai lor, George şi Cristina. Din Bucureşti plecară sâmbătă la prânz, cu Dacia lor, direct la Târgovişte, unde veniseră, încă de vineri, părinţii lui Radu, care erau deja pensionari. Merseră cu toții la biserică în noaptea de Înviere, apoi stătură împreună la masa de Paşte de duminică, ciocniră ouă roşii şi mâncară bunătăţi, bucurându-se că sunt o familie atât de unită!

Apoi programul comun continuă până luni dimineaţă, când Radu, Maria şi copiii se suiră în maşina lor împreună cu părinţii lui Radu şi ajunseră la Piteşti. Acolo stătură cu toţii la masă, iar pe la ora 4, Radu, Maria şi copiii plecară spre Bucureşti, cu bucurie în suflet şi în priviri!

Pe drumul de întoarcere se lăsă tăcerea în maşină, toţi fiind cu gândul la evenimentul cel mai important al timpului petrecut cu părinţii şi bunicii, care fusese desigur participarea la slujba de Înviere, impresionantă, parcă mai frumoasă şi mai plină de speranţă ca în alţi ani! În faţa bisericii Albe din Târgovişte (părinţii Mariei locuiau în apropiere) se strânsese enorm de multă lume, vremea era superbă, iar după 12 noaptea, vocile tuturor, puternice şi melodioase, răspunseseră la unison „Adevărat a înviat” acelui „Christos a înviat!” spus de preot de trei ori, unindu-se într-un cor impresionant, ca şi cum sufletele oamenilor încercau să formeze împreună o masă critică. Apoi, la sfârşitul slujbei de afară, plecarea spre casă desenase cu lumina lumânărilor trasee ramificate, asemănătoare crengilor

care tocmai creşteau dintr-un uriaş arbore. Lumina ajunsese astfel în casele oamenilor şi le încălzise sufletele cu speranţă!

*

Vineri 9 iunie, ca de obicei la sfârşit de săptămână, John discută înainte de plecare cu Radu, stabilind împreună ce trebuie făcut în săptămâna următoare. Când terminară lista de probleme, Radu îşi luă la revedere, John îi răspunse, apoi scoase o mapă mare de sub un teanc de hârtii şi i-o întinse fără un cuvânt lui Radu, care deschise gura să întrebe ce e, dar John duse un deget la buze. Atât!

Pe drumul spre casă, în cursa de Drumul Taberei, Radu avu tot timpul să cântărească vestea extraordinară: incontestabil, John era persoana! Imediat după ce intră în apartament, înainte de a-şi scoate haina, Radu deschise mapa şi găsi înăuntru un LP cu Donovan. Clar ca lumina zilei! Pe John trebuia el să-l ajute să iasă din ţară!

Maria văzu că era tulburat de ceva, aşa că se aşezară imediat la povestit. Copiii aveau lecţii de făcut, aşa că puteau discuta în voie. Radu mânca de prânz la institut, Maria, cu copiii, atunci când ajungea ea acasă, pe la 2, aşa că până la masa de seară mai aveau timp.

- Maria, îţi aminteşti de discuţia mea din octombrie cu Franz.
- Sigur, înţeleg că acum cunoşti urmarea.

- Exact! John mi-a strecurat la plecare un LP cu Donovan. Ştii, era pe lista verbală spusă lui Franz în 1972.

- Dar cum i l-o fi dat lui John?

- A, e simplu, în februarie John a fost la o conferinţă la Viena. Probabil că s-au întâlnit acolo. Sau Franz i l-a transmis atunci prin cineva, cum am păţit eu la Varna.

- Tot nu înţeleg, nu era mai simplu ca Franz să-ţi spună cine e persoana?

- Poate că da. Dar tu nu-l ştii pe Franz, lui îi plac gesturile spectaculoase! De când mi-a spus că voi primi un semn, m-am gândit că ar putea fi un alt LP. Şi apoi, probabil că discuţia de la Viena a fost decisivă. Deci probabil că s-au întâlnit chiar ei doi. Abia atunci a devenit clar că John chiar vrea să plece. Dar nu înţeleg ceva. Din câte ştiu eu, John nu are nicio deplasare în străinătate anul ăsta. La început de octombrie avusese o lucrare invitată la un simpozion de la Praga. Dar săptămâna trecută John a participat la o reuniune CAER, la Bucureşti, care a avut la sfârşit o masă festivă. Acolo a discutat cu directorul unui institut din Sofia, care fusese şi el invitat la Praga. Bulgarul i-a spus că simpozionul s-a amânat cu un an. Ştia sigur, vorbise la telefon cu organizatorii. O chestie ciudată amânarea asta, n-am mai auzit aşa ceva. În fine! Cert e că n-o să mai plece la Praga. Şi atunci?

- Cine ştie? Poate că pleacă în vacanţă, ca turist!

- Maria, eşti deşteaptă, ca de obicei! Asta e! Probabil că John s-a gândit că e mai bine să rămână afară la o deplasare ca turist decât la una de serviciu. În plus, poate rămâne împreună cu soţia lui!

- Să ştii că mi-a venit ideea de la Grig şi Gina. Şi ei tot aşa au procedat atunci.

- Da, pentru că atunci când nu te mai întorci după o deplasare de serviciu e grav de tot. Se consideră trădare de ţară.

- Bun, să zicem că ne-am lămurit. Dar ce trebuie să faci tu?

- Întrebare bună! Habar n-am! Cum pot eu să-l ajut pe John? Franz presupunea că Andrei mă va chema la o convorbire înainte de a-i da sau nu drumul lui John în acea deplasare. Dar o va face? Şi apoi, ce bază poate pune Andrei pe „recomandarea" mea. Ştie doar că i-am refuzat constant pe ai lui. Am şi pătimit din cauza asta.

- Are încredere pentru că ştie că eşti un om cinstit. Şi că nu aprobi rămânerile în străinătate. În plus, Andrei al tău se crede mare psiholog şi cunoscător de oameni!

- Da, ceva-ceva poate fi aici! Poate că Franz a mizat corect pe aroganţa lui Andrei.

- În concluzie, tu ar trebui să pregăteşti dovezi care să arate că John nu va rămâne afară. Dar întrebarea mea e alta: ai tu interes să-l ajuţi pe John să plece? Ştiu, i-ai promis lui Franz. Dar atunci nu ştiai despre cine e vorba.

- Exact la asta mă gândeam şi eu. Dacă John rămâne afară, noi ca laborator suntem terminaţi!
- Cine ar veni şef?
- Eu, în niciun caz nu! Sunt două persoane care îşi doresc cu ardoare asta. Oricare dintre ele ar fi pusă, va fi mai rău. Sau conducerea institutului poate pune şef pe cineva din alt laborator. Sau poate, pur şi simplu, să desfiinţeze laboratorul şi să împartă colectivul la alte laboratoare. Nu ştiu ce va fi. E o situaţie nouă pentru că până acum nu a mai rămas afară niciun şef de laborator.
- Îţi convine ţie aşa ceva?
- Deloc.
- Şi atunci, de ce să lucrezi la asta?
- Pentru că n-am ce face, bulgărele e pornit!
- Chiar nu înţeleg.
- Maria, uite cum văd eu situaţia. Probabil John a făcut deja cererea de plecare în concediu cu soţia. Securiştii sunt în cumpănă. Poate că bănuiesc ceva. Sau poate că acum nu se mai dau cu uşurinţă aprobări de plecare pentru turism afară.
- Radu, păi noi, cu dosarele noastre, am putut pleca anul trecut la Budapesta! E drept, lăsând copiii aici. Iar John nu are copii.
- În plus, era anul trecut! Cu totul altă situaţie internaţională. Nu vezi ce e în jur?
- Bun, spune mai departe!
- Neştiind ce să facă, Andrei mă cheamă şi-mi cere părerea. Să zicem că eu sunt neutru. Sigur, nu spun că John ar rămâne afară, dar nici nu aduc argumente că nu

s-ar putea întâmpla asta. Plecarea îi este refuzată. Asta înseamnă o bilă neagră la dosarul lui John. Un timp nu va mai ieşi nicăieri. Pentru că aşa funcţionează sistemul. Foarte probabil, va fi schimbat din funcţia de şef de laborator.

- Poate că nu! Spui că toata lumea e convinsă că e foarte bun. Atunci e nevoie de el şi nu va fi schimbat.

- Teoretic, ai dreptate! Dar acest blestemat sistem comunist nu funcţionează aşa! La ei nu contează eficienţa, ci politica! Între unul bun, dar nesigur politic şi unul slab, dar de încredere, îl preferă de departe pe cel slab. De ce crezi că s-a ajuns la falimentul actual? Pentru că ar fi promovat valori în poziţii cheie? Dimpotrivă! Toate nulităţile servile au ajuns sus, acolo unde decid viitorul milioanelor de oameni. Începând cu cel din vârf, care crede că se pricepe la absolut tot!

- Stai, nu te enerva! Acum înţeleg! Ai dreptate! Eşti într-o situaţie în care orice ai spune, tu ieşi prost. Adică şeful tău va fi în curând altul şi asta e un lucru rău. Întrebarea e dacă poţi să faci cuiva bine.

- Da, e un mod corect de a pune problema. Gândind aşa, aş putea măcar să-l ajut pe John să plece. Dar ce se întâmplă după aia? Dacă Andrei se prinde că l-am păcălit?

- Nu are cum, dacă argumentele tale sunt solide. Totul e să găseşti aşa ceva. Crezi că poţi?

- Nu mă ambiţiona, că sigur găsesc ceva, râse Radu.

- Dar să ai tot timpul în minte ceva: ai doi copii! Gândeşte-te la ei! Şi la mine, dragul meu!

- Numai la voi mă gândesc, să ştii!

În cele două seri care urmară avură program comun cu copiii, dar luni seara, pe când cei mici îşi făceau lecţiile pentru a doua zi, Radu îi prezentă Mariei planul lui de bătaie.

- Am găsit două chestii tari. În primul rând, simpozionul din octombrie, de la Praga, la care John are o lucrare invitată.

- Păi ziceai că se amână cu un an.

- Da, dar hârtia oficială încă n-a sosit. Dacă nu-i spunea bulgarul lui John, noi habar n-aveam. Iar John mi-a zis mie să nu spun nimic în institut până nu vine scrisoarea de la organizatori.

- Pare bună. Şi a doua?

- Asta, după părerea mea, e şi mai interesantă. O să zic că John are în pregătire un articol pentru o revistă tare de tot din Anglia, pe care îl scrie cu mine, i-a fost aprobat rezumatul extins şi ăia îl aşteaptă cu lucrarea integrală. Eu fac partea de încercări de durată, care se termină în septembrie, iar articolul vrem să-l trimitem imediat după aia. Deci John vrea sigur să se întoarcă pentru a termina şi trimite articolul.

- E ceva adevăr aici?

- Totul! Chiar fac nişte probe pentru dispozitive realizate de John. Şi chiar se termină în septembrie. Şi el chiar scrie un articol şi încercările mele i-ar fi utile pentru validarea teoriei. Doar că, dacă el pleacă,

probabil că tot va publica teoria lui, de acolo de unde va fi. Iar eu voi raporta doar încercările, eventual fără să fac referire la teoria lui, ci la alte teorii precedente. Deci nici munca mea nu se pierde, nici a lui. Dar mă întreb cine se poate prinde? Andrei? În niciun caz.

- Poate are un om la voi în laborator!

- Îl are sigur pe Florin, dar ăla e departe de subiectul ăsta. N-are cum să ştie despre ce e vorba.

- Bun, deci ai două chestii cu adevărat tari.

- Ba o mai am şi pe a treia. Exact ce-am discutat noi ieri. Eu nu am niciun interes ca John, prin rămânerea în străinătate, să nu mai fie la conducerea Alfa! N-am şanse să-i iau locul şi îmi pierd garantat sprijinul în institut, oricine vine în locul lui.

- Dragul meu, să ştii că ai gândit-o bine. Sper să nu fie „găuri" în această construcţie.

- Şi eu sper! Cu Dumnezeu înainte!

*

Radu nu avu prea mult de aşteptat! Joi 15 iunie primi telefonul prin care era convocat la etajul trei şi jumătate. În camera securistului era doar Andrei, care se sculă de la birou, se îmbrăţişă cu el, apoi se reaşeză la biroul, făcându-i semn lui Radu să ia loc pe scaunul din faţă.

- Radu, nu ne-am văzut de multicel.

- Da, Andrei, aşa e! Mai precis, de acum 14 ani şi ceva, când mi-ai prezis că dacă nu accept una dintre propunerile tale, s-ar putea să o duc mai rău.

- Şi am exagerat cu ceva?

- Deloc. Probabil că am avut noroc că maiorul Negoiu a fost mutat.

- Radu, eu am spus mereu că tu eşti băiat deştept! Ce rău îmi pare că n-ai vrut să vii în echipa mea! Aşa e, mutarea lui Negoiu a fost decisivă. Ca să zic aşa, „n-ai pentru ce”!

- Adică să-ţi mulţumesc ţie?

- Cam aşa ceva. Omul devenise cam vehement şi nu te plăcea deloc. Adevărul e că nici eu nu-l plăceam, a mai fost şi plecarea acelui Lupaşcu, după doar 5 luni de la Petrescu. Dar să trecem! Am venit azi pentru altceva.

- Are legătură cu ce se întâmplă prin lume? încercă Radu să simuleze o tatonare, deşi el ştia care era motivul întrevederii. Dar frumuseţea era să pară surprins.

Se uită atent la Andrei. Parcă mai slăbise, oricum arăta sigur de sine, mulţumit de ce realizase în viaţă.

- Totul e legat pe lumea asta. Ştii, aripa de flutur care bate şi se produce o furtună la mii de kilometri, pară întrebarea Andrei, care şi el constatase că în 14 ani Radu se împlinise, nu doar fizic, ci şi ca personalitate. Era mult mai calm, se stăpânea mai bine. „Va fi mai greu decât credeam”, îşi zise. „S-ar putea să nu-l mai citesc la fel de bine”.

- De fapt, vreau să-ţi cer sfatul într-o problemă.

- Mie, păi ai tu încredere în sfatul meu? se arătă neîncrezător Radu.

- Cum să nu! Ne ştim de atâţia ani. Întotdeauna am zis că noi ar fi trebuit să fim cei mai buni prieteni.

- Dar viaţa ne-a despărţit! încercă o glumă Radu, mai mult ca să vadă cum reacţionează fostul lui coleg.

- Chiar aşa! Tu râzi, dar eu chiar sunt convins de asta. Dar să n-o lungim, pentru că i-am luat biroul săracului Dumitrescu şi poate are de lucru. Treaba stă aşa. Ioachimescu al tău vrea să plece în concediu la Budapesta, cu soţia. Noi avem nişte îndoieli şi cam de-asta am venit eu la tine.

În strategia pregătită de Andrei, această venire a lui la Radu, ca la un înţelept în a cărui părere crede nesmintit era o piesă centrală. Spera ca astfel să deblocheze canalele de comunicare dintre ei şi să obţină un răspuns cât mai apropiat de adevăr.

- În plus, tu ştii că eu sunt contra rămânerii în străinătate, din principiu, şi crezi că dacă ar fi aşa ceva aici, ţi-aş spune imediat.

Andrei nu se putu abţine să nu constate că Radu părea să joace cât se poate de corect.

- Da, Radu, cam asta ar fi.

- Bine, dar cum să rămână cineva în Ungaria? Nu sunt ei de-ai noştri, ţară comunistă?

- În principiu, da! Dar în ultima vreme se întâmplă multe. Mai mult nu pot spune. Doar că ... e posibil!

- Bun. Dar de ce să rămână Ioachimescu tocmai acum, după ce în februarie a fost la Viena şi n-a rămas. Anul trecut a fost la Haga şi n-a rămas. El e cel mai plimbat cercetător din institut, tot timpul e în deplasări la conferinţe.

- Radu, hai să zicem că e o situaţie nouă, fără alte detalii. Întrebarea mea e: crezi, în principiu, că Ioachimescu ar putea să o facă?

- Răspunsul meu ferm e NU! Asta prin simplă impresie. Dar mă gândesc acum să-ţi aduc ceva argumente.

- Ar fi bine.

Radu ştia bine ce trebuie să spună, dar trăgea de timp ca să pară că trebuie să se gândească pentru a găsi ceva.

- Stai puţin, îţi vin chiar cu un argument legat de o deplasare. La jumătatea lui octombrie, John (scuză-mă, Ioachimescu) are o lucrare invitată la Praga, la cea mai mare conferinţă de profil. Se pregăteşte încă din martie pentru conferinţa asta, e important să se prezinte bine acolo. Cum să rămână chiar acum, n-ar mai putea veni la Praga, asta e clar, nu?

- Să zicem, aprobă Andrei. Recunosc, e un argument.

- A, şi ar mai ceva, chiar legat de mine. John (înţeleg că îi pot spune aşa, Andrei aprobă din cap) a trimis o intenţie de articol, asta înseamnă un rezumat extins, la o revistă din Anglia, una tare de tot. În articol, partea experimentală o fac eu şi va fi gata la sfârşitul lui septembrie. Rezultatele mele, când vor fi gata, se adaugă la teoria scrisă deja de John. Suntem în colaborare directă aici. Dacă rămâne, pierdem ocazia asta. Deci în niciun caz acum nu s-ar putea întâmpla ce crezi tu.

- Nu cred nimic, Radule. Recunosc, şi argumentul ăsta e tare, poate chiar mai tare ca primul.

- În plus, aş adăuga ceva. Cred că e clar că interesul meu personal este ca John să rămână în institut, ca şef la Alfa. Dacă el pleacă, eu îmi pierd mentorul şi colaboratorul principal. Poate înţelegi ce înseamnă asta în cercetare. Şi atunci, dacă n-am niciun interes ca el să plece, de ce l-aş ajuta să o facă?

Andrei făcu o pauză mai lungă, în care îşi prinsese capul între mâini şi se uita în jos, pe birou. Apoi se uită în ochii lui Radu şi spuse:

- Radu, m-ai convins. Cred că am aflat suficient ca să iau o decizie. Sper să nu fie una greşită.

- Andrei, nu am spus decât ce am ştiut. Dacă te-am ajutat să iei o decizie, mă bucur.

Andrei se sculă în picioare, îşi strânseră mâinile zâmbind şi îşi luară la revedere, apoi Radu plecă. Pe hol îi veni în minte ceva. „Nu ne-am mai îmbrăţişat, ca de obicei. Probabil că nu e total convins de cele spuse de mine. Vom vedea!”

Aşa şi era. Andrei rămase în birou, ridică receptorul telefonului şi avu o scurtă conversaţie. După 10 minute, în încăpere intră Florin.

*

Vacanţa de vară a lui Radu se desfăşură conform planului. Luni, pe 4 septembrie, la întoarcerea la institut, află imediat că John rămăsese în Ungaria, împreună cu soţia lui. Probabil de acolo trecuse în Austria şi, de acolo, ... mai departe. Unde oare? Nu se

ştia mai mult, dar se făceau tot felul de presupuneri. Ştirea era proaspătă, ajunsese în institut pe 2 septembrie. După 3-4 zile de la reîntoarcerea lui Radu, se anunţă că adjunctul lui John, Laurenţiu Creţu, era şef interimar al laboratorului Alfa, urmând ca un şef plin să fie numit în curând de conducerea institutului.

Prima acţiune după ce se aflase de rămânerea lui John în străinătate fusese să i se spargă seiful în care îşi ţinea toate documentele. Radu fu între cei doi martori care asistară la acţiune, întreprinsă de un locotenent de miliţie, asistat de un civil (Secu, bănuiau toţi). Toate documentele fură luate, sub semnătură. Totul era aranjat în perfectă ordine, grupat pe dosare şi bibliorafturi. Constatară că nu era nimic urgent, scrisori care să necesite răspunsuri la un anumit termen etc.

De fapt, uraganul provocat de fuga lui John încă nu se pornise pe deplin. Bolovanul se urnea greu, dar odată pornit nu se putea şti care vor fi consecinţele. Unii spuneau că Sburlea nu e deloc sigur de postul lui, alţii credeau că Borza va pica şi ea. Aşa se duse întreaga lună septembrie. De fapt, avizările prevăzute pentru sfârşitul trimestrului al treilea se desfăşurară normal, fără probleme, mecanismul birocratic funcţiona în virtutea inerţiei. Pe de altă parte, Radu află că deplasarea lui la Varşovia căzuse.

Îşi termină încercările de durată pe dispozitivele proiectate de John şi obţinu rezultate foarte bune. Deocamdată nu putea pune problema unei lucrări ştiinţifice, ci se pregătea doar pentru raportarea lor la

faza din decembrie. Toate temele lui John fuseseră preluate formal de înlocuitorul lui, chiar dacă nu era specialist pe probleme, dar colectivul de patru oameni (între care şi Radu) care lucra la acele teme îşi făcea treaba ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

Începând cu 1 octombrie, Laurenţiu Creţu, fostul adjunct al lui John, fu numit şef al laboratorului Alfa. Din punctul de vedere al lui Radu asta era cea mai bună soluţie dintre cele posibile. Laurenţiu, cu un an mai mic, avusese mereu relaţii foarte corecte cu Radu, deşi poate că păstrase în suflet o oarecare nemulţumire pentru că Radu era foarte apropiat de John, deşi el, Laurenţiu, era adjunctul! Dar nu arătase asta niciodată, spre cinstea lui!

Acum, ca şef proaspăt înscăunat, Laurenţiu avu o lungă discuţie cu Radu, concluzia fiind că Radu îşi va continua toate temele la care lucrase cu John, preluând şi atribuţiile de şef de proiect, până la terminarea lor. Deci un fel de avansare.

Nici nu apucă Radu să se bucure prea mult de noua lui poziţie în laboratorul Alfa, că primi o lovitură năpraznică.

Pe 13 noiembrie, într-o luni dimineaţă, era acasă, abia mâncaseră cu toţii, iar părinţii se pregăteau să plece la serviciu (Maria urmând să-i ducă mai întâi la şcoală pe cei doi copii), când se auzi soneria, apoi nişte bătăi în uşa apartamentului şi o voce care striga „Miliţia! Deschideţi!”. Copiii se speriară, Maria îi duse în dormitor. Radu deschise uşa. În prag erau doi civili,

însoţiţi de un miliţian în uniformă. Civilii îi arătară nişte legitimaţii murmurând ceva, Radu era atât de suprins încât nu înţelese nimic şi nu putu reţine niciun nume. Intrară toţi trei în hol, miliţianul îl legitimă pe Radu, apoi unul dintre civili scoase o hârtie pe care i-o arătă spunând:

- Sunteţi Radu Ținteș. Avem un ordin de percheziţie! O să chemăm doi vecini, ca martori.

Ceea ce şi făcură, fără prea multe vorbe. Percheziţia începu imediat, cu multă minuţiozitate. Era clar, căutau hârtii, nu altceva. Maria întrebă dacă poate trimite copiii la şcoală, la care miliţianul răspunse scurt:

- Numai după ce se termină percheziţia.

Timp de două ore, cât dură procedura, Radu stătu pe un scaun în sufragerie, iar Maria, în dormitor, cu copiii, care erau teribil de speriaţi. Nimeni nu scotea niciun cuvânt. Cei doi vecini se aşezaseră şi ei pe scaune, în sufragerie. Atmosfera era sumbră.

În fine, când percheziţia se termină, cei doi securişti făcură o listă cu nişte hârtii, considerate, probabil compromiţătoare, pe care le puseseră într-o mapă pe care o luară cu ei. Radu luă cunoştinţă de listă, semnând, la fel şi cei doi vecini. Înainte de a semna vecinii, unul dintre securişti îi spuse lui Radu:

- Dumneavoastră mergeţi cu noi. Doamnă, daţi-i nişte haine groase, nu se ştie cât va sta.

Maria nu începu să plângă, cum se aştepta Radu, ci foarte calmă îi făcu rapid o mică valijoară. Radu se îmbrăcă, îşi îmbrăţişă soţia şi copiii (abia atunci lacrimile

şiroiau pe feţele lor), luă valijoara şi plecă cu cei trei oficiali.

*

Radu fu suit în spatele unei dube care aştepta în faţa blocului. Bănuia despre ce era vorba. Văzuse cu groază în lista hârtiilor ridicate acea scrisoare de la Praga ce anunţa amânarea cu un an a simpozionului la care fusese invitat John. De ce Dumnezeu n-o distrusese? De fapt, nu-şi închipuise niciun minut că îi va fi casa percheziţionată! Asta putea fi o probă că l-a minţit pe Andrei. Altceva nu părea să-l incrimineze. Se gândi că ar putea pretexta că luase acea scrisoare din greşeală, de pe biroul lui John, odată cu alte hârtii. Oare găsiseră între hârtiile luate şi altceva? Greu de spus. Nu-i venea nimic în minte. Aşa trecură ore întregi, el fiind singur într-o celulă, nu ştia unde.

La prânz şi seara i se aduse de mâncare. Noaptea se culcă pe unul dintre cele două paturi din celulă, învelindu-se cu o pătură subţire.

A doua zi dimineaţă, marţi 14, după ce mâncă de dimineaţă, uşa se deshise. Era un militar în uniforma trupelor de securitate, care îi ordonă să iasă din celulă, apoi îl conduse pe nişte coridoare lungi şi întortochiate. În faţa unei camere, militarul se opri, ciocăni la uşă, din interior se auzi „Intră!”, militarul deschise uşa şi îi spuse lui Radu să intre. Era o cameră mică, cam cât celula lui, tot pătrată, cu o fereastră opusă intrării și cu o masă la care, de o parte şi de alta, se aflau două scaune. În dreptul ferestrei era un bărbat în uniformă, cu spatele.

După ce Radu intră, bărbatul se întoarse cu faţa: era Andrei! Şi era colonel de securitate!

Fără să-i dea mâna şi fără umbră de zâmbet, Andrei îi făcu semn să se aşeze. Se aşează şi el, apoi spuse:

- Radu, nu ne mai jucăm! Acum e treabă serioasă!

Radu nu răspunse nimc. Se uita calm, fără expresie la cel care îi fusese coleg şi prieten. Andrei reluă cu un ton sumbru.

- Situaţia s-a schimbat. Ne-ai minţit şi o să plăteşti pentru asta. Am aflat că l-ai acoperit pe numitul Ioachimescu ca să poată pleca.

- Nu-i adevărat, se apără Radu. Nu era în interesul meu. Ţi-am prezentat două motive pentru care eram convins că nu va rămâne. De fapt, eu sunt cel mai lovit de plecarea lui, dintre cei din institut. Ce interes aş fi avut să-l ajut să plece?

- Tocmai de aia n-am înţeles de ce ai făcut o asemenea prostie! Şi totuşi, ştim, de exemplu, că încercările experimentale făcute de tine nu au legătură cu articolul pregătit de Ioachimescu.

- Asta e o prostie, scuză-mă. Cine a putut spune aşa ceva?

- Cineva din colectivul vostru. Un om în care avem încredere.

- Da, ştiu, Florin. Dar băiatul ăsta e pe-afară, nu înţelege nimic. Dacă vă luaţi după el... Doar dacă a mai spus şi altcineva.

- Nu e nevoie. Percheziţia a găsit o altă probă incriminatoare. Conferinţa la care spuneai că

Ioachimescu abia aşteaptă să ajungă fusese de fapt amânată. Şi tu ştiai asta, pentru că la tine acasă am găsit scrisoarea care anunţa amânarea.

- Da, aşa e. Dar Ioachimescu nu a aflat de ea, pentru că, din greşeală, am luat-o eu. Nici el, nici eu n-o citiserăm. Era nedesfăcută. Am luat-o, din greşeală, de pe biroul lui, cu alte hârtii, chiar în ziua în care fusese primită, care era ultima lui zi înainte de concediu (oricum, atunci el avea deja viza). La hârtiile între care era scrisoarea nedesfăcută m-am uitat abia în ultima zi de dinainte de plecarea mea în concediu. Am deschis atunci plicul şi am văzut ce scria.

- De ce nu l-ai anunţat imediat pe Ioachimescu?

- Păi el plecase cu o săptămână înainte la Budapesta, nu mai aveam cum să-l anunţ. Mi-am zis că i-o arăt când ne întoarcem amândoi din concediu. Era suficient timp, conferinţa trebuia să fie în octombrie, nu începuse formalităţile pentru plecare. Şi mai e ceva: oricum, Andrei, când am vorbit cu tine, scrisoarea încă nu venise în institut.

Andrei nu răspunse nimic. Cântărea în minte ce ar fi de făcut. Apoi zise:

- Radule, trebuie să verific toate cele spuse de tine. Până atunci rămâi aici. A fost un denunţ la adresa ta, aşa că i-am dat curs. Dacă cele spuse de tine se confirmă, vei fi liber. Dar să nu ne grăbim.

- Andrei, sunt convins că adevărul e de partea mea.

*

A doua zi, Andrei veni de dimineaţă chiar în celula lui Radu. Avea cu totul altă atitudine.

- Să ştii că am verificat. Într-adevăr, scrisoarea a intrat în institut când ai spus. L-am întrebat pe noul tău şef şi mi-a confirmat că tu lucrai cu Ioachimescu la un articol pentru o revistă importantă. Şi că încercările tale erau esenţiale pentru articol.

Radu îi mulţumi în gând lui Laurenţiu, care poate nici nu-şi dăduse seama cât îl ajutase. Sau poate că da!

- Andrei, să ştii, eram convins că adevărul va ieşi la iveală.

- Da, sper că ăsta e adevărul. Acum trebuie să-ţi spun ceva. O pot face aici pentru că nu ne aude nimeni (şi făcu un gest semnificativ arătând pereţii). Luni începe Congresul. Azi e miercuri. Sper să pot face rapid formele ca să te eliberez. Situaţia e tensionată. Suntem sub incidenţa unui plan special privind Congresul. Dacă nu vei fi eliberat până sâmbătă, să nu te panichezi. Trebuie să aştepţi până după Congres. Adică o săptămână. Asta e! Ghinionul tău că s-a nimerit chiar acum.

- Andrei, înţeleg şi sunt convins că vei face tot posibilul să mă eliberezi cât de repede se va putea. Am o singură rugăminte. Daca poţi, dă-i, te rog, un semn Mariei. Probabil că nu ştie nimic de mine.

- Promit, mai spuse Andrei şi ieşi grăbit pe uşă.

Rămas singur, Radu se gândi: „I-am păcălit!" Nu ştia că piesa încă nu se terminase.

*

Ordinul strict secret al şefului Securităţii intitulat „Planul de măsuri privind FORUM 89” avea nişte măsuri draconice, aplicate în colaborare cu Armata şi Miliţia. Printre multe altele, interzicea eliberarea unor prizonieri politici înainte şi în timpul Congresului al XIV-lea al PCR (codificat de Securitate „FORUM 89”). Aşa că Radu a rămas în arest până pe 25 noiembrie, data terminării congresului. Când au intervenit alte ordine, care prelungeau perioada considerată critică.

Pe 29 noiembrie, Andrei îşi îndeplini promisiunea şi Maria primi la serviciu un telefon misterios. Un bărbat, care nu se prezentă, o anunţă că Radu e bine şi va fi eliberat peste câteva zile, să nu fie îngrijorată. Maria încercă să întrebe ceva, dar necunoscutul întrerupse brusc convorbirea.

Luna decembrie nu anunţa nimic bun. Conducătorul părea mai nemuritor ca oricând, gata de noi aberaţii pentru gloria proprie, cu totul indiferent la viaţă mizeră a supuşilor săi. Şi deodată apăru scânteia, care se transformă în vâlvătaie, astfel încât celebrul miting din 21 decembrie, din Piaţa Palatului, marcă începutul finalului.

Reverberaţiile se simţiră şi în locul în care Radu avea din ce în ce mai mici speranţe de eliberare. Începuse să creadă că Andrei l-a părăsit sau poate că fusese retrogradat, trimis cine ştie unde.

Când deodată, în seara zilei de 21 decembrie, larma din jur crescu şi Radu (care în continuare era singur în celulă, cel de-al doilea pat rămânând mereu liber)

constată că au fost aduşi noi deţinuţi. Chiar mulţi, după cum se auzea. În luna petrecută acolo, îşi ascuţise într-atât simţurile, încât era capabil să detecteze orice infimă modificare a protocolului zilnic.

Mai mult, mai târziu, în timpul nopţii, când un nou lot fu adus, uşa celulei lui fu deschisă şi încăpere păşi un tânăr slab, cu urme de lovituri pe faţă. După ce uşa se închise la loc în urma lui, Radu îl ajută pe tânărul rămas în pragul celulei să se aşeze pe patul rămas liber. Se prezentară şi în următoarea oră Radu fu pus la curent de Mihai cu toate evenimentele care marcaseră începutul unei schimbări profunde pentru ţară. Care schimbare încă nu era deloc decisă în acel moment. Cei doi discutară până dimineaţa, ascultând cu teamă zgomotele nopţii. Se temeau de represalii dure, mai ales după ce povestise Mihai, care fusese luat pe sus la Universitate, de la baricadă. Spre dimineaţă, aţipiră amândoi, osteniţi.

Dimineaţa, surpriză! Cum Mihai încă avea, în mod miraculos, ceasul la mână, constatară că se făcuse ora 10 şi niciun paznic nu apăruse. La 10.30, se auzi zgomot pe coridor şi celule care erau descuiate una după alta, cei dinăuntru fiind îndemnaţi să iasă.

- Sper că idioţii ăştia nu ne pun la zid!
- Se poate orice. Sau poate că vă mută în altă parte pe voi, cei aduşi în noaptea asta, opină Radu.

Nu apucară să vorbească mai mult, că uşa celulei se deschise şi un tânăr militar le făcu semn să iasă amândoi afară. Fără nicio vorbă îi conduse pe coridor

până la o poartă care dădea în curte. Acolo aştepta un camion cu prelată, în care se suiră alături de alţii. Imediat ce se umplu, camionul porni. Toţi erau speriaţi şi făceau cele mai sumbre presupuneri. Încercaseră fără succes să se lămurească unde sunt şi încotro merg. Atunci când camionul se opri, nimeni nu scoase o vorbă. Cineva dădu la o parte prelata şi spuse tare: „Sunteţi liberi!".

Beţi de fericire, coborâră toţi din camion, care porni imediat înapoi. Se aflau la marginea Bucureştiului, la capătul unui tramvai. După o scurtă aşteptare, în care încercară să se cunoască mai bine între ei, să-şi afle unul altuia telefoanele, se suiră cu toţii în primul tramvai venit şi plecară spre casele lor.

Era 22 decembrie 1989, ora 11.15.

Ceauşescu încă nu părăsise sediul Comitetului Central.

Epilog

Să facem un mic salt, până în ziua de duminică 27 mai 1990. Au trecut exact 24 de ani de la momentul în care cei doi absolvenţi de liceu avuseseră de optat pentru drumul ce-l vor urma în viaţă. Atât Radu, cât şi Andrei îşi urmaseră fiecare calea aleasă atunci. Este un moment bun pentru a consta unde au ajuns cei doi ... şi alţii!

Pe 15 ianuarie 1990, directorul Sburlea, rămas în continuare director şi după 22 decembrie 1989 (dovadă că fusese un şef bun), l-a numit pe Radu Ținteș şef al laboratorului Alfa, în locul lui Laurenţiu Creţu. Imediat Radu şi l-a luat adjunct chiar pe Laurenţiu, care nu era doar un specialist priceput, ci se dovedise a fi şi un bun coleg.

Andrei a dispărut o vreme, precum instituţia căreia îi aparţinuse. Drumul ales de el se închisese, poate tocmai din cauza faptului că ajunsese prea devreme, prea sus! Din 1 decembrie 1989 era în Cuba, ca ataşat militar la Ambasada României. În primele zile de după 22 decembrie se temuse să se întoarcă. Apoi, înţelesese că nu e niciun pericol, dar tot ezitase, neştiind de fapt încotro s-o apuce. Încă nu revenise în România pe 27 mai 1990.

Deja un cititor se întreabă: „Dar ce s-a întâmplat pe 27 mai, dată menţionată acum pentru a doua oară?” Trebuie să răspund imediat. Ei bine, atunci a avut loc o

întâlnire memorabilă între câţiva dintre eroii de până acum. Relatarea ei vă va oferi informaţiile la zi.

*

Suntem în ziua de duminică, 27 mai, după amiaza, la o grădină-restaurant din Herăstrău, aproape de Piaţa Aviatorilor. Aici i-au invitat Grig şi Gina pe Radu şi Maria, la o întâlnire după aproape 16 ani. Da, atât trecuse de la acea ieşire împreună de la Olimp, la unul dintre restaurantele de la „Amfiteatru".

Joi, pe 24 mai, pe seară, telefonul sună la locuinţa familiei Ţinteș. Răspunse Maria. Vocea de la telefon i se păru cunoscută. Era Grig, revenit în România împreună cu Gina. Îi invitau la o terasă din Herăstrău. Maria schimbă câteva cuvinte cu el, i-l dădu şi pe Radu la telefon, se consultară din priviri şi acceptară invitaţia. Grig nu se lungi prea mult la telefon, precizând că nu vrea să strice surpriza reîntâlnirii.

Aşa se face că cei patru se regăsiră la terasa din Herăstrău. După îmbrăţişări, se priviră cu atenţie. Fiecărui cuplu i se părea că ceilalţi nu se schimbaseră prea mult. În primul rând, nu câştigaseră aproape nimic în greutate. Sigur, e o diferenţă între 26 şi 42 de ani, dar nu teribil de mare. Erau două cupluri la fel de frumoase, de fapt cu o nouă frumuseţe, cea a vârstei mature, care uneori adăugă unor trăsături plăcute câteva imperfecţiuni care sporesc farmecul. Era cazul lor.

După ce chelnerul le aduse băuturile, ciocniră, apoi Grig îi rugă pe Radu şi Maria să înceapă ei povestirea.

- Bine, Grig, spuse imediat Radu.

Şi, în următoarea jumătate de oră (cu o pauză în momentul în care fură aduse cele comandate), completat perfect de Maria, care se străduia să îl ajute cu amintirile ei despre aceleași subiecte, le oferi prietenilor regăsiţi ceea ce cititorii noştri ştiu deja.

Grig şi Gina nu interveniseră deloc, ascultaseră cu atenţie, fără să pună întrebări. Radu termină povestirea cu relatarea succintă a celor întâmplate după 22 decembrie 1989.

- Amândoi am stat zile întregi, după program, în Piaţa Universităţii, uneori şi cu copiii, în speranţa unei schimbări pe 20 mai. Care nu a avut loc. Ştiţi şi voi, Duminica Orbului!

Imediat, Maria îl completă.

- A uitat să vă spună că pe 15 ianuarie l-au pus şef de laborator şi că acum a avut voie, în fine, să se înscrie la doctorat. Pentru că înainte trebuia să fii membru de partid ca să te poţi înscrie. Concursul pentru doctorat va fi în octombrie.

Se făcu liniște. Grig şi Gina erau impresionaţi de ce auziseră. Apoi Gina rupse tăcerea.

- Dragilor, sunteţi formidabili! V-aţi descurcat extraordinar în condiţiile alea groaznice! Şi fără să faceţi compromisuri. Mai mult, aţi fost nişte eroi, Radu a făcut puşcărie politică.

- Continuând tradiţia familiei, interveni scurt Maria.

Gina continuă:

- Da, ştim asta. Să ştiţi că suntem în admiraţia voastră! Ne faceţi să ne simţim prost pentru ce am realizat noi în cei 16 ani, în nişte condiţii de trai normal şi cu reguli corecte şi care se respectă.

- Ceva, ceva, mai ştim de la Franz, aşa că nu trebui să fiţi modeşti, răspunse Maria.

- Bine, hai să încep eu, zise Grig. Deşi nu voi avea, nici pe departe, atâtea de spus ca voi.

- Pentru că multe nu se pot spune? încercă o glumă Radu.

- Cam aşa, răspunse Grig, moale. S-o luăm cu începutul. La Viena, am mers la Poliţie şi am anunţat că solicităm azil politic. Ne-au băgat imediat în lagărul de la Traiskirchen. Lagăr, vorba vine! Un fel de cămin, alături de mulţi alţii, de toate naţionalităţile, majoritatea din lagărul socialist (ăla da, lagăr!). N-am stat mult. Cum probabil ştiţi, Franz ne aştepta. După o lună eram în Anglia. Acolo am primit imediat statut de refugiaţi, o casă bună într-un mic orăşel, Gina, un job ca avocat la Primărie. Noroc că vorbea excelent engleza. Iar eu ...

- A fost o perioadă mai grea, pentru că a trebuit să stăm separat. Grig a intrat în nişte cursuri intensive. Ne vedeam doar în week-end. Apoi, încet-încet, am reintrat în normal. Dar abia după câțiva ani. Asta însemnând că stăm împreună, chiar lângă Londra, dar lucrând amândoi în capitală. Ştiţi cum e la ei, trenul e de bază, aşa că naveta e uşoară. Cu diferenţa că eu am un job la o casă de avocaţi, iar Grig, e mereu pe drumuri, prin

toată lumea. A apărut şi Tom, care acum are deja 10 anişori. E de-o vârstă cu George al vostru.

- George e născut în octombrie ‘79.
- Iar Tom, în noiembrie ‘79.
- Deci am născut amândouă aproape în acelaşi timp, completă Maria.

Grig termină rapid povestea.

- Iar eu sunt funcţionar la Foreign Office, ministerul de externe. Mă duc acolo unde sunt trimis. De exemplu, acum, am venit aici, pentru cel puţin trei ani.
- Chiar aşa? se bucură Radu. Şi veţi sta amândoi la Bucureşti?
- Sigur că da. Până acum, am stat doar cel mult 2-3 săptămâni în străinătate, cu sarcini de rezolvat şi întoarcere rapidă. Acum e altceva, am fost mutat în alt departament, la mai bine, ca să zic aşa. Voi fi consilier al ambasadei noastre de aici. Gina şi-a întrerupt contractul cu avocaţii ei şi va deveni casnică.
- Cum n-am fost niciodată până acum, preciză Gina.
- Grozav, interveni Maria. Deci îl vom cunoaşte şi pe Tom.
- Iar noi, pe George şi Cristina, replică Gina. Sperăm să putem reînnoda prietenia noastră, adăuga ea cu un zâmbet trist.
- Sigur că da! răspunse imediat Maria.

Câteva clipe de linişte. Radu şi Maria procesau informaţiile primite. Radu rupse tăcerea.

- Grig, tot vreau să te întreb ceva. Să nu te superi!
- Nici vorbă, Radule, întreabă orice. Văd eu dacă îţi pot răspunde, încercă o glumă Grig.

Dar Radu rămase serios.

- Grig, nu-ţi pare rău că ţi-ai părăsit profesia? Tu erai un cercetător strălucit şi practic ai renunţat la tot ce realizaseşi până atunci. De fapt, odată ajuns acolo, de ce nu ai optat pentru o carieră în cercetare?

Grig răspunse imediat.

- Da, sigur că regret. Dar asta a fost alegerea mea. Am discutat mult şi cu Gina. Am ajuns amândoi la concluzia că aici va fi din ce în ce mai greu. Cum a şi fost, de fapt. Că regimul nu se va schimba pe durata vieţii noastre. În timp ce dincolo va fi altceva. Ştiam bine limba amândoi. Iar în ceea ce priveşte drumul de urmat acolo, da, poate că aş fi putut să încerc în industrie sau cercetare, dar … e greu când nu te ştie nimeni. Iar în ... (tuse semnificativă) ... domeniul ales, aveam legăturile deja făcute, viitorul asigurat. Aşa că pasul nu părea chiar atât de dificil.
- Şi a fost?
- A fost mai greu decât ne aşteptam. Dar nu la fel de greu ca aici, sunt sigur.
- Deci eşti de părere că a meritat.
- Greu de apreciat. Părinţii noştri au suferit mult. Din fericire, au supravieţuit şi i-am găsit în formă destul de bună. Tata era oarecum avizat, poate ştii (Radu încuviinţă din cap), aşa că pentru ei doi a fost mai uşor. Bine că nu aveam fraţi sau surori.

- Ştii că imediat după tine a plecat Mihnea Lupaşcu? A rămas în Belgia.

- Habar n-aveam! Ştii cumva ce a făcut pe-acolo?

- Să ştii că s-a descurcat chiar foarte bine. Este cercetător la un mare institut din Belgia, la Leuven. E şi profesor la Universitate. Am primit o scrisoare de la el acum, prin februarie. Vezi, el e unul dintre cei care aici erau ţinuţi la fund şi s-au realizat afară. Deci plecarea lui e perfect justificată, în sensul în care vorbeam noi, dacă mai ştii.

- Sigur că îmi amintesc. Dar am şi eu o întrebare pentru tine. Chiar mă gândeam de multe ori cum ai privit tu plecarea mea. Ca pe una justificată?

- Bineînţeles, Grig! Ţi-am spus de atunci că aşa îi priveam pe toţi cei care plecau. Fiecare avea motive suficiente. Aveam ceva de spus doar despre cei care erau privilegiaţi aici şi totuşi rămâneau acolo. Nu e cazul tău.

Maria simţi că trebuie să intervină şi să schimbe un pic registrul.

- Hai să ne gândim la viitor. Tom ştie româneşte, nu-i aşa?

- Sigur, interveni Gina. Perfect, doar vorbim în casă numai româneşte.

- Ce bine! Mă gândesc că ai noştri, chiar dacă au făcut engleză la şcoală, se descurcă mai greu.

- O să înveţe imediat dacă vor fi împreună cu Tom. Copiii deprind rapid limbile străine. Am văzut cum a

prins Tom engleza mult înainte de şcoală, jucându-se cu copiii vecinilor.

Grig interveni şi el.

- Fraţilor, doar suntem români! Păi noi stăm de vorbă de (se uită la ceas) o oră şi jumătate şi încă n-am bârfit pe nimeni? Vă rog, „la cestiune”!

Radu intră imediat în joc şi aduse în discuţie un personaj cunoscut tuturor, chiar dacă doar el îl cunoştea personal.

- E momentul să vă vorbesc despre amicul Andrei. Îl ştiţi cu toţii. Ultima oară m-a vizitat în celulă şi a promis că face tot posibilul ca să mă elibereze repede. Se pare că n-a reuşit.

- Măcar m-a anunţat ce e cu tine, interveni Maria.

- Da, probabil că el a fost. N-avea cine altcineva. Ei bine, acum două zile am aflat de ce nu m-a putut scoate imedit. Am primit o vedere din Cuba. În care Andrei, fără să se iscălească, scrie doar atât: „Salutări din Cuba, unde sunt din 1 dec. O să revin, dar nu imediat.” Sigur, s-a bazat pe faptul că îi cunosc scrisul. Deci a fost trimis acolo şi n-a apucat să mă scoată din închisoare. Dar întreb şi eu, de ce atâta secretomanie, domnule? Păi acum cică am fi liberi. Şi atunci? De cine se fereşte?

- Ei, râse Grig, s-ar putea ca el să ştie mai bine. Deci omul e acolo şi încă nu s-a întors. Înseamnă că se cam teme. De colegii lui, evident. Că de alţii, n-are de ce. Dar vreau eu să adaug ceva despre acest Andrei al tău.

- Al meu, vorba vine, râse Radu.

- Evident. Știu că mai de mult mi-ai vorbit despre ce-ți spusese el, anume că viețile voastre au devenit niște paralele inegale.

- Da, Grig, ca la proba feminină de la gimnastică.

Gina interveni imediat.

- Adică două bare de înălțimi diferite. Ei bine, atunci tu, Radu, crezi că ești pe bara de sus sau pe cea de jos?

- Eu zic că sunt pe cea de sus. Andrei, desigur, gândea invers, mi-a și spus-o atunci! Acum, nu mai știu. Poate că și-a schimbat părerea.

- Dar dintre noi doi, Radu, care o fi pe bara de sus, tu sau eu? Interveni zâmbind Grig.

- Chiar nu știu.

- Poate că cele două paralele ale voastre sunt la aceeași înălțime, ca la proba de gimnastică a băieților, interveni Maria.

- Bun răspuns, diplomatic, punctă Grig. Dar altceva voiam să spun când am adus vorba de acea comparație a lui Andrei. De fapt, important e momentul în care alegi o cale sau alta. Că sunt paralele sau se intersectează după aia, asta se va vedea. Dar momentul alegerii e decisiv. Mi-a venit asta în minte când am vizitat Rothenburg. E un orășel minunat, în Bavaria.

- Vi-l recomandăm cu căldură, spuse Gina.

- Acolo, reluă Grig, este o bifurcație interesantă a unei străzi principale. Drumul din stânga urcă un pic, iar cel din dreapta coboară mult.

- A nu se citi în cheie politică! De fapt noi credem că Stânga coboară mult, adăugă Gina.

- Evident, interveni Radu. Oricum, comparația e interesantă și am reținut-o. Dar hai să-l lăsăm pe Andrei. Acum spuneţi-ne voi ce face Frantz?

- Frantz e bine, zise Grig. De când a vorbit cu tine în octombrie, nimic nou. Ca funcţie pentru el, pentru că altfel, sunt multe de spus despre activităţile lui. Sper să le aflaţi de la el. La ora asta e la Londra, dar va veni în curând la Bucureşti.

- Face naveta Bucureşti – Londra, râse Maria.

- Cam aşa ceva, probabil că acum va sta mai mult aici. Fără să intru în detalii, e mare de tot acum. Şi-a întărit poziţia.

- De John am aflat că e bine. Prin ianuarie, am primit de la el o lungă scrisoare în care începea cu mii de mulţumiri pentru riscurile pe care mi le-am asumat şi care m-au dus de fapt la puşcărie.

- Eu nu ştiu nimic de el, zise Grig. Doar că a ajuns în State, dar nu ştiu ce face.

- E în departamentul de cercetare al unei companii din California. Cu şanse de a se muta la alta, şi mai mare, pe o poziţie şi mai bună, din câte mi-a spus. Normal, cum l-au văzut îndeaproape „capitaliştii veroşi”, au și pus laba pe el!

Grig continuă interogatoriul.

- Şi alţii din institut?

- Sburlea e tot director, în schimb Borza a plecat în minister, se vorbeşte că va ajunge şi ea undeva, în străinătate.

- Era tare! Normal că vrea mai mult.

- Miţa e şi ea bine, chiar foarte bine! A rezistat după Revoluţie ca şef la Omega, ba chiar colectivul ei a devenit laborator. Soţul ei a fost promovat ministru adjunct la ministerul nostru.

- Deci el era într-adevăr un „James Bond", cum ziceam noi, râse Grig.

- Probabil!

Fetele se cam plictiseră de discuţia despre institut şi începuseră în paralel o altă discuţie, despre viaţa din Bucureşti. Maria o dăscălea pe Gina despre cum s-ar putea descurca mai bine într-un oraș care se schimbase mult în ultimii ani. O întreba unde vor sta, mă rog, tot felul de amănunte casnice.

Era clar că obosiseră cu toţii şi întâlnirea se apropia de sfârşit. Grig pretextă că se duce într-un anumit loc şi plăti consumaţia, departe de ochii celor doi invitaţi. Apoi reveni şi îi anunţă că masa a fost din partea restaurantului. Glumă la care chelnerul, mulţumit de bacşiş, venit zâmbitor în urma lui Grig, aprobă din cap, cu gura până la urechi.

Şi aşa, într-o atmosferă plăcută, se despărţiră cu promisiunea, care de astă dată urma să fie ţinută, de a se revedea cât mai curând.

CUPRINS

Prolog	1
Cap. 1 Totul începe cu ... Omega	12
Cap. 2 Grig şi Radu	27
Cap. 3 Franz Lehar	42
Cap. 4 Destăinuiri şi descoperiri	53
Cap. 5 Sinucidere sau crimă?	61
Cap. 6 Presupuneri şi propuneri	76
Cap. 7 Prima ieşire	93
Cap. 8 Ce căuta discul în Bulgaria?	108
Cap. 9 Cracovia, ah, Cracovia!	125
Cap. 10 „Ce Dumnezeu a unit ...”	141
Cap. 11 Primul concediu împreună	166
Cap. 12 La oaste!	191
Cap. 13 Reîntâlnirea	210
Cap. 14 Criza	228
Epilog	252

Imaginea de pe copertă prezintă bifurcația din Rothenburg-ob-der-Tauber, menționată la pagina 260 din text (arhiva autorului).